

**FERÎDÜDDİN ATTÂR VE MUHTARNÂME'SİNİN
TÜRKÇE ÇEVİRİSİ**

Fatma KOPUZ

**Yüksek Lisans Tezi
Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı
Prof. Dr. Veyis DEĞİRMENÇAY
2012
Her Hakkı Saklıdır**

T.C
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

Fatma KOPUZ

**FERİDÜDDİN ATTÂR VE MUHTARNÂME'SİNİN TÜRKÇE ÇE-
VİRİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Prof. Dr. Veyis DEĞİRMENÇAY

ERZURUM-2012

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

29/06/2012

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

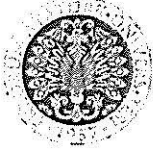
Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Ferîdüddin Attâr ve Muhtarnâme'sinin Türkçe Çevirisi" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezin/raporunun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezin/Raporunun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezin/Raporunun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezin/raporunun tamamı her yerden erişime açılabilir.

29/06/2012

Fatma KOPUZ

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. V. Doç. Dr. Öğr. Üyesi... danışmanlığında, Arş. Gör. Fatma KOPUZ tarafından hazırlanan bu çalışma 29 / 06 / 2012.. tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Doç. Dr. Arslan ve Edebiyatları Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. Hasan ÇİFTÇİ İmza: .....
Jüri Üyesi Prof. Dr. V. Doç. Dr. Öğr. Üyesi İmza: .....
Jüri Üyesi : Y. Doç. Dr. Ahmet TOPAL İmza: .....

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. .... / ..... / .....

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR DİZİNİ	VII
ÖNSÖZ.....	VIII
GİRİŞ	1
A. RUBÂÎ	1
B. MUHTARNÂME	4

BİRİNCİ BÖLÜM FERİDÜDDİN ATTÂR

1.1. HAYATI.....	19
1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ	25
1.3. DÜŞÜNCESİ VE TASAVVUFÎ KİŞİLİĞİ	27
1.4. ESERLERİ	31
1.4.1. İlâhînâme.....	32
1.4.2. Esrârname	32
1.4.3. Musîbetname.....	32
1.4.4. Hüsrevname	33
1.4.5. Muhtârname	33
1.4.6. Mantıku't-tayr	33
1.4.7. Dîvân.....	34
1.4.8. Tezkiretü'l-evliyâ.....	34

İKİNCİ BÖLÜM MUHTARNÂME'NİN ÇEVİRİSİ

2.1. BİRİNCİ BAP: YÜCE ALLAH'IN TEVHİDİ HAKKINDA	36
2.2. İKİNCİ BAP. PEYGAMBERLERİN EFENDİSİ'NE (S.A.V.) NAAT.....	53
2.3. ÜÇÜNCÜ BAP: SAHABENİN (ALLAH HEPSİNDEN RAZI OLSUN) FAZİLETİ HAKKINDA	55

2.4. DÖRDÜNCÜ BAP: TEVHİDLE İLGİLİ ANLAMLAR HAKKINDA.....	56
2.5. BEŞİNCİ BAP. AYRILIK DİLİ İLE TEVHİDİN BEYANI HAKKINDA	72
2.6. ALTINCI BAP. AYRILIKTA TEVHİD VE YOKLUK İLE MAHVOLMA HAKKINDA	74
2.7. YEDİNCİ BAP: EBEDİ OLMAYAN HERŞEYİN VE HERKESİN YOK OLACAĞI HAKKINDA	89
2.8. SEKİZİNCİ BAP: FANİLİĞE TEŞVİK VE BEKADA YOK OLMA HAKKINDA	97
2.9. DOKUZUNCU BAP: HAYRET MAKAMI VE DERBEDERLİK HAKKINDA	107
2.10. ONUNCU BAP: RUH İLE İLGİLİ ÇEŞİTLİ HUSUSLAR HAKKINDA	114
2.11. ON BİRİNCİ BAP: GAYB VE RUH SIRRININ SÖYLENİP BİLİNEMEYECEĞİ HAKKINDA	119
2.12. ON İKİNCİ BAP: KENDİ NEFSİNDEN ŞİKÂYET ETME HAKKINDA	127
2.13. ON ÜÇÜNCÜ BAP: SABIRSIZ İNSANIN YERİLMESİ VE GÖNÜLLE İLGİLİ ANLAMLAR.....	133
2.14. ON DÖRDÜNCÜ BAP: DÜNYANIN YERİLMESİ VE ZALİM FELEKTEN ŞİKÂYET	138
2.15. ON BEŞİNCİ BAP: MAHREMİN DOSTLUĞUYLA BULUŞMA DUASI HAKKINDA	143
2.16. ON ALTINCI BAP: İNZİVA, KEDER VE DERTTE SABIRLI OLMAK HAKKINDA	146
2.17. ON YEDİNCİ BAP: SUSKUNLUĞU TERCİH ETMENİN BEYANI HAKKINDA	150
2.18. ON SEKİZİNCİ BAP: YÜCE ÜLKÜLÜ VE İŞTE TAM OLMA HAKKINDA	153
2.19. ON DOKUZUNCU BAP: AYRILIĞI TERK ETME VE TOPLULUK BULMA HAKKINDA	162

2.20. YİRMİNCİ BAP: TEVAZU, SIKINTI ÇEKMEK VE TEK RENK OLMAYI TERCİH ETMEK	166
2.21. YİRMİ BİRİNCİ BAP: ALLAH'A TESLİM OLMAK VE HER ŞEYİ O'NDAN BİLMEK	171
2.22. YİRMİ İKİNCİ BAP: AHİRETE YÖNELMEK VE DÜNYAYI TERK ETMEK HAKKINDA	176
2.23. YİRMİ ÜÇÜNCÜ BAP: AKİBET KORKUSU VE HAYATTAN BIKKINLIK HAKKINDA	181
2.24. YİRMİ DÖRDÜNCÜ BAP: ÖLÜM GEREKLİ VE YERYÜZÜ ÖLÜLERİN TOPRAĞIDIR	191
2.25. YİRMİ BEŞİNCİ BAP: ÖLENLERİN MERSİYELERİ HAKKINDA	196
2.26. YİRMİ ALTINCI BAP: AĞLAMA ADABI HAKKINDA	203
2.27. YİRMİ YEDİNCİ BAP: ÜMİTSİZLİK VE ACZİN İTİRAF EDİLMESİ HAKKINDA	211
2.28. YİRMİ SEKİZİNCİ BAP: ÜMİTLİ OLMAK HAKKINDA	217
2.29. YİRMİ DOKUZUNCU BAP: SEVGİLİYE DUYULAN ARZU HAKKINDA	220
2.30. OTUZUNCU BAP: MAŞUKTAN VAZGEÇMEK HAKKINDA	231
2.31. OTUZ BİRİNCİ BAP: SEVGİLİNİN VUSLATINA KİMSENİN EREMEMESİ HAKKINDA	236
2.32. OTUZ İKİNCİ BAP: SEVGİLİDEN ŞİKÂYET ETMEDE	249
2.33. OTUZ ÜÇÜNCÜ BAP: SEVGİLİNİN ŞÜKRÜ HAKKINDA	258
2.34. OTUZ DÖRDÜNCÜ BAP: SEVGİLİNİN GELİŞ ŞEKLİ HAKKINDA	266
2.35. OTUZ BEŞİNCİ BAP: SEVİLİNİN YÜZÜ VE SAÇININ VASFI HAKKINDA	272
2.36. OTUZ ALTINCI BAP: SEVGİLİNİN GÖZÜ VE KAŞI HAKKINDA	284
2.37. OTUZ YEDİNCİ BAP: SEVGİLİNİN YÜZÜ VE BENİ HAKKINDA	287
2.38. OTUZ SEKİZİNCİ BAP: SEVGİLİNİN DUDAĞI VE AĞZI HAKKINDA	291
2.39. OTUZ DOKUZUNCU BAP: SEVGİLİNİN BELİ VE BOYU HAKKINDA	295
2.40. KIRKINCI BAP: SEVGİLİN NAZİ VE VEFASIZLIĞI HAKKINDA	297

2.41. KIRK BİRİNCİ BAP: AŞIĞIN ÇARESİZLİĞİ HAKKINDA	302
2.42. KIRK İKİNCİ BAP: AŞIĞIN DİLDİ HAKKINDA.....	308
2.43. KIRK ÜÇÜNCÜ BAP: AŞIĞIN DİLDİ HAKKINDA.....	312
2.44. KIRK DÖRDÜNCÜ BAP: DERVİŞLİK VE SARHOŞLUK HAKKINDA	316
2.45. KIRK BEŞİNCİ BAP: GÜLLE İLGİLİ ANLAMLAR HAKKINDA	329
2.46. KIRK ALTINCI BAP: SABAH İLE İLGİLİ ANLAMLAR HAKKINDA	338
2.47. KIRK YEDİNCİ BAP: MUM İLE İLGİLİ ANLAMLAR HAKKINDA	342
2.48. KIRK SEKİZİNCİ BAP: MUMUN DİLDİLE KONUŞMAK	361
2.49. KIRK DOKUZUNCU BAP: KELEBEĞİN DİLDİLE KONUŞMAK.....	378
2.50. ELLİNCİ BAP: KİTABIN HATİMESİ.....	380
SONUÇ.....	389
KAYNAKLAR	390
DİZİN	391
ÖZGEÇMİŞ.....	394

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FERİDÜDDİN ATTÂR VE MUHTARNÂME'SİNİN TÜRKÇE ÇEVİRİSİ

Fatma KOPUZ

Danışman: Prof. Dr. Veyis DEĞİRMENÇAY

2012, Sayfa: 394

Jüri: Prof. Dr. Veyis DEĞİRMENÇAY

Prof. Dr. Hasan ÇİFTÇİ

Yrd. Doç. Dr. Ahmet TOPAL

Ferîdüddin Attâr, Fars edebiyatının, özellikle Fars tasavvuf edebiyatının en seçkin sûfî şairlerinden biridir.

Bu çalışma, bir giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde rubai nazım şekli ve Türkçeye çevirisi yapılan *Muhtarnâme* hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Birinci bölümde, Fars edebiyatının ünlü sûfî şair ve yazarlarından Ferîdüddin Attâr'ın hayatı, edebi kişiliği, eserleri, düşüncesi ve tasavvufî anlayışı anlatılmıştır.

İkinci bölümde ise tevhid, naat, sahabelerin fazileti, tevhidle ilgili hususlar, halvet diliyle tevhidin beyanı, tevhid ve halvette yok olmak, önceliği olmayan her şeyin ve herkesin yok olacağı, faniliğe teşvik ve bekada yok olmak, hayret ve şaşkınlık makamı, ruh ile ilgili çeşitli anlamlar, gayb ve ruh sırrının söylenemeyeceği ve tanınamayacağı, kendi nefsinden şikâyet, sabırsız insanların yerilmesi ve gönülle ilgili anlamlar, dünyanın yerilmesi ve zalim felekten şikâyet, inziva, keder ve derde sabretmek, susmayı tercih etmek, yüce ülkülü ve işte tam olmak, ayrılığı terk etmek ve topluluk aramak, tevazu, dert çekmek ve samimiliği tercih etmek, Allah'a teslim olmak ve her şeyi O'ndan bilmek, ahirete yönelip dünyayı terk etmek, akıbet korkusu ve hayattan bıkkınlık, ölümün gerekliliği ve yeryüzünün ölenlerin toprağı olduğu, ölenlere mersiyeler, ağlama adabı, ümitsizliğin ve aczin itiraf edilmesi, ümitli olmak, sevgiliye duyulan arzu, maşuktan vazgeçmek, sevgilinin vuslatına kimsenin varamayacağı, sevgiliden şikâyet etmek, sevgiliye şükür, sevgilinin geliş şekli, sevgilinin yüzü ve saçı, sevgilinin gözü ve kaşları, sevgilinin yüzü ve beni, sevgilinin dudağı ve ağzı, sevgilinin beli ve boyu, sevgilinin nazı ve vefasızlığı, âşığın çaresizliği, âşığın kederi, dervişlik ve sarhoşluk, gül ile ilgili anlamlar, sabah ile ilgili anlamlar, mum ile ilgili anlamlar, mumun ve kelebeğin diliyle konuşmak ve sonuç gibi konular hakkında yazılmış rubailer Türkçeye çevrilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ferîdüddîn Attâr, Muhtarnâme, rubâî

ABSTRACT

MASTER THESIS

FARIDUDDIN ATTÂR AND TRANSLATION OF MUKHTARNAMA INTO
TURKISH

Fatma KOPUZ

Advisor: Prof. Dr. Veyis DEĞİRMENÇAY

2012, Pages: 394

Juri: Prof. Dr. Veyis DEĞİRMENÇAY

Prof. Dr. Hasan ÇİFTÇİ

Assist. Prof. Dr. Ahmet TOPAL

Fariduddin Attâr is one of the most exclusive mystic poet in Persian literature especially Persian mystic literature.

This study has an introduction and two chapters. In introduction, about verse genre of rubai and *Mukhtarnama*, translated into Turkish, brief information was given. In the first chapter, one of most famous mystic poet and writer in Persian Literature, Fariduddin Attâr's life, literary personality, works, ideas and mystical thought has been explained.

In the second chapter (rubai) verses about tawhid, naat, virtue of companions, matters about tawhid, with cohesion telling tawhid, evanesce in tawhid and cohesion, being evanesce everything and everybody, encouraging tranesciance and evanesencing in eternity, mode of wonder, various matters about soul, unknowing the secret of unvisible and soul, complain by ego, satirizing impatient people and matters about heart, satirizing the world and complain by cruel destiny, enduring seclusion, grief and sorrow, preferring selience, being with big idea, leaving seperation and searching community, preferring modesty, taking trouble and intimacy, giving in to Allah and knowing everything from Him, fronting to afterlife and leaving the world, fear o fate and tedium of life, necessity of death, dirge for deaths, crying etiquette, hopelessness and admitting inability, being hopeful, request for beloved, giving ug beloved, nobody coming together with beloved, complaining from beloved, gorification for beloved, coming style of beloved, face and hair of beloved, eyes and eyebrow of beloved, face and beauty spot of beloved, lips and mouth of beloved, waist and height of beloved, affectation and disloyalty of beloved, inevitability of lover, sorrow of lover, dervish and inebriety, matters about rose, matters about morning, matters about candle, speaking by butterfly and candle, topics about result was written, has been translated into Turkish.

Key Words: Fariduddin Attâr, Mukhtarnama, rubai, collection of quartrains

KISALTMALAR DİZİNİ

a	: Ad
Ar	: Arapça
Bkz.	: Bakınız
çev.	: Çeviren
DİA	: Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
esk	: Eskimiş
fel	: Felsefe
hş.	: Hicrî-Şemsî
md.	: Madde
nşr.	: Neşreden
s.	: Sayfa
s.a.v.	: Sallallahu aleyhi ve sellem
sf	: Sıfat
top. b.	: Toplum bilimi
trc.	: Tercüme eden
tsh.	: Tashih eden

ÖNSÖZ

Ferîdüddin Attâr, Fars edebiyatının en seçkin sûfî şair ve yazarlarından biridir. Kaside, gazel ve tercilerinden oluşan divanı, *Îlâhinâme*, *Esrâr-nâme*, *Musîbetnâme*, *Hüsrevnâme* adlı mesnevileri, *Muhtarnâme* adlı rubailer mecmuası ve *Tezkiretü'l-evliyâ* adlı mensur eseri vardır.

Attâr, Mevlâna Celâleddin-i Rûmî gibi daha birçok sûfî şair ve yazara etki etmiş; onlar üzerinde derin izler bırakmış bir şahsiyettir. O, Fars edebiyatı dışında Türk edebiyatında da birçok şair tarafından örnek alınmış ve birçok eseri Türkçeye çevrilmiş önemli bir şairdir.

Bu çalışma, bir giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde rubai nazım şekli ve Türkçeye çevirisi yapılan *Muhtarnâme* hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Birinci bölümde, Fars edebiyatının ünlü sûfî şair ve yazarlarından Ferîdüddin Attâr'ın hayatı, edebi kişiliği, eserleri, düşüncesi ve tasavvufî anlayışı anlatılmıştır.

İkinci bölümde ise tevhid, naat, sahabelerin fazileti, tevhidle ilgili hususlar, halvet diliyle tevhidin beyanı, tevhid ve halvette yok olmak, ebedî olmayan her şeyin ve herkesin yok olacağı, faniliğe teşvik ve bekada yok olmak, hayret ve şaşkınlık makamı, ruh ile ilgili çeşitli anlamlar, gayb ve ruh sırrının söylenemeyeceği ve tanınmayacağı, kendi nefsinden şikâyet, sabırsız insanların yerilmesi ve gönülle ilgili anlamlar, dünyanın yerilmesi ve zalim felekten şikâyet, inziva, keder ve derde sabretmek, susmayı tercih etmek, yüce ülkülü ve işte tam olmak, ayrılığı terk etmek ve topluluk aramak, tevazu, dert çekmek ve samimiliği tercih etmek, Allah'a teslim olmak ve her şeyi O'ndan bilmek, ahirete yönelip dünyayı terk etmek, akıbet korkusu ve hayattan bıkkınlık, ölümün gerekliliği ve yeryüzünün ölenlerin toprağı olduğu, ölenlere mersiyeler, ağlama adabı, ümitsizliğin ve aczin itiraf edilmesi, ümitli olmak, sevgiliye duyulan arzu, maşuktan vazgeçmek, sevgilinin vuslatına kimsenin varamayacağı, sevgiliden şikâyet etmek, sevgiliye şükür, sevgilinin geliş şekli, sevgilinin yüzü ve saçı, sevgilinin gözü ve kaşığı, sevgilinin yüzü ve beni, sevgilinin dudağı ve ağzı, sevgilinin

beli ve boyu, sevgilinin nazı ve vefasızlığı, âşığın çaresizliği, âşığın kederi, dervişlik ve sarhoşluk, gül ile ilgili anlamlar, sabah ile ilgili anlamlar, mum ile ilgili anlamlar, mumun ve keleşbeğın diliyle konuşmak ve sonuç gibi konular hakkında yazılmış rubailer Türkçeye çevrilmiştir.

Çalışmayı hazırlarken hiçbir zaman değerli bilgilerini ve kıymetli vaktini esirgemeyen danışman hocam sayın Prof. Dr. Veyis DEĞİRMENÇAY'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Erzurum-2012

Fatma KOPUZ

GİRİŞ

A. RUBÂÎ

Dört mısralı nazım şeklidir. Arapçada “dörtlü, dörtlük” anlamına gelen rubâî kelimesi (çoğulu rubâîyyât) edebiyatta dört mısradan meydana gelen şiirlere verilen addır. Farsçada dúbeytî (iki beyitlik şiir) yanında terâne ve çehârgâne olarak da isimlendirilir. Şems-i Kays’a göre bestelenmiş rubailere terâne, bestelenmemiş olanlara dúbeytî denir.

Rubâînin İran edebiyatında ne zaman ortaya çıktığı kesin olarak belli değilse de kaynağının İslâm öncesine dayandığı ve halk arasında çok kullanılan bir tür olduğu bilinmektedir. Pehlevî dilinde ve Eski Farsçada rubâî örneklerini bulmak için Arapçaya aktarılan metinler Maniheist parçalar üzerinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. İran kökenli Arap şairi Ebû Nüvâs’ın (ö. 198/813) divanında özellikle hamriyyât ve gazel temalarında birçok rubâînin yer aldığı görülür.

Fars edebiyatında rubâî yazımı IV. (X) yüzyıl şairlerinden Rûdekî ile başlamış, daha sonra onunla çağdaş olan veya ona yakın bir zamanda yaşayan Ebû Şekûr-i Belhî ve Dakîkî gibi şairlerle devam etmiştir. Ezrakî-i Herevî de (ö. 465/1072) çok sayıda rubâî yazmıştır. Fars edebiyatının olgunlaşma dönemi sayılan V. (XI.) yüzyılda rubâî de diğer türler gibi gelişip mükemmel hale gelmiş, bu sırada yaşayan önemli şairlerin hemen hemen hepsi rubâî yazmıştır. Gazne sarayı şairlerinden Ferruhî, Unsurî, Menûçihrî ve Azerbaycan’da ilk Farsça şiir söyleyen şair olarak kabul edilen Katrân-i Tebrîzî’nin rubâîleri vardır. Yine bu yüzyılda rubâî mutasavvıflar tarafından yoğun bir biçimde kullanılmıştır. Tasavvuf heyecanını dört mısralık bir nazım kalıbı içinde ifade etmeye imkân sağladığı için bu tür daha başlangıcından itibaren sûfilerin ilgisini çekmiştir. Tasavvufî rubâînin Fars edebiyatındaki mucidi olarak Ebû Saîd-i Ebi’l-Hayr (ö. 440/1049) anılır. Aynı yüzyılda Abdullah-i Ensârî de güzel rubâîler yazmış, yüzyılın ortalarında ölmüş olan Baba Tâhir-i Uryân tasavvuf tecrübelerini Luristan lehçesiyle karışık Farsça rubâîlerinde açıklamıştır. VI. (XII) yüzyılda genellikle kaside şairlerinin divanlarında çok sayıda rubâîye rastlanır. Bu devrin ünlü şairlerinden Muizzî rubâîyi methiyeye sokmuş, Mes’ûd-i Sa’d-i Selmân hapis hayatını bu türü kullanarak anlatmış; Ebû’l-Ferec-i Rûnî güzel rubailer söylemiştir. İran edebiyatının en büyük rubâî şairi sayılan

Ömer Hayyâm da bu dönemde yaşamıştır. Rubâî, gazelin ve tasavvufun zirveye çıktığı VII. (XIII.) yüzyılda da gelişme göstermiş, Ferîdüddîn Attâr rubâî türüyle *Muhtârname* adında bir eser kaleme almıştır. Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî'nin 2000 civarında rubâîsi bulunmaktadır. Bu asrın diğer önemli bir şairi de sadece rubâî söylemiş olan Baba Efdalüddîn-i Kâşânî'dir. VIII. (XIV.) yüzyıldan itibaren rubâî gittikçe önemini kaybetmiş, son döneme gelinceye kadar da bir varlık gösterememiştir. XX. Yüzyıl İran şairlerinden olup çağdaş İran şiirinin kurucusu sayılan Nîmâ Yûşîc eski türlerden sadece rubâîye ilgi göstermiş, onun ardından başka şairler de rubâî türünde şiirler yazmışlardır.

Farsça rubâîlerin konusu çok çeşitli ise de bunları aşk, tasavvuf, felsefe ve hikmet olmak üzere üç başlık altında toplamak mümkündür. Bu başlıklar içinde methiye, sosyal ve siyasi konular, mersiye, hiciv, tasvir ve müstehcenlik gibi hususlar da yer almıştır. Rubâînin musikiyle de yakın ilgisi vardır. Musiki-şiir ilişkisi en çok rubâî ve gazel türlerinde görülür. Rubâî vezninde bestelenmiş şiirlere terâne denir. Terâne Farsça söylenmişse gazel, Arapça söylenmişse kavî adını alır.

Rubâîler ya birinci, ikinci ve dördüncü mısraları kafiyeli, üçüncü mısrası serbest ya da dört mısrası da birbiriyle kafiyeli şekilde olur. Her mısrası birbiriyle kafiyeli rubâîler “rubâî-i musarrâ” veya “terâne” denir. Rûdekî'nin şiirlerinde üç mısrası kafiyeli rubâîler çoğunlukta iken V. (XI) yüzyıl şairlerinin çoğu dört mısraı kafiyeli rubâîyi tercih etmiştir. VI. (XII) yüzyılda ise dört mısrası kafiyeli rubâîlerle üç mısrası kafiyeli rubâîler birlikte kullanılmıştır.

Rubâîler, rubâî vezinleri denilen, tamamıyla bu şiire mahsus vezinlerle söylenir. Rubainin asıl vezni iki şekilde takti' edilmiştir: Mefûlu, mefâilu, mefâilu, fa' veya mustef'ilu, mustef'ilu, mustef'ilu, fa'. Rubai vezni, her ne kadar ayrı vezinler gibi gösterilse de yukarıdaki asıl vezinden çıkmış on ikişerden yirmi dört farklı vezindir. Farsça rubailerin hepsi bu yirmi dört vezinden biriyle söylenmiştir. Bunlardan on ikisine “ahreb”, on ikisine de “ahrem” vezinleri denir. Birinci grup “mef'ûlü”, ikincisi ise “mef'ûlün” ile başlar.

Ahreb kolu:

1. Ahreb-i makbûz-i mekfûf-i mecbûb (mef'ûlü, mefâilün, mefâilü, fa'l).
2. Ahreb-i makbûz-i mekfûf-i ahtem (maf'ûlü, mefâilün, mefâilü, fâ').

3. Ahreb-i makbûz-i ezel (mef'ûlü, mefâilün, mefâilün, fa')
4. Ahreb-i makbûz-i ebter (mef'ûlü, mefâilün, mefâilün, fa')
5. Ahreb-i mekfûf-i ahtem (mef'ûlü, mefâilü, mefâilü, feûl)
6. Ahreb-i mekfûf-i mecbûb (mef'ûlü, mefâilü, mefâilü, feûl)
7. Ahreb-i mekfûf-i mecbûb (mef'ûlü, mefâilü, mefâilün, fâ')
8. Ahreb-i mekfûf-i ebter (mef'ûlü, mefâilü, mefâilü, fâ')
9. Ahreb-i mecûb (mef'ûlü, mefâilün, mef'ûlü, fa'l)
10. Ahreb-i ahtem (mef'ûlü, mefâilün, mef'ûlü, fa'l)
11. Ahreb-i muhannik-i ezel (mef'ûlü, mefâilün, mef'ûlün, fâ')
12. Ahreb-i muhannik-i ebter (mef'ûlü, mefâilün, mef'ûlün, fâ')

Ahrem kolu: Ahreb kolunda türemiş olup buna göre daha az kullanılmıştır.

1. Ahrem-i ahreb-i mekfûf-i mecbûb (mef'ûlün, mef'ûlü, mefâilü, fa'l)
2. Ahrem-i ahreb-i mekfûf-i ahtem (mef'ûlün, mef'ûlü, mefâilü, feûl)
3. Ahrem-i ahreb-i ezel (mef'ûlün, mef'ûlü, mefâilün, fâ')
4. Ahrem-i ahreb-i ebter (mef'ûlün, mef'ûlü, mefâilün, fâ')
5. Ahrem-i muhannik-i ahreb-i ahtem (mef'ûlün, mef'ûlün, mef'ûl, feûl)
7. Ahrem-i muhannik-i ezel (mef'ûlün, mef'ûlün, mef'ûlün, fâ')
8. Ahrem-i muhannik-i ebter (mef'ûlün, mef'ûlün, mef'ûlün, fâ')
9. Ahrem-i eşter-i mekfûf-i ahtem (mef'ûlün, fâilün, mefâilün, fâ'l)
10. Ahrem-i eşter-i mekfûf-i mecbûb (mef'ûlün, fâilün, mefâilün, fâ')
11. Ahrem-i eşter-i ezel (mef'ûlün, fâilün, mefâilün, fâ')
12. Ahrem-i eşter-i ebter (mef'ûlün, fâilün, mefâilün, fâ')¹

¹ Mürsel Öztürk, "Rubâî", *DİA*, İstanbul 2008, XXXV, 176-177; Veyis Değirmençay, *Farsça Aruz ve Kafîye*, Erzurum 2005, s. 102.

B. MUHTARNÂME

Muhtarnâme, Ferîdüddin Attâr'ın tevhid, naat, sahabelerin fazileti, tevhidle ilgili hususlar, halvet diliyle tevhidin beyanı, tevhid ve halvette yok olmak, ebedî olmayan her şeyin ve herkesin yok olacağı, faniliğe teşvik ve bekada yok olmak, hayret ve şaşkınlık makamı, ruh ile ilgili çeşitli anlamlar üzerinde durur. Gayb ve ruh sırrının söylemeyeceği ve tanınamayacağı, kendi nefsinden şikâyet, sabırsız insanların yerilmesi ve gönülle ilgili anlamlar, dünyanın yerilmesi ve zalim felekten şikâyet, inziva, keder ve derde sabretmek, susmayı tercih etmek, yüce ülkülü ve işte tam olmak, ayrılığı terk etmek ve topluluk aramak, tevazu, dert çekmek ve samimiliği tercih etmek, Allah'a teslim olmak ve her şeyi O'ndan bilmek, ahirete yönelip dünyayı terk etmek, akıbet korkusu ve hayattan bıkkınlık, ölümün gerekliliği ve yeryüzünün ölenlerin toprağı olduğu, ölenlere mersiyeler, ağlama adabı, ümitsizliğin ve aczin itiraf edilmesi, ümitli olmak, sevgiliye duyulan arzu, maşuktan vazgeçmek, sevgilinin vuslatına kimsenin varamayacağı, sevgiliden şikâyet etmek, sevgiliye şükür, sevgilinin geliş şekli, sevgilinin yüzü ve saçı, sevgilinin gözü ve kaşları, sevgilinin yüzü ve beni, sevgilinin dudağı ve ağzı, sevgilinin beli ve boyu, sevgilinin nazı ve vefasızlığı, âşığın çaresizliği, âşığın kederi, dervişlik ve sarhoşluk, gül ile ilgili anlamlar, sabah ile ilgili anlamlar, mum ile ilgili anlamlar, mumun ve kelebeğin diliyle konuşmak ve sonuç gibi konular hakkında yazılmış rubailerinden oluşan eseridir.

Eser, Muhammed Rızâ Şefî-i Kedkenî (Tahran 1386 hş.) tarafından tenkitli metni yapılarak yayınlamıştır. Muhtarnâme, 2088 rubai ve elli bapta oluşmaktadır. Her bap, kısaca şu hususları içermektedir:

Birinci Bap: Attâr, bu bapta Allah'ın varlığı, birliği ile ilgili konuları dile getirir. Allah'ın vasfını tasvir etmenin mümkün olmadığını, insanın Allah'tan hayat istediği sürece yaşayabileceğini anlatır. Kâinatta yaratılmış her bir zerreyi O'nun etrafında dönen avareler olarak nitelendirir. Tüm âlemi Allah'ın yarattığını, her şeyi Allah'ın yaratmasından dolayı Allah'ın her yerde açık bir şekilde bulunduğunu söyler. Yine yaratma vasfından dolayı Allah'ın yaratılan dünya dışında fakat yarattığı insanın canının içinde olduğunu dile getirir. Akıl ve fikirle Allah'a ulaşmanın yahut Allah'ı bilmenin mümkün olmadığından bahseder. Attâr evrende, baktığı her şeyde ve her yönde Allah'ı gördüğünü, O'ndan başka bir şeyin olmadığını dile getirir. Dünyadan gelip geçen büyük kişile-

rin Allah'tan çok bahsettiklerini; fakat söylediklerinden fazlasını bilmediklerini, dolayısıyla Allah'ın yine Allah ile bilinebileceğini söyler. Allah'a ulaşmanın da, O'ndan ayrılmamanın da mümkün olmadığı aktarılır. Sahip olduğumuz göz ile O'nun cemâlinin ancak bir zerresini ve akıl ile O'nun kemâlinin ancak eşığının görülebileceğini söyler. Bütün âlemi Allah'ın hikmeti, nimeti ve O'nun kudreti ile dolu olarak gördüğünü anlatır.

İkinci Bap: Bu bap, Hz. Peygamber'e söylenmiş rubâîlerden oluşur. Hz. Peygamber'in iyiliği, ihsanı; Allah'ın en seçkin kulu, her şeyden üstün bir vezir, her şeyin yaratılış amacı ve cevheri olduğunu, feleklerin O'nun için yaratıldığını, peygamberler mülkünün komutanı olduğunu anlatır. Hz. Peygamber'in şefaati ve keremi olduğu sürece dünyada kimsenin kederli, üzüntülü kalmayacağını, parmağı ile ayı ikiye böldüğünü, dört halifenin O'nun kapısının kulu olduğunu söyler. Hak dergâhı ve yücelik sahibi Hz. Peygamberdir; her iki âlemdeki güzellikler O'nun nurundan var olmuştur.

Üçüncü Bap: Attâr, altı rubâîden oluşan bu bapta sahabeleri metheder. Hayâ ve hilim onların kanunları; Kur'an onların dostudur. Onlar Hz. Peygamber'in kapısının kuludurlar.

Dördüncü Bap: Attâr, burada tevhid konusu üzerinde durmaktadır. Her şeyin bir olacağı, iki âlemde var olan her şeyin bir nurdan var olduğu ve sonunda da "bir" olacağı anlatılır. Kişinin her iki dünyanın düşüncesinden uzak kalmasıyla özgür olacağı, beden ve madde düşüncesinden sıyrıldığı zaman gerçek varlığa erişeceği dile getirilir.

Beşinci Bap: Attâr ayrılık diliyle tevhidi anlatır. Benliğin olmayıp sadece 'biz'in var olduğunu; kişinin kendini benlik olarak görmesinin yanlış olacağını; çünkü asıl varlığın bir olduğunu aktarmaktadır.

Altıncı Bap: Attâr, burada ayrılıkta yok olan ve asıl varlığın özünden uzak olanın halini anlatır. İnsanın kendi başına bir zamanı, geleceği ve sonu yoktur; varlık özü olmadığı sürece kişinin hiçbir işi yolunda gitmez. Kalp, her zaman ilahî sırrın aşığıdır; tüm evren yok olsa bile onun her an sevgiliye yönelen bir aşkı vardır.

Yedinci Bap: Attâr bu bapta, insanın evrende gördüğü her şeyin bir görüntüden, yansımadan ibaret olduğunu, her şeyin birer hiç olduğunu dile getirir. Dünyayı bir oyun ve hayal olarak düşünmek gerektiğini söyler. Her iki âlemi bir düşüncenin olgunluğunun yansıması olarak görmek ve dünyanın güzelliğini düşüncenin güzelliği olarak görmek gerektiğini anlatır. Aslı, özü bilen kişinin ayrıntıda şüphesiz olduğunu söyler. Ben-

liğin temeli olan bir günlük varlığın kıyamet gününe kadar insanı yok edeceğini dile getirir. Tüm insanların bir aynaya baktığını, aynada kendileriyle ilgilenip aynadan (Yaratıcı) habersiz olduklarını söyler. Varlık iddiasının uğursuz bir sarhoşluk ile var olduğunu anlatır.

Sekizinci Bap: Sonsuzlukta kaybolmak ve mutlak hiçliğe ulaşmaktan bahseder. Fani olanın (insan) var olma çabasında olduğu sürece perişan olabileceğini, âlemdeki tüm varlığın aslı yokluk olduğu için kişinin varlık meselesiyle arasının iyi olmasının doğru olmayacağını dile getirir. Gafil insanın böyle bir heves ve arzuya, bu yok olucu dünyada mesken kurma hayaline neden kapıldığı tartışılır. Sonunda tamamen yok olacağı halde insanın yaratılış sebebinin ne olduğunu sorgular. İnsanın ancak hiçlikle birlikte olduğu sürece, benliğini ortadan kaldırdığı sürece mutlu olabileceğini dile getirir. Kişinin varlığını kaybetmede korkusuz olması gerektiğini, kendi varlığından dolayı kendini sınırlı görmesinin daha iyi olduğunu, benlik belasından kurtularak rahata ereceğini söyler. İnsanın akıl zincirinden sıyrılarak bu yolda ilerleyebileceğini, eğer sırra ulaşmak istiyorsa kendinden ayrılması gerektiğini vurgular. Özün varlığının yani asıl varlığın insana aşikâr olabilmesi için insanın iki ailemi de yok olarak düşünmesi gerektiği üzerinde durur.

Dokuzuncu Bap: Bu bapta Attâr, hayret ve kendinden geçme makamı hakkında şiir söylemiştir. Havada olan, evrende dolaşan her bir zerrenin bu sonsuzluk âleminin sarhoşu olduğunu söyler. Dünyayı bir çöle benzeterek bu çölde mutlak kokunun ardına düştüğünü, beden-madde âleminden ruh âlemine gittiğini, bu dünyaya avare olarak geldiğini fakat hayret içinde gittiğini dile getirir. Kendisinin nasibinin gönül kanı içmekten başkası olmadığını, kimseden bir zerre dostluk edinemediğini ve bu geliş gidişlerden kimsenin haberi olmadığını anlatır.

Onuncu Bap: Bülbül benzetmesini yaparak kişinin bu dünya ve bedende tuzak içinde olduğunu, bedeni de dar bir evin çatısına benzeterek bir an ondan ayrı kalmadığını dile getirir. İnsan eğer dünyayı gösteren kadehi arıyorsa, onun sandığa konulmuş bir vaziyette insanın içinde olduğunu, insan varlığının benzersiz, eşsiz bir âlemde geldiğini anlatır. Aslından insanın kudretli bir dünyadan gelip nefis perdesinde kaldığını vurgular. İnsanı, kutsal Mısır'ın Yusuf'una benzeterek ne zamana kadar kuyuda kalacağını sorgular. Felekten daha yüce bir kudrete sahip kişi benzetmesiyle insana seslenir ve

insanın kendinin topraktan sandığını fakat aslında cevher sahibi olduğunu söyleyerek insanı düşünmeye sevk eder. İnsanın, kendi gönül kuşuna mana nurundan kanat vermediği sürece kafes kırıldığına, yani beden canlılığını yitirince onun uçamayacağını söyler. İnsan canını gökte uçan bir güvercine benzetir ve bu güvercine doğru yolu gösteren olmadığına her an yolu kaybedebileceğini anlatır. Her canın Hak nurundan ümitli olması gerektiğini aksi takdirde sonsuza dek kuruntu âleminde kalacağını söyler.

On Birinci Bap: Bu bap bilinmeyen sırrın ve ruh sırrının söylenemeyeceği ve tanınamayacağı hakkındadır. İnsanın ruhun, bütün dünyanın sırrını görebileceğini sandığını fakat düşüncesinin kemale erince bunun mümkün olmayacağını söyler. Din usullerini, inanç gereklerini gönülden kabul etmelidir insan, akılla doğrulamaya gerek kalmadan imanla kabul etmek gerektiğini vurgular. Gönülün bir an o sırta vakıf olmadığını, canın da bir an o dostun mahremi olmadığından yakındır. Sır müşkülünü çözebileceğini sanır fakat her an binlerce yeni düğümün ortaya çıkar. Gönülün bir ömür o sırrın peşinde koştuğunu fakat bir ipucu dahi bulamadığını, bulduğu şeyin kederden başkası olmadığını söyler.

On İkinci Bap: Attâr burada kendi nefsinden şikâyet etmektedir. Önceki baplarda olduğu gibi, kimsenin sırdan haberdar olamayacağını, bedenindeki her kıl kökünde bulunan firavunun o (nefis) olduğundan bahseder. İnsanın her gün binlerce kez kendini öldürmesine rağmen nefsinin hala çaba içinde olduğunu, kirli nefsinden dolayı gönülün ve saflığının gittiğini söyler. Şehvet ateşiyle ciğeri, cevher hırsından dolayı da başı yanar. Bir rubâîsinde nefsi akrebe benzeterek zehirli dişini kendisine vurduğundan dolayı asla huzur bulamayacağından şikâyet eder. Kendi nefsinden dolayı gönülün tevhid afiyetine kavuşamayacağını dile getirir. Aynı bapta başka bir rubâîde ise nefsi kendisini perişan eden bir köpeğe benzetir, kendisine ne kadar mutlu ol denilse de, içindeki o köpekle nasıl mutlu olacağını sorgular. Başka bir rubâîde de insan bedenini kemikten bir eve ve nefsi de köpeğe benzeterek kemikten bir evde bir köpekle nasıl ve ne kadar yaşanabileceğini sorar.

On Üçüncü Bap: Burada da Attâr yine nefsi kötülelemeye devam eder, akıl yürütemeyen insanlara şikâyette bulunur. Nefsin kötülüğünden dolayı insanın zavallı gönülünün bir çöle düştüğünü ve denize ulaşamadığını söyler. Bir an o sırrı bilemeyen gönül ve onun söylediklerini duyamayan kulağı sorgular. Bir padişahın da tebaanın da ölece-

ğini, ölümün herkese olduğunu dile getirir. İnsanın beden zindanından özgür olması gerektiğini, kendinden özgür olamayan kişinin perişan olması gerektiğini anlatır.

On Dördüncü Bap: Attâr bu bapta dünyayı yermekte ve acımasız felekten şikâyet etmektedir. İnsanın dünyadan dolayı daha ne kadar sıkıntı ve eziyet çekeceğini, aslında dünyanın hiçbir şeye değmeyeceğini, bir hiçten dolayı ne zamana kadar keder çekeceğini sorar. Dünyaya gönül veren insanı bedbaht bir insan olarak nitelendirir. Dünyanın bir rüsvalık yeri olduğu halde neden hala insanın buraya bağlı olduğunu, neden insanın dünyaya meylettğini tartışır. Dünyayı vefasızlıkla nitelendirir ve diken dolu bir çalılığa benzetir. İnsanın bir kaplan yahut bir köpek olmadığını dolayısıyla bu mürdar dünyaya neden bağlandığını sorgular. Gönlün hilekâr dünyaya tabi olmaması gerektiğini, bunun insana yakışmadığını, bütün dünya halkı bunu yapsa bile kendisinin yapmaması gerektiğini dile getirir, kendini dünyadan koparmaya çalışır. Dünya meşgalesiyle canın, bedenin gittiğini ve hiçbir şekilde saadete eremediğini anlatır. Bu dünya âleminde kaldığı için her gün daha da avare olduğunu, çaresiz bir hal aldığını, susuz kaldığı halde ciğerinden kan akıttığını söyler. Attâr, aşta kendisi gibi çaresiz bir kimse olmadığını, ciğerini yiyip bitiren bir gönlünün olduğunu, canında taşıdığı yükten bir dağ üzerine bir zerre koyarsa dağın yüzlerce parçaya bölüneceğini aktarır.

On Beşinci Bap: Burada mahremın yakınlığının talebi üzerinde durulur. Gönül kan olduğu halde kimsenin bu sırrın mahremi olmadığını, sohbet arkadaşı, dert ortağı bulamadığını söyler. Dünyadan elde edilecek şeyin bir dirhemden fazla olmayacağını vurgular. Kendi ateşinde, eriyip yanışında yalnız olduğunu, onca uzun yolda yalnız olduğunu, kimsenin kendisine el vermediğini söyler. Sıkıntı çeken gönlünün bir an bile rahatlamadığını, güzünden akan gönül kanının temizlenmediğini, daima feleğe yenik düştüğünü dile getirir.

On Altıncı Bap: Sabretmek, sıkıntı, keder ve dert hakkında rubâiler söyler. Onun derdinin sonsuza dek dermanı olmayacağı için, eğer mutlu olursa bir kusurdan dolayı olacağını dile getirir. Gönlünün tek çaresinin çaresizlik olduğunu, bir derbeder gibi köşeye çekilmesi gerektiğini, ekmeğinin ciğer, suyunun kan olduğunu ve tek çaresinin, dermanının bu olduğunu anlatır.

On Yedinci Bap: Attâr burada sessizliğin, suskunluğun önemi üzerinde durur. Hayran, şaşkın bir şekilde ölen ve konuşmayı sessiz kalan gönlün kutlu gönül olduğu-

nu söyler. Yüzlerce olayı ve derdi olup da anlatmayan kişiyi değerli olarak görür. Kendini çare yoluna sevk etmesi, dünyadan ve yaratılmışlardan uzak durması ve kan dolu gönlü susturması gerektiğini dile getirir. İnsanın içindeki sır o kadar derin ve büyüktür ki anlatılamayacağı için insanın susup o sırrı gizlemesinin daha iyi olduğunu vurgular. İnsanın hayatta olduğu sürece başını öne eğip, başını toprakta bilip susması gerektiğini söyler. Eğer insan sırların mahremi değilse de ömür fazla olmadığı için sabırlı olması ve susması gerektiği üzerinde durur.

On Sekizinci Bap: İnsan ruhunun ne ilahi sırla ilgilendiğini ne de sonsuz arzuya meşgul olduğunu dile getirir. İnsanın sadece nefisle ilgilenmektedir ve bu sebeple ressamdan ziyade resimlere yönelir. Yolcu olan kişinin kendi aslına yolculuk yapması gerektiğini ve eğer insan kendine ulaşmak istiyorsa ruhun derinliklerine dalması gerektiğini dile getirir. Sevgilinin aşkında olan her gönlü, kendi yanışında pervane gibi görür, bahanesiz bir şekilde yandığını ifade eder çünkü aşkta bahane aramak bir efsanedir. Âşıktan iki dünyayı terk etmesi istendiğinde “neden” demeden yapmasının doğruluğunu, aşğın aşk yolunda gerekirse kana boğularak yürümesi gerektiğini vurgular. Bu dünya ve aşk yolunda insanın tek sermayesinin ömür olduğunu ve tek sermayesini de rüzgâra vermemesi gerektiğini tavsiye eder. Aşğın kendi gönlünü sevgilinin yüzüne bağlamasını, canını ona feda etmesini anlatır. Aşk yolunda, yol yürümeden düşünülen sırları, temmuz ayındaki kara benzetir.

On Dokuzuncu Bap: Burada Attâr ayrılık ve sıkıntı çekmekten bahseder. İnsanın gerçek bir kul olabildiği sürece parçalanmasının, perişan olmasının mümkün olmadığını söyler. Kibirle yaşamak yerine saf ve temiz bir gönülle ölmenin daha iyi olduğunu, sıkıntıya düşmeden önce var olan her şeyi kaybetmenin iyi olacağını dile getirir.

Yirminci Bap: Gönül sıkıntısı, derdi çekmek ve tek renk olmak hakkında rubâiler bulunmaktadır. Aşğın yanmış gönlünün alçak gönüllü olması, mum gibi ateşte yanması gerektiği anlatılır. İnsanda nefis olduğu sürece can sırrından bahsetmek mümkün görünmez. Aynı bapta başka bir rubâide nefsi bir yokuşa benzetir ve nefis yokuşuyla ahret yoluna nasıl gidileceğini sorar.

Yirmi Birinci Bap: Oraya (Allah’ın huzuruna) kimsenin varamayacağını, her iki dünyayı alt üst etse de kendisinin de ulaşamayacağını söyler. Attâr o huzura gitmeye meylinin olmasına rağmen, (köpek) nefsinin de iş başında olduğunu anlatır. Zavallılık-

tan, hakirlikten ve huzursuzluktan kurtulmak isteyen kişinin kendine efendi olmaktan vazgeçmesi gerektiğini söyler. Bu bapta kaderden de bahseder, yazılmış şeylerin muhakkak olacağını, uğraşsak da uğraşmasak da olacağını belirtir. Allah'ın hikmeti olmaksızın hiçbir hesap yapılamayacağını, O'nun hükmü olmaksızın hiçbir işin yürümeyeceğini, insanların doğum ve ölümlerinde seçme haklarının olmadığını dile getirir.

Yirmi İkinci Bap: Dünyayı bir geçit olarak görmek, sürekli kalınacak bir yer olarak düşünmemek gerektiğini, dünyanın hızlı bir şekilde elimizden çıkıp gideceğini dolayısıyla kalbi dünyaya vermemek gerektiğini söyler. Her doğanın kaçınılmaz bir şekilde öleceğini, bir kerede ölmenin kolay olmayacağını, ölmenden önce defalarca kendini (nefsini) öldürmek gerektiğini anlatır. Bunca gelişlerin amacının gitmek olduğunu, hiçbir şeyin dünyada temelli kalmayacağını vurgular. İnsanın inancında, imanında zaaf-ları çok fazla olduğu için ölüm olayının kişilere çok ağır geldiğini ifade eder. Bu baptaki rubâîlerde Attâr okuyucuyu dünyaya gelme, burada bir hayat sürme ve nedenleri ve ölüm üzerinde düşünmeye sevk eder. Manaya yönelen kişilerin kemal dolu bir hayata sahip olacaklarını, ömrü yele vermemek gerektiğini çünkü her anın yüzlerce mülk ele geçirebilmek için değerlendirilebileceğini söyler.

Yirmi Üçüncü Bap: Burada akıbet, gelecek korkusu ve ömrü devam ettirme endişesi vardır. İnsanın herhangi bir yolcudan yani insandan yolculuk ile ilgili bilgi edinemediğini dile getirir. İnsanın ümitli olması gerektiğini aynı zamanda korkması gerektiğini de söyler. Attâr bu bapta bir rubâîsinde kalbine ölümden bahsettiğini fakat gafil gönlünün kulak vermediğini, aslında önünde zor bir yolculuk olduğunu anlatır. Bazen nefis ve akıl kederinden dolayı ağladığını, bazense iyi ve kötü için ağladığını fakat ömrün sonunda kendisine bir köşe verirlerse kendi günahına ağlayacağını dile getirir. Bir an sırrın mahremi olmak için daima çaba gösterdiğini, perdenin kapanmasından dolayısıyla sırdan ayrı kalmaktan korktuğunu açıklar. Dünyayı kervana benzeterek hayatın geçmekte olduğunu, bir an önce insanın uyanması gerektiğini vurgular. Dünyayı gören gözünün hasretten dolayı ağlayarak kan dolduğunu dile getirir.

Yirmi Dördüncü Bap: Attâr burada ölümün kaçınılmazlığından ve gidenlerin toprağından bahseder. Kişinin ecel aslanının her an pusuda olduğu ve bundan dolayı insanın muhakkak bir gün toprağına düşeceği, dünyada mal mülk edinmenin yersiz olduğu anlatılır. İnsana kalan şeyin sadece bir avuç toprak olduğu vurgulanır. İnsanın yerin

üstünde, yeryüzünde saraylar yapmasının bir değeri olmadığını çünkü insanın asıl yerinin topağın altı olduğunu hatırlatır. İnsanın emin bir şekilde dünyaya yerleşmemesi gerektiğini çünkü bilinmeyen bir zamanda kalkıp gideceğini söyler.

Yirmi Beşinci Bap: Eserin bu bölümünde gidenlerin, ölenlerin ardından söylenen kırk bir rubâî vardır. Gönül derdini kime söyleyeceğini, nasıl anlatacağını, kendi gülünün döküldüğünü dile getirir. Ay yüzünün (sevgili) kendisinden uzaklaşmasıyla, onun mateminden dolayı gönlüne kan damladığını, ayrılık ateşiyle yandığını söyler. Bütün bulutların onun ayrılık kederinden dolayı ağlar, sevgilinin gidişiyle gönlünü dikenle yaraladığını anlatır. Gözün önünden gittiğini fakat gönülde yer ettiğini söyler. Can, sevgilinin gittiğini anladığında gönlün ağlamanın başına geçtiğini, gece gündüz gözyaşıyla hemhal olduğunu dile getirir. Aynı bapta bir rubâîde, sevgiliden dolayı sürekli dert çektiğini, sevgiliden dolayı ateş dolu gönülden soğuk nefes çıkardığını söyler ve ne zamana kadar bu şekilde devam edeceğini sorgular.

Yirmi Altıncı Bap: Ağlama adabı, ağlayış özellikleri üzerinde durmuştur. Attâr çok fazla ağlamasından dolayı içindeki firavunların yani kötü duyguların kendi gözyaşında boğulduğu dile getirir. Kendini, gönlü yanık bir aşığa benzeterek, yaptığı ve yapacağı tek işin ağlamak olduğunu vurgular. Her an gönlündeki kanın, derdin, kederin arttığını ve gözyaşı olarak dışarı aktığını, gözünden akan her bir gözyaşının parçalandığı takdirde binlerce denize dönüşeceğini söyler. Kederden dolayı kendi gönlünde ve gözünde olan kanın yüzlerce Ceyhun'a bedel olduğunu söyleyerek aktığı gözyaşının ne kadar fazla olduğuna işaret eder. Sevgili ile birlikte olmayacaksa canının bir kıymetinin, değerinin olmadığını, bu düşünceyle buluttan yağmur yağması gibi gözyaşı aktığını söyler. Her nefeste gözünden sel gibi gözyaşı aktığını fakat yine de bu sevdadan, heves-ten vazgeçmediğini ifade eder. Sevgili olmadığı için her bir kılından ağıt çıktığını, her tarafından bir inleme yükseldiğini söyler.

Yirmi Yedinci Bap: Bu bapta ümitsizlik ve bunu aciz bir şekilde itiraf etme hakkında kırık rubâî söylenmiştir. Attâr, gönlünün bir deva kokusu almamasından, aşk vadisinde bir merhaba duymamasından, kendine yönelmeyen sevgiliden dolayı üzüntüsünü dile getirir. Gönlünün bir çareye kavuşamayıp nihayete erememiş, dertle solup hiçbir ilaca kavuşamamış, çok fazla yol gidip hiçbir yere varamamış ve bundan dert yanmıştır. Gönlünün, talih gölgesini bile görememiş olmasından dolayı yakınırken yine

de ümidinin kesilmesinden korktuğunu dile getirir. Hiçbir dermana ulaşamamasına rağmen canın elden gittiğini, canını yitirdiğini, ömrün sona erdiğini fakat aşk masalının bitmediğini söyler.

Yirmi Sekizinci Bap: Eserin bu kısmında on altı rubâî bulunmaktadır. Bu bapta Attâr ümitli olmak hakkında şiirler söylemiştir. Şair ilk rubâîsinde, okun şunda hedefe ulaşmaması durumunda bile, sonunda ulaşacağını, bu şekilde atmaya devam etmek gerektiğini söyleyerek ümit aşılamaaya çalışmaktadır. Sevgiliden kendisine bir meyil söz konusu olmasa bile, sevgilinin korku ve ümidinde bulunmanın güzelliğini dile getirir.

Yirmi Dokuzuncu Bap: Sevgiliye duyulan şevk ve iştiyakı anlatan rubâîler vardır. Sevgilinin yolunda âşık, perişan, huzursuz bir cana sahiptir, sevgilinin susuzluğundan başka bir şeyin kendisini heveslendirmedeğini, her nefeste yüzlerce deniz içtiğini fakat yine de suya kanmadığını dile getirir. Aşığın üzerine yüzlerce bela yağmuru yağsa da sevgiliden yüz çevirecek yüzünün olmadığını söyler. Gece gündüz kelebek gibi can verene kadar kendini muma vurur ve sevgilinin kalbin tam içinde oturduğunu, kendisini yaktığını, ya dışarı çıkmasını ya da aşığın içeri girmesine izin vermesini ister. Bedenin, sevgilinin huzurunda kapının toprağı olduğunu, sevgilinin ayağının altında yerle yoldaş olduğunu, sevgiliyi arzulayan zavallı gönlün çok fazla yanmaktan küle döndüğünü vurgular. Sevgilinin aşkında gönlü altüst etmek, aşk yolculuğunda ciğeri kana bulamak gerektiğini, başı sevgilinin ayağına köle etmek gerektiğini söyler. Attâr bir rubâîsinde kendisinin daima sevgilinin toprağı olacağını, bir an başını topraktan kaldıracak olursa ölebileceğini dile getirir. Şair binlerce cana sahip olup sevgilinin ayağına saçabilmeyi arzulamaktadır. Sevgiliyi o kadar çok arzular ki eğer deva isteyecek olursa kâfir olmayı göze alır, her iki âlem ne kadar mutlu olsa da hepsinden feragat ettiğini, sadece sevgilinin varlığını ister. Âşık tüm dünyada sadece sevgili ile hayat bulabildiğini, onsuz bir an bile ruhunun yaşamaması gerektiğini vurgular. Âşık sadece sevgilinin ateşini ister, sevgilinin bir zerrecik dostluğunun iki dünyadan daha hoş ve güzel olduğunu dile getirir. Âşık yüz hevesle sevgilinin derdinde olduğunu, ister var olsun ister yok olsun, var olduğu sürece bir an bile sevgiliden uzak olmadığını öne sürer. Sevgilinin yüzüne canını vermenin kolay olduğunu fakat sevgilinin yüzü olmaksızın yaşayabilmesinin mümkün olmadığını söyler.

Otuzuncu Bap: Sevgiliden feragat etme hakkında söylenen rubâîler vardır. Korku ve ümit içinde yaşayan bir gönlünün olduğunu, bu sebepten dolayı ikiye bölünmüş bir gönül gördüğünü söyler. Üzüntüsünün, kederinin sürekli canlı olduğunu ve daima sıkıntı çektiğini dile getirir. Sevgilinin aşkıdan dolayı kâinattaki her şeyin ölür sadece sevgili kalır. Daima sevgiliyi istediğini, arzuladığını fakat ne kadar istese sevgilinin o kadar uzaklaştığını ve bundan dolayı çok fazla keder içinde olduğunu dile getirir. Âşık, sevgilinin kendisini dert içinde bırakmayacağını düşündüğüne, fakat dertten kurtarmadığına aksine gam yükünü artırdığına, herkesten çok ağladığına fakat dönüp önem vermediğine işaret eder.

Otuz Birinci Bap: Bu bapta genel olarak sevgiliye kavuşmanın kimseye nasip olmamasından bahseder. Âşıkların daima nefes tükettiğini, vuslat kokusu için boşuna kürek çektiklerini, yolun çok uzak olduğu için gösterilemeyeceğini söyler. Kapı sıkıca kapalı olduğu için açılması mümkün değildir. Âşıkların aşkla sürekli galip geldiğini, iki dünyanın resmini gönüllerinden sildiklerini, her an yüzlerce çöl kat ettiklerini sonunda ise açlıktan ve susuzluktan o yolda öldüklerini söyler. Ne kadar inleyip sızlasa, ağlasa da sevgiliye kimsenin ulaşamadığını, sevgiliye yol bulabileceğini sandığını fakat asla ulaşamayacağını dile getirir. Bir kıl ucu kadar bile vuslat ümidinin olmadığını anlatır.

Otuz İkinci Bap: Âşığın sevgiliden şikâyetinde bulunmasına değinir. Âşık, sevgilinin yolunun toprağı olduğunu fakat sevgilinin kendisini rüzgâra verdiğini, savurduğunu dile getirir. Âşığın, sevgiliye hiçbir şekilde aykırı davranmadığı halde kendisine eziyet ettiğinden şikâyet eder. Sevgilinin, âşıkla bir sineğin kanadı kadar arkadaşlık etmediğini, aşığa yönelmediğini dile getirir. Maşukun ne zaman kadar aşığını kapısından süreceğini, daha ne kadar gam içine sürükleyeceğini, ne zamana kadar ayrılık ateşiyle ciğerini yakacağını sorgular. Âşık, sevgilinin aşkında deliye döndüğünü, akıl dairesinden dışarı çıktığını, maşukun ise kendi kanına susadığını dile getirir ve bundan şikâyet eder.

Otuz Üçüncü Bap: Attâr burada sevgiliye şükürde bulunan şiirler söyler. Sevgilinin güneş gibi yüzünün kâinatı bağışladığını, ağzından çıkan sözün gizli hazineyi bağışladığını anlatır. Bazen ruhuna kuvvet bağışladığını, bazen de gizli sırrını açtığını, eğer canı alırsa binlerce yeni can bağışladığını dile getirir. Var olan her şeyde sevgilinin ayrı ayrı bir güzelliği bulunur, her güzellikte de başka bir hal yer alır. Sevgiliye karşı o

kadar derin bir sevgi hissetmektedir ki canı olduğu sürece sevgilinin kederini isteyeceğini söyler.

Otuz Dördüncü Bap: Sevgilinin geldiğini, gelince cilveye başladığını ve sır perdesini açtığını dile getirir. Sevgili huzura gelerek âşıktan hakirlik istemesini, iftihar peşinde koşmaması gerektiğini söyler. Aşığın sakin olmasını, aramaya başlamasını ve çabalamasını ister.

Otuz Beşinci Bap: Burada söylenen rubâîler sevgilinin yüzü ve saçı hakkındadır. Bütün dünyada kimsenin yüzünün sevgilinin yüzü gibi olamayacağını, güneşin sevgilinin yüzünden dolayı utandığını dile getirir. Sevgilinin saçı olmadan kimsenin saçının doğru olmadığını, yüzü olmadan da diğerlerinin yüzünün riyakârlık olduğunu söyler. Sevgilinin yanağının güneşi, ruhun fitnessine ve gönlün yağmasına benzetilir. Sevgilinin yanağını gören kişinin eğer akli kalırsa muhakkak delireceğini, normal bir şekilde yaşamasının mümkün olmadığını anlatır. Sevgilinin yanağı o kadar güzeldir ki, onca güzelliğin olduğu o yanak her şeye bedel olarak gösterilir. Sevgilinin zülfünün her bir bükümünün binlerce aşığı tuzağa düşürdüğünü, âşıkların canını kedere attığını anlatır.

Otuz Altıncı Bap: Sevgilinin gözü ve kaşının özelliği hakkında söylenen rubâîleri içerir. Sevgilinin gözünün cana diken gibi oklar atan gözünden, kaşının güzellikte tek olduğundan bahseder. Sevgilin gözü ve kaşı can alıcıdır, âşık onun için canını verebilir, bunca güzellik karşısında, sevgilinin aşkında aklın yitirilmesini anlatır. Maşuk gözünün bir bakışıyla aşığı yolundan düzeninden alıkoyar ve bu durumda âşık yine de sitem etmez. Âşık sevgilinin aldatici gözünden koktuğunu, büküm büküm saçından korktuğunu, eşkiyaya benzettiği gözünün gamzesinden korktuğunu dile getirir.

Otuz Yedinci Bap: Burada sevgilinin yüzü ve beni hakkında rubâîler dile getirilmiştir. Sevgilinin yüzü ve dudağını fıstığa benzeterek, aşığın ciğerini kana buladığını, kendini âşık ettiğini söyler. Sevgilinin yüzündeki ayva tüyünün güzelliğinden dolayı gönlün delirmekte olduğunu, onun yüzünün güzelliğinden dolayı kendinin sararıp solduğunu anlatır. Sonsuzluğun sevgilinin halinde ortaya çıktığını, sevgilinin aşkıandan dolayı perişan bir hale girdiğini, kanın içinde kalıp tepetaklak olduğunu dile getirir.

Otuz Sekizinci Bap: Attâr eserin bu bölümünde, sevgilinin ağzı ve dudağının vasfı hakkında yirmi yedi rubâî söylemiştir. Sevgilinin dudağının gülü kıskandıracak kadar güzel ve yakut renginde olduğunu dile getirir. Sevgilinin saçının canlara sebep

olduğunu, onlarca kişinin ciğerinin yaktığını anlatır. Sevgilinin fıstığa benzettiği ağzında çıkacak bir söze razı olduğunu, kendini çoktan o söze peşinen verdiğini söyler.

Otuz Dokuzuncu Bap: Sevgilinin beli ve boyu hakkında söylenmiş rubâîler vardır. Sevgilinin belinin inceliğinden ve nazikliğinden bahseder, çok dar elbise giyebilmesine şaşırılmamak gerekir. Sevgiliye ince belli güzel diye seslenerek, onun beline gıpta ettiğini söyler. Servinin boyunun ortaya çıkışını sevgilinin boyunun güzelliğine, servi gibi oluşuna bağlar.

Kırkıncı Bap: Attâr bu bapta, sevgilinin nazı, işvesi ve vefasızlığı hakkında oturubât söylemiştir. Sevgilinin daha ne zamana kadar nazlanacağını, ne zamana kadar dertten mum gibi geceleri süsleyeceğini dile getirir. Sevgilinin taş kalpliliğinden ve vefasızlığından dolayı gönlünün yandığını ifade eder.

Kırk Birinci Bap: Bu baptaki rubâîler aşığın çaresizliği hakkındadır. Sevgilinin aşkının yüzlerce can değerinde olduğunu, herkesin onun hayranı olduğunu, aşığın işinin tamamen avarelik olduğunu dile getirir. Aşığın gönlünün divane olmasının boşuna olmadığını, sevgilinin kendine yönelmediğinden şikâyet eder. Maşukun derdiyle yas tuttuğunu, sevgilinin aşkında yanıp bittiğini, kanlı gözyaşı döktüğünü, naralar atarak etrafta dolandığını dile getirir. Ruhundaki gamdan ve kederden sevgiliye bahsetmesine ve sevgilinin kendisini çaresiz bilmesine rağmen bir şey yapmamasından şikâyette bulunur. Maşukun kendi rahatsızlığını, huzursuzluğunu görme vaktinin çoktan geldiğini, hiç olmazsa bir göz ucu ile kendisine bakmasını istemektedir. Aşkın şaşkınlığından dolayı binlerce kez öldüğünü, bir kez olsun el vermediğini söyler.

Kırk İkinci Bap: Âşığın derdini anlatan rubâîler söylenmiştir. Sevgilinin en sonunda aşığın kanını yere döktüğünü, kendi kanıyla boğduğunu söyler. Ne zamana kadar maşuk olmadan inleyeceğini, ruhu onun aşk şarabıyla mest etmek istediğini, fakat daima sevgilinin yüzünün aşkıyla ölmek istediğini dile getirir. Âşık bazen ateşteki mum gibi yandığını, gecelerce inlediğini, akıl dairesinden dışarı çıktığını söyler. Maşukun aşkında aşığa hiçbir şeyin derman olmadığını ve olmayacağını söyler.

Kırk Üçüncü Bap: Burada âşığın derdi ve çaresizliğini anlatan rubâîler söylenmiştir. Âşığın gönlünün sürekli ateşte ve yanmakta olduğunu, iki dünyandan da el çekip öldüğünü dile getirir. Âşık kendi gönlü gibi kana boğulmuş başka bir gönlün olmadığını iddia eder. Âşık kendini sarhoş bülbüle benzeterek baharda aşk gamından dolayı ağlayıp

sızladığını fakat kimsenin kulak vermediğini söyler. Gönlü yanık aşığın işinin her an ah çekmek olduğunu söyler.

Kırk Dördüncü Bap: Attâr burada dervişlik ve sarhoşluk hakkında yetmiş yedi rubâî söylemiştir. Âşıkların şarap içmeden sarhoş olduklarını, iyiden, kötünden, küfürden ve dinden el çekip sadece şarap içmek için geldiklerini söyler. Gelenek, adet huyunu başlarından attıklarını, yollarında engel olabilecek her şeyi ki bu can bile olsa hiç önemsemeden atabileceklerini dile getirir. Gönlün, sevgilinin aşk derdinde olduğu sürece, şarap tortusu içen bir rint ve perişan olacağını, gün geçtikçe daha da beter bir hal alacağını ifade eder. Maşukun aşkında dinini ve inancını gözden geçirip yeniden kuracağını iddia eder. Şarabı hak edebilmek için gönülden iki dünyanın varlığını silmek gerektiğini vurgular. Bu çetin işten dolayı yüreğinin çok fazla yandığını, bir günde yüzlerce kez kendini, nefisini, benliğini öldürdüğünü dile getirir. Bu dünyanın işinin bir an ve tuzak olduğunu dolayısıyla dünyadan el çekmek gerektiğini, sarhoşluğun münafıklık ve riya-dan daha iyi olduğunu söyler. Gönlün isyan etmekten karardığını, günahın uğursuzluğundan feryat ettiğini, ömürden geriye fazla zaman kalmadığı için tövbe etmesi gerektiğini vurgular. Bahar vakti geldiği halde ne zamana kadar feleğin kendisine diken batıracağını söyleyerek feleğe şikâyette bulunur. Hiç kimse yarına, geleceğe söz veremediği için aşkla dolu gönlü bir gece olsun mutlu etmesini, ay ışığıyla birlikte şarap içmesini diliyor sevgiliden. Şair yok olacağı, öleceği gün bile sevgiliden kendisine şarap vermesini ister, hala gönlünün bir derdi olduğunu dile getirir. Âşığın gönlünden kederin gitmesi için şarap içmesini ister çünkü şarap gönle gelince kederin gönülden çıkıp gittiğini söyler.

Kırk Beşinci Bap: Gül hakkında söylenen şiirler bulunmaktadır. Bülbülün gülün cemalinden dolayı neşe ile dolduğunu, aşığın gülün gölgesinde oturmasını ister çünkü kendisinin toprak olduğunu ve gülün yapraklarının rüzgârla toprağa savrulacağını dile getirir. Bülbülün her gece sevgilinin vuslatını dillendirdiğini, gülün, sevgilinin yanağının huzurunda yüzlerce yaprak açtığını ve her yaprakta sevgilinin cemalinin ayetini okuduğunu söyler. Gül, feleğin kendisine yüzlerce yaprak verdiğini fakat bunun faydasının olmadığını, çünkü ömür yaprağının bir gün dahi vermediğini dile getirir. Sarhoş gülün yüz binlerce güzellikte açtığını ve bu güzellikten dolayı sürekli işve ve nazda olduğunu, sonunda dünyada yerleşecek bir yer göremediği için huzur bulamayıp elden ele gittiğini anlatır.

Kırk Altıncı Bap: Sabahın gelişi, ortaya çıkışı hakkında rubâiler vardır. Sabahın doğuşundan, kılıç çekişinden yani güneş ışıklarının etrafa yayılmasından korktuğunu, perdenin arkasında sevgilinin kendisiyle beraber oturduğunu, sabahın perdeyi yırtmasından bu sebeple korktuğunu dile getirir. Âşığın, sevgiliyle bir an beraber olduğu geceyi tüm ömrünün tek sermayesi olarak gördüğünü, sabahın doğmasını canına vurulacak bir ateş olarak düşündüğünü söyler.

Kırk Yedinci Bap: Mum hakkında söylenen rubâiler vardır. Sevgilinin yüzünden başında akıp giden suyun (mum), ciğerde olan ateş ve kanın kendisinin (mum) olduğunu dile getirir. Maşukun aşkında kendini kaybedeceğini, mum gibi an be an eriyeceğini, mum gibi damla damla ağlayacağını söyler. Ne zamana kadar sevgilinin aşkından dolayı sabaha kadar mum gibi geceleri aydınlatacağını ve yanarken eriyip biteceğinden şikâyet eder. Kendini tıpkı bir mumun yanıp tükenmesine benzetir. Geceleri sabahlara kadar yanması, yanarken mumun etrafından süzülen damlaları gözyaşı olarak değerlendirmesi söz konusudur. Âşık son derece fedakârdır, sabahlara kadar yanması, erimesi, gözyaşı akıtması önemli değildir yeter ki sevgilinin kederi âşıktan ayrı olmasın. Maşukun kederi, gamı, aşkı için mum gibi geceleri sabaha kadar yanıp ateşler içinde gözyaşı dökmesini ve azar azar eriyip gitmesini anlatır.

Kırk Sekizinci Bap: Bu bapta, mumun diliyle konuşma hakkında yüz rubâî söylenmiştir. Âşık mumun ağzından, her an ateşin yanı başında olduğunu, eğer iniltiyle ağlıyorsa bunun kendine reva olduğunu, bu dertten dolayı ölecekse de kendi ağlayışından gusül yapacağını dile getirir. Aynı şekilde yine mumun ağzından âşık, canının ağzına geldiğini, ateşten dolayı şaşkınlık içinde olduğunu, her ne kadar mum gibi kıvrılsa da kendi ateşinden dolayı suda boğulduğunu yani mumun yanıp erimesini örnek vererek durumu izah etmeye çalışır. Mum yani âşık, yanma ve erimede kaldığını, gam çeken gönlünün nasıl düzene gireceğini sorgular.

Kırk Dokuzuncu Bap: Burada pervanenin diliyle konuşulur. Pervane mumdan kendisini her an farklı bir şekilde yakmasını ister. Çünkü işinin mutlu bir son bulacağına ümitli değildir. Pervane kendisinin mumdan daha iyi yandığını, tamamen yanıp yok olduğunu söyler. Pervane mumdan kendisinin sevgilisi olmasını ister, mum ise cevap olarak kelebeğin ateşe girmesini ve tamamen yanmasını söyler. Kelebek muma tamamen yandığını anlatır; bunun üzerine mum pervaneye bir defada yanıp kül olduğunu,

fakat kendisinin her gece sabaha kadar azar azar yandığını dile getirir. Kelebek muma kendisini zil zurna sarhoş ettiğini, yaktığını, mum için yandığını, bunları fedakârlıkla yapıyor olmasa da fedakârlıkta kendisi gibi bir fedakâr bulunmadığını dile getirir.

Ellinci Bap: Eserin son babıdır. Kitabın bitişi ile ilgili rubâîlerdir. Rubailer farklı konular hakkındadır. Örneğin bir rubâide bu dünyaya gelip de gitmeyen kimsenin olmadığını, gelen herkesin muhakkak gittiğini ve gidenlerden bir haber olmadığını anlatır. Bir diğesinde ise aşk yolunda bir hikâye anlatmak için çok kes kirpik dikeniyile granit taşı deldiğini yani çok fazla ağlayarak en sert kayayı bile deldiğini dile getirir. Dervişliği, fakirliği hiçbir şeye vermeyeceğini, ilmin sıhhati, lezzeti ve güvenliği olduğu için, yalnızlığı, fakirliği padişahlığa değişmeyeceğini söyler. Üzerinde Hak nurunun parlamadığı şeyin gönül olmadığını, bu olayı anlamayanın canı olmadığını ifade eder. Attâr son rubâîlerinde kendisine de seslenir ve kendisini canı gitmiş ve candan doymuş Attâr der. Sonunda kendisinin de gittiğini dile getirir. Kendisinin bu dünyanın derdinden dışarı çıktığını, toprağa düştüğünü, kan dolu bir gönülle gideceğini, dünyanın konuşanı yani kendisinin sessiz bir şekilde gittiğini söyler.

BİRİNCİ BÖLÜM

FERİDÜDDİN ATTÂR

1.1. HAYATI

Ferîdüddin Ebû Hâmid Muhammed b. İbrahim² veya Ebû Hâmid Ferîdüddin Muhammed b. Ebî Bekr İbrahim-i³ Nîşâbüri'nin doğum tarihi kesin olarak belli değildir; bazı kaynaklarda 513 (1119)⁴, 537-540 (1142-1145) yılları arasında⁵ veya 553 (1158) yılında⁶ Nîşâbüri'ye bağlı Kedken'de⁷ dünyaya geldiği yazılıdır. Eczacılık ve tıp ilmiyle uğraştığı için “Attar” lâkabını almış ve bu lâkapla meşhur olmuştur.⁸ Şiirlerinde mahlas olarak Ferîdüddin isminin kısaltılmışı olan Ferîd kelimesini kullanmıştır, ancak daha çok Attâr ismini tercih etmiştir.⁹

Attâr, hayatının başlarında ve muhtemelen tasavvufî makamlar konusunda araştırmalar yaptığı dönemin bir kısmına kadar, tıp bilimlerini de bilmeyi gerektiren eczacılık işini sürdürmüş ve eczanede tıp ilmiyle meşgul olmuştur. Kendisi bu konuda *Husrevnâme* adlı eserinde şöyle demektedir:

Musibetnâme, dünyanın kederidir, İlahinâme apaçık olan sırlardır.

Her ikisine de eczanede başladım, bundan ve ondan ne de tez kurtuldum.

Eczanede beş yüz kişi vardı, her gün nabzıma bakarlardı.¹⁰

Şairin kendi ifadesine de bakıldığı zaman, onun hal değişikliğinin tıp ilmi ve eczacılık ile ilgilendiği zaman başlamış olduğu ve kimi eserlerini bu dönemde yazdığı anlaşılmaktadır. Bu olay konusunda Câmî şöyle söylemiştir: “Onun tövbesinin sebebinin şu olduğu söylenir: Bir gün Attâr dükkânında işleriyle meşgulken oraya bir derviş gelir ve birkaç kez ‘Şey’un lillah’ der. O ise dervişle ilgilenmez. Derviş; “Ey Efendi!

² Attâr, Ferîdüddin Muhammed b. İbrâhîm-i Nîşâbüri, *Muhtarnâme* (mukaddime ve tsh. Muhammed Rıza Şefî-i Kedkenî), Tahran 1386 hş., s. 22 (Mukaddime).

³ M. Nazif Şahinoğlu, “Ferîdüddin Attar”, *DİA*, İstanbul 1995, IV, 95.

⁴ Devletşah-i Semerkandî, *Tezkiretü’ş-şuarâ* (nşr. Muhammed-i Remezânî), Tahran 1338 hş., s. 140; Attâr, *Muhtarnâme*, s. 23 (Mukaddime).

⁵ Şahinoğlu, s. 95.

⁶ Attâr, Ferîdüddin Muhammed b. İbrâhîm-i Nîşâbüri, *Musibetnâme* (mukaddime ve tsh. Muhammed Rıza Şefî-i Kedkenî), Tahran 1385 hş., s. 35 (Mukaddime).

⁷ Attâr, *Muhtarnâme*, s. 23 (Mukaddime).

⁸ Şahinoğlu, “Ferîdüddin Attar”, *DİA*, IV, 95.

⁹ Attâr, *Muhtarnâme*, s. 22 (Mukaddime).

¹⁰ Safâ, Zebihullah, *Târîh-i Edebiyyât der İran*, Tahran 1366 hş., II, 859.

Sen nasıl öleceksin?” diye sorar. Attâr; “Senin öleceğin gibi!” diye cevap verir. Derviş; “Sen, benim gibi ölebilecek misin?” diye sorar. Attâr “Evet!” der. Bunun üzerine tahtadan bir kâsesi olan derviş, kâseyi ters çevirir “Allah” der ve hemen can verir. Attâr’ın durumu birden değişir ve dükkânını dağıtıp bu yola girer.”¹¹

Bu meslekle meşgul olduğu için Attâr diye meşhur olmuştur. Attâr’ın babasının ismi İbrahim, künyesi Ebû Bekir’dir. Uzun bir ömür yaşayan Ebû Bekir İbrahim attâr-lıkla meşgul olmuştur. Yani Attâr’a mesleği babasından miras kalmıştır.

Attâr Nîşâbûr civarında eski bir köy olan Kedken’de doğmuştur. Attâr’ın babası İbrahim’in mezarı da buradadır.¹² Ancak *Mecâlisu’l-uşşâk*’ta Attâr’ın Nîşâbûr civarındaki Kandişnân’da doğduğu söylenir. Kendisi *Mazharu’l-acâib*’in bazı beyitlerinde çocukluğunun Tûn’da geçtiğini söylese de daha fazla bilgi vermez; zaten bu eserin ona aidiyeti kesin değildir.¹³

Attâr isminde birçok sûfî ve şairin yaşamış olması, Attâr’ın ölümüne tarih düşüren ibarelerin farklı olması, Attâr’ın kendi döneminde yaşayanlardan şimdiki zaman ve geniş zaman kipleriyle söz etmesi veya dönemin bazı yazarlarının Attâr’dan böyle söz etmeleri, Attâr’ın hem doğum hem de ölüm yılı için farklı tarihlerin ileri sürülmesine neden olmuştur. Kendisi eserlerinde nerede doğduğundan ve nasıl bir hayat yaşadığından söz etmez.¹⁴

Attâr küçüklüğünde Nîşâbûr civarındaki Şâdyâh’ta babasının attâr dükkânında çalışmaya devam etmiş, bir yandan baba mesleği attârlığı, öbür yandan da ilim ve irfan öğrenmiştir. Attâr’ın eserlerine bakıldığında iyi derecede Arapça bildiği; tefsir, hadis, kelâm, fıkıh gibi dinî ilimler öğrenimi gördüğünü; hikmet, felsefe, yıldızlar, eczacılık gibi aklî ve tecrübî ilimleri bildiği anlaşılmaktadır. Ancak bu ilimleri nerede ve kimlerden öğrendiğine dair kesin bir bilgi yoktur.¹⁵ Rıza Kulî Hân Riyazu’l-arifin’de tedavi tekniğinde onun hocasının Mecdüddîn Bağdadî olduğunu söyler fakat bu bilginin nereden nakledildiği ve nereye dayandırıldığı hususunda bilgi verilmez.¹⁶

¹¹ Safâ, *Târîh-i Edebiyyât der İran*, II, 860.

¹² Devletşah, *Tezkiretü’ş-şuarâ*, s. 140; Attâr, *Muhtarnâme*, s. 23 (Mukaddime).

¹³ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, (Çev. Süleyman Uludağ), İstanbul 2007, s. 11 (Giriş).

¹⁴ Attâr, *Muhtarnâme*, s. 24 (Mukaddime).

¹⁵ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 12 (Giriş).

¹⁶ Attâr, Ferîdüddin Muhammed b. İbrâhîm-i Nîşâbûrî, *Tazkiretü’l-evliyâ*, (Nichelson nüshasından tıbbî basım; Mukaddime: Kazvinî), Tahran 1381 hş., s. 9

Bazı tarihçiler Attâr'ın tasavvufta âdet olduğu üzere seyahatler yaptığından, Mekte'ye gidip Kâbe'yi ziyaret ettiğinden, hatta Şam, Mısır ve Hindistan'a kadar yolculuk ettiğinden söz ederlerse de bütün bunlar aslı olmayan rivayetlerden ibarettir. Hayatının sonuna doğru yazdığı *Esrâr-nâme*'de Kâbe'yi görme iştiağı içinde olması Hicaz'a gitmediğine işaret olabilir.

Attâr evlenmiş, çoluk çocuk sahibi olmuştur. *Muhtarnâme*'sinde yer alan iki rubâsinden otuz iki yaşındaki bir oğlunu kaybettiği, dolayısıyla evlenmiş olduğu anlaşılmaktadır.¹⁷ Evliya Tezkireleri'nin Ebû Atâ bahsinde anlatılanlara benzer bir menkıbe de Attâr hakkında anlatılır. Bu menkıbeye göre Attâr'ın çocukları Moğollar tarafından kılıçtan geçirilmiştir. Fakat bütün bunlar kesin olmayan tahmin ve yakıştırmalardan ibarettir. Ebû Atâ kelimesi Attâr şeklinde tahrif edilmiş de olabilir. Hicri XIII. yüzyıla kadar Attâr'ın soyundan geldiğini iddia edenlere de rastlanmıştır.¹⁸

Attâr'ın tasavvufa karşı eğilimi ve sûfilere karşı ilgisi çok küçük yaşta başlamıştır. *Evliya Tezkireleri*'nin önsözünde bunu açıkça söyler. Çocuk denecek yaşta sûfilerin meclislerine ve sohbetlerine katılıp onlardan feyz aldığını tahmin etmek hatalı olmaz. Câmî'nin *Nefehâtü'l-üns*'te anlattığına göre ise Attâr'ın uyanışı şöyle olmuştur: Bir gün Attâr dükkânında alışverişiyle uğraşırken bir derviş çıkagelir. Ve birkaç kere “Allah için bir şey!” der. Attâr dervişe iltifat etmez. Bu sırada dervişle aralarında şöyle bir konuşma geçer: “Ey efendi! Sen nasıl öleceksin, sen nasıl öleceksen söyle”; “Sen benim gibi ölebilir misin?” der. Attâr da “Evet” der. Dervişin ağaçtan bir çömleği vardır, başının altına koyar, Allah deyince can verir. Bunu gören Attâr yüreğinden vurulmuşa döner, dükkânını dağıtıp bu yola yönelir.¹⁹

Bu menkıbeyi Devletşah şöyle aktarır: Bir gün Attâr dükkânında oturmuş, becerikli ve usta işçileri karşısında el pençe durmuşlardı. Tam bu sırada görünüşte divane ama aslında bilge birisi aniden dükkânına bakmaya başladı; hatta yaş dolu gözleriyle derin bir ah çekti. Bunu gören Attâr, “Ey derviş! Senin için uygun olan buradan çabucak geçip gitmendir” dedi. Divane, “Efendi, efendi! Ben yükü hafif biriyim, bu hırkadan başka bir şeyim yok. Geçip gitmek benim için mesele değil, şu pazardan çabucak geçer gidebilirim. Sen üzerindeki yüke ve ağırlığa dikkat et, halini basiretle düşün.” “Ben ge-

¹⁷ Şahinoğlu, “Ferîdüddin Attar”, *DİA*, IV, 95.

¹⁸ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 12 (Giriş).

¹⁹ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 12 (Giriş).

çip giderim diyorsun. Nasıl geçip gidersin?” Bunun üzerine divane hırkasını çıkarıp yere serdikten sonra başını üzerine koyup derhal canını Hakka teslim etti.²⁰ Bu manzarayı gözleyen Attâr’ın hali birden değişti, meczubun sözleri nedeniyle içi dertle doldu. Kalbi kuruyup misk kokulu oldu, gönlü dünyaya karşı kar gibi soğudu, dükkânını yağmaya verdi. Dünya pazarından bezdi. Bundan sonra mücahede ve riyazetle meşgul oldu.²¹

Menkıbelerde böyle denilse de Attâr’ın tasavvufa karşı duyduğu sevginin ta küçükken başladığını ve ata mesleği olan attârlıkla yaşlılık çağına kadar uğraştığını kabul edebiliriz.

Attâr’ın görüştüğü, sohbetlerine devam ettiği ve feyz aldığı şeyhler de kesin bir biçimde bilinmemektedir. Fakat Attâr’ın büyüklerden ve şeyhlerden birçok şey öğrendiği, ariflerle sohbette bulunduğu, tarikat ehlinde dört yüz cilt kitap toplayıp okuduğu ve sonunda fena âlemi mertebesine ulaştığı yazılır.²² *Tarih-i Guzîde* dışında Câmî *Nefahâtü’l-üns*’te bazı hikâyelerle Attâr’ın hal tercümesini yapar, Devletşâh’ın *Tezkire’si*, Kadı Nurullah Şuşterî’nin *Mecâlisü’l-mu’minîn*’i, Emin Ahmet Razi’nin *Heft İklim*’i, Takiyyuddîn Kaşanî’nin *Tezkire’si*” ve diğerleri her ne kadar yazmış olsa da onların bazıları *Nefahâtü’l-üns*’ten nakil ve bazıları ise uydurmadır ve hiçbir şekilde güvenilir değildir.²³ 730 hş. Yılında yani Lubabu’l-el Bâb’tan yüz küsur sene sonra telif edilen *Tarih-i Guzide*’de (İngiltere Müzesi nüshası) Attâr hakkında sadece şu ibare vardır “Attâr, Ferîduddin Muhammed Nişabûrî heyecan verici bir söze sahiptir, onun şiirleri çoktur, Tezkiretü’l-evliyâ ve Mantiku’t-tayr onun sözlerindedir ve diğerleri de”.²⁴

Attâr, Cemaleddin Muhammed b. Muhammed’in müridi olarak gösterilmişse de bu zatın kim olduğu belli değildir. Aynı şekilde bazı tezkire yazarları Attâr’ı doğrudan Necmüddin Kübrâ’nın müridi olarak göstermişlerse de buna ilişkin de hiçbir delil yoktur.²⁵

Devletşah *Tezkiretü’ş-şuara*’sında, “Attâr çocukluğunda şeyh Kutbuddin Haydar’ı görmüştü. Babası bu zatın müridiydi. Attâr gençliğinde *Haydarnâme*’yi bu neden-

²⁰ Devletşah, *Tezkiretü’ş-şuarâ*, s. 141

²¹ Devletşah, s. 141

²² Devletşah, *Tezkiretü’ş-şuarâ*, s. 140

²³ Attâr, *Tezkiretü’l-evliyâ*, s. 7 (Mukaddime).

²⁴ Attâr, *Tazkiretü’l-evliyâ*, s. 7 (Mukaddime).

²⁵ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 13 (Giriş).

le yazmıştır”²⁶ der. Bazı tezkire yazarlarının Devletşah’a atfen tekrarladıkları bu menkıbe, üzerinde durulmaya değmeyecek kadar zayıf ve sakattır. 604 veya 618 (1207-1221)’de ölen Haydar’ın, Attâr’ın Babasının şeyhi olması oldukça zayıf bir ihtimaldir.²⁷

Câmî, “Bazıları [Attâr] üveysidir demişlerdir” der. Yaşayan bir pîre gereksinimi olmayan, Veysel Karanî gibi vasıtasız olarak nübüvvet ocağında ve nebinin kucağında terbiye ve irşat edilenlere üveysi denilir. Bu konuda bu ifade son derece önemlidir. Tezkire yazarlarından her birinin Attâr için farklı birisini şeyh olarak göstermesi, bu konuda inandırıcı ve ikna edici bir delil göstermemeleri üveysi olduğunun ileri sürülmesine yol açmıştır. Gerçekten de küçük yaşından başlayarak tasavvufî hayatı tanıyan, meşhur sûfîlerle görüşen, sohbetlerine katılan, hassas ruhlu bir şair olduğu için bu hayatın etkisinde kalıp tasavvuf akımına iyice kapılan Attâr, çok zengin manevi tecrübesi olan birisi olarak belli bir şeyhe bağlanmamış ve bu yüzden de üveysi sayılmıştır.²⁸

Attâr ne bilinen anlamda bir şeyhin müridiydi ne de mutasavvıftı. O tasavvuf aşığıydı. Bu hayat tarzından hoşlanmış ve benimsemişti. Tarikatın edep erkânından çok, tasavvuf felsefesine ve sûfiyane yaşayışa tutkundu. Tasavvufun “hür olarak duyma, düşünme, duyulanı ve düşünüleni serbestçe ifade etme” özelliğinden yararlanarak bildiklerini, inandıklarını ve hissettiklerini rahat bir şekilde açık açık ifade ediyordu. Bu bakımdan Câmî’ye benziyordu.²⁹

Attâr’ın ruhani ve manevi şeyhi Ebû Said Ebi’l-Hayr’dır diyenler de vardır. Gerçekten Attâr bir kasidesinde, ayrıca *Esrârname*’sinde bu zata büyük bir eğilim göstermekte ve sahip olduğu her devleti onun sayesinde elde ettiğine gönülden inanmaktadır. Attâr’ın Ebû Said’e duyduğu derin hürmet ve içten bağlılık nasıl bir tasavvuf anlayışının temsilcisi olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Attâr’ın *Esrârname*, *Îlâhinâme*, *Mantıkı’t-Tayr* gibi eserlerinde Ebû Said’le ilgili menkıbelere geniş yer vermesi bu bağlılığın sonucudur.³⁰

Üveysilik insanın kendisinden önce yaşamış başka birisinin fikirlerine, hayat felsefesine ve huyuna tutkunluk derecesinde bağlı olması, hayran kalması, kendi fikri ve

²⁶ Devletşah, s. 144

²⁷ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 14 (Giriş).

²⁸ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 14 (Giriş).

²⁹ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 14 (Giriş).

³⁰ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 15 (Giriş).

ilmî kişiliğini onun kişiliğinde eritmesi olarak görülebilir. Bu nedenle Attâr Hallac, Ebû Said ya da Senâî'nin manevi öğrencisi ve müridi kabul edilebilir.³¹

Attâr'ın üstatları ve şeyhleri belli olmadığı gibi öğrencileri ve müritleri de belli değildir. Yani tasavvuf tarihinde kendilerini Attâr'a nispet eden, onun öğrencisi olduğunu söyleyenlere rastlanmaz. Bu da Attâr'ın sonradan anlaşılan anlamda bir tarikata girmediğini, belli bir şeyhe bağlanmadığını ve şeyh olup mürit yetiştirmediğini açıkça gösterir.³²

Devletşah³³ ve Câmî'nin anlattıklarına göre, Mevlâna (604/672-1027/1273) babası Bahaüddin Veled'le Belh'ten hicret ettiği zaman Nîşâbûr'a uğramış, burada Attâr'ı görmüş; Attâr *Esrârname*'sini Mevlâna'ya hediye etmiş, o da bu eseri aziz bir hatıra olarak saklayıp marifet ve hakikat için örnek almıştır.³⁴

Attâr'ın vefat tarihi hakkında 589 (1193)yılından 632 (1234) yılına kadar değişen çeşitli tarihler verilmektedir. Bunlar içinde en fazla 618 (1221) veya 628 (1231) tarihleri üzerinde durulmaktadır. Ancak neredeyse bütün kaynaklar Attâr'dan Moğol istilasına uğrayan Nîşâbûr'daki katliam sırasında şehit olduğunda ittifak etmektedirler.³⁵

618 (1221)'de meydana gelen bu olay şöyle olmuştur: Nîşâbûr'u kuşatan Moğol askerleri ile Nîşâbûr halkı arasında çıkan çatışmada Cengizhan'ın damadı Emîr Togoçar katledilmişti. Moğol ordusu onun intikamını almak için Nîşâbûr'u baştanbaca harap etmiş, taş üstünde taş bırakmamış, şehrin yerini tarıma elverişli dümdüz bir alan haline getirmiş, kedi ve köpeğe varıncaya kadar şehir sakinlerini kılıçtan geçirmiş, sahraya sürdükleri ihtiyaçları, kadın ve çocukları da katletmişlerdi. Büyük ihtişam ve debdebeyle şehre giren ölmüş komutan karısı ve Cengizhan'ın kızı kılıç artıklarını idam ettirmiş, bu katliamdan kırk kadar sanatkâr da Türkistan'a götürülmüştü. Attâr işte bu hengâmede şehit edilmişti.³⁶

Menkıbeye göre bir Moğol'un şeyhi öldürmek istediğini ve başka bir Moğol'un bu yaşlıyı öldürmemesini, kan bedeli olarak ona bir dirhem vereceğini söyler. Bunun

³¹ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 15 (Giriş).

³² Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 15 (Giriş).

³³ Devletşah, *Tezkiretü's-şuarâ*, s. 145

³⁴ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 15 (Giriş).

³⁵ M. Nazif Şahinoğlu, "Ferîdüddin Attâr", *DİA*, IV, 95; Feridüddîn Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 15 (Giriş).

³⁶ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 16-17 (Giriş).

üzerine Moğol, şeyhi öldürmekten vazgeçer, Attâr kendisini satmamasını zira bundan daha iyisine satın almak isteyenler olacağını söyler. Başka bir kişi gelip “Bu yaşlıyı öldürme, bedel olarak bir çuval saman vereyim” dedi. Bunu duyan Attâr “Şimdi sat, çünkü bundan daha fazlasına değmem” dedi ve şahadet şerbetini içti.³⁷

Tezkiretü’ş-şuarâ’da Attâr’ın uzun bir ömür sürdüğü ve 114 yaşında vefat ettiğinin söylendiği dile getirilir.³⁸ Fakat bu rakamı mübalağa olarak görüp 70 küsur yaşında vefat ettiği de düşünülmektedir. Attâr’ın mezarı Şâdyah’ın dışında Bezirgânlar kasabası denilen yerdedir. Attâr’ın mezarına ilk defa Kâdiyu’l-Kudât Yahya b. Sâid tarafından bir türbe ve imaret yaptırılmıştır. Daha sonra Ali Şîr Nevâî 891 (1486) yılında tekrar imar etmiştir. Bu türbe Muzafferüddin Şah zamanında tamir görmüştür.³⁹

1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Klasik nazım şekillerinin pek çoğunu kullanan Attâr, daha çok mesnevi ve gazelde başarı sağlamıştır. Orijinal ve yer yer aşkla dolu rubailer yazmışsa da bu türde Hayyâm derecesine ulaşamamıştır. Kasideleri naat, öğüt ve tasavvufun ana meseleleri hakkındadır ve bunlar Gazneliler devrinin büyük kaside üstatları Unsurî, Ferruhî ve Minûçihri’ninkiler kadar güzel, ahenkli, akıcı ve olgun değildir. Buna rağmen dinî ve ahlâkî kasidelerde sadece Senâî ve Nâsır-ı Hüsrev’i geçememiştir. Attâr’ın ustalığı tasavvufî gazellerinde aranmalıdır. O, bu nazım şeklinde yalnız yaratıcı olmakla kalmamış, kendisinden sonra gelen mutasavvıf olan ve olmayan şairlerin örnek aldığı kişi olmuştur. Gazel ve mesnevilerinde Senâî dâhil bütün seleflerini geride bırakmış, bu konuda onu bazı istisnalarla yalnız Mevlâna aşabilmiştir. Gazelleri tasavvuf zevkini, özellikle vahdet-i vücûd nazariyesini, ilâhî yolculuk için gerekli kabul ettiği aşkı ve âşıklığı dile getirir. Attâr, gazelleri için uygun ve gönle hoş gelen vezinler bulmuştur. Divânında yer alan şiirlerinin büyük bir kısmı rediflidir. Şiirlerinin çoğunluğunu oluşturan mesnevilerin hepsi tasavvufla ilgilidir. Bu nazım şeklindeki eserlerine bakarak onun doğuştan mesnevici olduğu kabul edilebilir. Mesnevilerinde şiire ve edebî sanatlara hâkim üstün bir hikâyeci olarak görünür. Tasavvufî bir meseleyi ele alırken temsillere başvurması, çerçeve hikâyeler içinde açık ve anlaşılır bir plana göre iç içe daha küçük

³⁷ Devletşah, *Tezkiretü’ş-şuarâ*, s. 144

³⁸ Devletşah, s. 140

³⁹ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 17-18 (Giriş).

hikâyeler anlatarak konuyu sıradan biri için bile daha net bir hale getirmesi ve böylece manaları ana hikâyeye ile birleştirmede büyük bir ustalık göstermesi ona has bir özelliktir.

Selefleri gibi Horasan üslûbunda şiir söyleyen Attâr'ın sözü akıcı ve süssüz, dili sıcak ve tatlıdır. Şiirleri aşk ve iştiyakı dile getirir. Güç ve anlaşılmaz tarafı azdır. Kelimeler genellikle bilinen anlamlarıyla kullanılmıştır. Eserlerinin hemen hepsini tasavvufî konulan açıklamak için yazmış, bu yolda zaman zaman lafız fesahatini mâna uğruna feda etmiş, sırf bu yüzden uygun ve güzel düşmeyen bazı şiirler de söylemiştir. Bu tasavvufî şevk içinde şairliğin bazı kural ve geleneklerini terk etmiş, meselâ ömrünün sonuna kadar hiçbir makam ve rütbe sahibini övmemiştir. Aşk ateşi, vahdet şuuru ve heyecanı bütün şiirlerinde ve özellikle divanında, onu okuyan her gönül sahibinin derhal alevleneceği ölçüde hissedilir. Kasidelerinde özellikle dünyanın geçiciliği üzerinde durarak insanoğlunun uyarılması gerektiğini dile getirir. Şiirlerinin hepsinde insana ömrünü nasıl geçireceği konusunda etkili hatırlatmalarda bulunarak onu fırsatı ganimet bilmeye, iyi iş yapmaya ve Hak yoluna hizmete çağırır.⁴⁰

Şairin çeşitli tahayyüller noktasındaki kabiliyeti, konuları birbirine bağlamadaki başarısı, letafeti, şevk ve zevki okuyucuyu hayrete düşürür. Akıcı ve açıklayıcı bir üsluba sahiptir.⁴¹

Yüce irfanî maksatlarını açıklamak için en iyi yolu seçmiş ve onun dil ve şiirdeki eşsiz üstatlık gücü, kendisine bu başarıyı sağlamıştır. Zira kendi asil ve gerçek eserlerinde açık ve duru bir suyun akışına benzeyen bu sadelik ve akıcılığı fesahatle iç içe kılmıştır. O, her ne kadar kendi sözünün zahirî açıdan Senâî'nin bilgisi genişliğinde ve o ünlü şairin söz ülkesindeki sözünün sağlamlığına, üstatlığına, etkinliğine ve yetkinliğine sahip olamamış ise de onun yanık, âşık ve tutkun bir gönülden çıkan yumuşak dili, çekici ve etkileyici sözleri, irfan gerçeklerini daha iyi bir şekilde gönüllere yerleştirmiştir. Onun çeşitli temsillere tevessül etmesi, irfanî bir konuyu anlatırken değişik hikâyeler anlatmış olması, tekkelerde itikâfa çekilmiş olan kimselerin amaçlarını normal insanlar için daha iyi, daha anlaşılır ve daha açık bir hâle getirmiştir.⁴²

⁴⁰ Şahinoğlu, "Ferîdüddin Attâr", *DİA*, IV, 95.

⁴¹ Safâ, *Târih-i Edebiyyât der İran*, II, 858.

⁴² Safâ, *Târih-i Edebiyyât der İran*, II, 859.

1.3. DÜŞÜNCE Sİ VE TASAVVUFİ KİŞİLİĞİ

Attâr, İslâm tasavvuf edebiyatının önemli şairlerinden biridir. Yaşadığı dönem tasavvuf bakımından oldukça önemlidir. O yüzyıla kadar Serrâc, Kalâbâzî, Ebû Tâlib-i Mekkî, Kuşeyrî, Hucvîrî ve Gazzâlî gibi yazarların eserlerinde ifadesini bulan ve şekillenen tasavvuf, Attâr'ın eserlerinde yeni olmasa da kesinlikle daha rahat ve daha serbest bir ifadeye kavuşmuş ve bu özelliğini sonraki yüzyıllarda da korumuştur. Bu açıdan Attâr, vahdet-i vücûdçu teorinin ayrıntılı bir şekilde ortaya konulduğu sonraki dönem ile bu teorinin böylesine açık ve ayrıntılı bir şekilde ifade edilmediği önceki dönem arasındaki geçişi başlatan büyük bir sûfî olarak kabul edilebilir. Attâr'da kuvvetli panteistik eğilim olduğunu, ancak bunun henüz sistemli, felsefi ve teorik bir hal almadığını kabul etmek gerekir.⁴³

Attâr küçüklüğünden beri tasavvufî hayatı ve sûfîlerin davranış tarzını tanımış ve bu hayatla haşır neşir olsa da, zamanında geçerli olan ve rağbet gören dil bilimlerini, tefsir, hadis, fıkıh, kelâm gibi dinî ilimleri, hikmet denilen felsefeyi, özellikle tıp ve eczacılığı öğrenmiştir. Gerçi bu ilimleri kimden, ne zaman ve nerede öğrendiğine dair kaynaklarda açık ve kesin bilgiler yoktur. Ancak eserlerine bakıldığında çağının kültürüyle tam olarak donandığı şüpheye yer vermeyecek biçimde anlaşılır. Mesnevileri, rubaileri, kasideleri, gazelleri, hikâyeleri, hikmetleri, öğütleri bunu açıkça göstermektedir.⁴⁴

Attâr geniş bir düşünce dünyasına, engin bir bilgi hazinesine, değerli gözlemlere, önemli bir hayat tecrübesine, bol bir ilhama, işlek bir zekâyâ, güçlü bir muhakemeye ve güzel bir ifadeye sahiptir. Doğuştan hassas ve şair ruhludur. Dinî hükümler, ilahi sırlar, toplumsal ilişkiler ve bireysel davranışlar hakkında isabetli saptamalar yapacak, kimse-nin aklına gelmeyen incelikleri yakalayacak ve bunları çarpıcı bir üslûpla sergileyecek bir yeteneğe sahiptir.⁴⁵

Onu araştırmaya iten neden, ilahi ve beşeri esrara karşı duyduğu merak ve tecessüstür. Zihni daima bu gibi konuları araştırmakta, gerçeği bulmak için sürekli bir çaba

⁴³ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 19 (Giriş).

⁴⁴ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 19 (Giriş).

⁴⁵ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 19 (Giriş).

harcamaktadır. Bu güç ilerlemiş yaşına rağmen ömrünün sonuna kadar eser vermekle meşgul olmasını sağlayacak kadar güçlü ve süreklidir.⁴⁶

Attâr cehalete, bağınazlığa, taklide, ham ruhlu ve çiğ tabiatlı olmaya şiddetle karşıdır. Bu karakterdeki kişilerle alay eder, nükteli sözlerle onları yerer. Eserlerinin önemli bir kısmını böylelerinin zaaflarını ve içine düştükleri çelişkileri teşhir etmeye ayırır. Zalimleri ve zorbaları şiddetle eleştirerek mazlum ve mağdurları savunur. Beşeri zaaf ve ihtirasları güzel bir şekilde teşhir eder. Dindarlığın gerisinde saklanan münafıklığı, ihlâsın ardında gizlenen ikiyüzlülüğü, fedakârlık görüntüsünün ardında pusuya yatırılan ihtirası ve tamahı apaçık bir şekilde gözler önüne serer. Günahkâr olmayı gösterişe ve ikiyüzlülüğe dayanan dindarlığa tercih eder. Bu bakımdan kalender huylu kişileri sever. Açık kalpli ve açık fikirli insanları takdir eder. İnsana duyduğu sevgi ve saygıyı her fırsatta dile getirir. İnsanı insana düşman eden firkacılıktan ve hizipçilikten nefret eder.⁴⁷

Mevlâna, “Hallac’ın ruhu Attâr’da tecelli etmiştir” diyerek onun tasavvuf anlayışını özlü bir şekilde tarif etmiştir. Gerçekten de Attâr’ın tasavvufu Hallac, Bâyezîd-i Bistâmî, Ebû Said Ebi’l-Hayr ve Senâî’nin tasavvufunun devamı, geliştirilmiş, olgunlaştırılmış ve tamamlanmış şeklidir. O güne kadar Sünnî sûfilerin eserlerine almadıkları şathiyeleri rahat bir şekilde eserlerine alan Attâr bu özelliği sayesinde tasavvufî hayatın derinliklerine iner, olası son sınırlara ulaşmaya çalışır, bu uğurda resmi inançları ve geleneksel kavrayışları zorlar. Kuşeyrî ve Gazzâlî’den sonra tasavvuf aleyhtarlığının hızının kesilmesi işine yarar. Bazı basit muhalefetleri ve önemsiz itirazları dinlemez, yoluna ısrar ve cesaretle devam eder. Bu nitelikteki tasavvuf daha sonra Mevlâna ve Molla Câmî gibi sûfi şairlerde sürer.⁴⁸

Attâr, gerçekten büyük tasavvuf şairlerinden olup İran edebiyatı tarihinin ünlü simalarındandır. Onun aşk ve yakıcı bir arzuyla iç içe olan sade ve etkileyici sözleri, her zaman hakikat yolunun yolcularına büyük bir aşk ve zevkle, koşar adımlarla maksada ulaşmada rehberlik etmiştir. Yüce irfanî maksatlarını açıklamak için en iyi yolu seçmiş ve onun dil ve şiirdeki eşsiz üstatlık gücü, kendisine bu başarıyı sağlamıştır. Zira kendi asil ve gerçek eserlerinde açık ve duru bir suyun akışına benzeyen bu sadelik ve akıcılı-

⁴⁶ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 20 (Giriş).

⁴⁷ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 20 (Giriş).

⁴⁸ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 20 (Giriş).

ğı fesahatle iç içe kılmıştır. O, her ne kadar kendi sözünün zahiri açıdan Senâî'nin bilgi-si genişliğinde ve o ünlü şairin söz ülkesindeki sözünün sağlamlığına, üstatlığına, etkinliğine ve yetkinliğine sahip olamamış ise de onun yanık, âşık ve tutkun bir gönülden çıkan yumuşak dili, çekici ve etkileyici sözleri, irfan gerçeklerini daha iyi bir şekilde gönüllere yerleştirmiştir. Onun çeşitli temsillere tevessül etmesi, irfani bir konuyu anlatırken değişik hikâyeler anlatmış olması, hankâhlarda itikâfa çekilmiş olan kimselerin amaçlarını normal insanlar için daha iyi, daha anlaşılır ve daha açık bir hâle getirmiştir.⁴⁹

Attâr'ın düşünce dünyasında, görünen "çokluk" (kesret), ezelf âlemde Hakk'ın zâtı ile "bir"di, ayrılık ve çokluk yoktu. Çokluk bu âlemedir ve tamamen zahirîdir. Varlıktan bir zerreye sahip olan herkes, bütün zerrelere bir varlıktan geldiğini anlar. Başka bir deyişle, görünen âlem, varlığı ateşten kaynaklanan bir duman gibidir. Gerçekte her şey birdir ve bir her şeydir. "Sen ve ben nazar sahiplerinin nazarında bir ve aynı şeyiz; iki gömlekteki bir vücut gibiyiz." Kâinatta "bir"den başkasını görmeyenler, vahdet deryasına dalanlar ve aşk ateşinde yananlardır. İlâhî cevheri içinde taşıyan insan, ancak üzerindeki varlık perdelerini kaldırdıktan sonra Allah'ı bulabilir ve O'nu görebilir. Çünkü Attâr'a göre Allah, muhtelif şeylerde muhtelif kisvelerle tecelli eder. Bu fikir daha geniş bir şekilde Mevlâna'da ve oğlu Sultan Veled'in *İbûdânâme*'sinde de görülmektedir. Nitekim buradaki "Neye baktımsa onda Allah'ı gördüm" veya "Kendisinde Allah'ı müşahede etmediğim hiçbir şey görmedim" fikri, Attâr'da da mevcuttur. Ona göre peygamberler dâhil biz insanlar aklımızla Allah'ı bulamaz, anlayıp kavrayamayız. Bizim akıl ve düşüncemiz O'nu anlama konusunda bir zerrenin bütün kâinatın özünü anlamak istemesi veya bir şebnemin uçsuz bucaksız bir denizde yüzmeye kalkışması gibidir. Allah'ı bulmak için tek yol vardır; o da kendini bilme, nefsini ıslah etme, şehveti yenip unutmaya ve Hakk'ın varlığında yok olma yoludur. Diğer bir ifadeyle hakikat âlemine vâkıf, vahdet ve ahadiyete vâsıl olmak için akıl, ilim ve dedikoduyu bırakmak, "nasıl ve niçin"e, hatta bütün sorulara son vermek, kendini yok farz edip cismanî âlemden, bilgi gururundan, çocuksu heveslerden, her türlü aşırı isteklerden uzaklaşmak ve aşk ateşinde yanıp mutlak varlıkta yok olmak gerekir. Çünkü duyular âleminin dışında akıl ötesi gerçek, akıl üstü aşk ancak hal ve zevk ile anlaşılır.⁵⁰

⁴⁹ Safâ, *Târîh-i Edebiyyât der İran*, II, 859.

⁵⁰ Şahinoğlu, "Ferîdüddin Attâr", *DİA*, IV, 96.

Attâr, tasavvufun esası kabul edilen tarikat, marifet ve hakikat merhalelerini talep, aşk, marifet, istiğna, tevhid, hayret ve fenadan ibaret yedi merhaleye çıkarır. Hakk'a vâsıl olmak ve O'nun varlığında yok olup bekaya ermek için bu merhalelerin bir mürşid-i kâmilin terbiyesinde aşılmasını şart koşar. Attâr, sonuncu makam olan ve ona göre gerçek tevhidden ibaret bulunan fenaya çok önem verir. Ona göre insanın vücudu, Hakk'ın aynası ve cilvegâhıdır. Yolda tamamen yok olmaksızın kendi ruhanî sülûkünün sonunda Hakk'a vâsıl olur ve O'nun kendinde bulunduğu idrakine erer. Kâmil insan olmak için gerekli olan bu yolculuğun sayısız zahmetleri ve sıkıntıları vardır. Bu yolculuğun ilk şartı talep ve araştırmadır. Yükselme azminde olan kimse derhal visal yoluna koyulmalı ve bu yol için gerekli olan aşk ateşinde yanıp yok olmaktan korkmamalıdır. Ona göre âşık canını pervane gibi ateşte feda eden kimsedir. Aşk ve ateşi olmayan kimse ölse daha iyidir. *Mantıku't-tayr* ve *Musîbetnâme* adlı mesnevilerinde belirttiği gibi sâlik, ilâhî cevheri kendinde bütünüyle hissetmek için, her türlü zahmet ve ıstıraba tahammülü olan bir aşk ile uzun bir yol takip eder. Bütün kâinatı yani felâket ve engellerle dolu yedi vadiyi (bk. akabe) dolaştıktan sonra nihayet aradığını kendinde bulur ve kendisi de tamamen aradığı şey (Hak) olur. Diğer bir deyişle, maşukun âşıktan başka bir şey olmadığını görür ve Allah'ta yok olup (fena fillâh) O'nu kendinde bulur ve böylece, "Nefsini bilen rabbini bilir" sözünün sırrı zahir olur. Görüldüğü üzere Attâr vahdet-i vücûd telakkisine daha etraflı bir metotla yaklaşır ve ona seleflerine nisbetle daha derin bir anlam verir. Onun düşüncesinde Hak'ta yok olanlar için gerçekte ölüm mevcut değildir. Çünkü Hak'ta yok olmak onları beka makamına ulaştırır.⁵¹

Attâr, Ahmed el-Gazzâlî'den gelen aşk anlayışına ve Hallâc'da görülen fena telakkisine bağlı kalmakla yetinmemiş, vahdet-i vücûdun en üst seviyesine ulaşmış ve belki de farkına varmadan bazen ittihad bazen de hulûl⁵² akidelerine yaklaşmıştır. Bununla birlikte o, ateşli gazelleri, âşıkane şiirleri, mesnevilerine ustaca yerleştirdiği manzum hikâyeleri ve bunlarda billurlaşan orijinal fikirleriyle Mevlâna'yı hazırlamış ve az

⁵¹ Şahinoğlu, "Ferîdüddin Attâr", *DİA*, IV, 96.

⁵² İlâhî zâtın veya sıfatların yaratıklarından birine veya tamamına intikal edip onlarla birleşmesi anlamında bir terim. Sözlükte "bir şeyi çözmek, bir yere intikal etmek, konup yerleşmek" anlamlarında master olan hulûl kelimesi isim şeklinde de kullanılır. Terim olarak "gülsuyunun güle sirayet etmesi gibi iki cismin birleşmesi, varlıkla onun mahalli veya arzla cevher arasındaki münasebet, bir şeyin mevcudiyetinin diğerinin mevcudiyetiyle aynı olması" gibi değişik biçimlerde tanımlanmıştır. Kürşat Demirci, "Hulûl", *DİA*, İstanbul 1998, XVIII, 340.

da olsa Türk ve Arap edebiyatlarını etkilemiştir.⁵³

1.4. ESERLERİ

Attâr'ın *Tezkiretü'l-evliyâ* dışındaki bütün eserleri manzumdur. Geçirdiği manevi ve fikirsel gelişim bakımından Attâr'ın hayatı üç devreye ayrılır. Bu dönemlerde yazdığı eserler arasında bazı farklar vardır. Birinci devre eserlerinde şiire ve edebi sanatlara hâkim usta bir hikâyeci olarak görünür. Eserin esas konusunu çok geniş çerçeve oluşturur. Bu çerçevenin içinde pek çok küçük hikâye, düzenli ve düzgün bir plana göre yer alır. Gerek çerçeve gerekse küçük hikâyelerin tasavvufî anlam ve anlayışlarla olan ilişkileri dikkatle ve özenle göz önünde tutulur. İkinci devrede eser ve mesnevilerindeki düzen zayıflar, çerçeve ve küçük hikâyelerin bağları gevşer, aynı kelimeler sık sık tekrar edilir, dinmeyen heyecan bu tür tekrarlarla yatıştırılmaya çalışılır. Bu eserlerinde Attâr bazen panteist his ve anlayışlarla esrik, bazen de külli ve ilahi varlıkla birleşmeyi özleyen bir âşık olarak görünür. Üçüncü devrede ve yaşlılık çağında şairin edebi gücü geriler. Fikirlerinde bir dağılma, düzende artan bir gevşeme göze çarpar.⁵⁴

Tabiatı, ruhu ve fikri sürekli cevelân halinde olan Attâr, nazım ve nesirde önemli eserler meydana getirmiştir. Manzum eserlerinin 100.000 beyit civarında olduğu söylenmektedir. Eserlerinin sayısını Devletşah'ın kırk, Nûrullah et-Tüsteri'nin 114, Hidâyet'in bir eserinde 114, diğesinde 190 olarak göstermeleri tam bir mübalağa örneğidir. Gerçek olan, çok söz söylemekle itham edilecek kadar şiire sahip bulunduğu hususudur. O, eserlerinde en çok hikâye anlatımına yer veren şair olarak bilinir. Söz konusu hikâyelerin büyük bir kısmı, sûfî vaizlerin anlattıkları dokunaklı hikâyelerin nazmedilmiş şeklinden ibarettir. Nitekim eserlerinde Ahmed el-Gazzâlî'nin vaazlarında anlattığı hikâyelerin hepsine rastlandığı gibi İbn Sînâ, Ebû Saîd-i Ebi'l-Hayr, Sühreverdî, Muhammed-i Gazzâlî ve başkalarının bu tür hikâyelerinden faydalanmıştır. Onun faydalandığı bu hikâyelerden bazısının kaynağının eski Yunan'a kadar vardığı da bilinmektedir. H. Ritter, Attâr'ın eserlerinde en az üç farklı üslûbun müşahede edilmesini, hayatı boyunca İran şairlerinde çok ender görülen ruhî değişimler geçirmesine bağlarken Saîd-i Nefisî, Zerrînkûb ve Bedûz-zaman Fûrûzanfer bu üslûp farkının gerçekte onun olmayan eserlerin ona isnat edilmesinden kaynaklandığını, kendisinin olduğu kesin olarak

⁵³ Şahinoğlu, "Ferîdüddin Attâr", *DİA*, IV, 96.

⁵⁴ Attâr, *Evliya Tezkireleri*, s. 20 (Giriş).

bilinen eserlerinde üslûbun tek ve mükemmel olduğunu ispata çalışırlar. Bu araştırmacılara göre Attâr'ın günümüze kadar gelen ve onun olduğunda şüphe bulunmayan yedisi manzum, biri mensur sekiz eseri vardır.⁵⁵

1.4.1. İlâhînâme

6500 beyitlik bir mesnevidir. Çerçeve hikâye, bir hükümdarın altı oğluna dünyada en çok arzu edip elde etmek istedikleri şeyleri sorması, onların da sırasıyla cevap vermeleridir. Her biri insanın ihtiraslarından birini temsil eden arzular etrafında gelişen hikâyede bunların manasızlığını gösterir. *İlâhînâme* ilk olarak Şemseddin-i Sivâsî (ö. 1597] tarafından manzum olarak Anadolu Türkçesi'ne, A. Gölpınarlı tarafından da düz yazı halinde günümüz Türkçe'sine çevrilmiştir (İstanbul 1947). Eser, H. Ritter (Leipzig-İstanbul 1940), F. Rûhânî (Tahran 1339/1960)⁵⁶ ve Muhammed Rıza Şefî-i Kedkeni (Tahran 1387 hş.) tarafından neşredilmiştir.

1.4.2. Esrârname

Attâr'ın ilk tasavvufî mesnevisidir. Yirmi altı baba ayrılan eser küçük hikâyelerden meydana gelmiştir. Sâdık Gevher tarafından neşredilen (Tahran 1338/1959) eser XV. yüzyılda Ahmedî Akkoyunlu tarafından Türkçeye çevrilmiştir.⁵⁷ Ayrıca Farsça metni Muhammed Rıza Şefî-i Kedkeni (Tahran 1386 hş.) tarafından da neşredilmiştir. Türkçeye çevirisi Mehmet Kanar tarafından (İstanbul 2012) yapılmıştır.

1.4.3. Musîbetnâme

5740 beyitlik bir mesnevi olup *Cevâbnâme* adıyla da bilinir. Attâr'ın tasavvufî görüşlerini ve fikrî dünyasını en düzenli şekilde aksettiren mesnevisidir. Kırk baba ayrılan eserde sâlikin önce melekler arasında ve öteki dünyada, sonra da bu âlemde dolaşması, peygamberlere başvurması, daha sonra duygu, hayal ve akıl ile ruha giderek bunlara Allah'ı sorması, neticede Allah'ı kendi içinde bulması hikâye edilmiştir. Bu mesne-

⁵⁵ Şahinoğlu, "Ferîdüddin Attar", *DİA*, IV, 97.

⁵⁶ Şahinoğlu, "Ferîdüddin Attar", *DİA*, IV, 97.

⁵⁷ Şahinoğlu, "Ferîdüddin Attar", *DİA*, IV, 97.

vi N. Visal (Tahran 1338/1959)⁵⁸ ve Muhammed Rıza Şefi-i Kedkeni (Tahran 1382 hş.) tarafından yayımlanmıştır.

1.4.4. Hüsrevnâme

Gül ü Hüsrev veya *Gül ü Hürmüz* de denen bu eser, Attâr'ın tasavvufî olmayan tek mesnevisidir. Bu mesnevide Rum kayserinin gayri meşru oğlu Hüsrev ile Hûzistan şahının kızı Gül'ün aşk maceraları anlatılır. Bu aşk hikâyesi, hakkında hiçbir bilgi bulunmayan Bedr-i Ahvâzî adlı bir kimse tarafından mensur olarak yazılmış, daha sonra Attâr aynı konuyu bu eserden nazma çekmiştir. Aşk macerasının Ahvaz'da geçmesi sebebiyle mesnevideki çerçeve hikâye o yöredeki mahallî menkıbeler üzerine kurulmuştur. Bu mesnevinin eski ve yeni olmak üzere iki versiyonu vardır. Eski olanı, Attâr'ın meşhur tasavvufî mesnevisi *Mantıku't-tayr*'in nazmedilişinden yani 1187'den önce kaleme alınmıştır ve yenisine göre çok daha uzundur. Özet şeklindeki yeni versiyon ise çok daha sonra nazmetmiştir.⁵⁹ Eserin Farsça metni Ahmed S. Hansârî tarafından da (Tahran 1339 hş.) yayınlanmıştır.

1.4.5. Muhtârnâme

Attâr'ın konularına göre elli bapta tertip ettiği bir rubâiler mecmuasıdır. Mecmuanın ilk üç babı tevhid, naat ve ashabin menakıbına dairdir, 4-9. baplarda önemli tasavvufî mazmunlar üzerinde durulur. 10-29. baplarda manevî ve ahlakî konular işlenir, 30-49. baplarda aşk ve aşkın tecellileriyle sevgilinin vasıfları incelenir, bu arada 44. bapta kalenderiyata bir parçaya yer verilir, son bapta ise şairin şahsi temennisi dile getirilir.⁶⁰ Geniş bilgi için bkz. Çalışmanın giriş kısmı).

1.4.6. Mantıku't-tayr

Makâmat-i Tuyûr, *Makalâtü't-tuyûr* veya *Tuyûrnâme* adlarıyla da anılan ve 1187'de kaleme alınan bu eser, temsilî bir şekilde vahdet-i vücûd inancını anlatan bir mesnevidir. Bu mesnevideki kuşlar sâlikleri temsil eder. Hüdhüd kılavuz yani mürşiddir. Sîmurg (otuz kuş-anka), Allah'ın zuhur ve taayyünüdür. *Mantıku't-tayr*'i XIV. yüz-

⁵⁸ Şahinoğlu, "Ferîdüddin Attar", *DİA*, IV, 97.

⁵⁹ Şahinoğlu, "Ferîdüddin Attar", *DİA*, IV, 97.

⁶⁰ Şahinoğlu, "Ferîdüddin Attar", *DİA*, IV, 97.

yıl Anadolu şairlerinden Gülşehrî tarafından yapılan tercümesinin tıpkıbasımını Agâh Sırrı Levend neşretmiştir (Ankara 1957). Eser Şemseddin Sivâsî ve ayrıca Fedâî (ö. 1636) adlı Mevlevî bir şair tarafından tercüme edilmiş, manzum olan ikinci tercüme basılmıştır (İstanbul 1274). *Mantıku't-tayr* A. Gölpınarlı tarafından günümüz Türkçesine de çevrilmiştir (1-11, İstanbul 1962-1963).⁶¹

1.4.7. Dîvân

Mesnevilerindeki tasavvufî fikirleri lirik bir tarzda ifade ettiği otuz kaside, sekiz yüz elli gazel ve yirmi terciden oluşan *Dîvân'ı* Takî-yi Tefazzulî (Tahran 1366 hş.) ve Bedüzzaman Furûzanfer (Tahran 1386 hş.) tarafından neşredilmiştir.

1.4.8. Tezkiretü'l-evliyâ

Büyük sûfilerin hal tercümelerinden bahseden ve bazı sözlerini nakleden mensur bir eserdir. Attâr'ın çok tanınmış ve birçok dile çevrilmiş olan bu eserinin sonradan istinsah edilen bazı nüshalarına yirmi beş sûfinin hal tercümesi daha eklenmiştir. *Tezkiretü'l-evliya*, ilk olarak Aydınoglu Mehmed Bey zamanında adı bilinmeyen bir kişi tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Eserin en tanınmış tercümesi ise Sinan Paşa'ya aittir. *Tezkiretü'l-evliya*'nın son tercümesi Süleyman Uludağ tarafından yapılmıştır (İstanbul 1984).⁶² Eserin farsça metni ayrıca Muhammed İsti'lamî (Tahran 1387 hş.) tarafından ve Reynold Alleyne Nichelson nüshası Merhum Kazvinî makeddimesiyle (Tahran 1381 hş) yayınlanmıştır.

Bu sekiz eserle kendisi tarafından imha edilen *Cevâhîrnâme* ve *Şerhu'l-kalb* mesnevilerinin adları *Hüsrevnâme* ve *Muhtârname*'nin önsözlerinde zikredilmiştir.

Kaynaklarda ve çeşitli araştırmalarda *Pendnâme*, *Haydamâme*, *Uştürnâme*, *Cevherü'z-zât*, *Nüzhetü'l-ahbâb*, *Mazharü'l-acayib*, *Lisânü'l-gayb*, *Rumûzü'l-âşıkîn*, *Şâhbâznâme*, *Mihr ü Müşteri*, *Heftâbâd*, *Heft Vâdî*, *Tercümetü'l-ehâdiş*, *Sî Fasl*, *Miftahu'l-fütûh*, *Bî-sernâme*, *Bülbülnâme*, *Mi'râcnâme*, *Cümcümenâme*, *Vusiatnâme*, *Heylâcnâme*, *Hayyâtnâme*, *Vasiyetnâme*, *Kenzü'l-hakâik*, *Kenzü'l-esrar* (*Kenzü'l-bahr*), *Velednâme*, *Siyâhnâme*, *İhvânü's-safâ* ve *Esrârü'ş-şühûd* gibi eserler Attâr'a isnat edilip

⁶¹ Şahinoğlu, "Ferîdüddin Attar", *DİA*, IV, 97.

⁶² Şahinoğlu, "Ferîdüddin Attar", *DİA*, IV, 97.

çoğu onun adıyla basılmış, hatta bazıları Türkçe dâhil birçok dile bile tercüme edilmiştir. Ancak son araştırmalar, ilk beş eserin ona isnadının çok şüpheli, diğerlerinin ise tamamen sahte olduğunu ortaya koymuştur. Furûzanfer ve Zerrînkûb'a göre ona ait olduğu şüpheli olan *Pendnâme* hariç bunların tamamı uydurmadır. Yine bu araştırmacılara göre adı geçen eserlerin pek çoğu XV. yüzyılda yaşayan Attâr-ı Tûnî tarafından yazılmış, bir kısmı da yine Attâr adlı veya mahlaslı diğer kişilerce kaleme alınmıştır.⁶³

---

⁶³ Şahinoğlu, “Ferîdüddin Attar”, *DİA*, IV, 98.

İKİNCİ BÖLÜM

MUHTARNÂME’NİN ÇEVİRİSİ

2.1. BİRİNCİ BAP: YÜCE ALLAH’IN TEVHİDİ HAKKINDA

1

Ey senin temizliğin! Her korkudan münezzehtir
 Senin kutsallığın; idrakten mukaddestir
 Senin yolunda yüz binlerce âlem toz, toprak
 Senin mahallende yüz binlerce Âdem topraktır.

2

Senin vafında akıl, delilik huyunu aldı
 Can sustu ve acizlikle birlikte mesken tuttu
 Mum akşam vakti senin tecelline gelince
 Feleğin tavus kuşu kelebeğin mezhebine girdi.

3

Ey sekiz cennet! Senin kapının bir hediyesidir
 O yedi felek, senin kapının perdedarındır.
 Sarı yanak, mor elbise ve nurlu güneş
 Senin kapının zerresinin avaresidir.

4

Senin vafın köhne aklın ölçüsü gibi değildir
 Çünkü senin vafın hakkında söylenen her şey kederlidir.
 Her iki cihanda açan senin vafının her gülü
 Senin tevhit vadinde bir dikendir.

5

Can mahvoldu ve senin yüzünü hiç tanımadı.
 Gönül kan oldu ve senin mahallenin toprağının kadrini bilmedi.
 Ey bir kıl ucundan iki cihanı ortaya çıkaran
 Kimse iki cihanda (da) seni bir kıl ucu kadar bilmedi.

6

Gönül, eğer senden bir hayat talep ederse yaşar
 Can, senden kurtuluş istediğinde tekrar kurtulur
 Eğer bir zerrenin üzerine senin gölgen düşerse
 Güneş o zerreden bir zekât ister.

7

Alçak dünya aklın sermayesidir
 Senin vasfında, acizlik onun en yüce payesidir
 Bir an senin hevesini seçen her zerre
 Hakikaten yüz güneş onun gölgesindedir.

8

Her bir felek senin vasfının avaresidir
 Gönül ateşi her tuzsuza layık değildir
 Senin yanında her iki âlem nasıl hiç olarak değerlendirilir
 Senin olduğun yerde iki âlem ve bir zerre birdir.

9

Senin vasfına bilgenin akıl eli ulaşmaz
 Canın özünün anlayışı görüş sahibine ulaşamaz
 İki âlemin, onun yüceliğinin nuru olduğu arşa
 Eğer bir karınca ulaşamazsa neden garip olsun?

10

Ey senden dolayı, felek ışıksız ve uykusuz kalmış,
 Senin şevkinden dolayı cıva gibi avare olmuş,
 Her an senden dolayı yüz binlerce gönül kan oldu.
 Suyu dönmüş yüz binlerce gönül kimin gönlüdür?

11

O, güneşi alt üst ediyor,
 Senden dolayı bir bakışın ümidiyle dolaşıyor,
 Senin şükrünün tatlı zevki, feleğin papağanı
 O andan itibaren (seni) buluncaya kadar başıboş dolaşıyor.

12

Saf yokluk âlemi onun sermayesidir
Altı günlükken senin lütfun onun bakıcısıdır
Senin lütfunun gölgesinde oturan her zerre
Sekiz cennet üzerinde sonsuza dek onun gölgesidir.

13

Senin lütfundan iz taşıyan her gönül,
İki cihanda kendi ipucunu kaybetmelidir.
Senin yolunda yarı canını veren herkes
Senin lütfundan dolayı yüz binlerce can kaybetmelidir.

14

Kısmet dairesinde olan her nokta senindir.
Nimet sofrasındaki arkadaşlar senindir.
Sinede eğer bir zerreyi kırarlarsa
Derya derya, cihan cihan rahmet senindir.

15

Hem sonsuzluk lütuf denizinin cevherisin
Hem de iki cihanın perdesinin tılsımlı hazinesisin
Hem çok açıksın hem de çok gizlisin
Dünyanın dışındasın ve canın içindesin.

16

Ne akıl, senin sonsuz özüne ulaşır,
Ne fikir, senin cemalinin sınırlarına kavuşur,
Hiç kimse senin kemalinin özüne ulaşmaz
Çünkü senin dışındaki kişi senin kemaline kavuşur.

17

Ne akıl, o ebedi huzura ulaşır
Ne ruh, geniş ümit rütbesine kavuşur
Gölge hareket etse de dursa da
Olduğu gibi güneşe nasıl ulaşır?

18

Ne akıl, senin kemalinin sınırının başına ulaşır
 Ne can, senin celalinin halvethanesine kavuşur
 Dünyanın bütün zerrelere görölse de
 Senin cemaline kavuşmak mümkün olmaz.

19

Senin olduğu yere hiçbir savaşçı gelmez
 Görüş habercisi ve hazinedarın akli ulaşmaz
 Özetle senin özüne –ki kimsenin yolu yoktur-
 Hiç kimse ulaşmadı ve asla ulaşamaz.

20

Tok olan, senin mahallene layık değildir,
 Şaşkın olan da başarılı değildir .
 Asla bir zerre bile başka hayalle geçirme,
 Çünkü başka bir hayal kurmak yazık olur.

21

Eğer diğerleri de seninle birlikte olmazsa, ne olur?
 Bir zerre, gölgeyle olmazsa ne olur?
 Binlerce arşın canı bir sivrisinektir,
 Bir avuç sinek olmasa ne olur?

22

Ey senin dışında bütün dünyada olanlar! Bir kıl kadar değildir.
 Senin yüzün dışında bütün dünyada bir yüz yoktur.
 Baktığım her tarafta, iki cihanda,
 Senin tarafındır fakat o fakirlik yoktur.

23

Bizim iki âlemimizde (de) senden başka kimse yoktur
 Senin o benzersiz huzurunda boğulan yoktur
 Gözbebeği ne zamana kadar âlemden ve yakınlıktan konuşacak
 Senin dışında var olan her şey senin dışında değildir.

24

Senin huzurunda yüz binlerce can bir kıl ucudur
 Senin yakınlığında, yedi felek bir kıl ucudur
 Bir kıl ucu iki cihandan da ortaya çıkmayınca
 Senden başkası iki dünyada bir kıl ucu kadar değildir.

25

Senin vasfına bizim aklımız ve bilgimiz ulaşmadı
 Yedi denizin etrafında bir damla ulaşmadı
 Seksen bin âlem –ki sen ordasın-
 Bir sineğin kanadıdır, kimse oraya ulaşamadı.

26

Senin bilginde dem vurmak eksiklidir
 Çünkü sen yine seninle bilinebilirsin
 Güneş onun körlüğünün aydınlığıdır
 Senin zatında sabah vakti onun tazminatıdır.

27

Felek senden dolayı daha fazla başsız ve temelsiz olmaz
 Her iki âlemde senden dolayı daha fazla beden bulunmaz
 Dünyanın büyükleri senden çok bahsettiler
 Fakat hepsi şüphesiz daha fazla söz bilmezler.

28

Konuşmaya ve dinlemeye geldiğin an
 Yüzlerce bağlı âlemi kilitlemeye gelirsin
 Açık olmayan şey gizlidir
 Sana aşikâr olan şeyden daha da açıktır.

29

Sen olmadan beden dinlenemez
 Seninle birlikte yokluktan başkası seçilemez
 Garip bir iştir ki sana ulaşmak mümkün değildir
 Senden bir an kopmak da mümkün değildir.

30

Seni beklemede felek çok fazla döndü
Her gece sabaha kadar şevkten dolayı kana bulaştı
Sana, ön veya arkadan yol bulunamadığı için
Kendinde yüz binlerce asır çoğaldı.

31

Senin mülkünde hasta yoktur, ey daima sen!
Senin mülkün manevi olarak birdir, ey daima sen!
Bizim canımızın sırlarının sırlarını bilirsin
O can senin aslındır, ey daima sen!

32

Ya Rab! Bütün sırları sen bilirsin sen
Her işin ölçüsünü sen bilirsin sen
Bu sırdan –ki yaratılışımızda vardır
Kimse haberdar değildir, sen bilirsin sen!

33

Senin zatın ezelden ebede kadar kaimdir
Senin dışında olanlar cahildir, sen yeterince bilensin
Eğer arzu eli senin huzuruna ulaşmazsa
Senin huzurundan dolayı şaşkınlığım daim olur.

34

Akıl sonunda senin yoluna koşar
Can sonunda senin izzetinle konuşur
Bak! Biz seni arıyoruz
Hepsi sen olduğun için, artık seni arıyorlar.

35

Ey baki kişi! Olmadığın hangi beka vardır
Ne bir yerdesin ne de olmadığın bir yer var
Ey yere ve yöne ihtiyaç duymayan senin canın
Artık sen neredesin ve nerede değilsin?

36

Senin zatın hakkında yıllarca söz söylemişiz
 Birçok kitap görmüş ve okumuşuz
 Kadınların pirinin sözüyle gelmişiz
 “Ey sen, hep sen” hepimiz batmışız.

37

Senin yolunda marifeti tehlike bildik
 Ne yol, ne marifet? Neyi bildik?
 Seni bir bulmak ve iki âlemden feryat etmektir
 Bizim tanıdığımız, bu el değildir.

38

O göz ki, senin cemalinin bir zerresini görür
 O akıl ki, senin kemalinin eşiğini görür
 Eğer dünyanın zerrelerinin tamamı görülürse
 Senin vuslatını görmesi mümkün değildir.

39

Senin esrarın harflerde bulunamaz
 Senin sayın eliflerde olamaz
 Hiç kimse asla sonsuz değildir
 Senin hikmetine vakıf olunamaz.

40

Ey küfürden ve dinden dışarı çıkan sen!
 Dikenden ve terencebinden dışarı çıkarsın
 Çiçekten, nazik gülden dışarı çıkarsın
 Dağdan, yamaçtan ve yüzük taşından dışarı çıkarsın.

41

Âlemi, senin hikmetinle dolu olarak görüyorum
 Bir daireyi senin nimetinle dolu görüyorum
 Bir bir zerreler tüm ömrünü adamış
 Derya derya senin kudretini görüyorum.

42

Ey senden olan sonsuz rahmet ve cömertlik
Her bir cüzde senden olan binlerce ayet
Eğer bütün ufuklar yoldan saparsa
Senin dışında hidayet mümkün olmaz.

43

Ey cennet aydınlatan lütfunun güzel kokusu
Cehennem senin kahrının ateşinin sıcaklığıyla yanar
Eğer senin dert mektubunun okunması gerekirse
Elli bin yıllık nasibim vardır benim.

44

Hem avuç ve duman üzerinde mülk sürebilirsin
Hem hepsiyle birlikte hem de ayrı kalabilirsin
Eğer dudak üzerine sessizlikten mühür vurduysam
Sen alın yazısını mühürle okuyabilirsin.

45

Bilgelerin küçük kemalini görürsün
Yaşlıların ve gençlerin özelliklerini bilirsin
Senin vasfında eğer dilim işlerse
Dilsizlerin dilini bildiğini bilirim.

46

Ey hükümle mülkü yöneten sen!
Gönülde, yazılmamış yazıyı okursun sen
Gönülde ne söylediğimi sana söylesem de
Söylenmeyeni ve duyulmayı bilirsin sen.

47

Can, yüreğin ortasından sana hamd ediyor
Senin boğulmuşun her iki cihanda söylüyor
Eğer senin şükürünü bu dil söylemeyi bilmiyorsa
Benim bir bir kıllarım yüzlerce dille söylüyor.

48

Eğer senin gamın bir an el verirse, o iyidir
 O an iki âlemden iyi olunca, güzeldir
 Senin övgün hiçbir dille olmadığı için
 Seni seninle bıraktım, o iyidir.

49

Hem, kendine çağırdıkların vardır
 Hem de kendi kapından sürdüklerin vardır
 Hem çağırılanlar hem sürülenler batmışlardır
 Çok fazla dibe batmışın vardır.

50

Ey kaybolmuş divane ve akıllı, sendedir
 Zerre zerre hâsıl olan ipucu sendedir
 Benim gönlümde senin vuslat sabahın doğuncaya kadar
 Gönlümdeki iki cihan ve gönül sende kayboldu.

51

Hem akıl senin özünden işaret arıyor
 Hem de seni anlamayı dünyada arıyor
 Ey canın ve gönlün rahatı! Garip kalmışım
 Sen gönülde ve senin gönlün canla arıyor.

52

İki cihanda kimse senin arkadaşın olmadığı için
 Kimse senin sırrını asla bilemedi
 Senin huzurunda kendimden geçmişim
 Ey bilinmezlik anı! Seni tekrar nereden arayayım?

53

Bilinmezlik anı olduğun için neye feryat edeyim?
 Senden işaret almayınca işareti neye koyayım
 Sonunda sen benimlesin ve ben seninle birlikte
 Bu sonsuz ayrılık derdini nereye koyayım?

54

Ey iki dünyanın halkı! Seni zikrederler
 Ey kâinatın tamamı, sana bağılırlar
 Her ne kadar çabayla sana kavuşulmasa da
 Sen her biriyle berabersin ve hepsi seni anarlar.

55

Ey uygun olanı bilen
 Büyük küçük işi en iyi şekilde yürütürsün
 Her hayvanın rızık vereni ve koruyansın
 Avare halkın işini yapan sensin.

56

Benim alçalmam bendendir ve izzet senden
 Bu aciz gönül izzeti senden ister
 Sahip olduğun her şey, onun başında açık değildir
 Asla senden hiçbir şekilde yetinmem.

57

Bazen sabah vaktinin iniltisiyle hediye verirsin
 Bazen de bir ah ile bana teşrif edersin
 Kendi baygınlığımı istiyorum çünkü sen
 Baygınlık geçirdiğim an kaygılanıyorsun.

58

İki dünyanın mülkünde padişahlık yap
 Bizim gönlümüzü ve canımızı ilahi olana vakfet
 Senin benden olduğun ne kadar söylenmese de
 Sen ne yapmak istersen yap, ben sendenim.

59

Ey benim gönlüme oturmuş, cansın yahut değil
 Aşikâr olmaktan böylesine gizlisin yahut değil
 Asla bilemeyeceğim şeyi
 Kula söyle, ne zamana kadar seninle yahut değil?

60

Senin gam mülkün her iki âlemden fazlasına değer
 Senin derdin ebedilerin şifasından fazlasına değer
 Ben senin kapının toprağıyım, senin kapının toprağı
 Bir zerre yüz binlerce cana çok ucuz gelir.

61

Ey sevgili! Daima canın içinde oldun sen
 Yaratılmışlar üzerine ne açık ne saklı oldun sen
 İki dünyayı yaktık ve onun külünü
 Daima rüzgâra ve ortalığa saçtın sen.

62

Her damla, denizin incisinin özüne kavuşmaz
 Her zerre yüce güneşe ulaşamaz
 Senin yolunda geçmişlerin hepsi ulaşırlar
 Ya herkes sana kavuşur ya da kimse kavuşmaz.

63

Otuz yıl, yüz binlerce gaga ile koştuk
 Senin yolundan senin dergâhına ulaşmak için
 Yeni bir otuz yıl senin kapının çevresinde dolaştık
 Damda davul çalan bekçiyi ve kapı bekçisini gördük.

64

Sayısız defa koşuşturdum
 Senin yolunun etrafında bir iz bulamadım
 Seni bilmek mümkün değildir, bilirim
 Kula söyle benim yaratanım kimdir?

65

Ey bir bir bunca gam yemiş
 Senin şevkinde nice insanlar ve melekler seni arzulamakta
 Felek bir zerre dahi olsa sana kavuşamadığı için
 Feleğin ne kadar dönmesinin ne faydası var?

66

Senin şevkinden dolayı canlar tamamen yandığı için
Kendi varlığından dolayı hepsi yüz çaldılar
Senin huzurunda güneş ayaktır
Canların hepsi yıldız gibi gündüzdürler.

67

Can, senin yüzünün arzusundan dolayı eridi
Gönlün uyanıklığı senin huzurunda uykuya daldı
Eğer yüzünü örtüden dışarı çıkarırsa
Her zerre, bir damlaya bir güneşe dönüşür.

68

Eğer senin belanın başı yoksa gönlü kana bulaştır
Eğer senin vefan yoksa canı birbirine karıştır
Her ne kadar gönül ve can sana layık değilse de
Her birinin senin için sahip olmadığı her şey küfürdür.

69

Senin sırrından her kime işaret olursa
Sonsuz huzur ile meşgul olacak
Eğer sensiz, gönülden bir nefes yükselirse bugün
O gam, ruhun cehennemi olacak yarın.

70

Senin çok alametin vardı fakat ben kendimi kaybettim
Senin sevdandayım fakat senden çok ziyan gördüm
Daha ne kadar iki dünyayı düşüneceğim, iki dünyadan bıktım
Can kıblesi olarak seni çok düşündüm .

71

Seni anmadan gönül güneşteki gölge gibidir
Seni andığında ise sonsuz ümittedir
Gönül toprağına ektiğim her tohum
Senin hatıran olmadan sonsuz hasret tohumudur.

72

Benim dostum, senin keder âleminden olunca
Gönlümün mutluluğu, senin kederinin gamıyla oldu
Bütün ömür gönül derdinin kederindeyim
Eğer neşe verici olursa, senin kederinle birlikte olur.

73

Ey senin zatının vafında akıl aciz kalmış
Var olan bütün bu kusur haddini geçti
Senin elinde ne oldu çünkü cömertlikle
Bir avuç başı çıplak yalın ayağın (insan) elinden tuttun?

74

Senin affın kesinleştiği için
Ne zamana kadar günahın gamından dolayı yas tutmak
Bilirsin, senin kerem denizinden dolayı tamamdır
Bir damla her iki âleme de saçar.

75

Eğer senin fazlın akla inanmazsa
Onun için dinin ileri görüşlüsü olmaz
Eğer halkın tamamına affedersen sen
Bilirim ki bunda sana hiçbir şey olmaz.

76

Senin hidayet için bir zerre gerekir ve yeter
Senin himayen için bir an gerekir ve yeter
Bütün bu avarelerin bozgunculuğuna
Senin inayet yağmurun gerekir ve yeter.

77

Ya Rab! Bizi dergâhın sürülmüşü etme
Şaşkın ve bu yolun batmışı etme
Bir an bile böyle söylememek gerektiğini bilirim
Sen ister şimdi hesap gör ister görme.

78

Günde beş kere yıkadığımız yüzü
 Ara sıra iki gözün kanıyla yıkıyoruz
 Ateşle yakma, hasret suyuyla
 Senin yüzün üzerinde günah mektubunu yıkarız.

79

Yokluktan varlık bulduğumuz o gün
 Boşuna konuşmaya ve dinlemeye gelmişiz
 “Toplan” dedin, çok perişan olduk
 “Temizlen” dedin, çok kirlendik.

80

Ya Rab! Yüzlerce iniltiyle ağladığımız için
 Affedersin diye ümit var olmuşuz
 Kendi utançsızlığından senin kapının önüne
 Telaş ederek ve utanarak gelmişiz.

81

Ey hüküm dairesi! Sen avarsin
 O, senin kader çölünde, şaşkınsın
 El, benim kanımla süsler, sen kimsin?
 Sonunda sen sensin, ben benim biliyorsun.

82

Ey sen! Benim bütün düğümlerimin açılması sensin
 Benim arzulu canımın köyünün yâri sensin
 İyiysem veya değilsem, senin hükmünün kölesiyim
 İster ihlanda bulun ister bulunma, sen benim Allah'ımsın.

83

Bu yorgun gönlün yolculuğu senden bana (doğru) nasıl olur?
 Senin yüzüne bağlı yol senden bana doğru nasıl olur?
 Eğer düğümden dolayı düğümün kahrını çekiyorsan
 Parçalanmış ümit senden bana nasıl gelir?

84

Ey gönlü yanık canım! Seninle yaşar,
 Kendi utangaçlığından dolayı senin alçak gönüllüdür
 Beni kabul et çünkü senden başka kimse benim değildir
 Eğer kabul etmezsen, senin kulun nereye gider?

85

Ya Rab! Sen bana yardım et kendi himayenle
 Kendi iyiliğiyle günahımın üzerine çizgi çek
 Eğer başımdan kerem elini çekersen
 Kendi eğriliğimden asla kurtulamam.

86

Senin heybetinle gam çeken bu gönül yandı
 Biçare olan kendi gönlü yandı
 Ya Rab! Bu perişan bedeni yakma
 Senin utandırma ateşinden dolayı yüzlerce kale duvarı yandı.

87

Ey seni anmak! Benim yorgun gönlümün merhemidir
 Her an senin kederin, sürekli benim yoldaşımdır
 Eğer sen, senin olan lütfunla hatırlamazsan
 Benim bu kapalı kapımı kim açar?

88

Ya Rab! Senin kederini nasıl takdir ederim?
 Ömür elden gitti, ne tedbir alayım?
 Benim günahım ve senin affından dolayı utandım
 Senin kulluğunda daha ne kadar hata işleyeyim?

89

Hem benim yanımda erdem meclisin vardır
 Hem de başımın üzerinde koruma tacın vardır
 Her ne kadar benden daha fazla kötülük görsen de
 Her an cömertlikte daha çok iyiliğe sahiptin.

90

Ey senin köleliğin! Padişahlık yapmaktır
 Senin bütün işin ilahi bağışta bulunmaktır
 Ben gaflette ömrü sona erdirdim
 Ben bunu yaptım, artık sen ne yapmak istersen!

91

Ya Rab! Canın günah korkusuyla işleri vardır
 Gönlün, gece gündüz dostlarla matemi vardır
 Çaresizlik ve acizlikle gel dedin
 Çaresizlik ve acizlik eşek yükü iledir.

92

Eğer ben binlerce şeytanla yerimde kalırsam
 Kendi nefesimle birlikte kalırım tekrar
 Beni, benden kurtar çünkü kala kalmışım
 Beni bırakma çünkü ben bana kalırım tekrar.

93

Ey her an iki dünya çare ile doludur
 Seni arayış vadisinde avaredir
 Ateş gibi olan kâfirin nefesinin sohbetinden
 Benim gönlümün ateşkedesini bırak.

94

Can, iki cihanda senin yerine kimseye sahip olmadı
 Gören gönül senden başkası için yola çıkmadı
 Ya Rab! Nefis köpeğini yüzlerce dert ile yok et
 Çünkü bu vefasız kusurlu senin vefanı bilemedi.

95

Hem senin derdin, dermanımın sebebi olur
 Hem de senin şevkin canımın yaşamı olur
 Senin saygın gönlümde çok fazladır
 Fakat nefsimin köpeği emre uymadı.

96

Ya Rab! Düşman sıfatla nefsimden bir kanıt
 Külhan sıfatlı bu bedenimden dışarı yol ver
 Gönlü yanıklarız, çok fazla yanmış gönlüme bak
 Bana ölüm ver çünkü çok hanım sıfatlıyım.

97

Ne zamana kadar bedenim çaresizlik perdesinde olur
 Ne zamana kadar gam şerbetini içerim
 Elleri birbirine bağlama zamanıdır
 Çünkü ansızın ayağa düştüm.

98

Yolun tamamı (gibi) senin ve benim kervanımdır
 Benden ve senden dolayı her yer siyahtır
 Benim perdemin arkasını yırtma çünkü tüm beden gitti
 Benimle senin aramızdaki perde bir sırdır.

99

Senin feleğinin belasını gönül çeker
 Can, senin hesabının cezasını çeker
 Kadınların hayâsı gibi sarhoş olmuşum
 Kim cesur bir göğüsle senin yükünü çeker?

100

Ya Rab! Örtüyle bu dünyam kazanmazsın
 İmanlı olmaksızın ölümle canımı almazsın
 Senin kapını güzelliklerden süpürdüm
 Cehenneme kadar saç sürüklerim fakat almazsın.

101

Geliyorum, siyah bir gönülle geliyorum
 Avare ve yoldan düşmüş şekilde geliyorum
 Ey temiz olan! Beni kirliliğimden temizle
 Türlü türlü günahla kirlenmiş olarak geliyorum.

102

Eğer ben gûnahtan dolayı çok tövbe edersem
 Sen tövbe etmedikçe, bir işte olmam
 İster iyi ister kötü olayım, senin Müslümanınım
 Nefsimin kâfirinden bir kerede kurtar.

103

Ne perişanlıkta ne iyilikte ölüyorum ben
 Ne baş ne sonda, ölüyorum ben
 İki cihan kapının toprağı olan sen, bana bak
 Her iki cihandan da eli boş ölüyorum ben.

2.2. İKİNCİ BAP. PEYGAMBERLERİN EFENDİSİ'NE (S.A.V.) NAAT

104

Hiç hesaptan çıkarılmamış bir görüş sahibisin
 Onun şefaât görüşünden dolayı yaşamak
 İki dünyanın sultanı ve Hakk'ın seçkin kulu O'dur
 Ondan daha zengin (efendi) olan kul, kul değildir.

105

Her şeyden dolayı ona üstün olan vezir
 İsteklerden ve cevherden amaç odur
 İnsanın gül ve su arasında olduğu yerde
 Can ve gönül âleminde peygamber odur.

106

Her iki âlemin veziri ilerlemede odur
 Hakk'ın huzurunda akılsızlığa boğulur
 Bütün bu makam, değer ve yakınlığa kim sahip oldu
 Kısaca onun övünmesi dervişlikle olur.

107

Dokuz feleğin çatısına çok fazla vurdular
 Bu çadırı toprak kümesinin etrafına kurdular
 Can âleminde onunla birlikte oturdular
 Kıdem sarayında "sen olmasaydın" nöbetine durdular.

108

Hem bir âlem rahmet bizden dolayı cesurdur
 Hem de yaratılış sebebi “sen olmasaydın” yüzündendir
 Ey terme hazine Hak senin canına seslenmiştir
 Sen olmasaydın felekleri sana yaratmazdık.

109

O güzellik gayb perdesinde gizlidir
 Her iki âlemde güzellik onun nurundandır
 O güzellikten bir zerre dahi ortaya çıkarsa
 Bir candan yüzlerce güneş belirir.

110

Peygamberler mülkünün komutanı kimdir, Sensin
 “Dilediğini yüceltirsin”⁶⁴ şahidi kimdir, sensin
 “(Hz. Muhammed) Kesinlikle gördü”⁶⁵ nün aydın bakışlısı kimdir, sensin
 Dena “daha yakın halvetinin” dostu kimdir, sensin.

111

Hak dergâhı kimindir, bu yücelik senindir
 Bu zengin cennet âlemi senindir
 Gerçekten hiçbir Hak peygamberi bulunmadı
 Bu menzil, makam, olağanüstü olan şey kimindir, senindir.

112

Ey iki âlemin rahmeti, rahmet sendendir
 İsyân bizdendir, gûnahtan sakınma sendendir
 Lûtfet ve bizden yüz çevirme
 Ümmetin asilerinin yardımı sendendir.

113

Senin ümmetinde eğer itaat eden olmazsa
 Senin gibi sırtta iyilik olmaz
 Günah korkusuyla ağlarsa eğer
 Ona hakikatle senin gibi şefaât olmaz.

---

⁶⁴ Al- İmran, 26. Ayet

⁶⁵ Necm, 18. Ayet

114

Şefaatt olduğu sürece ve sen kerem sahibi olduğun için
 Bütün ufuklarda kimse gamlı kalamaz
 Kadim lütfun ucundan rahatsız edersen
 Bütün asilerin işini bir anda yaparsın.

115

Senin parmağından buluta bir yol olduğu sürece
 Gökyüzünün ayını parçalıyor, her bir ay
 Ayaktan ortaya çıkan kıyamet gününe kadar
 Sen şefaatt istediğinde onun eli tutar.

116

Hem dört inci (halife), senin eşiğinin kulu olur
 Hem yedi gökyüzü senin eyvanın zinciri olur
 Dünyanın canları hislerin hapsindedir
 Senin divanının vekillerinden maaş alırlar.

2.3. ÜÇÜNCÜ BAP: SAHABENİN (ALLAH HEPSİNDEN RAZI OLSUN) FAZİLETİ HAKKINDA

117

Bir vezir ki doğrulukta insanların ve cinlerin veziri oydu
 Şeriatta, ilk önce (ilk halife) onun yüzünün nuru olur
 Kâinatın efendisi ile özel bir halvette olur
 Allah diyor ki “ikincisinin ikincisi”⁶⁶ o idi.

118

O, isim alma kendisiyle başlayan bir önderdir
 Şeytan onun korkusundan dolayı bir adımla dünyayı tuttu
 Onun heybetinden dolayı toprağa zelzele düştü
 Onun kırbacıyla zelzele sakinleşti.

---

⁶⁶ Tevbe suresi, 40. ayet

119

Ey hayâ ve hilm! Senin kanunundur
 Yakınlık makamından dolayı Kur'an senin dostun olur
 Senin kanın Allah'ın boyasına yakışır, çünkü
 Allah'ın boyacısının boyası senin kanından olur.

120

Mana âleminin gülünü devşiren sensin
 Takva denizinin sedefinin incisini O deldi
 İki âlemde onun kapısının dilencisi oldular
 "Bana sorun"⁶⁷ sözünün sahibi o idi.

121

Ey senin yaratılış güzelliğinden aydınlanan ay
 Her misk, senin yaratılışının kokusuyla doludur
 Bu kahır iki cihandan başka nereye götürülür
 Çünkü hayat suyunu zehirle öldürürler.

122

Ey erdem ocağı, ilim denizi olan cevher
 Süslü feleğin hazinesinin incisi senin görüşündendir
 Yedi felekte ve sekiz cennette görülmedi
 Dokuz felekte senin gibi, on masum hizmetçi (görülmedi).

2.4. DÖRDÜNCÜ BAP: TEVHİDLE İLGİLİ ANLAMLAR HAKKINDA

123

Gökyüzündeki deniz yerle bir olacak
 Orası ve burası, hepsi bir olacak
 Arşın zirvesi, onun bir damlasının eseridir
 O denizin damlası bir şekilde olacak (aynı).

---

⁶⁷ Hz. Ali'nin sözü.

124

Birlik denizinde tek olan O'dur
 O denizde bir damla bir felekle ölçülemez
 Eğer seksen bin âlem ona düşerse
 Gerçekten ondan dışarı bir balık dahi çıkmaz.

125

Senin çevren böyle bir denize dönüşmüş
 Sen bir yere bir damla yol gitmedin
 Başla dolu bu âlemde nasıl olduğunu bilir misin?
 Cennet çemenindeki körlük gibisin.

126

Bir gün, yüzlerle yüz ile görülmeli
 Bir şey, her taraftan görülmeli
 O halde seksen bin âlem ve
 Bir kılın ucunda olan her şey görülmeli.

127

Bütün yolculukların kendisinde yapılması gereken yol
 Ondan nasıl konuşulmaz, yol almak gerekir
 Attığın her adım bir yoldur
 Önce kesinlikle senin adımın takip edilmeli.

128

Nihayet senin gönlün bir gün dergâha gelir
 Canın, senin amacına ansızın ulaşır
 Yıldızla dolu yüzlerce âlem görüyorsun
 Hepsi bir burca ulaşınca yola kavuşur.

129

Her iki âlemde az çok var olan her şey
 Onun nurunun ortaya çıkmasındandır ey derviş
 Tecelli ettiği sürece her şey onun tecellisidir
 Güzel zuhur edince, hiçbir şey kalmaz.

130

Bütün âlem söyledi ve kendi sözünü görüyorlar
 Salık üzerinde kendi arayışını görüyor
 Var olan her şeyin tamamı ayna gibidir
 Tutulmuş elinde kendi yüzünü görüyorlar.

131

Sürekli tutuklu gönül senden uzak olsun
 Birlik çölünde yolculukta olsun
 Perdenin dışında görünen her resim
 Perde düşer düşmez şaşırıp kalsın.

132

Kendini, kendine doğru yönlendirmesi gerekir
 İşin rastgele olmaması gerekir
 Var olan her şeyin her biri aynadır
 Aynalarda cilve yapmak gerekir.

133

Rehberin yoluna bakan her can
 Kırk yıl delilik gözüyle bakar
 Kırk (yıl) geçince güneşi görür
 Küçük pencereden her zerreyi açık görür.

134

Bir şey ki o bir değildir, bir şeydir o şey
 Bütün hep O'dur ve O azizdir
 Canın hükmettiği her şey ki bu O'dur
 Hükmün de ötesindedir O şey.

135

Bir an senin ve benim onda olmadığımız şeyin
 Niteliğini ne sen biliyorsun ne de ben
 Eğer önünden gizli perde kalkarsa
 O kalır ve (ancak) O, ne sen kalırsın ne de ben.

136

Her iki dünya üzerinde parlayan ay
 Gökyüzünün ve yeryüzünün merkezinde parlıyor
 Bütün yeryüzü O'nda bir zerre olur
 Can feleğinden parıldayan bir aydır.

137

Bilginin ve temyizinin ötesinde olan şey
 Her şey gibi bilme onu, bir şeydir
 Varlıkların kendisinde hiç olduğu bir varlıktır
 Şeylerin kendisinde varlıksız olduğu bir şeydir.

138

O isimde nasıl gelir, gece sana güzel olsun
 Ne can ne de cisim kalır, gecen hoş olsun
 Varlıktan ve yokluktan başkasını bilmiyorsun sen
 O, bu iki kısımdan değildir, gecen hoş olsun!

139

O deniz her an başkalaşır
 Perdeden nerede tamamen dışarı çıkar
 O denizden bir damlanın
 Seksen bin âlemden üstün olduğunu söylüyoruz.

140

O deniz ki, an be an artarak kaynıyor
 Onun hasretinden dolayı binlerce kan kaynıyor
 Yeni bir çeşit ve başka bir şekilde her an
 Her bir zerreden dışarı fışkırdığını sanırsın.

141

Kendisinde iki feleğin bulunmadığı deniz
 O vardı ve ondan başka sevdanın zuhuru
 O denizin arayışından olan damla
 Oraya gittiğinde bütün ömür orada kaldı.

142

Bu uçsuz bucaksız dairede olan her gönül
 O denizdedir fakat onda da deniz vardır
 Bu denizden her an binlerce dalga yükselir
 O ise tamamen sakinleşmesini ister.

143

İzsiz denize düşen her gönül
 Hayatın merkezinin yağına düşer
 Kayıpların yer olan felekten
 Sonsuzluk yeşilliğin gözüne düştü.

144

O bütünde parçaların hareketini gördüm
 Onun her parçasında iki feleği buldum
 Uçsuz bucaksız deniz gördüm
 O kadar çok gittim ki hep deniz gördüm.

145

Bu denizin şarabından tortuyu gören kişi
 Bir ömür can çekişti ve denize doğru yol aldı
 “Bütün bu suyu tek başıma içerim” dedi
 Ona bir damla ulaştı ve denizde öldü.

146

Canla ona bağlı olmayan her can
 O uyuyan gönülle nasıl işi olur
 O denizin yerleştiği her yerde
 Onu susuzlukla hemen öldürür.

147

Bir suyun tamamını gösterdiği yüz damla
 Yüzünü tamamen ashaba gösterir
 Tüm dünyada var olan her bir uyanık
 Onun nurunda hepsi uykuda görünür.

148

Bazen, canı, hoş gönlü kana boğulmuş gördü
 Bazense avare ve çaresiz kalmış gördü
 Kendini kaybetmesi gereken denizde
 O kadar derine gitti ki dışarıda kalmış gördü.

149

Dalgasıyla mücevher saçan o deniz gelir
 Âşıkların göğsünde yüzlerce nazla gelir
 Bir kez geldi ve beni kendimden etti
 Bu kez beni kaybeder eğer gelirse.

150

Sen bu cevher denizini o kadar çok göreceksin ki
 Göz üzerinde gözü göz gibi göreceksin
 Her batının ve damlanın ondan olduğu denizi
 Başka bir kişinin konağı olarak göreceksin.

151

Çabucak rehberin denizine gelen her can
 Kendinden dışarı çıkar ve bir an önce içeri girer
 İki felek onun gözünde bir zerre olur
 Ve o zerre hemen zerrelikten çıkar.

152

Mana, bütünden parçaya doğru dışarı çıkınca
 Her bir parça o parçadan farklılaşır
 Ne zamana kadar “Parça bütünden nasıl gelir?” diyeceksin
 “Nasıl” denilmez çünkü nasılıktan gelir.

153

İçi ve dışı aydınlatan o nur
 Nasıldır, nasıl parladığını nasıl bilirsin
 Yüz binlerce perdenin ardından
 Birlikte bir şeyin dışarı çıkacağını sanırsın.

154

Bu mekânın kendisi bizzat var olan mekânın aynısıdır
 Bu zamanın kendisi var olan aynı zamandır
 Yüz elbise eğer bir zerre ile giyilirse
 Parmağı ona koy çünkü varlığın kendisidir.

155

Var olan sırların tamamından çıkan bir baştır
 Bütün bu nurlardan ayrılan bir nurdur
 Hiçbir işe razı olma, bil ki
 Onun var olan bütün bu işi bir iştir.

156

Ucu bucağı olmayan bir denizde
 Her damla ondan susuzluğu ortaya çıkardı
 Her damla her ne kadar denizde olsa da
 Her birinin binlerce yağmur duası vardı.

157

Denizin tamamının kendisine düştüğü kimse yoktur
 Savaş ve barış hepsi ona düştü
 Bütün bunlarla birlikte her zerre düşünür
 Bu iş tamamen sadece ona düştü.

158

Yokluktan dolayı bağlı olan her şey
 Bu olayın şarabından dolayı herkes sarhoştur
 Eğer perdeden dışarı bir zerre çıkarsa
 Sarhoş olan her zerre şehri süsler.

159

Sonunda güneşin döküldüğü o gün
 Denizin her bir damlasından yüz âlem dökülüyordu
 Ansızın, insanın odununa (mayasına) baktı
 O vakit o odundan insanlar dökülüyordu.

160

Bazen yeniden bazense eskiden konuşurlar
 Bazen yapmaktan bazen de yapmamaktan bahsederler
 Her ne kadar bir fırsatsa da lütfun başından
 Bizimle bizim dilimizle konuşurlar.

161

Can âleminde ne erkek ne de kadın aşikârdır
 Can âleminde ne can ne de beden bellidir
 Ne zamana kadar ne biz ve ne ben olan
 Bizden ve benden utan diyeceksin.

162

Bu mecaz resim nedir diye sordun
 Eğer onun hakikatini söylersem, uzun sürer
 Denizden ortaya çıkan bir resim
 O denizin dibinde açıldı.

163

O sel, kendi kuvvetiyle kaydadı
 Onun huzuruna her ne geldiyse çalışan oldu
 İşin sonu denize kavuşmak olunca
 Bütün ömür susanlardan olduğunu sanırsın.

164

O ilginç başı ne sen bilirsin ne de ben
 Onu çözmeye ne senin gücün yeter ne de benim
 Eğer o başın bir zerresi aşikâr olursa
 Ne sen ne de ben bir zerre isteriz.

165

Ölümden başka çare olmayan çölde
 Kederde boğulmaktan başka bir tedbir yoktur
 İki âlemin güneşi dalgalanınca
 Bir parça baş çıkarmaya güç yoktur.

166

Baştan ayağa kadar olması gereken çölde
Her gün yeni bir yolculuk yapılmalıdır
Eğer üstadı istersen iman gider
Eğer yolculuk yapacaksa can kaybolur.

167

Yaşlılıktan ve gençlikten daha üstün bir iştir
Ölüm ve yaşam âleminde daha yücedir
Mana perdesinden daha üstün bir sırdır
Sonsuzluktan ve fanilikten daha üstün bir ölümsüzlüktür.

168

Düğüm çözenin bağında olmak gerekir
Kaybolmuş yolun rehberi olmak gerekir
Bir anda binlerce yıl yaşamak gerekir
Bir anda binlerce yerde olmak gerekir.

169

Dünyanın öz suyunun gizli olduğu tohumda
İki felek kaybolur ve bu derman olur
İki dünyada oraya ulaşan her şeye
Baktığın zaman ne bu olur ne o olur.

170

Senin karanlığının ve aydınlığının kendisinde olduğu can
Senin canın ve senin bedeninin kesinlikle oradadır
Bugün senin sen, benim ben olduğumuz yer burasıdır
Fakat orada sen, sen olursun ben de sen olurum.

171

O kavim, onun tamamının birliğine sahiptir
Onlar, kesinlikle iki cihanın mülküne sahiptirler
Her ne kadar çok sayıda bakışları varsa da
Sanki bir bedendir ve yüz cana sahiptirler.

172

Yolların parlak nurunu tekrar bulunca
 Kendi yüreğinde Resul'un yolunu açık bulursun
 Ondan başka her birinde daha fazla düşün
 Kendi gönlünde bütün âlemi tekrar bulmak için.

173

Yüzlerce örtünün arkasında olan sır vardır
 Perdeyi yak ve akılla gözünü aç
 Eğer bu surette göremiyorsan
 O halde hepsinde bir sureti gör ve sus.

174

Hak huzurunda, herkesin edepli olması gerekir
 Can baki olduğu sürece talepte olmak gerekir
 Eğer her an binlerce deniz içiyorsan
 Azaltmak gerekir ve kuru dudaklı olmak gerekir.

175

Eğer denizin susamış isen iman hazinesini bul
 Deniz olduğun için hazineyi canın içinde bulundur
 Eğer deniz isen bir avuçtan başka dalga vurma
 O halde deniz gibi, kendi hazineni gizli tut.

176

Gözün olmadığı için cevhere hiçbir şey sorma
 Senin ağzın acıdır, şekere bir şey sorma
 Gönül onun arzusunda çok fazla koştu
 Koşanın o olduğunu gördü, artık hiçbir şey sorma.

177

Sivrisinek Süreyya yıldızını nasıl görebilir
 Ya da bir karınca yeşil bahçeyi nasıl görebilir
 Denizle aynı renk olmayan her damla
 Denizde denizi nasıl görebilir?

178

İnsan ister haberdar olsun ister olmasın
 Bu uçsuz bucaksız denizin kucağındadır
 Güneş eğer susuzluk çekerse garip değildir
 Her zerre binlerce defa ondan daha susamıştır.

179

Ayağa kalk ve sevgilinin aşk denizine gir
 Cömertlik yap ve yiğit bir şekilde bu işe giriş
 Her iki cihandan bir iğne gibi arın
 O zaman denize tepe taklak gel.

180

Eğer sen kendi gönlünü siyahsız görürsen
 İlahi denizden bir damla görürsün
 Canında sahip olduğun tevhit noktasını
 Sonsuz daire gibi görürsün.

181

Eğer gözcü isen, işe bir göz at
 Canı, sırların içinde birliğe at
 Kamil gökyüzü iki cihan üzerinde hükme bağlıdır
 O zaman bak ve tuzla saç.

182

Her ne kadar senin gönlün bütün bu dertten dolayı daralsa da
 Gam çek çünkü kederden dolayı insan marifetli olur
 Bu bela hapsinde yüz şekilde sıkıntı çek
 Hepsinin bir olduğu (tek renk) işte o zamandır.

183

Hayal zincirinde bir zerreden fazla olma
 Denizde kendinden ayrıl ve damla olma
 Âlem bütün aynadır ve hak yüzü onda
 Sen yüze bak, aynaya aldanma.

184

Cennet nuruyla ileri görüşlü olan her can
Kendinden ayrı değildir, hepsi kendindedir
Senin içindeki yabancı hayalin bir zerresi
İki bin ateş dağının tohumundan çoktur.

185

Senin işin sevdadan ayrı olmadığı için
Delilik perdesinden dışarı çıktın
Ey çöle düşmüş damla!
Denizin dışına ne için geldin?

186

Eğer işin üzerinden perdeyi kaldırırsan
Perdenin arkasında işsiz kuklasın
Ya dünyada var olan her şey aynadır
Ya da hepsinin aynasının sen olduğunu sanırsın.

187

Ne zamana kadar deniz resmi yapmaya yöneleceksin
Yiğitçe yüzü ve kendini denize at
Eğer yüz varsa, cehennem dibinde kalırsın
Eğer yoksa kendi yüzünü tekrar nerede bulursun?

188

Nimetlere boğulmuş her bir can
Sonsuz âlemde huzurlu olur
Onun yolunda yüz asır adım atsan da
Baktığın ilk adım olur.

189

Kötü adlılık feleğe düşünce
O, adam olmaz iyi adlılığın düştüğü kişi o olmaz
Eğer inci istiyorsan denizin dibinde ara
Çünkü kıyıya vurmuş köpüktür.

190

Mademki yoktur önden gidersen önde olursun
 Eğer yolu geriden takip edersen sonda olursun
 Her bir zerreden yüzlerce yol ayaklanıyor
 Bakalım senin canın hangi yola düşer.

191

Eğer ayakta zerre zerre oturursan sen
 O zerreyi güneşin üzerinde seçersin sen
 Var olan her şeyin batınını o alınca
 Gördüğün her şey onun zahiridir.

192

Eğer senin gözünün önünden benlik ortaya çıkarsa
 Yoklukta aldanmış olduğunu görürsün sen
 Hak müstağnidir fakat baktığın zaman
 Ondan başkası olmadığı için kimden müstağnidir?

193

Keşif gözüyle kesin olarak açıktır
 O, dosdoğru yolda bunu bilendir
 Kıl gibi binlerce çeşit yol olsa da
 O kılın hepsinden, doğru bir ipi gör.

194

Bak, ey gönül! Eğer insanı bırakırsan
 Her iki âlemin örtüsünden kurtulursun
 Bu latif el çabukluğunu nereye koyarsın
 Hem hokka onunla doludur hem de hokka boştur.

195

Hakk'ın aşikâr olduğunu sanırsın
 Ya da ortaya çıkacak bir sırdır
 Açık olan o olduğu ve ondan başkası açık olmadığı için
 Başkası olmadığına göre kime aşikâr olur?

196

Dünyanın sırrını mutlak gören her göz
 Parçayı bütünden ve bütünü, bütünün bütününden ayrı gördü
 Hem parçanın, hem bütünün tümünü görmesi gerekir
 Hakk'ı görmediği sürece Hakk'ı göremedi.

197

Daha ne zamana kadar var olan bu şeyden resim yapacaksın
 Ne zamana kadar bu tılsımdan diri ve ölü olacak
 Eğer huzurdan var olan bu perde kalkarsa
 Yapılan her şeyin hükmüyle yapılmamış olur.

198

Yeryüzünün feleğinin gördüğün yeri
 Çoğu zaman azlık gibi görürsün
 Bu dairede ustanın uzaklığındaki her an
 Ezel ve ebet halini bir olarak görürsün.

199

Feleğin merkezinin hükmünden geçen her can
 Geleceği, şuan ve geçmiş olarak gitti
 Bizim için ezel ve ebet birdir ey derviş
 Biz kendimize gelmeyince nasıl gidilir?

200

Yolda yavaş yürü çünkü iniş çıkışta
 Mum, ateş ve erimede batıp eriyince
 Onun kalbinin bütünlüğü parça âleminden ayrıldı
 Bir çılgılık attı ve küll âleme geri gitti.

201

Çabuk! Ey habersiz gönül! Neredeyiz, gel
 Neden birbirimizden ayırıyoruz, gel
 Âlemde var olan her bir zerreye bak, sen
 Biziz (diye) feryat eder sürekli, gel.

202

Gönlün ne Âdem'den ne de Havva'dan nesebi vardır
 Ruhun ne yeryüzüne ne de gökyüzüne isteği var
 Ne de ah çekecek takatim var
 Ne de susup oturacak bir sabrım var, ne garip iş!

203

Aşk geldi ve küfür ve iman adını bile bırakmadı
 Gizli olan hiçbir fikir bırakmadı
 Bakınca gayb perdesini gördü
 Dünyada bir zerre dahi başka hayal bırakmadı.

204

Aşkta, var olan akıl ve temyiz kalmadı
 Var olan bütün gönlü ve canı da yaktı
 Güneşin nuru perdeden parlayınca
 Var olan her şey zerre gibi yok oldu.

205

Yüce nurun şevki ile parlayan gönül
 Hak arzusundan dolayı en nurlu mum gibi parlıyordu
 İyice bakınca bir yeşillik gördü
 Her bir şeyden dolayı farklı bir şekilde parlıyordu.

206

Senden çok fazla ilginç sırlar gördüm
 Sen ilginç sevgili gibi, gönlüm kan oldu
 Bütün âlemde gece gündüz seni çok aradım
 Sen kendin bütün bir âlemsin, ne garip bir iş!

207

Ya Rab! Ne gizli ne de aşikâr olan sensin
 Ne akıl, ne de ilim senin olduğun yere ulaşır
 Sonunda kapalı kapıyı gönlüne açarsın
 Ben o seyirde boğulurum çünkü sensin.

208

Her gün daha fazla güzelleşeceksin
 Her an başka bir cilve yapacaksın
 Asla kendi ruhunu başkasına göstermezsin
 Sen olduğun sürece cilveli olacaksın.

209

Ey sevgili! Senin aşkının gamı canla verilmez
 İki cihan mülküne bir zerre verilmez
 Senin aşk çölüne düşen her bir gönülden
 Artık, asla bir işaret gösterilmez.

210

Senin yolunda bir hasta kaybolmuş, bu sana garip mi?
 Müşrik yahut ateşperest ne yapar, bu sana garip mi?
 Herkesin saf yokluk içinde olduğu yer sensin
 Ve ben buradayım, tamamen sensin, bu sana garip midir?

211

O göz, sağlam bir tevhit görüyor
 Benim yokluk gözümde sen görünürsün
 İşin sırrından dolayı sürekli kör ol
 Bu meydandaki göz hasta görünür.

212

Ey sevgili! Benimle senin aramızdaki el kimindir?
 Ben anlatsam bile bu şekilde doğru olmaz
 Eğer ben, ben isem neden kendimi bilmiyorum
 Eğer ben, ben değilsem bütün bu feryat nedendir?

213

Ey sevgili! Ne birim, ne ikiyim, bu sana garip midir?
 Ne aşkın yenisi ne de eskisiyim, bu sana garip midir?
 Sürekli oturmuş gidiyorum, bu sana garip midir?
 Ne seninle birlikteyim ne de sensizim, bu sana garip midir?

214

Zamanın yorgun gönlü ve ayın düğümlüsü kalmadı
 Yok oldu, iyiden ve kötüden haberdar oldu
 Senin düşüncene o kadar çok daldı ki
 Başka bir düşünce onda yol bulmadı.

215

Benim gönlüm senin gamına yem atınca
 Onun yedinci feleğinin perdesinde bir parça bıraktı
 Her iki feleğin düşüncesinden azat oldu
 Her iki feleğin düşüncesini gizledi.

216

Senin aşkıdayım, mutluluk ve gam hiç olmadı
 Bedenimin düşüncesi yokluk gibi hiç olmadı
 Her hileyi yaptım ve işin sonunda
 Hepsinin hiç olduğu bana malum oldu.

2.5. BEŞİNCİ BAP. AYRILIK DİLİ İLE TEVHİDİN BEYANI HAKKINDA

217

Biziz, çünkü bizden başkası yoktur, işte kemal
 Kendi cemalinle meşgul olmak, işte cemal
 Bizim sana baktığımızı sanıyorsun
 Kendimizden başkasını biz nasıl görelim, işte muhal.

218

Biz kendi bedenimizle aşikâr olduğumuz için
 Gizli ve aşikâr olmamızdan daha iyidir
 Sen hiçbir şey değilsin fakat sanırsın ki
 Sen hiç olma, hep biz olalım.

219

Bizimle olman heva ve hevesle olmandan daha iyidir
 Bu zayıf ve belaya müptela olmuş halkla olman daha iyidir
 Sen gaflettesin hep kendini düşünürsün
 Eğer sen bizim olursan hepimiz seninle oluruz.

220

Ey bizden dolayı eleste evet dedin
 Her iki cihanda yüceliğin ve alçaklığın bizdendir
 Düşün biz senin için su gibiyiz tamamen
 Senin kendini bizden var sayman daha iyidir.

221

Kendisinde âlem ve âdemi gördüğümüz şeyi
 Seksen bin âlemde onu az görürüm
 Senin sen olduğunu sanırsın, sen sen değilsin
 Yoldan çekil ta ki seni eş olarak göreyim.

222

Hiçbir şeyin bize reva olmadığı biziz
 Hiçbir şey olmadığı için hiç yaraşmaz
 Sana hiçbir şey olmaması için hiçbir yere gitme
 Hiç olmazsan sana bir şey olmaz.

223

Var olan bütün bu anlaşmazlık ve ayrılıkla
 Var olan bütün ve parça biziz
 Olan her şey bizim bedenimizin sırrıdır
 Var olan her şey bizim görüşümüzün yollarıdır.

224

Bir kıl ucundan dolayı çok sarhoş öldürdüm
 Kimsenin kanı parmağıma bulaşmadı
 Şu garip işe bak ki yaratılmışların tamamı
 Yüz yüze ve sırt sırta oturmuştur.

225

Eğer bir gönül varsa, aşktan dolayı divane olması daha iyidir
 Ne aşkı? Hangi aşk? Masal daha iyidir
 Bir iki gün senin yüzünü evden dışarı çıkardık
 Evle birlikte olduk çünkü aynı ev olmak daha iyidir.

2.6. ALTINCI BAP. AYRILIKTA TEVHİD VE YOKLUK İLE MAHVOLMA HAKKINDA

226

Yüzlerce deniz içmiş, hayretteyiz
 Ne zamana kadar deniz gibi, ne sebeple dudağı kuruyuz
 Dudağı kuruluktan dolayı her zaman deniz isteriz
 Biz kuru dudaklı deniziz, sebebimiz budur.

227

Bize doğru koşan bu koşan
 Asla bu sevdayı gösteremez
 Sonunda bedenini alçalt derler
 Denizi vadiye nasıl getireyim?

228

Bizim sinemizde peyda olan bu deniz
 Onun ışığından dolayı dünya gözü kör oldu
 O damla ki onun gönlünün huzurunda söyledin
 Bugün kana boğuldu ve deniz oldu.

229

Gönül, biz miskin bir damla gibiyiz dedi
 Ömürde denizin ortasını nasıl görürüz dedi
 O damla: “ Denize girince
 Biz buyuz diye feryat etti”.

230

Gönül gözüm Hak nurunu görünceye kadar
 Onun gözünde iki felek yok olur
 Sanırsın ki gönlüm bir yüce denizin şevkinden dolayı
 Bedene batmaktan dışarı çık ve deniz ol.

231

Gönlümün iş düşüncesine geldiği her an
 Gönlün her zerresi sırların kaynağı olur
 Gönül denizimden taşıdığım her bir damla
 Başka bir deniz ortaya çıkarır.

232

Kendi gönül derinliğinde bana yolculuk yapmalı
 Bütün âlemde bana bir kez olsun bakmalı
 Her gün yolumun susuzluğundan dolayı
 Tek başıma yüz deniz içtim ve benim için yenisi olmalı

233

Bir ömür ümitle arzuda oturduk
 Senin işinin fikrinde gece gündüz oturduk
 Yüzlerce deniz yaratılmışların gayretinden dolayı içecek oldu
 Dudağımızı sildik ve kuru dudakla oturduk.

234

Bütün suyu denizden içen damla
 Bir âlem ortaya çıkınca gizlendi
 Sadece sevgi ile nefes alan canım
 Her bir nefeste her iki dünyayı tek başına içti.

235

Gönlümün perdede belirdiği her an
 Âlemin hepsi onun savaşı ve kavgasına gelir
 Gönlümün denizi eğer çöle gelirse
 Onun her dalgasından binlerce deniz ortaya çıkar.

236

İlimle dolu âlemde yolculuk yapacağım
 Cehalet dolu âlemden geçeceğim
 Dokuz feleğin boğulduğu bir denizde
 Dalgıçlar gibi hazineye yöneleceğim.

237

Gönlüm bu büyük denizin dibinde o kadar çok dolaştı ki
 Heyecandan dolayı onun kılları bir bir yıldızlara dönüştü
 Dün gece dünyadan bir dilim vardı fakat
 Bugün ise dil tutuldu ve dil kayboldu.

238

Kemer bağladık ve gönül kanını açtık
 Kendi vücudumuzun düşüncesini başımızdan attık
 Ey sevgili! Melâmet bize ne yapar?
 Çünkü biz sonsuzluk vadisine düşmüşüz.

239

Hayatımızla öldüğümüz o gün
 Bizlerce âlemden arzu sözünü götürdük
 Orada binlerce akıllının yandığı yolda
 Kendi sarhoşluk ve şuursuzluğumuzda yol aldık.

240

Yokluk denizine doğru koştuğum gün
 Kendimi derinliğin dibine atarım
 Ey sevgili! Bizi burada tam olarak gör
 Çünkü orada asla kimse bana geri gelmez.

241

Bir zerreyi izlemek zordur
 O zerreyle sonsuz bir yol yapmak zordur
 Sevgili o canın yolunu açınca
 Ne yapayım dedim, “Ne yapacaksın?” dedi.

242

Benim aklım, akıldan özgür oluncaya kadar
Gönül gamlı oldu fakat can mutluluk buldu
Onun bin cahilinde bilginlik arttı
Bin ustalıkta bilgisizlik arttı.

243

Aşkta benim gönlüm perişan oldu
Huzursuz bir şekilde ayağa düştü
Her ne kadar perdenin dışında şaşkınlık varsa da
Gidince perdenin içinde bir sultan oldu.

244

Bir ömür bütün yolların arzusıyla dolaştık
Dağ gibi bir kişiyle saman gibi olduk
Eviden dışarı çıkıp dilenci olduk
Eve gittik ve padişah olduk.

245

Bir gün, yoklukta iki üç eve sahip olmalı
Bir gün iki üç kapıyı birlikte buldurmalı
Şimdi varlıktan ve yokluktan özgürüz
Gam gerektiği için biz döndük.

246

Biz her iki âlemden yüz çevirmişiz
Çok fazla gönlün yüreğini fikirle almışız
Gönlün yedinci perdesinden, yani candan
İki âlemin dışında bir âlem bulmuşuz.

247

Güneşi senin konağında gördüğümüz gün
İki feleğin zerrelerini senin yakınında gördük
Arşın, onun gölgesinde olduğu Simurg'u
Kâf Dağı'nın ardında senin yüceliğinde gördük.

248

Yücelik bakımından gökyüzünün ötesindeydim ben
 Aşağıda uçsuz bucaksız yeryüzüydüm ben
 Bir ömür dünya beni kendisine çağırıyordu
 Baktığımda gördüm ki dünya idim ben.

249

Ben, ben olmadığım için, nasıl can ve beden olurum, bu kadar
 Kendimi düşünmem daha layıktır, bu kadar
 Ne zamana kadar iki dünyada vardır yoktur düşüneceğim
 İster olayım ister olmamayım, hep benim, bu kadar.

250

Ömrüm sürekli gece ve gündüzden dışarıdır
 Benim arzum, istek zenginliğinden dışarıdır
 Benim içimde olan nedir, sen bilirsin
 Garip bir şey, ilginç bir şeyden uzaktır.

251

Benim varlığım ve yokluğum yabancılıktır
 Her ikisinden uzak olmak yığıtlıktır
 Eğer canımda sahip olduğum tuhafıktan dolayı
 Divane olmuyorsam, divaneliktendir.

252

Allaha şükürler olsun ki her hevesle meşgul değilim
 Habersiz halk gibi bir hevesle meşgul değilim
 Eğer iki dünya bana düşman olursa vermem
 Kendimi “bilirim” hiç kimseyi “bilmem” ile olurum.

253

Talebe olduğum sürece şüphesiz daha çok üstadım
 Köle olduğum sürece herkesten daha fazla özgürüm
 Benim işim başı sonu belli olmayan garip bir iştir
 Daha mutlu olduğum zaman daha çok kederliyim.

254

Gönlümde ve canımda garip bir şey vardır ki sorma
 O şeye öylesine batmışım ki sorma
 Kendisinden kitaplarda gördüğün her şey
 Ben onu bilmiyorum, bunu biliyorum ki sorma.

255

Biz, kendimizin temiz cevherini tanımışız
 Biz, ecelden önce bu evi terk etmişiz
 Posttan dışarı çıkmış ölümle özgürüz
 Bu postu hayata atmışız biz.

256

Bugün benim gibi tutkun ve mecnun kimdir?
 Toprağa düşmüş, kanla dolu gönlü olan kimdir
 Bu kendim, bende değilim, Allah biliyor
 Var olduğum sürece ve şimdi kimdir?

257

Benim gönül kuşum o kadar çok uçtu ki
 Âlem âlem, cihan cihan sır getirdi
 Dünyanın her bir yerine gitti
 Bu iki âlem bir noktaya tekrar geldi.

258

Bizim ne şehirle ne de meskenle işimiz olur
 Düşüp can çekişen kuş gibi telaşımız vardır
 Kanat perdesinde gönlün acayip bir işi vardır
 Kimseye söylenemez çünkü zor bir iştir.

259

Aşk şarabıyla sarhoşum, harap olmuş
 Işıksız, uykusuz kalmış gönül
 Bizim sinemizdeki denizde
 Can gitmiş ve beden suyun ortasına düşmüş

260

Bizim sinemizde dolaşan bir sır vardır
 Onun dolaşmasından dolayı felek ikiye bölündü
 Ne başı ayaktan bulurum ne de ayağı baştan
 Baş ve ayakta, başsız ve ayaksız dolaşır.

261

Gönül kuşum bu dar kafesten gidince
 Şekilsiz kaldı ve şekil gibi taştan gitti
 Her bir adımda binlerce âlem geçti
 Her bir nefeste binlerce fersah gitti.

262

Her gün başka bir felekten döneceğim
 Bazen önünden bazen arkasından dolaşacağım
 Benim âlem ile ve âlemin yaratılmışları ile işim yoktur
 Kendi başımın ve ayağımın etrafında döneceğim.

263

Önce delirmiş baştan dem vurmuşum
 Ondan sonra neden ve nasıldan ayak çekmişim
 Bir ömür bu kapıyı çaldım ve açıldığında
 Ben kendi içinden dışarı çıkmışım.

264

Ben candan ve bedenden habersizim, bu sana garip midir?
 Kendimin, ben olması gerekir, bu sana garip midir?
 Kendimle gelirim, başkasıyla gelmişim, bu sana garip midir?
 Sanırsın ki ben olan bir başkasıdır, bu sana garip midir?

265

Maden gibi olan vücudumun taşı lal olduğu için
 Yağmur damlamı inci görüyorum ben
 Canımı ne kadar çok yatıştırdıysa da
 Gönlüm tekrar oturmamacasına ayağa kalktı.

266

Vuslat, kederimi ayrılık kederi ile artırdığı için
 Dert çoktur, derman ümidini artırdı
 Sonsuz manadan dolayı benim canım azalttı
 Fakat hepsi bir olunca benim canımı artırdı.

267

Daha ne kadar düşünceden dolayı canla savaşıcağım
 Ne kadar dünyayı dolaşma hevesiyle dolaşacağım
 Bu dünyada ona o kadar çok yakınım ki
 Bu dünyadan oraya döneceğim sanırsın.

268

Sır perdesine geldiğim her an
 İki dünyanın etrafında perde yapmaya gelirim
 O dünyadan kimse geri gelmez derler
 Her gün defalarca geri gelirim ben.

269

Âlemde onun önü ve arkasını o kadar gördüm ki
 Onu kendim görmedim onun kendisi beni gördü
 Uzun ömürde bir kez gördüğüm o şeyi
 Sanki binlerce kez daha fazla gördüm.

270

Sırrı, açık bir şekilde göreyim istiyorsan
 Kendini akla layık kılmak yerine sevdalı yap
 Ben ona her baktığımda sen
 Yüz binlerce güzelliğe açılan bir göz olduğunu sanırsın.

271

Burada, şekerime sinek batar
 Önde ve arkada yüzlerce olay gerçekleşir
 Her iki cihanda nefes alan
 Bak, neden ova ister?

272

Her gün, huzursuzların utancı çoğalır
 (öyle ki) Benim derdim yağmurların damlasından çoktur
 Benim bulunduğum buradan (yine) benim bulunduğum oraya kadar
 İki dünya ne olur çünkü binlercesi çoktur.

273

Daima, kendim istiyor olmaktan şaşkırım
 Çünkü her an isteğim artar
 Her gün gönle kehriz ekerim
 Gece su götürürüm, ne güzel gündüz ve gecem!

274

Gönül, bu sır perdesini tanıdığı günden beri
 Gönül perdesinden dolayı binlerce çığlık attı
 Ta ki kendini tekrar tanıyincaya kadar
 Her bir şekilde otuz yıl düşüncesiyle koştu.

275

Aşkta, aklım gitti ve görüş kalmadı
 Can da elden gitti ve ayakta kalmadı
 Dün, iki dünyanın fikir yatağı sis oldu
 Bugün, bak fikrinin yeri kalmadı.

276

Varlık denizi bana yüz gösterince
 Dalga geldi ve beni çabucak sahile vurdu
 Bütün varlığımın üzerine su gelince
 Meydana gelme kuyusunda bir ömür kenara çekildim.

277

Benim canım gibi tutsak olan her can
 Her zaman bu yolda istekli olur
 Daha ne kadar gideyim, çünkü
 Her tarafımdan her nefesimde yüz vadi ortaya çıkar.

278

Biz dıştaki bu perdedeyiz
Her an yüzlerce adımla değişimdeyiz
Şimdi dünya ile kanlı elbise ile
Niteliksiz bir şekilde denizin dibine gittik.

279

Aşk vadisinde benimki (işim) huzursuzluktur
Bu yolculuğun sermayesi benim zelliğimdir
Yolculuğun olduğu makam benim
Her an, binlerce yıllık ağlayıştır benim için.

280

Kimsenin ulaşamadığı yer benimdir
Dostun sıcak yüzünden başkası oraya varamaz
Oraya sürüldüğü zaman da oradan ortaya çıkar
Otur çünkü kimse onun önünden ve arkasından oraya varamaz.

281

Akıl tarafından yüz merteye gideceğim
İlgi ve kötü varlıktan kurtulacağım
Benim, perdenin arkasındaki güzelliğimden
Ey habersizler, kendime âşık olacağım!

282

Kendinden uzağa düşmüş birini gördün
Kendi ayrılığından sabra düşmüş
Yani, bizim izimizi arıyorsan
Hepimiz kendinden uzağa düşmüşleriz.

283

Bir ömür boyunca benim gönlüm kana boğulmuştur
Aşk dergâhında tepe taklak olmuştu
Kapıyı çok fazla çaldı ve kimse ona kapıyı açmadı
İçi dışına çıkmış olan oydu.

284

Gönlün, ne mutluluk ne keder gördüğü günden beri
 Bin yıllık geleceği bir anda gördü
 Her ne kadar kendini varlıkta az gördüyse de
 Âlemi kendinde ve kendini âlemde gördü.

285

Ne yanmışlığı ne de hamlığı bilirim
 Benim mezhebimde ne mutlu ne mutsuzluk
 Sanki yüzlerce kişi bana bakıyor
 Aksi halde huzursuzluktan uçarım.

286

Benim hazır canımdan dolayı huzur görüyorum
 Yolcu gönlümden dolayı onun yanını görüyorum
 Kendi gönlünde çok yolculuk yaparım
 Ne kendi öncemi ne de sonramı görüyorum.

287

Aşk çölünde beni öne attığı için
 Her adımım yüz dünyadan fazla geldi
 Gönül gitti ve bu çölde bir ömür didikleli
 Kendisiyle birlikte gelince kendisi çöl oldu.

288

Zerrelerimin bütünlük denizi olduğu her an
 Bütün zerrelerim küçük pencerelere dönüştü
 Aşk yolunda bütün zamanlarım bir vakit oluncaya kadar
 Mum gibi yanıyorum.

289

Denizim bir damlasıyım ben ve bir damla değilim
 Hilekâr değilim ve aldatici hilekârlar gibi değilim
 Hal dili ile bir bir zerrelerin feryat ettiğini sanırsın
 Fakat ben zerre değilim.

290

Her zerreden örtü kalktığı zaman
Her bir zerreden dolayı gönlüm harap oldu
Perde kalkınca gönül baktı
Her zerreden yüzlerce güneş parladı.

291

Her birini bir diğerinden bekleyen görüyorum
Akla göre rezilleri değerli görüyorum
Diğerlerinin gözüyle görülmeyen şeyi
Başkalarının gözüyle gördüğümü sanırsın.

292

Aşkta ne aşikâr ne de gizliyim ben
Acayip mahvolmuşum, ne cismim ne canım var benim
Özetle, ne kâfir ne Müslüman'ım ben
Baktığım her şeyde olan benim.

293

Aşkta varlık ve yokluğum birdir
Mutluluk ve gam, çok ve azım birdir
Ne zamana kadar, zaman ve vuslat isteyeceksin diyorsun
Her ikisini de sorma çünkü bütün bunlar benim için birdir.

294

Aşk âleminde harap ve perişan olduk
Akıl ve temyiz makamının belası olduk
Her an bir âlemden böyle yüzlercesi geçti sanırsın
Biz bir âlemin ehli de olduk.

295

Nice zor ve kolay öldük
Açıkça doğduk fakat gizlice öldük
O canla dünya halkı yaşadı ama
Epeydir biz o canla öldük.

296

Çok garip bir duruma düştüm
 Bazen ansızın ölüyor bazense yaşıyordum
 Bütün bu feryadım neden ayaklandı bilirsin
 Çünkü hatırlamadığım şey yâdıma geldi.

297

Mutsuz olan benim dediğim zaman
 Benim temelim nedir anladım
 Yokluk halkasında birbirine düşmüş bir zincir vardır
 Ve o düşen şey benim.

298

Beden; ruhun gölgesi, bizim yetişmiş sıkıntımızdır
 Ruh; bedenin hazinesi, bizimle birlikte
 Hepimiz kendi gölgemizden utanırız
 Bizden bize bizim gölgemiz perdemizdir.

299

O garip kuş yuvaya nasıl sığar
 Yeryüzünün ayı gökyüzüne nasıl sığar
 Yeryüzünün gönlüne attıkları yem
 Dallanıp budaklanırsa iki cihana nasıl sığar?

300

Kendisine sürekli sorduğum sır
 Benim canımdadır, dünyaya soruyorum
 Hiç kimse beni terk etmez
 O gönüldedir fakat dışarıdan iz arıyorum.

301

Gönlü, onun cemalinin yanmış olarak görüyorum
 Ruhu, onun vuslatının aşığı olarak görüyorum
 Bu dairede ne kadar dolaşsam da
 Kendi eksiğimi ve onun kemalini görüyorum.

302

Biz, o ay yüzlünün aşk mezhebindeyiz
 Onun dışındaki her şeyden elimiz kısadır
 Eğer aşk yolunda bizim dergâhımız kapanırsa
 Her bir adımda bin dergâhımız var bizim.

303

Canın rakibi sürekli artmalı
 Söylediğin gibi başsız ayaksız olmam gerekir
 Ben her zaman ve her yer olduğum için
 Hiçbir yerimin olmaması mümkün değil.

304

Bu toprak utancından kurtuluncaya kadar
 Kederden dolayı toprakta çok oturdum
 Nasıllığını kavrayabilmek için
 Canım saflıkta o kadar çok yürüdü.

305

Geliyorum, çok utançla geliyorum
 Acaba hangi menzilden geliyorum
 Ey gönül ehli! Bugün bir gönlü bağladın
 Çünkü bugün âşık bir gönülle geliyorum.

306

Güneşin yüzü ve altı aydınlık parlayınca
 O ışık ruha ulaştı ve sonra bedeni aydınlattı
 “Sana ne oldu?” dediler. Ne olduğunu bilmiyor musun?
 Yok olduğum için onun varlığı beni ağlattı.

307

Gönlüm yok oluşunda yine kendisiyle kaldı
 Tevhidimde örtü ortadan kalktı
 Onunla dostluk kurma işi bana düştü
 Hikâyeyi kısa tutayım çünkü iş uzundur.

308

Senin aşkına canla geldim, ne yapılabilir?
 Dünyanın etrafında avare oldum, ne yapılabilir?
 Yer ve gökte susamış bilinen şey
 Ben ondan doymuyorum, ne yapılabilir?

309

Bazen senin aşkın canımın tam içinde olur
 Bazen, senin gamından dolayı can içimde olur
 Senin aşkımdan dolayı sahip olduğum şeyi
 Kesinlikle kendi canımdan dolayı saklı tutarım ben.

310

Kendi başıma sensiz bir zamanım olmadığı için
 Sensiz önüm ve arkamdaki iş tutulmuştu
 Her ne kadar ayrılıkta sensiz çok olsam da
 Benim can meclisim az saçlı olmaz.

311

Sevgili, ilahi emir eliyle bana mesaj verince
 İki âlemin üzerine götürdü ve bana huzur verdi
 Perdenin içinde gerçekleşen iş
 Perdenin dışındaki lütuftan dolayı bana mutluluk verdi.

312

Gönlüm daima o sırrın aşığıdır
 Benim canımın o güzel sırrı nazlıdır
 Eğer dünya yok olursa, sona ermez
 Çünkü bana, sevgilinin yönü açıktır.

313

Paranın benim için değeri çoktur
 Oraya bir an hiçbir dilenci ulaşmaz
 Eğer her iki cihan hükümle bana düşman gelirse
 Asla benim param kimsenin eline ulaşmaz.

314

Ey bu dünyanın hapsinde kalan
 İyide, kötüde, fayda ve zararda kalmışsın
 Onun başıyla meşgul olan benim
 Onda kalmış olan sen, sen değilsin.

315

Bazen şuursuzca başsız ayaksız yürürüz
 Bazen hiçbiri olmadan hepsine güzelce yürürüz
 Sen bir ömür kendinde yürüdüğün için
 Akılsızlıkta bizim bir nefesimizle yürürüz.

316

Her uğrayan bizim sırrımızdan haberdar değildir
 Her habersiz bu dergâhın aydınlığında değildir
 Bir dert sebebi bizim kapımıza oturursa
 Kendi başını kurtar çünkü burası yol değildir.

317

Erkekler marifet şarabını şansla içtiler
 Kadınlar gibi şekillerinin tozunu çekmediler
 Her şeyi senin parlaklığının delili yapmak gerekir
 Bu, kuyudan elekle çektikleri sudur.

2.7. YEDİNCİ BAP: EBEDİ OLMAYAN HERŞEYİN VE HERKESİN YOK OLACAĞI HAKKINDA

318

Bütün âlemde bir kişi vardır sanırsın
 Kimse yoktur çünkü senin gözün hatalı yahut heveslidir
 Melekler ve insandan yükselen her heyecan
 Onun huzurunda bir sineğin heyecanından azdır.

319

Onun bilgisiyle habersiz olabilir
 Kendi çabasıyla bir özet olabilir
 O ve diğeri olur, bu sana muhal midir?
 O kendisi olduğu sürece diğeri olabilir mi?

320

Tevhit hakkında (Allah) önü sonu bilme
 Kendini bilme ve kendini boş bilme
 Sen şaşısın, gözüne ne gelirse gelsin
 Hiçtir, görüntüden fazla bilme.

321

Senin aşkın senin varlığını suçladı
 Yüz çeşit huy edip sana sitem etti
 O, varlıkta senden önce olduğu için
 Senin bedenini almadı ve seni yok etti.

322

Bu her iki dünyayı fikrin olgunluğunun yansıması olarak düşün
 Onun mükemmel görüntüsünü düşüncenin güzelliği farz et
 Senin, onu gördüğün bu mükemmel heykel
 Oyun ve hayaldir, bir hayal olarak düşün.

323

Ey hâl arzulayan! Hissi ve hayali bırak
 Ta ki her iki cihanda celâl ve cemâli göresin
 Çünkü iki dünyada gördüğün her şey
 Sonsuzluk yüzünden başka her şey serap ve hayaldir.

324

Dervişlikten tevhide yönelen her gönül
 Kendisinden dolayı aşkın yabancısı değildir
 Ne zamana kadar sayılı hayal göreceksin, sonunda
 Önde bulunan safâ bak.

325

Ey senin takdir edilmiş düşüncenin perdesi
 Ey hem de senin âşık gönlündeki varlık
 Sen hiçsin ve hiç olanı şöyle söylersin
 Senin gözünde süsleme yapılamaz.

326

Dostluğun mahremi olmadığı halde ne yapıyorsun
 Bu arzuya layık değilsin, ne yapıyorsun
 Sürekli kendinle savaşa tutuşmuşsun
 Sen hiç kimse olmadığın halde ne yapıyorsun?

327

Her ne kadar bu heveste çok fazla olsan da
 Güçsüzlükte bir sinek gibi olursun
 Kurtuluncaya kadar sakın kimse olma
 Sonunda, olduğun sen bir sen olursun.

328

Hepsi hiçtir, aklın hilesi ne kadardır
 Hiçten, ne kadar bela meydana gelir, ne kadar?
 Sen hiç idin ve hiç olacaksın
 Bu iki hiç arasında daha ne kadar hiç olur?

329

Bu aşırı gurur ne zamana kadar senindir
 Bu meşhur hayal ne zamana kadar senindir
 Suphanallah, senin işin garip bir iştir
 Sen hiç değilsin ve bütün bu düşünce senindir.

330

Bu kalıbı yüce gördüysen ve eğer aşağı ise
 Gururlanma bu ölmüş ve sarhoşun huzurunda
 Ayağa kalk, öldün çünkü burada oturdun
 Var olan, sana gösterdiği her şey uykudur.

331

Gönlü, aşk şarabından dolayı sarhoş sanırsın
 Canı, eletsin aşığı sanırsın
 Sen yoksun ve senin sınavın aşk yolundadır
 Kendisi olan şeyi her şey sanırsın.

332

İki dünya bir hayal evinden daha fazla olamaz
 Ve bizim düşüncemiz bir bahaneden fazlası olamaz
 Can hikâyesini bir ömürdür dinliyorsun
 Ne anlatabayım bir izden fazlası olamaz.

333

Senin canın beden pisliğine düştü ve gitti
 Cemşid külhanlığa yerleşti ve gitti
 Ölüm ve hayata ne kadar sorsan da sonunda
 Güneş bir küçük pencereye düştü ve gitti.

334

Aslı bilen kişinin
 Teferruatta nasıl şüphesi olur
 Senin gözünde yüz binlerce mühre var fakat
 Sen baktığında hokka boştur.

335

Denizin ve karanın dinlenme vaktidir
 Felekler birbirinden rahatlıyorlar
 Dinlenmeyen bütün bu yolcular
 Bütün yolculuktan bir yolla dinlenirler.

336

Sonunda senin uzun yolun bir kucağa ulaştı
 Seninle birlikte iyi ve kötü bir hesaba kavuştu
 Her ne kadar sonsuz bir iş olsa da
 Sen ulaştığında her bir iş kavuşur.

337

Her ne kadar yokluk seni azaltacak olsa da
 Senin bir anın için yüzyıl olacak
 Benliğin temeli olan bir günlük varlık
 Kıyamet gününe kadar seni yok edecek.

338

Mademki varlığın yokluğu bir kişi için daha iyidir
 Sahip olduğun şahinlik değil sineklik daha evladır
 O yüzden var olanlar hep yok olmak isterler çünkü
 Yoklukla var olmaları çok daha evladır.

339

Senin gönlün önde olmaktan çok korkar
 O yüzden gönlüm önde olmaktan mustarıptır
 Bedenin zayıflığından dolayı nazlanma
 Çünkü can önünde yüce yokluk vardır.

340

Dervişlik nedir? Sarhoş ve yoksul olmak
 Kendi şuarsuzluğunu kendine dost kılmak
 Parmağı tekrar dudağa koymak
 Tırnak gibi cansız ve hissiz olmak.

341

Zat sahibi olmamaktan başkası dervişlere layık değildir
 Onların şeklinde şekilsizlikten başkası yoktur
 Sen de her iki cihanda fakir ol
 Çünkü bu yol, düşünenlerin son yolu değildir.

342

Dervişlerle birlikte “olmak ve olmamak” konuşulmaz
 Sonsuz yokluktan başkası konuşulmaz
 Eğer fikirde fena bulursa bil ki
 Düşüncede bizden ve benden konuşulmaz.

343

İnsanların hepsi bir aynaya bakarlar
Kendileriyle meşgul olurlar ve aynadan habersizdirler
Kimse aynayı dünyanın yaratılışından dolayı görmez
Aynada aynadan geçerler.

344

Kapılar yokluğa açılmıştır, bu sana garip midir?
Hiçbir şey yerleşmemiş, bu sana garip midir?
Biz değiliz sandı ve varlık düşüncesi
Bizim görüşümüze konulmuş, bu sana garip midir?

345

Ne zamana kadar kanlı suyun bir damlasının gamını çekeceğiz
Zehri, gülsuyu düşüncesiyle ne kadar içeceğiz
Düşüncelyi varlık olarak düşünüyöruz
Ne zamana kadar boş testiden su içeceğiz?

346

Varlık iddiası uğursuz sarhoşluğun başındandır
Kötü benliğe tapınma yokluk gözündendir
Gölgenin önü ve arkası daima güneştir
Eğer gölge nefes alırsa uğursuz varlığındandır.

347

Eğer biz binlerce koşuşturma ile koşacaksak
Sonunda kendimizden açgözlülüğü götüreceğiz
Özetle, senin için gerekli olan şey
Bizim kendisine kavuşamayacağımız şeydir.

348

Mademki aşkta beni yokluk canlandırdı
Kendi varlığımdan yokluk alıp götürdü
Canım ve gönlüm yoklukta uyuduğu için
İki kâinat beni yokluk gibi gösterdi.

349

Bu işin sonunda beni çok görünce
 Gam geldi görüş gözünü ve işini çaldı
 Bu sınırsız denizde uzağı gören gönül gözü
 Ne kadar aşağıyı görse de yukarıyı görmedi.

350

İşaretleri çok görmediğim için ben
 Fikir perdesinden başkasını görmüyorum
 Yokluğun derinliğine o kadar çok gittim ki
 Kayboldum ve hiç kimseyi görmüyorum.

351

Sadece kendimle ve kendi varlığımla olduğum sürece hiçim
 Kendimle, canla ve bedenle olduğum sürece varım
 “Ben”den bir kıl ucu kalıncaya kadar
 Ben olan şeyden bir kıl ucu ortaya çıkmaz.

352

Ne onurumdan dolayı iftihar geliyor
 Ne de hile yapışımından dolayı ar geliyor
 İşin sırrına öylesine bakıyorum ki
 Hayal gibi bana oyun geliyor.

353

Ben acizim fakat bensiz bensin
 Karanlıktan ve aydınlıktan kurtulmuşum
 Bana benden bir güven hâsıl olunca
 Ne dostluğum kaldı ne de bir düşmanlık.

354

Varlığın sırtına oturduğum günden beri
 Oturunca şuursuzca bağlandım
 Yokluk denizinde altı yönüm tutulmuştur
 Ben bir damla, var olduğumu nasıl söylerim.

355

Önce, ilk işe kadar her şey yokluktur
 Ve sonra, hesap gününe kadar her şey yokluktur
 Altı yönüm üzerine yokluk katılınca
 Ben varlığın ortasından (içinden) ortaya nasıl çıkayım?

356

Bir ömür gönlümü yoklukla ele geçirdim
 Ta ki gönül, yokluktan dolayı inlemeye oturuncaya kadar
 Yok olmuş gönülden başka bir şeyden korkmam
 Varlığı düşünür düşünmez toprakla bir olur.

357

Ben hiçim, söylemeye ve dinlemeye gelmişim
 Yoklukta aşikâr ve düğümsüz olmuşum
 Kaybolacak olmam garip değildir
 Aşikâr olmam gariptir.

358

Düştüğüm bu bilinçsizliğe
 Nasıl bir şekilde düştüğümü anlatayım
 Güneş gölgeyi aydınlatınca kendimi gördüm
 Kalktım ve oraya düştüm.

359

Ey gönül! Gördüğün her şeyin bir hiç olduğunu anladım
 Duyduğun her bir felek hikâyesi hiçtir
 Koştuğun her yön hiçtir
 Ve bugün seçtiğin köşe hiçtir.

360

Ey senin varlığın daima yokluktur artık
 Ne zamana kadar bir hiç hoşnut olacaksın artık
 İşin başında yokluktan ortaya çıkmışsın
 Çok çabuk hiç olacaksın sonunda.

2.8. SEKİZİNCİ BAP: FANİLİĞE TEŞVİK VE BEKADA YOK OLMA HAKKINDA

361

Bu perdede açıkça şarkı söyleyenler
Hepsi o perdeden dışarı çıktı
Perde o halkın denizine düşünce
Öyle boğulmazlar çünkü ortaya çıkarlar.

362

Bizim için olan her şey
Şüphesiz bizim belamız olacaktır
Bizim varlığımızda ayrılık olacağı için
Bizim topluluğumuz bizim sonumuz olacaktır.

363

Senin varlığın talih arayınca kadar
Gönül, yüzü gözün kanıyla yıkayacak
Senden bir kıl ucu kalıncaya kadar
O kılın bir ucundan yeşerecek.

364

Nefes kusurlu gelmeyinceye kadar
Senin yârin talebe gelmeyecek
Senin asla olmaman gerekir
Çünkü bu iş sana doğru gelmeyecek

365

Bu dairede canlılık ilginçtir
Fakirlik hususunda işaretsizlik gariptir
Senin varlığın, bilinen karanlık gariptir
Senin olmadığın yer, garip bir dünyadır.

366

Doğruluk denizine ulaştığın her an bil ki
Hemen Ene’l Hak girdabına girersin
Eğer yol alıyorsan, sağlan adım at
Ta ki tamamen mutlak hiçliğe ulaşasın.

367

Eğer ilk iş, ateşi çoğaltmak olursa
 Bütüne bak, çünkü onun sonu olur
 Senin bedeninin önce gönül gibi olur, aldanma
 Çünkü sonunda bütün kalbinin kan olduğunu görürsün.

368

Ey fani olmuş, var olduğun sürece perişan olma
 Varlığın kalanıyla ateşten başka bir yerde yürüme
 Âlemin bütün varlığının aslı yokluk olduğu için
 Her kim varlıkla hoş olursa iyi olmaz.

369

Aşk, bir kişide azalmaz ve çoğalmaz
 Dudak bağlanır ve sır kimsenin huzurunda açılmaz
 Tam olunca, sevgilinin çabasından korkar
 Asla kendini, kendisine göstermez.

370

Ey gafil gönül! Senin bu arzun nedir?
 Bu gidici sarayda menzil nedir?
 İşin akıbeti tamamen yok olmak olduğu için
 Senin gelişinin ortaya çıkmasından hâsıl nedir?

371

Ey gamlı gönül! Daha ne zamana kadar kana bulanacaksın
 Kendi varlığından temizlen, şimdi temizlen
 Otuz yıl kendinden toprağı açtın
 Ne yazık ki topraktan başı dışarı çıkarmamışsın.

372

Ey gönül, varlığının tamamını sevgiliye aç
 Senin hoşuna giden her şeyi aç
 Aşkın altı kapısında kadınlar gibi hile arama
 Yiğitçe gir ve yiğit gibi canını kaybet

373

Hem onun beden hem de ruh yolunu tutar
Var olan her zerre onun içinde tutulur
Kendini onun varlığında kaybettiğinde
Senin gözünün önünü onun bütün dünyası kaplar.

374

Eğer mutluluğun ve sonsuzluğun özü hiçlikte ise
Dert ve bela kaidesinin tamamındadır
Hepsinin bir bütünde olması hevesten olduğu için
Hepsini bırak ve hiçbirini düşünme çünkü yoktur

375

Eğer mutlu isen kavuşmadan dolayı mutlu olma
Eğer zahmette isen ayrılıktan dolayı sıkılma
Vuslat mutluluğunu ve ayrılık gamını bırak
Eğer hepsini istiyorsan hiçlikle birlikte ol.

376

İnsan her nefeste daha temiz olandır
Varlığı kaybetmede daha korkusuz olmalıdır
Bu yolda daha çevik olan kişi
Her ne kadar saf olursa daha çok topraktır.

377

Kendini bu alıcının mahremi olarak görünceye kadar
Kendinden dolayı kendini sınırlı görmeyen iyidir
Eğer her iki dünyada senin tabiatın toprak olursa
Kendini arada görmeyen küfürdür.

378

İnsan, kendi önünden temizlen
Varlıksız, çevik ve atik ol
Eğer istiyorsan toprak ölüsü olmazsın
Savaş ver ve hayatta toprak ol.

379

Ne zamana kadar kendine bu şekilde bakacaksın
 Kendi varlığında bu kadar sıkıntı çekeceksin
 Bir zerre bile ortaya çıkamayacaksın
 Kendine bu kadar cilveyi neden yapıyorsun?

380

Kendi aklından deliliği bulman iyidir
 Eğer gönül arzuluyorsan kanın ortasını bulursun tekrar
 Hala bir iğne ucu senden daha kalıcı olduğu için
 Bu hikâyenin ipucunu nasıl bulursun tekrar?

381

Eğer bu sırrı tekrar bulmak istiyorsan
 Kendinden ayrıl ve bilinçsizlikle kendini kur
 Var olan her şeyin aslı bilinçsizlik olunca
 Sen tekrar kendinde nasıl ararsın?

382

Önce bir kez olsun feleğe yüz çevir
 Sonra âşıkların mahallesinin toprağına yönel
 Eğer çok yararlanmak istiyorsan
 Zekâ ve akıl sermayesini gökyüzüne çıkar.

383

Yüzün, ayak ve başla gidemediği yere
 Kuş olsan dahi kol ve kanatla da gidilmez
 Akıldan uzaklaş, eğer canın varsa
 Bu yolda küçük akılla gidilmez.

384

İnsanın âşık olması yenik düşmektir
 Başı kumarda kaybetmek ve perişan olmaktır
 Aklın seni terk etmesi bir şey değildir
 Senin tedbirin, kendinden ayrılmaktır.

385

Eğer sen ona dar bir elle gelirsen
 Kendi dairene tapan sen olursun
 Ne zamana kadar baygınlık geçireceksin
 Varlığın başında olursan müşrik olursun.

386

Eğer kendi bütünlüğünden fert olursan
 Can Kâbe'sinde bu derdin mahremi olursun
 Eğer kadınlar gibi bu sınırsız denizin dibinde
 Onun sırrına bakarsan erkek olursun.

387

Kendisine bakmamız gereken dünyada
 O gökyüzüne doğru uçmak gerekir
 Talihin ona yöneldiği her an
 Derhal kendinden saklanması gerekir.

388

Senin yokluğun itirafın özü olunca
 Senin varlığın inkârın sermayesinden olur
 Yokluktan bir kokusu olmayan herkes
 Her ne kadar dindar olsa da kâfir olarak ölür.

389

Ya iki dünyanın mutluluğunu keder olarak düşün
 Ya da dünyanın mülkünü sağlam olarak düşün
 Özün varlığı sana parlansın istiyorsan
 İki âlemi tamamen yok olarak düşün.

390

İçinde başı ayak yapmak gereken
 Yol azığını ciğer kanına bulamak gerek
 Bu yoldan haberdar olmak istiyorsan
 Kendini iki dünyadan habersiz kılmak gerek.

391

O gizli cevher herkese ulaşmaz
 Ele zor geçer ve kolayca gitmez
 Başı yolda kaybet ve elini ayaktan çek (gam çek)
 Çünkü bu yol senin ayağınla sona ermez.

392

Bir an arkada oturma ve önde olma
 Nefsin rızasının bağında kötü dinli olma
 Ne zamana kadar ben ne yapmak istiyorum diyeceksin
 Sen her ne yaparsan yap, kendi görüşünle mutlu olma.

393

Ne zamana kadar zavallı olacaksın, hiç olma
 Sessizlik ararsın ve sözde hiç olma
 Ben ne yapacağım diye ne zamana kadar soracaksın
 Sen hiç değilsin, hiçbir şey yapma, hiç olma.

394

Tamamen yanman ve ortaya çıkmaman iyidir
 Kendini gösterişle kavganın başına atmıyorsun
 Her an ben ne yapacağım diyorsun
 Ne yapabildin, ya yaparsın ya yapmazsın.

395

Eğer kendi varlığını aşktan dolayı yok görüyorsan
 Onun ateşini henüz bir duman olarak görürsün
 Eğer aşk sermayesinden dolayı ömrü ziyan edersen
 Bu ziyandan dolayı ne kâr görebileceğini görürsün.

396

Eğer kendi benliğine bu kapının toprağı olursan
 Benlik utancından dolayı azıcık topraktan daha aşağı olursun
 Benin (men)⁶⁸ ağırlığı vardır terazi ile tartıldığında
 Eğer kalenderle gelirsene ağırlığı olmaz.

---

⁶⁸ Batman.bölgelere göre değişen, 3-6 kg.lık bir ağırlık birimi.

397

Bazen sevgilinin hayalinden dolayı canlanırsın
 Bazen de şeker gibi sözünden dolayı canlanırsın
 Yok ol ve güzel bir şekilde öl ve az canlı ol
 Çünkü başka bir canla canlanırsın.

398

Ey bu dünyada canlı kalmış olan
 Ne zamana kadar hayatta kalacaksın
 Senin yaşaman senin ölümün olacağı için
 Ölmeyecek şekilde öl ki canlı kalasın.

399

Daima gönül gözüyle bakmak gerekir
 O zaman ruhun içinde yolculuk yapmak gerekir
 Toprak altında toprak olmamayı istersen
 Canlıların halinden geçmek gerekir.

400

Eğer senin yakınlığında olursa, gönül delidir
 Can için senin vuslat hissin efsanedir
 Sende var olan her şeyi kaybetmek gerek
 Suphanallah! Evin kumarbazı kimdir?

401

Senin aşkında, sevda ve deliliği bıraktık
 Gözden ve gönülden ateşi ve kanı bıraktık
 Kendi perdemizde kendi benliğimizi görünce
 Bütün benliği de dışarıda bıraktık.

402

Biz her iki dünyayı ayakaltına aldık
 Feleklerin kubbesinin üzerine sancak yerleştirdik
 Senin derdin azalınca derman geldi
 Bütün benliğimizi hiçten ortaya çıkardık.

403

Ey sevgili! Senin aşkının gamından dolayı canım kan oldu
Her an senden dolayı bende yeni bir dert yükseldi
Canın ve dünyanın gönlünün seni istediği günden beri
Canı sana saçtı ve dünyadan gitti.

404

Gönlüm, senin aşk şarabının kokusuyla sarhoş olunca
Hem perde yırttı hem de tövbe bozdu
Bugün her nefeste eli elinde olan benim
Varlıktan yokluğa gitmiş yokluktan varlığa.

405

Kendi varlığımla hakemlik yapacağım
Her bir kıldan mersiye okuyacağım
Seninle olmak imkânsız olduğu için
Senin yolunun toprağıyla birlikte olacağım.

406

Ey sevgili! Senin yolun şefkat ve izzet yolu olmadığı için
Kudretli ve aciz olmayan bir iştir
O halde yok olmam iyidir ve öyleyse kaybolmuşum
Çünkü ortaya çıkma imkânım asla yoktur.

407

Yokluk denizinde suyla karışacağım
Gölge gibi güneşle bütünleşeceğim
Senin yüceliğin ele gelmeyince
Başı, senin ayağında uykuyla birleştiririm.

408

Bak! Sensiz ne kadar gam çektim artık
Yok olunca rahat ettim artık
Olgunlaş da benim yanıma ulaş
Sana ulaşınca olgunlaştım demektir artık.

409

Aşkta, bana işaret ve haber geldi
Benim ciğerimin kanlı gözyaşından geldi
O kadar çok koştum ki, benden biraz bile kalmadı
Öyle çok uçtum ki kanadım yetişti.

410

Gönül, böylesine ham açgözlülüğünden dolayı kebab oldu
Mümkün olamayacak (derecede) şevk ateşinden dolayı
Varlık övücünün kudretinden olan can
Senin gam yolunda yoklukla bir oldu.

411

Söylediğim gibi başı ve ayağı kaybedinceye kadar
Senin aşkın her an bana beyaz çiçek verir
Her bir kirpikten bir ırmak akıtırım
Kendimle olduğum sürece senden bir koku bulamam.

412

Kendi yokluğumdan dolayı öyleyim ki sorma dedim
Senin sonsuzluğuna kavuşurum ki sorma diye cevap verdi
Yani, kendini bir yokluk gibi görünce
Öyle bir varlığı sana saçarım ki sorma.

413

Her an senin aşkın yüzünden yeni bir secdedeyim
Perdenin arkasında yeni bir yiğitliğe boğuluyorum
Geçtir çünkü kendi varlığımızla yaşamayız
Eğer şimdi yaşıyorsam yeni bir varlık iledir.

414

Beni baştan ayağa kadar huzur merkezi yapınız
O zaman beni mutlak son olarak adlandırabilirsiniz
Gönül kanımdan şarap ve canımdan kadeh yaparsınız
Ve benim icadımı idamla tamamlarsınız.

415

Gönlüm, işaretsizlikte çok fazla dua etti
Adsız, işaretsiz, yapayalnız kaldım
Otuz yıl canla başla sevgilinin izini aradım
Ben kayboldum ve onu tekrar bulamadım.

416

Can zahmeti olmadan oturma vaktidir
Kalkarım ve iki dünya olmaksızın otururum
Varlık ve yokluk âleminden azat ederim
O zaman bunun ve onun dışına yerleşirim.

417

Bedenimin ayıbından beni tekrar kurtarır
Ta ki bedenden yokluğa terk edeyim
Kendi varlığımı onda kaybettiğim her an
Eğer nazlanırsam o an varlığıma yaraşır.

418

Can ve bedenim olmadan can ve beden gerekir
Onsuz olan benim, bana o gerekir
Kendimden haberim olmadan kendimleyim
Baygın olan benim, bana kendim gerekir.

419

Eğer son bulacaksa güzel olacak
Çünkü yokluk sonsuzluğun gözü olacak
Yokluk çok güzeldir biliyorum
Fakat ne zaman olacağını bilmiyorum.

2.9. DOKUZUNCU BAP: HAYRET MAKAMI VE DERBEDERLİK HAKKINDA

420

Arifler dünyasının yolu olan yol
 Senin önüne gelmediği sürece bilinmez
 Her bir adımda binlerce gönül hayran olur
 Her bir adımda binlercesi perişan olur.

421

Feleğin tasarrufunda olan her zat
 Mutlak nurun arzusunda şaşkın kalır
 Havanın üzerinde dolaşan her zerre
 Bu sonsuz vadinin sarhoşudur.

422

Her ne kadar baksam, şaşkınlıktır
 Avarelik ve düzensizliktir
 Onun bilgisinin bilinmediği çölde
 Feleğe bak ki, tamamen derbederliktir.

423

Eğer çok fazla delip geçeceksen otur
 Kendi başını toprağa karıştıracaksın
 Bu perdede o kadar çok yolculuk yapacaksın ki
 Kendi şaşkınlığın daha da artacak.

424

Bu çölde mutlak kokunun peşine düştük
 Beden âleminden ruh âlemine gittik
 Gece gündüz bir ömür tefekkürde bulunduk
 Avare geldik, hayran gittik.

425

Nasibi gönül kanı içmekten başkası olmayan biziz
 Hiç kimseden bir zerre dostluk yoktur
 Cahil sarhoşluktan akıllı ümit olmaz
 Gidiş gelişlerden haberi olan yoktur

426

Ne olduğumuzu biliyor musun? Ne büyük ne küçük
 Ne içtiğimizi biliyor musun? Ne saf ne tortu
 Ne kalınır ne de gidilir
 Ne yaşanır ne de ölünür.

427

Tuzağa düşmüş kuş gibiyim
 Felekten gönlü yanmış ve sürekli perişan
 Bu kapısız bacasız dairede perişan
 Kararla gelmemiş ve mutlu gitmemiş.

428

Mutlak bir arzuyla yaşanamadığı gibi
 Ey akıl sahibi yaratılışa ağlamak gerekir
 Hiç kimsenin olmadığı bu yeri kimse bilmez
 Gittiği yeri, sarhoşluk nedir bilmez.

429

Ey gönül! Her an başka bir gam çek
 Tevazu göster ve derde dert katarak iç
 Zerre zerre aradığın sırrı
 Tekrar bulamazsan ne yapacaksın, kan iç.

430

Baş aşağı olmuş gönlün hali anlatılamaz
 Bir vasıf binlerce şekilde anlatılamaz
 “Ey gönül! Sen ne çeşitsin?” dedim. “sus” dedi
 Benim bu halimi nasıl anlatayım, anlatılmaz.

431

Gönül bütün âlemden kenara çekildi tekrar
 Tekrar kuşatmaya gelen ordudan kaç
 Bütün bu dert ve sıkıntıdan haberdar değilim
 Benim gelişime kadar ne işle gelir tekrar.

432

Yazık ki benim için dertten başka iş olmaz
 Vezirden ve on kişiden haberdar olmaz
 Bir köye varıncaya kadar bir ömür gittim
 Bütün köyde bir kimseden iz yoktu.

433

Bir makam ele geçirmek
 Bir talihin gölgesine sığınmak istiyorum
 Her bir zerreden yüzlerce yol ortaya çıkınca
 Ben ne yapayım, hangi yolu seçeyim.

434

Her gün bir keder beni sınava tabi tuttu
 Gönül hayretinden dolayı iş canıma geldi
 Cana çok fazla yol gösterirler
 Fakat hiçbirine yönelmem.

435

Yazık ki! Kendinden habersiz ölmek gerek
 Göğsün ciğerimin kanıyla ölmesi gerek
 Kendi canlılığımı tekrar bulamadığım için
 Her gün başka bir şekilde ölmek gerek.

436

Sonsuzluğun bana yüz gösterdiği andan beri
 Her an bir hayret çoğaldı bende
 Varoluş ve var olmayışından bana ne fayda
 Çünkü bana ne faydası olduğunu bilmiyorum.

437

Bugün aklın zevkini görmeyen benim
 İyi ve kötü varlıktan insanlık görmemiş benim
 Anlatılamayan bu olayda
 Kendisi gibi bir şaşkın asla görmemiş benim.

438

Gönlüm ve canımdan haberim yok, nasıl olsun
 İşareti ve bana açık olanın ne olduğunu anlamıyorum
 Neyin gittiğini görmediğimi görüyorum
 Neyin olduğunu bilmediğimi biliyorum.

439

Ömür gibi yol azığım ‘ne yapayım?’ dan dolayı gittiği için
 Benim düğümümün açılmasının tedbiri “ne yapayım?”dır.
 ‘Ne yapayım?’ dan hiçbir şey gelmeyeceği için
 ‘Ne yapayım?’ dan kurtulmak için artık ne yapayım?

440

Çok sıkıntı çekiyorum, neşe nedir bilmiyorum
 Hastalığın sebebi nedir bilmiyorum
 Önce ve sonra, gece ve gündüz nedir bilmiyorum
 Garip bir iştir, nedir bilmiyorum.

441

Kendi çaremi bilmediğim için ne yapayım?
 Az çok, bir kıl ucu kadar bilmiyorum, ne yapayım?
 Çaresiz bir şekilde bir çöle düşmüşüm
 Yolun öncesi ve sonrasını bilmiyorum, ne yapayım?

442

Benim gönlüm yoktur, bir musibet evidir
 Ruh da bir delinin yanmışıdır
 Sonsuzluk darağacında yokluktan haberim olmayınca
 Benim bütün işim ya faldır ya da efsanedir.

443

Derbederlik canımı yaktı, ne yapayım?
 Tüm dünyadan daha avareyim, ne yapayım?
 Yanıyorum, kıvranıyorum ve düşünüyorum
 Cahillikten başkasını bilmiyorum, ne yapayım?

444

Suphanallah! Surete hayranım.
 Kendi şaşkınlığımdan dolayı canım yanıyor
 Âşık gönlümün halini biliyorum
 Dermansız derdimden kimin haberi olur?

445

Derbederlikten dolayı yenik düştüm
 Hayranlığın aşırılığında dolayı sarhoş oldum
 İki dünyanın mülkü benim için ateştir
 Cahillikten bir denize attım.

446

Fani dünyadan bende bir arpa yoktur
 Bende ahretten de bir ışık yoktur
 Yazık ki tatlı can elden gitti
 Ve bu kargaşadan kurtulman da belli değil.

447

Ne bir an seferdeyim ne de konakta
 Ne uyku ve yemeğim var ne de uykusuz ve yiyeceksizim
 Ne kendimden haberdarım ne de habersizim
 Şaşkın bir şekilde oturmuş bakıyorum.

448

Bu hikâyeye aşağı olarak baktığım için
 Başka bir yerden bana bir zerre gelmiyor
 Her ne kadar uygun ve güzel bir evlat olsam da
 Bu ne benim işimdir ne de babamın.

449

Bugün hayranlığa tutulmuş olan benim
 Ne din, ne gönül, ne küfür ne de iman
 Huzur, düzen elden gitmiş
 Bir biçare olarak yenik düşmüş benim.

450

Bugün yuvadan ve evden dışarıda olan benim
 Ne yuva ne ev gönülden ve candan dışarıdır
 Söylediğin gibi her yönden koşuyorum
 Çevgenin kıvrımından ayrılamıyorum.

451

Bazen sis gibi Hak arzusundan eksilmiştiz
 Bazen gönül kulübesini batılla süslemiştiz
 Batıl ve doğru ile gönül doymuyor
 Bu aç sofradan yüzlerce kez kalkmışız.

452

Eğer kan dolu gönülden bir ah çekersem
 Güzel yüzlü âlemin tamamı tutuşur
 Bu hayreti bir an gönülden çıkarırsam
 Bir anda bütün dünya ile birlikte yanarım.

453

Bugün dostlarımdan bir eser yoktur
 Dünyanın işinden bir haber yoktur bugün
 Ciğersiz hoş bir gönlüm yoktur bugün
 Benden daha perişan yoktur bugün.

454

Gönül her ne gördü ise, daima kuru dudak gördü
 İki dünyanın zerrelerini, istemede gördü daima
 Çok fazla kana bulaştı ta ki işin sonunda
 O kadar çok garip gördü ki, hepsini garip olarak gördü.

455

Bende akıl ve sabır olduğu sürece
 Hayret çölünde yolculuk yapacak
 Bugün benim gördüğüm adette
 Şeker yersem eğer, ciğer kanım olacak.

456

Aklım bedende olduğu sürece
 Hasret denizinde vatan bulacak
 Eğer felek gibi çokça başa döneceksem
 Benim nasibim, avarelik olacak.

457

Bana takdir edilen hakkında bilgim olmadığı için
 Akşam yemeği düşüncesi ve gece fikri nedir?
 Beynim tamamen düşünce ateşinde yandı
 Düşünce beni öldürdü, çarem nedir?

458

Kimse talihimden haber vermiyor
 Ne de bir nefes sonumdan haberdardır
 Cehaletle yaşamak mümkün olmayınca
 Bir gün canım yüzlerce kez yanıyor.

459

Her şekilde konuştuğum için
 Mananın özünü, yüzüme göstermiyor
 Bugün her ne kadar, ömür ilimle geçse de
 İlk orucun taklidini arıyorum.

460

Dünya çölünde bir kapı gösteriniz
 Bu kapıyı baş ve ayakla gösteriniz
 Ey halk! Bu avare dairede
 Benden daha perişan olanı gösteriniz.

461

Benim gibi gönülsüz ve görüşsüz olanı gösteriniz
 Ne elbisesi ne de yeri benim gibi olanı gösteriniz
 Bu uçsuz bucaksız dairenin etrafında
 Benim gibi uçsuz bucaksız olanı gösteriniz.

462

Ben, bu habersiz gönülden cana gelmişim
 Sitem eden candan feryada gelmişim
 Dünyanın işi benimle ve bensiz aynı olduğu için
 O halde ben ne iş için dünyaya gelmişim?

2.10. ONUNCU BAP: RUH İLE İLGİLİ ÇEŞİTLİ HUSUSLAR HAKKINDA

463

Ey yanmış bülbül! Tutulup kalmışsın
 Bu tuzağın ardında belaya tutulmuşsun
 Dar evin çatısına alışmışsın
 Ondan bir an ayrı kalmamışsın.

464

Ey yanak! Sonunda akılla vasıflı olan sensin
 Arif ol, sonunda iyilikle yolu ara
 Senin beyaz sultanlık elin açık olduğu için
 Harabeyi ne yapıyorsun sonunda Kuf (kuş) olursun.

465

Ey garip kuş! Yıldızlar senin yemindir
 Elest gününden beri senin kadim sözündür
 Eğer sen dünyayı gösteren kadehi arıyorsan
 Bir sandığa konulmuş, senin sinendedir.

466

Bazen feleğin derdinde ve bazen kahırdasın
 Ona attığın her şey faydasızdır
 Ey canın dudu kuşu! Şehirde ne yapıyorsun?
 Çünkü orada sana zehirsiz şeker vermezler.

467

Ey can! Sen benzersiz âlemden geldiğin için
 Güzellikte var olan her şeyden üstün gelirsin
 Nefis perdesinde kalmışsın, sabrım yoktur
 Sen her ne isen (artık) perdeden dışarı çık.

468

Ey yanak! Neden bu gurbet âlemindesin?
 Bütün o makam ve rütben olmadan nasılsın
 Kudretli dünya sultanıydın, şimdi
 Uğursuz nefsin sohbetinde nasılsın?

469

Ey akıl şahini! Artık kaybolma
 Şahın bileğine doğru tekrar gel artık
 Ey kudretli can! Sen kutsal Mısır'ın Yusuf'usun
 Daha ne zamana kadar bir kuyu dibinde olacaksın?

470

Ey şerefli can! Bu dünyayı terk et
 Cisimden mana dolu âleme git
 Ey temiz cevher! Kendi kıymetini bil
 Topluluğu bırak, yüce mollayı tut.

471

Can ve bedenle çok fazla değer kazanıyorum
 Bu iki ayrılığa alışıyorum
 Ey birbiriyle yakınlık kurmuş can ve beden
 Sizin ayrılış gününüze ağlıyorum.

472

Bizimle otur, her ikimiz birlikte olalım
 Birlikte dünyadan fazla olalım
 Binlerce ay sana ulaşamadığı için
 Binlerce yıl birlikte olduk sanırsın.

473

Binlerce kez kana boğacağım gönlü
 Mekânsızlık âlemine sürükleyeceğim
 Can olarak adlandırılan gizli güzelin
 Saçını tutup perdeden çıkaracağım.

474

Ey felekten daha yüce kudret sahibi
 Sende bulunan şeyin topraktan olduğunu sanırsın
 Kendinden yanılma, düşün ve bil ki
 Gayet ilginç ve cevher sahibi bir kişisin.

475

Ey! Bu yolda şekli düşünen değilsin
 Baygınsın çünkü kendini bilen değilsin
 Senin suretin çizilemez asla
 Çizme çünkü sen artık bir şekil değilsin.

476

Bu zavallı bedeninin içinde olan şey sen değilsin
 Sen sonucu sekizden ve ilk dördten değilsin
 Bu on histen, yedi uzuvdan ve üç ruhtan kaçın
 Sanırsın ki bu sensin, bu sen değilsin.

477

Yerde olmadığımı düşün çünkü sensin
 Feleğin parçası değilsin, çünkü sensin
 Cevher sen olunca, gözle görülemez
 Kendine bakma çünkü bu sen değilsin, o sensin.

478

Ey senin vehmin, hayalin ve hissin, senin yol kesenindir
 Bil ki senin bedeninde senin canın yoktur
 Bu boş, anlamsız baştan dolayı bilinemez
 Bu tefekkürden başka bir yolla sana aydınlanmaz.

479

Onun cismi ve cevheri şöhret olan kişi
 Nasibe yaraşır olanı cisimde bilme
 Özetle kesin olarak bil ki, şüphesiz
 Eğer canın cisimde olursa, cisim olur.

480

Eğer senin gönül kuşun gitme işine hazırlanırsa
 Senin gönlünün incisini sır hazinesi yapar
 Eğer ona mana nurundan kanat vermezsen
 Bu kafes kırılınca nasıl uçar?

481

Bir insan bütün insanlara dönüşünceye kadar
 Felek yıldızların safında çok fazla bulundu
 Senin canın arştan uçan bir güvercindir
 Doğru yolu gösterenin olmadığı her an kaybolur.

482

Hak nurundan ümidi olmayan can
 Sonsuza dek kuruntu âleminde kalır
 Çaresiz zerre, gölgede olduğu sürece
 Güneşte bir günlük bebek gibi olur.

483

Dünya kirinin kendisini örttüğü canı
 Mana cilası onu parlatmaz
 Bir ömür dünya gamını çeken kişi
 Ahret zevkinden ne nasip görür?

484

İzsiz yolu tanımayan her göz
 Perdede kaldı ve hayatı tanımadı
 Her ne kadar ona sonsuzluk verilse de
 Bil ki sonsuz kalıcılığı anlamadı.

485

Gücün yettiği sürece nefesin besmele olursa
 Baştan ayağa kadar bir gönül olur
 Senin bir bir parçaların giyinmiş cevher gibidir
 Eğer terk etmezsen bildiğin gibi çamurlaşır.

486

Sana gelen sırrı kendinden sakla
 Bütün ümidi dermansız dertle bil
 O zaman candan bir ayna yap, sürekli
 O aynayı sevgilinin yanında taşı.

487

Kendi perdesinden dışarıda olmak asıl hatadır
 Çünkü perdenin dışında gereksizce dolaşırsın
 Ham ipek perdede sağdan ve soldan ne kadar koşarsın
 Gönül perdesinde otur çünkü senin yolun oradadır.

488

Senin işlerin her ne kadar çok olsa da
 Parçadan bütüne doğru olursan, iş odur
 İki dünyada olan her özellik madeni paradır
 Senin cevherinde senin cevherinde onların hepsi birer göstergedir.

489

Hak tarafından korumaya düşen her cana
 Her iki cihanda bir iyilik düşmüştür
 Aynı şehre düşen her ruh
 Sonsuzluk âleminde düşmüştür.

490

Can âleminin ışığını gördüğün yerde
 Güneş ve ayın eserini ondan görürsün
 Can âleminde kutsallar sofrayı kurduklarında
 Feleğin tavus kuşunu sinek yiyen olarak görürsün.

491

Aynanın önü ve arkası bir olduğu için
 Hem bu ona benzer, ne buna ne ona
 Bugün senin canın bedende kaybolduğu gibi
 Yarın senin cismin canında kaybolacak.

492

Hem senin canının perdesi olan her sır
 Senin sonsuz varlığın olur
 Yokluğa girmeye yolculuk olduğu sürece o, sen olmaz
 Her an sabitleşen şey senden olur.

493

Beden, kendi işinin peşinde avaredir
 Can, yolun başında ferman bekleyendir
 Senin bedeninin iğneyle kazımış olduğu sır
 Derya derya canın içindedir.

494

Gönül kuşum, dostun yolunu buluncaya kadar
 Yolun ateşinde sırrın kaidesini öğrendi
 Perdenin arkasında kendini tekrar tanıyuncaya kadar
 Her gün, kendi kendine binlerce yıl yürüdü.

2.11. ON BİRİNCİ BAP: GAYB VE RUH SIRRININ SÖYLENİP BİLİNEMEYECEĞİ HAKKINDA

495

Ruhu görebileceğini sanırsın
 Bütün dünyanın sırrını görebileceğini sanırsın
 Senin görüşün kemale erişince
 Kendi körlüğünü o zaman görebilirsin.

496

Cevherin talibi olacağın her an
 Taş gibi dağ yamacında olacaksın
 Her ne kadar daha keskin göz bulacak olsan da
 Özün merkezinde daha kör olursun.

497

Onun talihinin formülü olan husus şudur
 Bu dünyadan vazgeç çünkü aslı candadır
 O perdeyi kesin olarak bilmek istiyorsan
 Önce bilinemeyeceğini kesin olarak bil.

498

Boşluktan deliliğe bir kavim düştü
 Perişan hayalden bir kavim düştü
 Bilinmezlik perdesinden hiç kimse haberdar değildir
 Her biri başka bir yolun dışına çıkmıştır.

499

O dünyada ambarda yığılan canlardır
 Burada kapı ve duvara çarpılan bedenlerdir
 Ne zamana kadar can ve bedenden bir saray gerekir
 Her zerre bir saraydır fakat çivilenmiş saraydır.

500

Zerreze zerrelere ölçüsünü sorma
 Duran bir vakti vakitlere sorma
 Neden hikâyeyi uzatıyorsun, kederde yan
 Sen yaratana bak, kişiye sorma.

501

Din usullerini akılda candan kabul et
 Dinde teferruatı (dallar) mümkün yol olarak bil
 Şevk ile gönülde hâsıl olan zevki
 Akılda doğrulama, imanla kabul et.

502

Feleğin dönüşünden elde etmiş olduğun nasip
Eğer elde etmişsen ciğer kanı elde etmişsindir
İstedığın sürece habersiz olacaksın
Ey habersiz, her şeyden haberin vardır.

503

Cahil âlim önce kendine bakmazsa
İlme verdiği her asıl doğru olmaz
Gönlüm elini kanlı su ile o kadar çok yıkadı ki
Hasrette bulunmamış ve aradığını bulmamış.

504

Yazık ki, gönlüm o sırra vakıf olmadı
Can da, bir an dostun mahremi olmadı
İki dünyada onun için ne kadar gam vardı
Çünkü bu göz kapandı ve o açılmadı.

505

Hem akıl bu olayda biçare düştü
Hem ruh elden gitti ve başa düştü
Otuz yılda bu düğümü açayım dedim
O düğüm kaldı ve binlerce yenisi ortaya çıktı.

506

Aşkın manasından isim görüyorum, artık yeter!
Şerefli candan cismi görüyorum, artık yeter!
Mutlak hazineden bir cevher nasıl bulurum
Mutlak hazineden sırrı görüyorum, artık yeter!

507

Can bu çölde her ne kadar çok koşsa da
Bir kıl ucu kadar bilmedi fakat çok saç avladı
Her ne kadar gönlümden binlerce güneş parlarsa da
Bir zerre olgunluğa yol bulmadı.

508

Gönül aşk sırrının peşinde ölü gönül olarak kaldı
 O sır var olduğu şekilde perdede kaldı
 Benim bu olayımda yaptığım her şey
 İşte kırıldı ve yapılmamış olarak kaldı.

509

Gönül bu yolun başında tehlikeli bir şekilde yandı
 Can, sevgilinin kapısında yüzü toprakta yandı
 Otuz yıl bu kandili yağladı
 Bir ateş tutuştu, onun yağı safça yandı.

510

Gönül kan oldu ve o sırrın ipucunu bulamadı
 Yıldızlar ve başlangıçtan, kederden başkasını bulamadı
 Benim gönül kuşum yuvadan uzağa düştü
 O kadar çok uçtu ki yine de yuvayı bulamadı.

511

Gece gündüz yapayalnız yanan bu gönül
 Kaynıyor, arıyor ve sırrı söylüyor
 Bu perdede sesi öyle batmış ki
 Yazık, yine de kimse ona cevap vermiyor.

512

Gönül aşk yolunu bir nefeste bulamadı
 Gönül kan oldu ve bu heves yolunu yine de bulamadı
 Aşkın avaresi oldu çünkü aşk âleminde
 Aşkın ipucunu hiç kimse tekrar bulamadı.

513

Gönlümün, onun avaresi olduğu sır
 İki gözün kanından dolayı ona bulandı
 Ne zamana kadar senin düşüncenin ateşinde kav olacağım
 Kimsenin bulamadığı sır onun ipucudur.

514

Gönlümün sıkıntısı çoğaldı, ne tedbir alayım?

Zırhım koptu, ne tedbir alayım?

Yazık ki yüz binlerce hileli parmakla

Düğüm açılmıyor, ne tedbir alayım?

515

Gönül âşık, akıl sarhoş ve can hayrandır

Ve bu iş gönlün, aklın ve canın işi değildir

Her bir bapta çokça söylenmiştir

Fakat onun aslının ne olduğu söylenmemiştir

516

Ne kimse dinin kalıbının özünü tadar

Ne de hiçbir bakış o özün aslına ulaşır

Her gün binlerce postu o yüzden açtım

Özüm tamamen temizlendi ve özsuyu görmedi

517

Benim sinemde olan ciğer yakan bu dert

Dünyamın etrafında sağ sol dolaşüyor

Bir ömürdür karanlığa yürüyorum

Hızır'ın çeşmesinin nerede olduğunu bilmiyorum

518

Bedenim ve gücüm elden gitti ne yapayım?

Canım şaşkınlıkla yandı ne yapayım?

Kimsenin bilmediği şeyi bilirim

Bil derler, ben bilmem ne yapayım?

519

Şaşkınlıkta kul ve özgür henüz,

Toprakla bir olur, şimdi mutsuz,

Yüz binlerce yıllık feleğe bak sen

Zincir vurdu ve kapısını açmadı henüz.

520

Sevgilinin hükmünün halkasından geçen ok
 Candan vazgeçmesi için onu yürekten hedef al
 O ok için siper arama çünkü her iki dünyada
 O ok kendinden de saklanır.

521

Bazen mutluluktan mum gibi parlıyorum
 Bazen bir kandil gibi onun gamından dolayı yanıyorum
 Hayran olmuş ve tuhafliğe batmışım
 “Sana öğrettiğimi bilme” derler.

522

Ey sevgili! Feryadım senin aşkının gamından dolaydır
 Çünkü senin aşkın vahtan başkasını açmaz bana
 Eğer her zerre düğüm açarsa
 Bana düşen bu olay nasıl çözülür?

523

Kendisinden dolayı kâr ve zararın gizli olduğu zülfünde
 Binlerce başın her kılı gizlidir
 Eğer senin saçından bir büklüm beni bulursa
 Ne fayda! Çünkü binlerce başka büklüm kayıptır.

524

Can rahatını arayan zavallı gönlüm
 Topluluğu o dağınık zülüften arıyordu
 Senin zülfünün karanlığında yok oldu
 Çünkü hayat suyunun karanlığında arıyordu.

525

Hem senin sevdanın yolu bilinemez
 Hem de senin yarınının vadesi bilinemez
 Sonsuza dek başsız ayaksız olmak gerekir
 Çünkü yol senin baş ve ayağıyla bilinemez.

526

Ayak senden dolayı toprağıma battı biliyorsun
Senin yüzünden benden duman yükseldi biliyorsun
Benim sıkıntım her zaman daha da zor olduğı için
Sorunum halledilemez biliyorsun.

527

Onlar benim bu derdimi görüyorlar
Ben zavallının derdi ve vahlanmasındadırlar
Senden bir kıl ucu kadar haber reva olmadığı için
Her bir kıl bir matemle oturur.

528

Gönül senin sırrını yenide ve eskide tekrar bulmadı
Senin aşkının ipucunu sözle kolay bulmadı
Her ne kadar felek gibi her tarafta çok dolaşsa da
Ne fayda çünkü kendi temelini tekrar bulmadı

529

Senin derdinden başkası benim yaralı gönlümün dermanı olmaz
Benim önümde senin şevkinin aynasından başkası olmaz
Herkes bir şey istiyor, ben seni (istiyorum)
Senden haber geldiğinde kendimden haberim olmaz.

530

Harmanın yanmışı olan bana halimi sorma
Sen biliyorsun, dosttan düşmandan sorma
Senin yüzünden çektiğim keder anlatılamaz
Seninle sahip olduğum masalı bana sorma.

531

Senin ayrılığın, benim yok oluşum seninle konuşur
Benim saf gönlümün derdi seninle konuşur
Bugün dile gelmeyen hikâye
Benim toprağımanın her bir zerresi seninle konuşur.

532

Gam çekmiş, sıkıntı görmüş olarak ölmek istiyorum
 Söylememiş ve duymamış olarak ölmek istiyorum
 Eğer yüzyıl ve binlerce yıl konuşacaksam
 Keklik gibi dili koparılmış olarak ölmek istiyorum.

533

İş elden gidince konuşmanın ne faydası olur?
 Göz beyaza dönünce görmenin ne faydası olur?
 Her ne kadar canım ve gönlüm heyecanlanıyorsa da
 Aksine dil işlemiyor, işin ne faydası olur?

534

Eğer can o sevgilinin aşığıdır dersem
 Ve eğer gönül o sözün mahkûmudur dersem
 Benim canım ve gönlüm sırlar incisiyle doludur
 Fakat ne yapayım çünkü dilin üzerinde çivi vardır.

535

Gönül gitti ve sevgilim ne oldu demedi
 Can gitti ve canıma ne olduğundan haber vermedi
 Gönlümün ve canımın sırrını bana söylediler
 Ne uyumuş ne uyanık, ne olduğunu bilmiyorum.

536

Bu yanmış beden bir ömür gönlünü kana verdi
 Ve o her nefeste bana başka bir söz verdi
 Perdeyi kaldırıncı görünen şeyi gösterdi
 Dilimi kesti ve başımı dışarı çıkardı.

537

Candan başka, canın şekli nasıl konuşabilir
 Onların işareti nasıl konuşabilir
 Can ile sevgilimin arasındaki sırrı
 Can bilir, sevgili dile getiremez.

538

Sevgilinin öyküsünü işaretle söyleyen can
 Dili kesti ve dilsizce gizliyi söyledi
 Ne zamana kadar “aşk olayını anlat” diyeceksin?
 Tadılacak şey anlatılamaz.

539

Fikirde, gönlü ve yüzü karartmak gerekir
 Eğer tövbe ediyorsan, günaha sahip olmak gerekir
 Eğer aşk denizinin dibinde inci arıyorsan
 Dalgıcın nefesine bakmak gerekir.

2.12. ON İKİNCİ BAP: KENDİ NEFSİNDEN ŞİKÂYET ETME HAKKINDA

540

Hakikat sırrını çok fazla istediğin için
 Orada bir söz bir kusurdan daha iyi değildir
 Sisten aya kadar sırdan haberdar olan odur
 Kimseye bir kıl ucu kadar haber ulaşmaz.

541

Önce her taraftan bana yöneldiği
 Ve herkes bana yüz çevirdiği için
 Sonra kendi varlığımdan dolayı öldüm dedim
 Her bir kılın kökünde olan bir firavun sensin.

542

Varlığım meydana gelmemiş, gönülle burada ne yapayım?
 Bana kendim muhal olmayınca ne yapayım?
 Musa'nın ateşini gör diye gel derler
 Bir firavunla kucakta burada ne yapayım?

543

Sevgiliyi aramada bana ses geldi
 Özün özünden deriyi yırtmak şarttır
 Senin bir uzvunu parça parça keserim
 Onun beladan kurtulması kolaydır.

544

Bir ömür felek gibi dipten dolayı solmadım
 Yeryüzü gibi şimdi rahatladım
 Yüzlerce dünyanın bütün çevresini kat ettim
 O kadar çok gittim ki benim örtüm ben oldum.

545

Hala yüz binlerce vah olsa da
 Hesaptaki vah hala bundan daha fazladır
 Her gün binlerce kez kendimi öldürürüm
 Bu kâfir nefis hala sebatadır.

546

Gönül ve saflık kirli nefsimden gitti dedim
 Ne yazık ki temizlenmedi ve yok olma derdiyle gitti
 O kişinin hakkında daha ne söylerler
 O denizde boğulmuş, toprakla kenara çekilmiş.

547

Nefsin köpeğiyle birlikte oturduğum sürece
 Şirk harmanını toplayan olacağım
 Çok fazla çalıştım ve güzel olmuyor
 Ömrün sonuna kadar böyle olacağım.

548

Her an nefis köpeği gönlümle oyun oynar
 Gönlümün ateşiyle bir kavgaya tutuşur
 Her gece binlerce hilesiyle beni bağlar
 Gün gelince bir eğrilik başlar.

549

Her nefeste sise dönüşen bir nefsim vardır
 İyi olması için ona riyazet verdiğimi söyledim
 Onu zayıflatma çabasıyla dolaşsam da
 Yalan bir sözle güç kazanır.

550

Şehvet ateşinden dolayı ciğerim yanıyor
 Bütün cevher hırsıyla başım yanıyor
 Bu kirli nefis gibi gönlüm temizlenince
 Her an başka bir şekilde beni yakıyor

551

Kendi kederimden dolayı ciğerim kan oldu
 Önümdeki yolun korkusundan dolayı ciğerim kan oldu
 Nefsin akrebi bana zehirli dişini vurduğu için
 Gönlüm tevhidin afiyetine asla kavuşamaz.

552

Dünyada ve dinde görmediğim gönlü
 Kirli nefiste benimle oturmuş görüyorum
 Saçın aslan kesilince, her kıl kökünde
 Yüzlerce aslan ve kaplanı pusuda görüyorum.

553

Bazen nefsin köpeği beni perişan eder
 Bazen öfkeden dolayı ateşe atar
 Bana el verdiğin için “mutlu ol” dedin
 İçerdeki bütün bu köpekle mutlu olmak mı?

554

Sonunda az tasavvur eden bu nefis gelir
 Ne zamana kadar yüce başlı olarak gelir
 Bu köpeğe o kadar çok dalmışım ki
 Ola ki batmış olarak gelir sonunda.

555

Sürekli bu işin peşinde olanlar
 Bu nefsi öldürmede isyankâr olurlar
 Binlerce ejderhanın derisinde uyuyan
 Ölüm geldiği zaman hepsi uyurlar.

556

İsim sahiplerinin yok olması gerektiği yerde
 Nefsin kalıcılığına ok yağmuru gerekir
 Eğer sen bir zerre ben isen, senin cehennemim olur
 Yediden ne gelir çünkü binler gerekir.

557

Ey seni baştanbaşa tutmuş nefis
 Senin cevherin benlik pisliğine bulaşmış
 Eğer ateşte ömürlerce yanıyorsan
 Senin kökünden benlik kokusu çıkar.

558

Ey ekmek, elbise, ihtiyaç ve istek gamında olan!
 Yapayalnız dünya pazarına düşmüş
 Eğer tatlı uykudan başka bir işin yoksa
 Bazen çöplüğü meyle doldur bazen şarabı boşalt!

559

Ne kadar kötü iş yapacaksın? İyi bir iş yap ve otur
 Teslim seccadesine çök ve otur
 Kemikten bir evde sonuna dek köpekle yaşayamazsın
 Onu def et ve otur!

560

Aydan bir aya yol götürmek için
 Nefisle yola çıkan her gönül
 Eğer nefsin karanlığında yol almak istiyorsan
 Çabuk ol ki ab-ı hayata ulaşasın.

561

Kimseden söz kabul etmediğin için
 Sonunda öleceğinden haberin olmaz
 Şehvetin peşinden o kadar çok koşarsın ki sorma
 Dosta doğru bir adım atmıyorsun sonunda.

562

Ey senin aklını kendine müptela etmiş olan!
 Akıllı, akıldan her zaman daha fazladır
 Her an akıldan dolayı zorlu bir geçit vardır önünde
 Senin aklın iyi akıldan dolayı feryat etti.

563

Yazık ki dünyada işi olmayan gönül
 Öldü ve din hakkında az çok bir şey bilmedi
 Yüzlerce gece düşman nefsi için uyumadı
 Bir gece sevgili için uyanmadı.

564

Düğüm açan bir özür dilemeyen
 Emri tamamlamayan biziz
 Her gün binlerce söze sıkıca bağlanmış
 Birini yerine getirmeyen biziz.

565

Bazen hevesle yokluk sözünü okuyoruz
 Bazen hevesten dolayı sonsuzluğun huzurunda kalıyoruz
 Kendi varlığımızın ıslak eteğini bilmiyoruz
 Kuraklıkta kalmış gemiyi nasıl sürelim?

566

Ne yanmış ne de ham olan biziz
 Ne saflığı tatmış ne de tortu içmişiz
 Her ne kadar felek gibi aşktan dolayı huzursuz olsak da
 Yüzlerce yıl yalnızca koşup tek adımda olan biziz.

567

Temiz bir âşık ve diri bir gönül nerededir?
 Şuursuzca dağılan bir yanmış nerededir
 Hepsi kendi düşüncesinin kulu olduğu için
 O halde iki dünyada Allah'a kul olan nerededir?

568

Yazık ki gurur vardı ve çok fazlaydı
 Bir bir kıllarım bir güzel ve zunnar olmuş
 Benim bir işim olduğunu sanmıştım
 Ne işi, hangi iş? Bir zan imiş.

569

Çaresiz gönlüm kendini özgür sanıyordu
 Boş elini dolu kâse sanıyordu
 Çok fazla inci saçtı fakat inci olduğunu sandığı şeyin
 Mühürden başka bir şey olmadığını gördü.

570

Benim zavallı gönlüm, arzu tohumunu ekmişti
 Bir ömür ilim toprağını kaldırmıştı
 O bütün ömürde tasavvur ettiği her şeyden
 Kısaca, ne söyleyeyim, hepsi tasavvurdur.

571

Bazen yedi gül bahçesinin halvetini gören oldum
 Bazen ocağın köşesinde inzivaya çekilen oldum
 Dünyanın çevresinde dolaştım
 Kimse benim kölem olmadı, ben oldum.

2.13. ON ÜÇÜNCÜ BAP: SABIRSIZ İNSANIN YERİLMESİ VE GÖNÜLLE İLGİLİ ANLAMLAR

572

Bilmecenin sırrının kendisine ulaşmadığı her can
Engebeye girdi ve yukarı çıkamadı
Nefsin kötülüğünden dolayı kişinin zavallı gönlü
Nahiyeye düştü ve denize varamadı.

573

Arkadaş yolunu canla bulamayan her gönül
Tevazuda kaldı ve hiç değer bulamadı
İki dünyanın geleceği ona yol bulmaktır
Ona tekrar yol bulamayan zavallı bir kişidir.

574

Işığın parlaklığında kalmayacak taşın
İnci olarak kalması mümkün olmaz
Her kim dalın aslına bağlanmazsa
Sürekli kırık dalda kalacaktır.

575

Hepsi bir hevesle öldü, ne yapılabilir?
Ben kimle bir nefes olayım, ne yapılabilir?
Epeydir gün tekrar aydınlanmıştır fakat
Kimse uyanmıyor, ne yapılabilir?

576

Nerede onun sırlarını bir nefes olsun bilen gönül?
Nerde kulak, onun söylediklerini bir an duyan?
Gece gündüz o cemalin ayı görünür
Onun görünmesiyle mutlu olacak gönül nerede?

577

Eğer gözcülük öldüyse görüşme olmalıdır
Allah'ın vahdetinde boğulmak gerekir
Denizin varlığının olduğu yerde
Sürekli neden bahar çiçeği ile meşgul olmak gerekir.

578

Bir padişahın ölmesi mümkün olduğu gibi
 Yazık ki tebaaya (da) ölüm vardır
 Âlem tamamen nimetlerin mayasıyla doludur
 Fakat sen aç ve susuz ölmek istiyorsun.

579

Ey düğümü açma arzusunda ölen
 Vuslatta doğmuş, ayrılıkta ölmüş
 Ey denizin kenarında susuz toprak olan
 Ve ey, hazinenin başında dilencilikten ölmüş.

580

Ey ayrılığa boyun eğen senin canın
 Yüz çevirmiş gönlün vefasızlığa kanaat eder
 Bu sana zor gelmez çünkü sultanın, çocuğu
 Dilencilığe kanaat ettirmesi gerekir.

581

Her an yeniden bir marifet sırrı bulursun
 Her an binlerce menzil bulursun tekrar
 Ne fayda! Kendini şekille bulursun
 Yeniden manada bulman iştir.

582

Gönül kuşum sırta tahammül edemeyince
 Felek gibi yolu tek başına bulamadı
 Gönlün neden oturmuyor derler
 Oturunca kendi yerini tekrar bulamaz.

583

Ey solmuş adam, sırrı bilmiyorsun
 Mecazdan başka bir husus bilmiyorsun
 Mahallenin başında bunak bir adam olarak kalmışsın
 Körlük ve sağırlığı artık bilmiyorsun.

584

Bütün dünya malıyla bir ırmağın vardır
 Âlemin harmanından bir hayatın vardır senin
 Var olan her şeyden dolayı aşikâr bir kişi değilsin
 İstesen de istemesen de senin bir nurun vardır.

585

O cehalete yönelen akıl nerede
 O dairede sarhoş olan gönül nerede
 Ona bir şey delalet edecektir
 Ah keşke kendine delalet etseydin!

586

Haber olduğu sürece sabır olmadığı için
 Yüzlerce denizden bir damla cevher olacak
 Vasfından bahsedilemeyen denizden
 Sürekli su çıkacaktır

587

Birçok kez kendimi tecrübe ettiğim için
 Kendimden dolayı feryat etmeye başladım
 Tecrübeye kendinden özgür olmayan kişinin
 Toprak başına, kendinden dolayı perişan olsun.

588

Ey sevgili! Canım senin denizinde boğuldu
 Sürekli senin çaresiz damlan gibi oldu
 Benim sabrım kalmadı, bütün bu iş
 Senin sevdanın sabır bağışlamasındadır.

589

Senin aşkının bende ortaya çıkardığı bu iş
 Dervişin canının güneşinde meydana çıkmadı
 Tahammülüm kalmadı, senin aşkın bana o kadar geldi ki
 Sabrı kendisiyle birlikte getirdi.

590

Senin çölünde bir konak gerekir
 Senin durumundan dolayı bir sonuç gerekir
 Her an yüzlerce kez gönlüme kan doluyor
 Senin yolunda taştan bir gönül gerekir.

591

Eğer bir an benden temizlenirse
 Bende topraktan yüzlerce hazine çıkar
 Eğer kendim tamamen senin aşkında olursam
 Bir anda benden dolayı ölür.

592

Senin yanağının aşkında ilmi ve akli kumarda kaybetmişim
 Ne ilim ne de akıl çünkü kendi canımı kaybetmişim
 Senin yolunda ömrün neticesi olarak her neye sahipsem
 Kaybettim ve hala talihsizim.

593

Gönül senin vuslat arzunda canını kaybediyordu
 Senin zülfünün kâfirliğinde imanı kaybediyordu
 Senin varlığından dolayı tamamen mahvolduğu için
 Senin aşkın, senden dolayı gözde gizlice kayboluyordu.

594

Artık bende senin aşkının takati kalmayınca
 Senin derdinde artık nasıl yaşarım?
 Yüz binlerce kez batıl kıldığım yüz
 Artık o yüzü sende nasıl getiririm?

595

Sonunda gönül kanımı sensiz içince
 Ciğer kanında neden dolaşayım artık
 Senin aşkında bildiğim her hileyi yaptım
 Her birini yaptım fakat yinede hiç yapmadım.

596

Senin aşkının denizinde ülke kalmadı
Boğuluncaya kadar kendinden çok iş kalmadı
O kadar çok perişan oldum ki, sonunda
İşaret kalmayınca kadar böyle yok oldum

597

Can, aşktan dolayı bir yerde olamaz
Beden aşk yüzünden ayakta duramaz
Bize garip bir iş düştü
Ne senden kaçılır ne de seninle dost olunur.

598

Gam elinden dolayı sensiz çektiğim ah!
O ahtan dolayı dünyayı sensiz birbirine karıştırırım
Ne bir an seninle olabilecek güç bulurum
Ne de onun zehrini bir an sensiz çıkarırım.

599

Her gün senin aşk yolunu yeniden tutarım
Her gece, senin kederinden dolayı yas tutarım
Ne sana gönül verecek cesaretim
Ne de gönlü senden alabilecek takatim vardır.

600

Herkes senin zülfünden bir aydınlığa sahip değildir
Kimse senin yeşilliğinin çeşmesinden bir su bulamaz
Eğer sen hep en uyanık kişi olursan
Aslında onun uyanıklığından uyursun.

2.14. ON DÖRDÜNCÜ BAP: DÜNYANIN YERİLMESİ VE ZALİM FELEKTEN ŞİKÂYET

601

Ne zamana kadar dünyadan sıkıntı ve keder görmek gerek
Daha ne kadar az çok hayal görmek gerek
Hakikaten bütün dünya hiçbir şeye değmez
Nasıl bütün bu gamı hiçten dolayı görmek gerek.

602

Dünya bir denizdir burada kim taht kurar
Bedbaht insan buraya gönül koyar
Her bir adımda binlerce baş yolun toprağı olur
Toprak başına buraya yerleşene!

603

Aşağılık dünyanın peşinden gidecek olan herkes
Firavun cehenneminde benlik olacak
Alçak dünyanın külhanı köpeklerin yeri olduğu için
Köpek, külhancı olacak kimseden daha iyi olacak.

604

Alçak dünya nedir, bir sitem sarayı
Her bir adımda binlerce ölü düşer
Eğer nakit olursa mutluluğun kirası olmaz
Eğer ölüm olursa hiçbiri bir kedere değmez.

605

Dünya rüsvalık yeri olduğu halde
Böyle bir yerde neden kalıyorsun
Ben buralı değilim diyorsan
O halde bütün bunlara neden meylediyorsun?

606

Dumandır bütün dünya, dünyayı zan olarak düşün
Bu görünen feleği bir an önce fani olarak düşün
Var olan her şeyin aslı yokluk olduğu için
Varlık bulan her şeyin yok olacağını düşün.

607

Bu vefasız dünyayı ne yapacaksın
 Bu diken dolu çalılıkta ne yapacaksın
 Ne kaplan, ne domuz ne de köpeksin
 Bu murdar külhanda ne yapacaksın?

608

Dünyanın postunda vefa ırmağı yoktur
 Her an binlerce akıl onun avaresidir
 Allah'ın onun düşmanı olduğu şey
 Eğer Hak düşmanı değilse, neden dostu olsun?

609

Dünyayı ne yapıyorsun çünkü vefasız olacak
 Hepsinin kanında Allah'ın yaratması olacak
 Onda Nuh'un varlığını bulacağını farz edeyim
 Sonunda yokluğun sonu ne olacak?

610

Ey gönül! Hilekâr dünyaya tabi olma
 Akbaba gibi murdarın peşine gitme
 Dünyanın halkı ona tutulmuş olsa da
 Sen ölsen de ona kapılma.

611

Her iki dünya bir yüzük gibiyse
 Parmakta olan bir ordudur
 Eğer her gün o kişiden sana rahmet gelmezse
 Bil ki o, kâfirliğin alametidir.

612

Ey gönül, ey gönül! Dünyanın gamını daha ne kadar çekersin?
 Can dudağa gelmiş, daha ne kadar gam çekersin?
 Domuz ve köpekle dolu külhan köşesinde
 Bu lokmayı -ki ateş ondan gelir- daha ne kadar yersin?

613

Bu bela çukurunda g kudret olmadığı için
Her zaman kimin sırtında heves olur
Siyah felekte uçsuz bucaksız kse
Her bir nefeste gözlere testi bağlanır.

614

Gönülsüz bir istek münasip olmaz
Bir aşığın sözüne vefa göstermezler
Budur bizim kederimiz nk bu yalnızlıkta
Bizi kendi kederimizle bırakmazlar.

615

Can gitti ve hayatın zevkine ulaşamadı
Beden gitti ve hiçbir şekilde saadete eremedi
Gönül dedikleri bu ayyar gam çeken
Asla bir gün bile mutluluğa kavuşamadı.

616

Dvndğm her an canım dudağıma gelince
Kendi yaşamımdan dolayı hayretteyim
Bütün mrm kederde harcandı
Bir hoş gönüllü olmadım ki gecenin hoş rüzgârı olayım.

617

Canı sınamaya gelen koku
Canı ve bedeni helak etmek için geliyor
Daha ne kadar yayı çekeyim nk
Benim fırlattığım her ok benim gönlüme geliyor.

618

Bazen Musa gibi len terani (beni asla göremezsin)⁶⁹ hastasıyım
Bazen Yahya gibi muratsız lmşm
Her an başka bir iğneyle geri kalmış
İsa gibi yeni bir kederi ipe çekerim.

---

⁶⁹ A'rf Sresi, 143.

619

Her gün bu dairede daha da avareyim
 Ayaksız ve başsız kalmış bir daire gibiyim
 Bugün öyle olmuşum ki su içemiyorum
 Bununla beraber ciğerimden kan damlıyor.

620

Ne zamana kadar aciz ve zavallı kalmış olayım
 Elde rüzgâr ve başta toprak kalmış olayım
 Her gün bana binlerce kapı açsalar da
 Ben hepsinin halkasında kalmış gibi olayım.

621

Gönlün, dost hikâyesini okumadığı gün yoktur
 Sırrın sayfasından bir harf okumadığı gece yoktur
 Kendimle o kadar çok hesaplaştım ki
 Ne fayda, çünkü benim hesabım tekrar okunmaz.

622

Bugün can ve bedende kalmış olan benim
 Üstelik ben, benim belam ve sıkıntıda kalmışım
 Âşık bir gönül binlerce coşku getirmiş
 Baygın bir şekilde kendi kendine çaresiz kalmış.

623

Aşkta benim gibi çaresiz kimse yoktur
 Ya da benim gönlüm gibi ciğeri yiyen bir gönül yoktur
 Benim canımın üzerinde olan bu yükten bir zerre dahi
 Bir dağın üzerine koyarsan eğer yüzlerce parçaya bölünür.

624

Ne zamana kadar kendimi gönül ayrılığından dolayı zincire vurayım
 Arzulu can ve gönülde keder çekeyim
 Feleğin, o kıvrımın parlaklığından dolayı sahip olduğu derdi
 Gönül gösterince, gönül derdini daha nasıl çekeyim?

625

Her an gönlümün felekten dolayı bir bağı vardır
 Her an yeni bir felaketi vardır
 Bir kandamlasını –Allah için- de
 Hadiselerin ne kadar gücü vardır?

626

Zamanın gamından dolayı gönül üzerinde bir yüküm vardır
 Her murat gözünde bir diken vardır
 Ne dostluk ne de dert ortaklığına sahibim
 Şaşkın bir gönle ve feleğe sahibim.

627

Habersizlikten başka hiçbir haberim yoktur
 Bakış ehlinden başka hiç gözüm yoktur
 Her ne kadar bana yüzlerce ağıtçı gerekse de
 Benim ağıt yakmaktan başka bir işim yoktur.

628

Ehli olmayan kişilerle birlikte yemek yer ve kan hesaplarım
 Onun efsanesini kötü büyü sayarım
 Eğer bir an sonsuzlarla oturursam
 Gerçekten yedi cehennemden fazla sayarım.

629

Na ehil kişi olmaktansa bir dünya gam çekmek daha iyidir
 Sohbeti matem olan kişiyle sohbetense ölmek daha iyidir
 Ehil olmayanlarla eğer cennetlik de olsam
 Cehennem isterim çünkü o, bundan daha az cezadır.

2.15. ON BEŞİNCİ BAP: MAHREMİN DOSTLUĞUYLA BULUŞMA DUASI HAKKINDA

630

Gönül kan oldu ve kimse bu sırrın mahremini bulamadı
Yeryüzünde dostluğu tekrar bulamadı
Dert oldu, bir şekilde toprağa gitti ve toprak âlemde
Sohbet arkadaşı, dert ortağı ve ağlama arkadaşı bulamadı.

631

Bütün ömür bir mahrem gönle el vermedi
Gönlü yorgun gitti ve her merhem el vermedi
Bütün ömürde bir dost aradım
Ömrüm gitti ve bir dost bir an el vermedi.

632

Âlemin sermayesi bir dirhemden fazla gelmedi
Varlık defterinin başı yokluktan fazla olmadı
Dostla bir an elime geçtiyse de
Nasıl söyleyeyim, o da bir andan fazla olmadı.

633

Yazık ki, benim bu yanışam ve eriyişimde benimle kimse yoktur
Bu uzun yolda benimle birlikte kimse yoktur
Gönlümün derinliğinde sırrın mücevherleri çoktur
Fakat ne yapayım, kimse sırrımın mahremi değildir.

634

Yükselen bu ateşi kime anlatabilirim
Bu olayı doğruca kime söyleyebilirim
Benim için olan bu anı kime anlatabilirim
Benim olan bu gamı kime söyleyebilirim?

635

Ben gönlü yanığın gözü her meclise
Kendisi baygınlık görmediği için
Bütün ömürde bir dost bulamadığımız için
Kederde yandım, yazık ki benim gibisin.

636

Aşk derdini o kadar çok giyerim ki ben
 Dertliyim ve aşk derdini arıyorum ben
 Onun canını yakan ateş
 Belki benim ne söylediğimi bilir.

637

Dert ortağım olmayacak kişi
 Tamamen benim divanem olacak
 Bugün benim çaresizliğimin çaresi olacak
 Hiç kimse yoktur.

638

Bela ayağına düşmüşüm, ne yapılabilir?
 İpin ucunu elden kaçırmışım, ne yapılabilir?
 Kimsesiz bir anneden doğduğum günden beri
 Kana bulanmış doğmuşum ne yapılabilir?

639

Ne yazık! Kimsesizlik derdinden dolayı ölüyorum
 Bir heves meşalesinde ölüyorum
 Her gün binlerce hazine buluyorum yeniden
 Fakat binlerce iflasla ölüyorum.

640

Daima feleğe yenik düşmüşüm
 Kararsız feleğin avaresi olmuşum
 Asla hiçbir işle gelmediğime göre
 Suphanallah! O halde ne için gelmişim?

641

Sıkıntı çeken gönlüm bir an rahatlamadı
 Gönül kanım gözden temizlenmedi
 Dünyanın sevdası her zaman daha fazladır
 O kadar çok yol kat ettim ki ölçülmedi.

642

Ey (sen) tamamen gönlünü ve canını vermemişsin
 Yolda kalem gibi, ayrılıkta durmamışsın
 Beni ne kadar kınasan da korku yoktur
 Sen mazeretlisin çünkü işi düşen değilsin.

643

Felekte uzun ömürlü olmayan her gönlün
 Durumunun nasıl olduğu anlatılamaz
 Fikir dadısının onu beslemediği nice akıl
 Çocuk gibi geldi ve dünyadan çocuk (olarak) çıktı.

644

Her bir topluluk mecliste kaldı
 Sürekli sen ve ben, sen ve bende kalmıştır
 Yeryüzünün ve gökyüzünün zerrelere gece gündüz
 Kendi cilvesinde kalmıştır.

645

Birden yeryüzünü tutan kavim
 Yüreği yanmışların can damarını aldı
 Dünyanın halkı onun bir köşesine gitti
 Çünkü bugün oğlanlar dünyayı tuttu.

646

Fil kuvvetiyle karınca olmak gerekir
 İki dünyanın mülkü ile çıplak olmak gerekir
 Bu tarafa bak çünkü her bir insanın sınırıdır
 Görmek gerekir ve kör olmak gerekir.

647

Ehil olan ile manaya yönelebilir
 Ehil olmayanlarla kendin ne yapabilirsin
 Azabın niyeti sonsuzluktur
 Yaşamak ehil olmayan kişi iledir.

648

Ben cahilin tövbesini bir günaha vermem
 Onun cenneti gibi yüzlerce bahçesini bir bitkiye vermem
 Varlığın bu ret ve kabulü, bu adet ve törelerini
 Canım olduğu sürece bir samanın yaprağına vermem.

649

Benden bir kez olsun bir söz dinleyen herkes
 Benden yüz binlerce düşünceye koyuldu
 Nerde bir işiten kulak ki bir saat dinlesin
 Yüz binlerce gönül derdimi inleyerek (dinlesin).

2.16. ON ALTINCI BAP: İNZİVA, KEDER VE DERTTE SABIRLI OLMAK HAKKINDA

650

Perdeden, mahremi dışarı çıkmasını istersin
 Perdede oturmuşsun ve dışarıya az çıkıyorsun
 Hamurdan çıkan bir kıl gibi
 Seksen bin âlemden dışarı çıkıyorsun.

651

Senin çaren nedir? Muhabbetle düşmanlık etmek
 Kendi varlığıyla himaye etmek
 O dudağa yönelmek mümkün olmayınca
 Oturmak ve daima şaşırarak olur.

652

Sen aşktan dolayı yorgun değilsin, eğer yorgun isen
 Onun aşkının gamında gönlü canla bağlamışsın
 Eğer senin haberin varsa, senden ne kaybolmuştur
 Sürekli dizinin dibinde oturmuşsun.

653

Ne zamana kadar kendi hünerini açığa vuracaksın
 Oturacak ve sürekli yabancılık yapacaksın
 Bir adımda binlerce kez inkâr ettin
 Çok fayda sağlamak için sadece otur.

654

Ne kadar kötülük yapacaksın, iyi bir iş yap ve otur
 Teslim seccadesine çök ve otur
 Yaratılış özünü gördüğün ve bildiğin için
 Hepsine çizgi çek, ona yönel ve otur.

655

Varlık yolunda ne kadar oturacaksın ey gönül!
 Şirk harmanını daha ne kadar kaldıracaksın ey gönül!
 Eğer sabredersen inzivaya çekilirsin ey gönül!
 O köşede ne gördüğünü görürsün ey gönül!

656

Ey gönül, her an başka bir gam çek,
 Boynunu koy ve feleğin ense tokadını ye,
 Kederin dizine başını koy ve kan iç,
 Kederin dizine otur ve kan iç!

657

Senin derdinin sonsuza dek dermanı olmadığı için
 Mutlu olsan da kesinlikle kusurdan başka bir şey değildir
 Ona asla açık olmayan kederde
 Mutluluktan hiçbir şey kalkmadı, otur

658

Ey gönül senin bütün çaren çaresizliktir
 Bir avare gibi köşeye çekil
 Senin ekmeğin ciğerdir ve suyun kandır
 Senin ilacın tamamen budur.

659

Divane gönlü tutan bu huydan
 Azın tamamını aşına ve yabancı olarak tut
 Kendi mutluluğunu her katilde gördüğü için
 Kederlilerin sokağında ev kurdu.

660

Ey sevgili! Benim gönlümü kendisi denize attı
 Kendini belaya, savaşın ortasına fırlattı
 Dünyanın bütün kederini tek başına çekti
 O halde eğer mutluluk varsa yarına attı.

661

İlk önce benim gönlüm kargaşanın başına oturdu
 Her an binlerce şekilde sevdaya tutuldu
 Ve sonunda hepsinin hiç olduğunu görünce
 Hepsinden ümidini kesti ve yalnız oturdu.

662

Meşakkat yolunda mutluluğu terk etmek gerekir
 Bu kirli nefsi terbiye etmek gerekir
 Eğer bir arzuda sözden ah yoksa
 Sana ne gerekiyorsa istemek gerekir.

663

Ölüm âleminde yaşam uzaktır
 Dünya sıkıntısından mana hazinesi uzaktır
 Mutlu ol çünkü uzak ölüm yaklaşır
 Mutsuzluk çek çünkü huzur uzaktır.

664

İnsanlık ne idi? Rint ve kumarbaz olmak
 İlkten ve sondan azat olmak
 Batın ve zahirde tek renk olmak
 Gören, sessiz ve sabırlı olmak.

665

Parçadan bütüne doğru yolculuk yapmak gerekir
 Bütünden bütüne de geçmek gerekir
 Her bütün ve her parçayı gördüğün ve gittiğin için
 Bütünün bütününe bakmak gerekir.

666

Her perdede perdenin örtüsü yükselecek
 Bu perde de bir başkası gibi kalkacak
 Senin önünde yüz binlerce örtü gizlidir
 Koşma çünkü perde perde kalkacak.

667

Eğer denizden de olsan coşkunu dindirirler senin
 Çok koşan olsan da karınca gibi oturturlar seni
 Otur çünkü ayaklanmaktan bir şey çıkmaz
 Eğer oturmazsan zorla oturturlar seni.

668

Daha ne zamana kadar felek gibi koşuşturacaksın
 Dua makamında yeryüzü gibi ayakaltında ol
 Eğer sabredersen, senin işin doğru olur
 Aksi halde önü ardı koş ve eğri oyna.

669

Felek gibi sürekli yolcu olursan
 Sonunda aşağılık yeryüzü gibi oturmuş olursun
 Ben çok fazla koştum ve onun aşkı söyledi:
 Yavaşça terk et ki ağırbaşlı olasın.

670

Her gün bana başka bir keder gelir
 O gam bütün dünyanın gamından gelir
 Gönül eğer böyle bir sabırla derviş olmazsa
 Sonunda teslim eder ve kendisiyle gelir.

2.17. ON YEDİNCİ BAP: SUSKUNLUĞU TERCİH ETMENİN BEYANI HAKKINDA

671

Şeker zevki tatmaktan hâsıl oldu
 Duymakla olmayan bahis hâsıl oldu
 Onu sevgiliye bir kıl ucuyla bağlar
 Daimi dilin kesilmesi hâsıl oldu.

672

Kutlu gönül odur ki hayran olarak öldü ve konuşmadı
 Yüzlerce olayı vardı, gizledi ve söylemedi
 Senin derdini canda saklı tuttu ve söylemedi
 Senin kederini son gül yaptı ve konuşmadı.

673

Kendini çare yoluna sevk etmeli
 Dünyanın yaratılmışlarından kenara çekilmeli
 Hem kan dolu gönlü susturmalı
 Hem de perişan dudağı seyretmeli.

674

Ey gönül, bugün önce söz dinle
 Önce kendi mateminde siyah giyin
 Dost, arkadaş ve dert ortağı kalmadığı için
 Sessizlik zamanıdır, bir an önce sessiz ol.

675

Ey gönül, marifet şarabını içince
 Perişan dudağa ilahi sırrı satma
 Her bir sözde dağ pınarı gibi kaynama
 Eğer sessizce oturursan deniz olursun.

676

Ey gönül, gece ve gündüz daha ne kadar kaynayacaksın, otur
 Ne kadar gayret gösterip çaba harcayacaksın, otur
 Senin sırrın dile dökülemeyeceği için
 Senin, gönlünün derinliğinde gizlenmen iyidir, otur.

677

Ey gönül, sözle bundan sonra kan içinde dolaşma
 Nutukla bundan sonra haddini aşma
 Bir ömürdür baştan ayağa kadar dil kesildin
 Bundan sonra şimdi kulak olman zamanıdır.

678

Eğer deniz değilsen dalgayı bırak artık
 Gürültüsüz ve coşkusuz bir şekilde otur artık
 Eğer özünü söylersen, söyle
 Eğer vakit geldiyse, sessizce otur artık.

679

Eğer benim ünüm olabilseydi
 Bir kişinin kederi, benim canım olabilirdi
 Ah keşke! Kanla dolu gönlümün sırrı
 Benim dilimin çivisi olabilseydi.

680

Gönül levhasını iki dünyadan kazıdığım için
 İki âlemi ayakaltında ezdim ben
 Benim başıma o kadar çok söz söyledin ki
 Boğazıma kadar geldi ve çöktüm ben.

681

Fakirlikte ilk önce siyah giyerim ben
 Önce saf bir gönül ve tortu içerim ben
 Sabah gibi bir an eğer candan gelirim
 Rezil olurum, hemen susarım ben.

682

Senin aşkında o kadar çok heyecana geldik ki
 Talih denizini cuşa getirdik
 Seninle, bizim heyecan ve coşkumuz meşgul olmadığı için
 Gittik, gönlü ve dili susturduk.

683

Her ne kadar Hak'tan dolayı hiçbir boşluk yoksa da
Başkaldır ve konuşma, neden inliyorsun?
Ayağa kadar hazineye boğulur
Ansızın tamamen o hazineyi keserler.

684

Her şeyden örtüyü attıkları için
Bütün dünya tencere gibi kaynamaya başladı
Parmakla gösterilemediği için
Parmağı sessizce dudağa koy tekrar.

685

Ey gönül, aşk sırrının peşinden git
Azap çek ve aşk sırrını ruhunda taşı
O yenik başta olan sır
Ortaya çıkınca kendinden sakla.

686

Hayatta olduğun sürece yerinde ol ve sus
Başını öne eğ, ayağın toprağı ol ve sus
Asla bilemediğin şeyi nasıl gösterirsin
Allah'ı gözeten ol ve sus!

687

Sen, sırların mahremi olmasan da
Sabret çünkü ömür fazla değildir
Eğer bizim dostumuzsan ve senin dostun yoksa
Sus ve hiç kimseyle işin olmasın.

688

Ne zamana kadar coşkulu dille konuşacaksın
Şarap içen şekilde kalacaksın
Dünyanın yaratılmışlarından sonsuza dek yüzünü yıka
Eğer sessiz başın ve kanadın varsa.

689

Ey sirke satan! Ne zamana kadar bağıracaksın
 Dudak zahmeti olmadan gerçek şarabı iç
 Ey cuşa gelmiş gönül ne kadar dövüneceksin
 Bu olayım matemine otur ve sus!

690

Eğer kendi zamanına kulak vermek istersen
 Susar ve aklını başına alırsın
 Her iki dünyada deniz gibi taşarsa
 Sen uzaktan palavra atma ve sus!

691

Senin bütün parçalarına duyma gerekir, o kadar
 Senin canının söz dinlemesi gerekir, o kadar
 “İnsana nasıl bir yol gerekir?” dedin
 Seyir ve sessizlik gerekir, o kadar.

692

Dünya işinden konuşmaman iyidir
 Feleğin elinden el çırpmanın iyidir
 Hem feleğin kederine ve hem kendi hikâyene
 Mert bir şekilde tahammül ediyor ve konuşmuyorsun.

2.18. ON SEKİZİNCİ BAP: YÜCE ÜLKÜLÜ VE İŞTE TAM OLMA HAKKINDA

693

Senin gönlün sırların mahremi olsun istiyorsun
 Kendisi olmadan olur ve bu işin layığı gelir
 İki dünyanın dairesinden dışarı çık
 Ortaya çıkıncaya kadar dairede ol.

694

Uzun yolda her ne kadar dursan da
 Mecazın başında durman zarardır
 Senin ruhunun sonu açık olmadığı için
 O halde sen bir perdede neden dikildin?

695

Ne senin canın ilahi sırla ilgilenir
 Ne de sonsuz arzuyla meşgul olur
 Ne yazık ki nefisle öylesine meşgulsün ki
 Resimden dolayı ressamı kabul etmek istemiyorsun.

696

Eğer makbul bir insan olmak istiyorsan
 Sonsuza dek yaratma işinden azledebilirsin
 Sonunda dost ile meşgul olabildiğinde
 Her ne kadar meşgul olursa zarar olur.

697

Arzu yolunda kişinin seninle olması gerekir
 Onun her bir parçası hikmet noktası olmalıdır
 Eğer yüzünü gösterirse sorma
 Onun gözü gönlünün edebiyle hürmet etmelidir.

698

Ey yolcu adam, çaresiz kişi olma
 Kendinden dışarı çıkma, avare olma
 Kendi aslına yolculuk yap çünkü
 Sen görüş ehlisin, seyredenlerin ehlinden olma.

699

Senin gönül kuşun kol kanat açmayınca
 Bu olay senin canına kapı açmaz
 Aklı akıllıdan ara, nefret ara
 Çünkü bu düğüm küçük akılla açılmaz.

700

Ne zamana kadar senin gönlün dünyanın etrafında koşacak
 Ona yol olmadığı halde gökyüzünden uçacak
 Yedi feleğin bu yumurtasını kırarak yiyecek
 Ne zamana kadar gönül kuşum buradan uçacak?

701

Ne zamana kadar sen ne sakinleşecek ve ne de acele edeceksin
 Ne başını vermek isteyeceksin ve ne de sen baş kaldıracaksın
 Senin kılı kırk yarmanın bir faydası yok sana
 Ne acı çekmen ne de ıstırap çekmen fayda verir.

702

Eğer gayptan sana varlık izi gelirse
 Kusurdan dolayı dile getirmek yaraşmaz
 Elden giden şeyi eğer istersen
 Zorlukla ele geçebilir.

703

Eğer yolcu kişinin gizli yola gitmesi gerekirse
 Yüzlerce çölü bir anda gitmelidir
 Yolun sana ersin istiyorsan
 Tamamen canın derinliklerinde menzile gitmelidir.

704

Ahrete sonsuzlukla kavuşmak istersen
 Dünyaya fanilikle ulaşman gerekir
 Her ne kadar yol insanlığın başında olsa da
 Git, korkma, bir yere varana dek.

705

Güzelliği ve inceliği bırakmak gerekir
 Yiğitçe oğlanlığı kaza etmek gerekir
 Canı kaza okuna siper yapmak gerekir
 Gönlü bela okunun hedefi yapmak gerekir.

706

Canı, bedenden göç ettirmek lazım
 Gam ordusuna doğru yol gerekir
 Bir sineğin kanadında olan gönül insanlık değildir
 Her an filin avı yapmak gerekir.

707

Yokluktan ve varlıktan daha nereye kadar ey gönül!
 Her ikisinden biri makam ve kurtuluştur ey gönül!
 Ayrılıkta eğer yolcu olmak istiyorsan
 Tevazuya yakın olmak iyidir ey gönül!

708

Can başkadır, cana can katmak başka
 Şehir başkadır, padişahlık başka
 Biz her dilencinin tuzağının bağı olmayız
 Bizim için sevgilinin bakışı başka bir şeydir.

709

O hazinenin arzusunda olduğu hazine
 Tılsımların meyhanesinde, ondan dolayı inciniyorum
 İki dünya o denizden bir damla bulamadı
 Hepsini kendime fiyat biçeyim istiyorum.

710

Bir âşık gibi olan benim gönül kuşum
 Aşktan dolayı başına bir sevda düştü
 Her an yüz binlerce âleme uçtu
 Fakat bir an bir yere konmadı.

711

Ne can, kendine can katan yolu açabilir
 Ne de gönül, kendi gönül açıcı kapıyı açabilir
 Benim âşık gönül kuşuma yerleşirsin
 İstila vakti geldiğinde kendi yerini açmak gerekir.

712

Sevgiliyle buluşma zamanıdır
 Bir zerre dahi ne ikrar ne inkâr ederim
 Ömrün hâsılı olan her iyi adı
 Satarım ve bu işin başı yaparım.

713

Senin aşkının kuvvetiyle, canla çabalıyorum
 Senin olayınla her zaman çalışıyorum
 Benim bütün varlığım yağmalandığı için
 Bu şekilde çabalamam gariptir.

714

Senin aşkında yiğit olan her gönül
 Kendi yanışında pervane gibi olur
 Ne zamana kadar bahaneyle pervane gibi yanacak
 Aşkta bahane aramak efsanedir.

715

Aşkta kendi düşünceni aşikâr etmek gerek
 Bu dünyanın iyi ve kötüsünü terk etmek gerek
 Eğer “iki dünyayı terk etmeli” derlerse
 “neden yapasın” demeksizin yapmak gerek.

716

Eğer kişinin kan içindeki yoldan gitmesi gerekiyorsa
 Ayaktan düşmüş tepe taklak yürümesi gerekir
 Sen ayağını yola koy ve hiç sorma
 Nasıl gitmek gerektiğini sana söylerler.

717

Her an felekten daha fazla gitmek gerekir
 Bazen geriden bazen ileriden gitmek gerekir
 Dünyanın etrafında koşman fayda vermez
 Kendi başın ve ayağın etrafında dönmek gerek.

718

Vuslat arzusunun tavlmasını kaybetmek gerekir
 Hilenin açgözlü atını koşturmak gerekir
 Bir an teslim olmamalı
 Yanmak ve işi yapmak gerekir.

719

Oturmuşsun fakat çok seferin var senin
 Var olan her zerre senin yolundan geçer
 Her bir nefeste yüzlerce kabile geçer
 Ey habersiz, sonunda ne haberin olur?

720

Senin sayısız gamdan dolayı bencilliğin olduğu için
 Huzursuz gönlün derdine kendin sahip olacaksın
 Külde otur ve kanda dolaş
 Eğer feleğin matemine kendin sahip olacaksın.

721

Ey sen, binlerce çeşit sevdan vardır
 Bütün yas tutanları sen izlersin
 Seni bitirinceye kadar hoşça içiyor ve uyuyor
 Önünde ne vadi ne deniz vardır.

722

Din gamıyla o kadar çok dünya malı yersin ki
 Ne iş yaparsın ne iş gamı çekersin
 Tüm dünyada senin sermayen bir ömürdür
 Yele verme, çünkü çok keder çekersin.

723

Feleğin dönüşünden dolayı altüst olacaksın
 Sırrı açan dünyanın rezili olacaksın
 Ey avare gönül hemen uykudan uyan
 Göz kapayınca kadar uykuya dalacaksın.

724

Her ne kadar su dolu deniz huzura gelse de
 Koş çünkü iş koşarak ortaya çıktı
 Eğer boğulduysan ne fayda çünkü tüm ömürde
 Şimdi uyandın çünkü uyku yaklaştı.

725

Sana nasıl iyi düştü çünkü kötü oluyorsun
 Can veriyorsun ve aklın düşmanı oluyorsun
 Kendi vaktinin başında oluncaya kadar
 Artık sana bırakamayacakları iştir.

726

Ey dost, eğer sen kendi dostun isen
 Ne zamana kadar hevesten dolayı kendi işinin başında olursun
 Her ne kadar daha fazla karıştırıyorsan da
 Bunun senin kararın ile olduğunu görüyorum.

727

İlk adımda sen fazla devlet isteme
 İlk olarak sana saman yeterlidir, daha isteme
 Eğer bir tırnak ucu ortaya iş çıkarsa sana
 Tırnağınla keder arama.

728

Ey habersizler, canla bir gönlü bağladınız
 İyi ve kötüden dolayı dil âdetini bağladınız
 Hüner bir kenara düşünce yürümeyiniz
 Bu mükemmel işe bel bağlayınız.

729

Sen uyumuşsun ve onun âşıkları uyanıktırlar
 Sen gafil, onların hepsi ise sırdadırlar
 Senin işsizliğin bu şekilde olacak
 Fakat dünyanın bütün zerreleri iştedirler.

730

Ey ayağı kaybetmiş, peşine varamazsın
 Kadehi seyret çünkü şaraba kavuşamazsın
 Sen bir hiç değilsin, neye bağlanabilirsin?
 Seninle birliktedir, ona nasıl ulaşamazsın?

731

Gönlü, onun eşsiz güzel yüzüne bağla
 Son nefesine kadar ayakta dur ve canını ona feda et
 İşin başına bak ve çabucak işe başla
 Sonra onun uğrunda çalış, çabala.

732

Eğer bu yolda senin esenliğinin başı varsa
 Bir an önce varlığın başından kalkmak gerekir
 Aşta öl çünkü ömrün sermayesi
 Sen zayi etmediğin sürece sana fayda vermez.

733

İşin sırrından bir haber bulan her gönül
 Her bir saçta aydan bir aya kadar buldu
 Topraktan habersiz olman yazıktır
 Eğer sonunda haber bulacaksan koş.

734

Yol yürümeden sırları düşünüyorsun
 Senin düşündüğün temmuzda kardır
 Dünyanın cesurları binlerce âlem gittiler
 Sen sadece iki adımda şimdi düşünüyorsun.

735

Eğer sana bir kıl kadar sır açık görünürse
 Sana her taraftan yüzlerce çeşit yardım ulaşır
 Ey habersiz! O nasıl vefasızlıktır, artık yeter!
 Sen ona sırt çevirmişsin o sana yüzünü.

736

Ya bu hevese el koymalı
 Ya da bu kudretin iyiliğine sahip olmalı
 Eğer senin gönlünden onsuz bir nefes gelirse
 O nefesin yüzlerce matemini tutmak gerek.

737

Sen sürekli kendi eline bağılsın
 Perişan gönül senin hayali perdendir
 Mademki perdenin arkasında bir annen vardır
 O halde senin dadının sütünü bırakma vaktidir.

738

Muhabbet incisi aradığın her an
 Ayrılık aramadan yakınlık istersin
 Mademki kendini tamamen fakirliğe bağlarsın
 Nispet aradığın her şeye cevap bulursun.

739

Ey halk, neden sonunda sıcaklık ve hararettesin
 Olmamış ve gelmemiş gittiniz sonunda
 Ey bu yüce kapı ve dergâhtan habersiz olan
 Boşa (vakit) geçirmeyiniz ve artık uyumayınız.

740

Onun kilidi zorluk olmalıdır
 Uzun ömürden bir sonuç olmalıdır
 Eğer bulursan bir akıl, iki dünyadan iyidir
 Ey ölü gönüller, gönül diri olmalıdır.

741

Bazen mücadelenin galibi olmak gerekir
 Bazen dert ehlini takip etmek gerekir
 Bu iş baştanbaşa başı sarıyor
 Büyük bir iştir, yiğit olmak gerekir.

2.19. ON DOKUZUNCU BAP: AYRILIĞI TERK ETME VE TOPLULUK BULMA HAKKINDA

742

Eğer gerçekten kul olabiliyorsen
Parçalanman asla mümkün değildir
Ola ki o dirilinceye kadar
Bir bir her şeyin ölmesi gerekir.

743

Her tarafta senden dolayı ayrılık olduğu için
Fakirlik, senden dolayı yüzlerce kez bizar olur
Senden dolayı bir miktar bile ayrılık kalsa
Senin mahallenini anmak küfürdür.

744

Kendinden dolayı bir tutulmuş ki sorma
Asla bir yere ulaşmamışsın ki sorma
Onda canlı olan her şeyden dolayı saf gönülle öl
Kibirle yaşadığın sürece sorma.

745

Ne can, onun rızasının şeklini alıyor
Ne gönül, onun vefa talebini tutuyor
Senin gönlünde yer tutan her şey
Kesinlikle bil ki onun yerini tutuyor.

746

Kimse bir kıl ucu kadar senin kederinde olmadığı için
Senden başka, iki dünyada senin matemini kim tutar
Ey yoldan ayrı düşmüş! Bir an haberdar değilsin
Ölüme kadar senden ne olur, her an sen.

747

O siyah ayın yüzü, onun dünyası senden dolayı gitti
Söyle, dünya, aysız kararır
Sen onu kendin için istiyorsun
O zaman sen kendinin aşığı olmuşsun.

748

Bu bulanık gönül çok fazla sıkıntı ve bela çekti
Her gün çok fazla yazık (ah) ipe dizdi
Çünkü yanmak için temiz İsa
Her gün zincirde çok fazla ah çekti.

749

Her ne kadar içi ve dışı göreceksen de
Bir avuç damar, kemik ve kan göreceksin
Her gün kendi üzerine binlerce örtü sararsın
Bütün bu perdelerle, yolu nasıl göreceksin?

750

Eğer senin canın din perdesinde olacaksa
Sevgili ile birlikte aynı perdede oturacak
Onun huzurunda alacağın her nefes
Yarın hepsi ateşten yara olacak.

751

Onu istiyorsan kadın ve evlattan al
Mertçe sürekli kendinden götür
Var olan her şey gibi, senin yolunun bağıdır
Zincirle nasıl yürüyorsun, zinciri kes.

752

Orası senin için güzel olsun istiyorsan
Ayrılıktan dolayı temiz yanağınla orada can çekiş
Sen baştan ayağa kadar ateşe batmışsın
Perişan gönül senin için daha iyi olur.

753

Aşkla beraber kendi bedenini fırlatmış olması iyidir
Yangınla birlikte mum gibi olması iyidir
Altı kapıya düşmeden önce
Kendini kaybet çünkü var olan her şeyi kaybetmek iyidir.

754

Divane eğer zincirin bağı ise
 Onun işi baştanbaşa tamamen hatadır
 Senin yolun tasarruf ve tedbir olunca
 Var olan her şey sana engeldir.

755

Daha ne kadar sana perdeden fazla gelecek
 Her bir nefeste ayrılık öne getirecek
 Senin için en ağır azap nedir bilirsin
 Yalnız olmak, kendine yönelmek olacak.

756

Senin bir bir bağlanman fazlalıktır
 Bırak çünkü yaratılışın kabulü zor iştir
 Kesin bil ki senin canının içinde
 Güzelce geldiğin her yer bir zunnardır

757

Kendisi bir saç telinin ucu kadar olan şey
 Onun bilinmezliği geçerli ferahlıktır
 Sen bir kıl ucu oluncaya dek az ol
 Senin şeyhi istemen hatadır

758

O kemale layık olunamaz
 Her muhalin arzulayanı olunamaz
 Eğer her iki dünyada bizim asaletimizi alırsa
 Al de, çünkü insanda (asalet/keramet) olamaz.

759

Her an binlerce sıkıntım aralıksızdır
 Sürekli her şeyden elde ettiğim hiçtir
 Bir bir düğümden dolayı beni sonda bırakır
 Canımda ve gönlümdede olan dert sürekliidir.

760

Aşk şarabını götürmemiş, senin kararındır ey gönül!
 Bu şekilde ne almıştır, mahmurluk senindir ey gönül!
 Eğer istiyorsan, senin canın perdede olur
 Senin için sürekli uçmaktır ey gönül!

761

Onun bunu hayalinden vazgeç, iş budur
 Cemali gören gözü aç, iş budur
 Eğer canda cemalin cimini bulursan
 Mimde kollayarak otur, iş budur.

762

Eğer kendi zamanını beklemek istersen
 Sana gelen sıkıntıdan incinme ve kükreme
 Eğer her iki dünya deniz gibi coşup taşsa da
 Kendi cemiyetini iki âleme satma.

763

Sen bir an kendini düşünmediğin için
 Sürekli önde gidersin ve önde değilsin
 Kendinden dışarı çıkmışsın ve dostu aramada
 O daima seninledir ve sen kendinle değil.

764

Eğer sen yolcu biri isen imdada yönel
 Sadakatle heva hevese sırt çevir
 Her iki dünya senin bir nefesinden başkası olmadığı için
 Öyleyse kendin bir nefesle her iki dünyayı bir araya getir.

765

Sende senlik olduğu sürece nerede mesken tutarsın
 Kimseden dostlukla bir söz işitmezsin
 O, olmadan bulunmak istersen
 Eğer o an ölürsen kâfir ölürsün.

2.20. YİRMİNCİ BAP: TEVAZU, SIKINTI ÇEKMEK VE TEK RENK OLMAYI TERCİH ETMEK

766

Yanmış gönlün alçak gönüllü olması gerekir
Mum gibi, ateşle yaşaması gerekir
Senin için bu efendiliğin arzusu olunca
Mutsuzluğu tat çünkü köle olmak gerekir.

767

Eğer senin aşkında canı götürürse, can odur
Eğer dert verirse bütün derman odur
Bu kafilenin var olan her mutsuzluğu
Kesin olarak bil ki onların mutluluğudur.

768

Nefis olduğu sürece can sırrından bahsedilemez
Açıklıkta sır saklanamaz
Var olan her mutsuzluğu insan çekince
Kendisinden bahsedilemeyen mutluluk verir ona.

769

Yolun işareti nedir ey derviş dedin
Benden dinle, dinleyince düşün
Kendi rezilliğin sana işaretir
Ne kadar çok ileri gidersen çok görürsün.

770

Onun aşkı bela çekerek doğru gelir
Bela çekilen aşkta tehlike vardır
Aşk hikâyesi, temiz söylenen iştir
Bu iş masalla nereye doğru gelir?

771

Böyle bir yar isteyen her gönül
Böyle bir yükü yiğitçe canla taşır
Felek gibi mükemmel bir yiğit gerekir
Böyle bir işi gökyüzünün üzerine koyar.

772

Yüzlerce gizli âleme değer bu iş
 Olur da bir kişi ona değer biçer diye ortaya çıkmaz
 Himaye gerektiren bir iş değildir
 Gönle ulaştığı her an yüzlerce cana değer.

773

Gönül kendi izzetini tamamen hakirlikte buldu
 Kendi gücü ve parasını inleme ve ağlamayla buldu
 Başın perişanlığından dolayı asla ölmez
 Çünkü onun liderliğini tepetaklak buldu.

774

Benim esaretim çözülmekten daha iyidir
 Benim bu hakirliğim binlerce izzetten daha iyidir
 İstersen galip gelen gözcülüğe bak
 Bütün dünyanın değerinden dolayı benim eğriliğime bak.

775

Bugün ne küfür ne imanda olan benim
 Ne tamamen bilgin ne de cahil
 Gönlü tutkun, âşık ve hayran
 Gerdanın başına tepetaklak düşmüş.

776

Din yolunda zulüm olmadığı için
 Kalktım ve kâfirliğe oturdum
 Ve bugün ben ne kâfir ne de Müslümanım
 Neden biliyor musun? Çünkü varım, varım.

777

Benimki ne Hak dini ne Zerdüş dini
 Benim birçok sözüme el koydular
 Bu olayda kimse benim dostum değildir
 Masalı ne yapayım senin kederin beni öldürdü.

778

Ben sinek olduğum için cennet gölgesinde ne yapayım?
 Nefis yokuşuyla ahrete nasıl yöneleyim?
 Bu yolda ne yapmak istiyorsun derler
 Ne gönlüm, ne yolum ne de bir dinim var, ne yapayım?

779

Ey gönül! Ne küfürle ne de dinle öleceksin
 Sen çaresiz, ey gönül! Bu şekilde öleceksin
 Ne küfürde tam ne de dinde
 Bazen bu bazen o, iki tereddütte öleceksin!

780

Kendi hilenle kendini belaya duçar edersin
 Toprak gibi neden boşuna kürek çekersin?
 Ey varlıksız! Kendinden dolayı yükseldiğin her şey
 Senin noksanlığın olur.

781

Ey beden! Gönlü senin başarısızın olarak bilir
 Yüzden ve riyadan dolayı senin münafığın olarak bilir
 İyi ve kötü yaptığın hiçbir işi sorma
 Yaratılışı bil, çünkü senin yaratanın bilir.

782

Bazen din safında birlik arıyorsun
 Bazen küfrün avucunda bir yem istiyorsun
 Kendi başından kalkamayacağın için
 Ey eteği ıslak! Bir bahane arıyorsun sen.

783

Şirk ve gaflet şarabı seni sarhoş ettiği için
 Âlem âlem gurur seni bağladı
 Senin yüce başlılığın olduğu için sorma
 Beden düşmeyecek olduğu için senin elini kim tutar?

784

Ne zamana kadar nefis düşüncesiyle meşgul olacaksın
 Bazen işin başında ve bazen azledilmiş olacaksın
 Tüm yaratılmışların reddedilmiş olduğu gün
 O gün, sen bu işte kabul edilirsin.

785

Tamamen dertten dolayı ayaklanan her gönül
 Onun varlığı bir toz gibi ortaya çıktı
 Üstelik bütün ömürde ir oğlan gibiyse
 Onun gölgesinde oturmuş bir adam kalktı.

786

Eğer özel değilsen sen, sıradan olmalısın
 Eğer pişmiş değilsen sen, ham olmalısın
 Eğer küfürde ve imanda da tam değilsen
 Sahip olduğun her şeyin tam olması gerekir.

787

Ey din yolunda ve küfür işinde zayıf gelen
 Ne gerçek mümin ne de tamamen kâfir
 Yüz ve riyayla senin ibadetin günahdır
 Ya fesat çıkararak ya da topraktan zahit ol.

788

Her ne kadar daha fazla sıkıntı çekecek olsan da
 Her ne kadar anlasan da habersiz olacaksın
 Bazen onun başına sahip olursun bazen kendi başına
 Bu yolu iki başla birlikte nasıl yürüyeceksin?

789

Ey gönül eğer farklı bir işle gelirsin
 Yarın hayâdan dolayı Allah'ın huzuruna nasıl gelirsin?
 O zaman içteki kalıcılıkta olacaksın
 Var olan her sözden dışarı gelirsin.

790

Bugün tamamen ömrünü zayi ettiğinde
 Yarın toprakta ne yapacaksın ve kana dönüşünce (ne yapacaksın)
 Perde kalkınca perdenin altında
 Beslediğin şey sana aşikâr olur

791

Ne itiraf yolunda bir kararın vardır
 Ne de inkâr safında bir köşen vardır
 İşin yüzeyseldir sanırsın
 Ey kısa görüşlü! Senin uzun işin vardır.

792

Kendini uykudan uyandıramadığın için
 O halde ne sen ne de o binek hayvanı sır perdesindedir
 Artık kendi varlığından utanç yoktur
 Senin maşukun uyanık ve sen nazla güzelce uyumuş.

793

Deniz gibi can sırrının şevkinden dolayı kaynıyorum
 Fakat kendimden ve diğerlerinden dolayı saklıyorum
 Ey efendi! Git çünkü saf tortu çıkarırsın
 Her ne kadar tortu içsem de ben saf gönüllüyüm.

794

Deniz gibi benimki binlerce kez kaynayan bir gönüldür
 Benim aşk gamındaki bedenim çok çabalayandır
 Eğer zahitlik yaparsam, dilim sessizdir benim
 Çünkü bu züht beni satmak için değildir.

2.21. YİRMİ BİRİNCİ BAP: ALLAH'A TESLİM OLMAK VE HER ŞEYİ O'NDAN BİLMEK

795

Oraya ne can ulaşır ne de beden
Asla ne adam ne de kadın ulaşır oraya
Her iki dünyayı alt üst etsem de
Senin ulaşamadığın gibi ben de ulaşamam.

796

Beni, benden kurtarmıyorsan, ne yapayım ben?
Candan ve bedenden dolmuşum, ne yapayım ben?
Ben sana doğru yol bulmak istiyorum
Sen kendine yol vermezsin, ne yapayım ben?

797

Gönlüm, sürekli senin canını arayacak
Senden dolayı kanlı gözüyle el yıkayacak
Senin yolunda kendimle o kadar çok yürüdüm ki
Her adımda bir örtü çıkaracak.

798

Benim gitmeye meylim çok olsa da
Benim bu köpek nefsim kendi işinin başındadır
Eğer kendi benliğimle gideceksem
Çok fazla geri kalmışlıktan dolayı öndedir.

799

Sonunda bana bir yol gösteriyor
Sonunda gönlümden bağı çözüyor
İşi elden tamamen çıkardıkları için
Bizim elimizden artık ne iş gelir?

800

Eğer kendime beden dersem gitmiyor
Eğer can dersem, beden hükmüyle gitmiyor
Ne zamana kadar kendi ihtiyarımla gideceğim
Çünkü iş benim ihtiyarımla yürümüyor.

801

Ne zamana kadar can ve beden ayağıyla yürüyeceğim
 Daha ne kadar bu şekilde gideceğim
 Sonsuza dek bir yerde olmak istiyorum
 Eğer varlığın peşinden gideceksem.

802

Kendinden mana yolu yapmak mümkün değildir
 Sonsuzluk mülküne niyet etmek mümkün değildir
 Senin önünde bir damla su ve binlerce deniz vardır
 Artık ne yapacaksın ya da ne yapabilirsin?

803

Zavallılık ve hakirlikten kurtulmak istiyorsun
 Edepsizlikten ve huzursuzluktan kurtulmak istiyorsun
 Ne zamana kadar kendinde kendinle malik olacaksın
 Eğer işi ona bırakmak istiyorsan.

804

Can, sürekli dergâhın mahremi olmalıdır
 Gam ve ah dolu gönlü sürekli götürmelidir
 Kendinden ona asla yol bulamazsın
 Ondan ona doğru yol almalıdır

805

Eğer birlik seferinde olacaksın
 Toplulukta neden sınırlı olacaksın
 Eğer sen kendi kol ve kanadını keseceksen
 Ne kadar daha evcil kuş gibi olacaksın

806

Nasipten dolayı onun işi artsa da
 Onun himmet pençesinde iş yenik düşer
 Can çekişmek faydasız bir iş değildir
 Canın içinden hüner çıkarmak gerekir.

807

Aşkta harap olmuş gönül ne yapılır?
 Kendi olmadan serap ne yapılır?
 İnsaf et çünkü özün gölgesinin bir zerresi
 Güneşin parlaklığında ne yapılır?

808

Senin düzenini o güzel yapabilir
 Bir sen, iki sen o yapabilir
 Yüzlerce âlem var ve yok olacaksa
 Ondan başka kim yapabilir, o yapabilir.

809

Âlem, kaf ve nundan ortaya çıkabilirse
 O halde kişi (de) toprak ve kandan ortaya çıkabilir
 Var olan resim dışarı çıkarıldığında
 Farklı yüzlerce resim ortaya çıkabilir.

810

Ey dost! Gönül kederinden dolayı yaranın ne faydası olur?
 Benden ve senden önce huzurdan giderse ne faydası olur?
 Yüzlerce ve binlerce yıl sivrisinek olursan eğer
 Bir örse konarsa kendine ne faydası olur?

811

Takdir geçince öğrenmenin ne faydası olur?
 Kulluk, rıza ve teslim olmaksızın ne fayda olur?
 Sürekli akıbet korkusuyla yanıyorsun
 Bu iş olacak olunca, korkunun ne faydası olur?

812

Kaderin işinden ateşte ve sıcaklıkta ne fayda!
 Güneşsiz ve uykusuz ezel hükmünden ne fayda!
 Ne zamana kadar sana binlerce levha okuyacağım
 Giden her şeyden dolayı kalem gitti, ne fayda!

813

İster cehennemlik ister cennetlik ol bugün
 Güzellik ve çirkinlik belli olmaz bugün
 Kalem bugün yazdığı geçip gitti
 Bugün ektiğin yarın ortaya çıkar.

814

Dün hayat hükmünü ecele vermişler
 Kimin haberi var ne amel yapmışlar
 İnsanlar kendilerine gitmedikçe gitmezler
 Yaptıkları her iyi ve kötüyü ezelde var etmişler.

815

Emirden çıkmış her gönül solar
 Yazık ki boş yere solar
 Çünkü olacak her şey olacaktır
 İster uğraş ister uğraşma, olur.

816

Senin varlık elbisen yoklukla hareket etmediği sürece
 Yapılan her iş birbirini aşağıya çeker
 Başı ezeli levhanın üzerine yerleştir ve sus
 Çünkü kalem ne kadar gitse de yok olmaz.

817

Dünyanın işinin kararını verdikleri yer
 Verdikleri her şeyi uygun olarak verdiler
 Bu an senin için hoştur, nahoş değildir
 Sensiz olunca bu anın huzurunu o an verdiler.

818

Düğüm onu açmayınca senin nefsin ne yapsın
 Yol ona görünmeyince, yol ona ne yapsın
 Nefisle çekişme çünkü bu nefis
 Ona emredilmedikçe sana itaat etmez.

819

Kendi varlığımdan dolayı ümit tuzağı
 Onun yokluğundan dolayı uzaklaşma tuzağına ne vuralım
 Ey yumuşak kalpli adam! Sanırsın ki
 Bu mühür bizim elimizdedir o halde biz ne vuralım?

820

Hak'tan haberi olan bir can isen
 Cismi eğer kendi başında görüyorsan
 Her ne kadar mühür vursam da ne fayda
 Çünkü senin başka bir mührün vardır.

821

Onların ilmi ve akli alınlarındadır
 Senin ve benim filimizi senden ve benden nasıl bilirler
 Ey gönül! Ben âcizin elinde bir şey yoktur
 Onların döndüğü gibi dönüyorum.

822

Ne zamana kadar kendi boynumda günaha gireyim
 Günah korkusuyla kendi kanımı içmeye yöneleyim
 Bizsiz bizi günaha sürükledikleri için
 Bizim bu günah işleyişimizde bizim günahımız nedir?

823

Ne zamana kadar her taraftan boşuna yeşerirsin
 Ne zamana kadar her yüzden dolayı boş konuşursun
 Eğer iki dünya zülfün gibi birbirine karışırsa
 Ezeli hüküm bir kıl ucu kadar bakar .

824

Senin hükmün olmaksızın hiçbir iş olamaz
 Senin hikmetin olmaksızın hesap yapılamaz
 Geliş ve gidiş bizim ihtiyarımız olmadığı için
 Benim oluşumda seçme hakkı bulunamaz.

825

Korkarım ki bu dünyadan fazlasını sana vermeyecekleri gibi
 Kötürüm olmak için sana zaman da vermezler
 Yapman gereken her işi yap
 Yani son anı sana emanet vermezler.

2.22. YIRMİ İKİNCİ BAP: AHİRETE YÖNELMEK VE DÜNYAYI TERK ETMEK HAKKINDA

826

Dünyaya geçit olarak sahip olmak gerek
 Onun çabucak gideceğinden haberdar olmak gerek
 Bildiğin gibi ayrılık ağır bir derttir
 Gönlünü hiçbir şeye verme çünkü kaldırmak gerek.

827

Eğer ölümden kurtulursan, elbiseyi denize at
 Deve yükünü bırak, kavganın başına at
 Sıkıntı, bela ve mihnetle bugünü kur
 Nazı, mutluluğu ve eğlenceyi yarına at.

828

Ölüm seni derin suyun içine attığında
 Öfkeli gönülle birlikte seni toprağa götürür
 Önünde mezar ve arkanda ölüm vardır
 Bu uyku ortasında sana nasıl gelir?

829

Var olan her şey az ve çok olmadığı için
 Bu yörenin altında bir kişinin feleği olmaz
 Her ne kadar dünya güzel olsa da çok fazla eri
 Olan her şeyin düşünce olmadığını düşün.

830

Sen gördün mü, zahmet çekti ve mutlu öldü
 Çırak olarak toprağa girdi ve usta olarak öldü
 Öldüğün o an anneden doğmuşsun
 Bu mayayla doğan herkesin öleceğini bil.

831

Bir ömür hevesle geçti, kalk ve git
 Başı büyük ve küçükte yükselttin, kalk ve git
 Dünya bundan fazla senin payına düşmez
 Sıra senin olduğu için kalk ve git.

832

Her doğanın çaresizce öldüğünü bilirsin sen
 Benim ve senin gibisinden çok fazla öldü
 Her gün yüzlerce şekilde öl ve diril
 Çünkü bir kerede ölmek kolay olmaz senin için.

833

Bizim sonsuzluk kaidemiz yokluk gözü olduğu için
 Yokluk gözünde iş süslenemez
 Kalk çünkü oturduğun zaman doğrudur
 Ne fayda oturmaksızın kalkmak gerekir.

834

Senin işin tamamen yemek ve uyumak olduğu için
 Senin tüm meylin dinlenmek ve konuşmakta olur
 Otur, çünkü beni ve seni bu gurur darağacında
 Gelmekten kasıt tamamen gitmektir.

835

Mademki senin ölümün bir kerelik çaredir
 Yiğitçe öl! Bu nasıl çaresizliktir?
 Sen kan, kirlilik, bir avuç damar ve sinirsin
 Tasavvur yoktur bu nasıl bir gam çekmedir?

836

Bizim eşyamıza bir fikir düştüğünde
Yüzlerce Firavun bizden çöle düştü
Âlemi uğraşı ve heyecanla doldurdun ama
Yazıktır, gece denize düşmüyordu.

837

Eğer köle kişi isen dünya olayını ne yaparsın,
Candan vazgeçme, can zahmetini ne yaparsın,
Ey manasız! Eğer böyle can bağışlarsan
Senden can istedi, bütün bu matemi neden tutarsın?

838

Ey gönül suretli nefis kötü düşünce tutma
Cehaletle, bundan fazla şeklin ardına düşme
Ömrün kısalığına bakma, sıkıntı çekme
Böylesine uzun amelleri önüne alma.

839

Senin imanında zaaf çok fazla olduğu için
Ölüm hadisesi sana asla kolay gelmez
Eğer canın varsa ölüm yüzünden bu şekilde ağlama (bu kadar)
Bu olmalıdır çünkü senin canın tekrar gülümser.

840

Ey sevgili! Ölüm nedir dedin
Ölüm rezillik ve rüsvalık aynasıdır
Bu olaydan canın bir zerre aydınlanırsa
Kendisiyle götürür seni fakat orada olmaz.

841

Ey hafif ruhlu can! Ağır bir taş nedir?
İki adım gitmemiş, yolda bu aksama nedir?
Senin gelişinde hoşluk ve mutluluk vardır
O halde senin bu varoluşunda bütün bu gönül darlığı nedir?

842

Sıkıntı âlemine neşeyle gelmişsin
 Bir denize ve kuru dudağa gelmişsin
 Yoklukta huzur bulmuş ve dinlenmişsin
 Sonunda ne için varlığa gelmişsin?

843

Sürekli nefsini hoşnut ettiğin için
 Yapılmayacak bu işi çabucak yaparsın
 Seni tekrar isteyecekleri için bir bir ara
 Güneşi her gün ararsan faydalı olursun.

844

Sebeplere bağlı her yönde
 Seni öldürür, cevapta ayan olan kimdir
 Onu bağlamaktan habersiz olan elin
 Senden almadıkları sürece, nasıl haber bulursun?

845

Ne zamana kadar senin zarar ve fayda gamın olacak, artık yeter!
 Sinede ve gönülde senin ateşin ve dumanın olacak, artık yeter!
 Bir iki gün bu külhanda gamla doluydun
 Sonunda ne olacağını düşünmemişsin.

846

Yazık ki apansız bir dertle gideceksin
 Yanmış gönülle can ayrılığında olacaksın
 Dünyanın toprağını kendi başına dökcek olsan da
 Elinde rüzgârla birlikte gideceksin.

847

Varlık kaidesi tasavvur etmek olduğu için
 Bizim talebimizin artması az sanmaktır
 Ne zamana kadar ipek böceği gibi kendi üstümü öreceğim
 Her ne kadar örülmüş olsa da yasa terk etmektir.

848

Benim için gam ve düşünce nedir, hiç
 Az ve çok mutsuzluk nedir, hiç
 Bu toprak âleme giren çıkan her şey
 Rüzgârdır, benim başımda ve düşüncemde hiçtir.

849

Can bu tehlikeli yolda yürüdü
 Beden yerin altında iyi ve kötünden temizlendi
 Benim ve senin üstünden çok yol geçti
 Biz habersiz şekilde iki dünyadan toprak olduk.

850

Ömürden bütün kârı ele geçir
 Gönlünde ekmeyi istediğin her tohumu al
 Önce ayağa kalk ve her şeyi topla
 Sonra hepsini ahlayarak bırakıp al.

851

Manaya yönelen her göz
 Şüphesiz kemalden bir hayat getirir
 Ömrü yele verme çünkü ömrün her anı
 Yüzlerce mülk ele geçirebilmendir.

852

Eğer senin aklın tam ise, kendi gamını az çek
 Herkes bir âlemdir ve sen kendi âlemin
 Kimse –olması gerektiği gibi- senin yasını tutmaz
 Kendine ağla ve kendi yasını yine kendin tut.

2.23. YİRMİ ÜÇÜNCÜ BAP: AKİBET KORKUSU VE HAYATTAN BIKKINLIK HAKKINDA

853

Bir yolcudan (yolun) nasıl olduğunu duymadığın halde
Önce ve sonranın nasıl olduğunu nereden bilirsin
İşin evvelinde verilen her hükümden
Son anda ne olduğundan haberdar olursun.

854

Bazen ibadetin başından ayrılırsın
Bazen günahın ortasında yenik düşersin
Ümitsiz olma asla ve ümitli de olma
Son ana kadar işten nasıl gelirsin sen.

855

Kan oldu bütün canlar ve ciğerler, tamamen yara
Ve kimse az çok bir şey anlamadı
Ey derviş kendi olayını güzel güzel dinle
Arkada oturma çünkü önünde iş vardır.

856

Tamamen takva sahibi olacak kişinin
Bedenindeki iman ahmaklıktan olacaktır
Son an dışında aydınlanmaz
Çünkü efendi mutlu veya zalim olacaktır.

857

Kalbime ölümden bahsetmeme rağmen
Bu gafile tembih düşmüyor
Ey gafil gönül, önünüzdeki zor bir yolculuktur
Bu zor yolculuğu neden yapmışsın?

858

Eğer beden yücedir dersem zayıf kalmıştır
Eğer gönül dersem, beden doğru yaratılmamıştır
Bu nasıllık her gün benim musibetimdir
İlk gecenin olayından kalmıştır.

859

Tuzağa düşmek olduğu için
 Senin kalkman en aşağı düşüştür
 Ey gönül insaf et çünkü büyük bir iştir
 Yeryüzünde altı kapıya düşmektir.

860

Eğer gönül rehberin ümidiyle oturuyorsa
 Eğer kendi gamında kan içinde oturuyorsa
 Korku ve ümit çıkmazında kalmıştır
 İşin sonunda nasıl güneş çıkar

861

Sürekli bu gönül bulutu gibi kendinde değildir
 Önünde olan bu yoldan dolayı kan ağlar
 Sonunda sana ne iş düştü? Derler.
 Bundan fazla sana ne iş düştü?

862

Bir ömürdür onun gidişinden böyle habersizim
 Rüzgâr gibi geçip gitti ve başıma bir pîr geldi
 Gençlik günü gitti ve ölüm gecesi geldi
 İlk gecenin korkusuyla ciğerim kan oldu.

863

Artık geçtir çünkü kendi canımı yakıyorum
 Can ateşimden dolayı mum gibi bedeni yakıyorum
 Ah keşke bana gelmemiş olsaydın
 Bana gelinceye kadar var olmak korkusuyla yanıyorum.

864

Bazen nefis ve akıl kederinden dolayı ağlıyorum
 Bazense iyi ve kötü için ağlıyorum
 Eğer ömrün sonunda ele bir köşe verirse
 Oturur ve kendi günahıma ağlarım.

865

Beni belaya atarlar diye korkuyorum
 Senin söylediğin gibi başsız ayaksız atarlar
 Onun heybetinden dolayı bir günde yüzlerce kez ölürüm
 Öldükten sonra beni nereye atarlar?

866

Beden kimdir! Sürekli baş aşağı etmek gerek
 Gönül nedir! Daima kana boğmak gerek
 Çok aciz bir şekilde şuan yere battım
 Başa kadar nasıl çıkmak gerekir

867

Gece gündüz bu işin peşindeyim dedim
 Ola ki bir an sırların mahremi olurum diye
 Perdenin kapanmasından korkuyorum
 Çünkü ben perdenin arkasında kaybolurum.

868

Amaca ulaşacağım bir yol olmadığı için
 Bir an önce kendi yokluğuma ulaşmam daha iyidir
 Her gün yaşayarak öldüğüm için
 Eğer ölüm bana gelirse boşuna varırım.

869

Daha ne kadar dünyanın etrafında koşarak dolanayım
 Dünyadan, arzu ve istekten doymuşum
 Beni uzun ömürden kurtaran ölüm
 Gerçekten onun arzusunu tekrar arıyorum.

870

Her iki dünyada bir gövde arıyorum
 Elbise ve eşyadan kurtuluş arıyorum
 Dünya hapsinde derbeder olmuşum
 Kurtuluş kokusu üzerinde bir çatlak arıyorum.

871

Can gitti ve bütün ömürde bir mahrem görmedi
 Gönül yorgun düştü ve bütün ömürde bir merhem bulmadı
 Faydasız an başa gelene kadar bırak
 Bütün ömürde bir an mutlu olmamışım.

872

Dünya malında yaralı gönlümden başkası yoktur
 İşte budur ve az çok bundan başka bir şey yoktur
 Kendimden ve varlıktan cana gelmişim
 Yaratılış ve başın bir zerre gönlü benim değildir.

873

Gözyaşı evinin önü ve arkasını kaplamıştır
 Bela seli, su ve çamurumu tutmuştur
 Her an binlerce bela beni yakalamıştır
 Artık vakit geçtir, çünkü gönlümü benden almıştır.

874

Ne zamana kadar her an bir hizmet göreceğim
 Daha ne zamana kadar sürekli yük yaşayacağım
 Ömür gidince ve benden bir iş çıkmayınca
 Sonunda birden bu nefese başlar.

875

Ne kendi bedenimden memnun oldum ben
 Ne de bir an hiçten dolayı rahatladım ben
 Boş düşünceden dolayı soldum ben
 Artık olmadığım için daha ne olayım ben?

876

Ey beden, felekten dolayı avare olmuyor musun?
 Ey gönül, sen bu ortamda kan revan olmuyor musun?
 Ey can, sen bu bedenden bıkmadın mı?
 Artık neden mutlu olarak çıkmıyorsun?

877

Mademki bu uçsuz bucaksız keder bitmeyecek
 Canla başla yeryüzünü terk edeyim
 Ey canı dudağa gelmiş bedenden vazgeç
 Yoksa Ben avareyi görmedin mi?

878

Ben bu iki dünyadan da vazgeçmişim
 Allah için beden tembelliğiyle daha ne zamana kadar?
 Bir günde yüzlerce yerde ayaktan düşmüşüm
 Kendimi yalanla ne kadar ayakta tutabilirim?

879

Bu erdem denizinden dolayı yorgun olan benim bugün
 Usanmış candan dolayı ansızın dolmuş
 Beni her iki dünyanın işinden azlettiler
 Kendimi yalanla ne kadar meşgul edeyim?

880

Mana şarabından dolayı sarhoş olan kuş
 Uçtu ve efendinin keremine gönül bağladı
 Ahret şansı bana el vermedi ki tutayım
 Sonunda eşkıya dünyanın hayalinden kurtuldu.

881

Ey sevgili! Yokluğa düşünce kurtulurum
 Onun kapısının huzurunda can verip kurtulurum
 Eğer senin yolunda yok olmak bir şey değilse
 Sonunda istemekten vazgeçip kurtulurum.

882

Bazen benim binlerce kaybolmuş işime sahiptin
 Bazen beni bütün işten uzaklaştırırsın
 Eğer vakti geldiyse beni benden tekrar kurtar
 Ne zamana kadar gece ve gündüz huzursuz bana sahip olacaksın?

883

Dalgıçlık dışında hevesim yoktur, ne yapayım?
 Dalgıçlık nefesim yoktur, ne yapayım?
 Bir denize düşmüşüm, girdaba
 Kimseye cevap verme takatim yoktur, ne yapayım?

884

Gönül, arzudan dolayı sevgilinin yolunda durunca
 Ne kendi bedeniyle konuştu ne de rehberin ruhuyla
 Koşma ve korku çok olunca
 Birbirleriyle kesinlikle (birlikte) durulmaz.

885

Bir zerre o hüküm gibi değişmez
 Ölüm olmadan kimse yola çıkmaz
 Bu çetin vadinin korkusundan dolayı gönlüm kan oldu
 Bu kandan olmayan gönül taş olur.

886

Feleğin etrafında dönmesi uzundur
 Korkuyor ve o korkudan canlanıyor
 Dünyanın kiblesinin böyle olduğunu görünce
 Yüzlerce asır geçti ve (hala) bu şekilde dönüyor.

887

Kıyamet günü olayından korkuyorum
 Yeraltı hadisesinden korkuyorum
 Bana neden korkuyorsun derler
 Bu şekilde nefes kesen ölümden korkuyorum.

888

Ey gönül, her şeyi denedik ve gittik
 Vefa ettik, cefa derdik ve gittik
 Özetle o şekilde gitmişiz ve gittik
 Çok söyledik, dinledik ve gittik.

889

Heves ve açgözlülük yüzünden güneşsiz ve uykudayız hepimiz
 Hırs ve kıskançlık yüzünden ateş ve hararettayız hepimiz
 O faydasız ömrün peşinden giden şeyi
 İhmal ettik ve gittik hepimiz.

890

Din yolunda asla doğruca yol almadık
 Gönül muradını bir an hiç kabul etmedik
 Yazık ki kendi günlük gafletimizden dolayı
 Gittik, çok fazla düşman ve düşmanlık kazandık.

891

Bugün yok olmuş o beden nerede?
 Bugün gözden kan akıtan o gönül nerede?
 Alkış tuttuğumuz her heveste
 O alkıştan dolayı elde kalan rüzgârdır bugün.

892

Geçen ömürden fazla bir ibret kalmadı
 Kalandan da fazla bir hayret kalmadı
 Kendisinden cana bir nefes değer ömür
 Rüzgâr gibi geçti ve fazla özlem kalmadı.

893

Canın gidişi huzura saf olarak gelince
 Beden yok olma nedeni olarak ortaya çıktı
 Gözyaşında ve ömür ateşinde olan ömür
 Rüzgâr gibi geçti ve önüne toprak geldi.

894

Gönül derdi başına yerleşti ve derman gelmedi
 Can gönlün başı oldu ve sevgiliye varamadı
 Konuşma ve duymadan dolayı ömrüm güzel güzel kavuştu
 Bizim bu dert hikâyemiz sona ermedi.

895

Hem işsizlikte iş elden gidiyor
 Hem de yüce ömür hakirlikte devam ediyor
 Bu kalan ömrün nasıl olacak çünkü
 Geçen ömürden hiçbir nasip almadı.

896

Yazık ki yalancı beden gönlümü öldürdü
 Mehdi, Deccal'ın zulmüyle beni öldürdü
 Bir çölde bir ateş böceği gibi küçük bir kandil taşıyordum
 Ağır bir fırtına geldi ve hemen söndürdü.

897

Ne yazık ki vaktim elimden gitti
 Huzursuz canım ve gönlüm elimden gitti
 Hileyle kendi işimi bulayım dedim
 Bulur bulmaz işim elden gitti dedi.

898

Gönlün gül bahçesinden benim nasibime diken ulaştı
 Candan yetişen dudağa düşünce geldi
 Ne yazık ki ömür güneşim ansızın
 Habersizce duvarın başına ulaştı.

899

Ömür viranesi hazinenin layığı olmadığı için
 Ömür hanesi de sağlam olamaz
 Uykuda olma vaktidir, ola ki giderim
 Çünkü sonunda ömür efsane oldu.

900

Bugün ne yokluğa ne varlığa oturan benim
 Yokluk perdesinde âşık ve sarhoş vardır
 Ne çare bulayım çünkü cam düştü ve kırıldı
 Hem el işten çekildi hem de iş elden.

901

Ömrün temeli sağlam olmadığı için gittim
 Ve bu karanlık saray, namahrem acımasızdır
 İsa'nın bir iğnesinin kaybolduğunu düşün
 Ve dünyanın değerinin azaldığını hayal et!

902

Aşk yolunu ve kulluğu görmeden
 Hasretten ve kovulmaktan başkasını görmeden gittim
 Dünyaya sırt çevirmiş bir şekilde ağlıyorum
 Hayatın yüzünü görmemiş bir şekilde ölüyorum.

903

Benim işim sıcak gönül ve soğuk nefesten geçti
 Her kuru ve ıslağım dertten geçti
 Candan daha yüce olan gönül
 Rüzgâr gibi bana geldi ve toz gibi geçti.

904

Ömür bitti ama gönül yaptıklarımın pişman oldu
 İşim bitmedi ama iş çok zor geldi
 Yola bakarsam yol bitti bana
 Ömre bakarsam, ömür bitti bana.

905

Bu şekilde ömrümden nasibimi almadım
 Kimse de iki dünyada bir şey elde etmedi
 Onu kederinden dolayı gönlüm kan ağlıyor
 Bir iş yapmadım ve (aslında) yapabilirdim.

906

Alçak değilse de dertten dolayı beden alçaldı
 Sarhoş değilse de vahlanmaktan dolayı sarhoş oldu
 Göz kırpıncaya kadar yenik düştüm
 Gönül elden gitti, hoş zaten elde değildi.

907

Yazık ki çaresizce ölmek gerekir
Sıkıntı ve düşüncede ölmek gerekir
Nasıl yaşamak gerektiğini nasıl bilirdim
Hasret dolu gözün inleyerek ölmesi gerekir.

908

Gönül gitti ve mutluluk ateşinden duman görmedi
Can dünyadan gitti ve dünyadan fayda görmedi
Onunla bütün dünyayı gördüğüm göz
Kanla doldu ve hiç iyilik gözü görmedi.

909

Sakın! Ey yorgun gönül kervan geçiyor
Uyan artık çünkü dünya gelip geçiyor
Bütün ömründe güzel olan bir an geçti
Bütün sonsuzluk onun ümidiyle geçiyor.

910

Çabucak geçen ömür tasavvur değildi
Ömürde düşüncenin zarar ve faydası olmadı
Ömrün sonu önce efsane olduğu için
Her şeyin tasavvur olmadığı ömür nerede?

911

Dünyanın temeli tamamen gurur ve sevdadır
Saklanamaz çünkü hepsi aşikârdır
Ne kadar sıkıntı çeksen de ömrün sonuna
Baktığın sürece yine hepsi yazıktır.

2.24. YİRMİ DÖRDÜNCÜ BAP: ÖLÜM GEREKLİ VE YERYÜZÜ ÖLÜLERİN TOPRAĞIDIR

912

Mademki senin ecel aslanın pusuda olacak
 Senin toprağa düşmen kesinleşecek
 Dünyada mal mülk elde etme, bil ki
 Zamandan senin kısmetin iki arşın toprak olacak.

913

Ağlarım çünkü sana ilahi lütuf geldi
 Senin mülkünde ay bir aya kadar geldi
 Her bir vatanda bir saray ve bahçeyi ne yaparsın
 Tekrar geleceğini sanırsın.

914

Senin yüzün helak edileceği gibi
 Senin nasibin iki arşın mezar olacak
 Yeryüzünde ne kadar yer ve saray yapacaksın
 Çünkü senin yerin toprağın altı olacak.

915

Gönül ateşinden dolayı duman gibi yükseleceksin
 Zarar ve fayda yolundan kalkacaksın
 Kendisinde güvenle oturduğun bu kiblede
 Emin bir şekilde oturma çünkü bir an önce kalkacaksın.

916

Ya bir dağda mukim olursun yahut bir çölde
 Geçmişlerin toprağına komşu olursun
 Gelmemişler senin toprağının üzerinden geçerler
 Senin de geçmişlerin üzerinden geçtiğin gibi.

917

Mümkün olan her rengi karışık bil
 Sakin olan her fitneyi hareketli bil
 Gökyüzündeki ay gibi olan bu yüzün ne yazık ki
 Ölüm kasırgasından yere düşmüş bil.

918

Diyelim ki iki dünyada mutluluk gördün ve gittin
 Bütün güzellerin zülfünü örttün ve gittin
 Arzuladığın her şeyin
 Farz et ki hepsine ulaştın ve gittin.

919

Heves sokağından ortaya çıkan çok kişi
 İki dünyadan bir nefesle gelmedi
 Uçsuz bucaksız bu çölde
 Çok fazla (kişi) gitti fakat kimse geri gelmedi.

920

Ölüm toprağına baş koyan kavim
 Dirilişe kadar kendi dedikodusundan kurtulur
 Ne zamana kadar bir kişinin tekrar haber vereceğini sanırsın
 Habersiz oldukları için nasıl yeniden haber verirler.

921

İki gözü gözyaşıyla şaşırtmak gerekir
 Kederim o kadar çok ki azık yapmak gerekir
 Ne zamana kadar aydınlık pak suya sahip oluruz
 Kara toprağına yönelmek gerekir.

922

Yas tutanlar hala toprak âleminde
 Toprak gamında hala toprak olurlar
 Bu aşağılık dünya ne kadar boş olsa da
 Bu mide toprakla doymuyor hala.

923

Sınırsız toprakta halka kurmuş
 Ezel hükmünden ebedi görüş getirmiş
 Feleğin kapı ve duvarı öyle çok döner ki
 Biz lahit duvarına yüz çevirmişiz.

924

Bizim parlak cevherimiz bedenden gidince
 Bizim gül bahçemiz dikenlerle dolar
 Bize uğrarlar ve hiç kimse bilmez
 Yerin altında bizim bedenimize ne olacak?

925

Beden iki dünyadan o kadar engel kaldırdı ki
 Ümmi oldu ve her kitaptan gönlü kaldırdı
 Ölüm gerekli olduğu için var olan hiçbir şeyle
 Hiçbir hesabım olamaz.

926

Bu dünyada ortaya çıkan halk
 Evde sonuca tutulup kaldılar
 Bu şekilde kendi gamını çekme çünkü ben ve senin gibi
 Çok kişi geldi ve gittiler.

927

Ey zavallı gönül nice değerli ömür geçti
 Nice kâfir inançsız ve mümin dindar gitti
 Ey insan kendinle hesaplaş, ne kadar zamanın var
 Ne kadarı geldi, ne kadar çekip gitti?

928

Yazık ki feleğin cefası sürekli kalır
 Nefes alan her can yaralı gönül olur
 Ciğer kanın toprağıma o kadar battı ki
 Bak gör, yeryüzü ciğer gibi bağlı kalır.

929

Ey gönül, dünyanın işi geçicidir bilirsin
 Senin vaktin geçecek başka bir zaman
 Toprağın üzerinde kibirle yürüme, toprakta otur
 Çünkü bu toprakta gümüş tenli olan yok mudur?

930

Vadi ve dağda olan her zerrede
Geçen her güzelden bir iz vardır
Kapı ve duvarda olan şekiller
Akıl yüzünden sevgilinin şekli gibidir.

931

Yeryüzünün parçaları akıllıların bedenidir
Havanın zerreleri tamamen dudak ve dişdir
Üzerinden geçtiğin toprağı düşün
Güzellerinin saçı ve sevgililerinin yüzüdür.

932

Dünyada bir kimsenin yok olduğu her toprak
Değirmen taşının öğüttüğü bedenlerdir
Senin yüce başına oturmuş her tozu
Saçma çünkü baş yüce olmuştur.

933

Ay gibi bir yanaktan lale görüyorum ben
Siyah bir yüzden yeşillik görüyorum ben
Gurur rüzgârıyla dolu bu başta
Toprak kadehini yol olarak görüyorum ben.

934

Ben ve senden önce nice yaşlı ve genç olmuştur
Birçok mutsuzluk ve saadet olmuştur
Toprak ağzına lokma atma çünkü toprak
Çerezlik gibi nice toprak ağızlı olmuştur.

935

Dün gece toprak öfkeli öfkeli gösterip
Beni ayakaltına attın diyordu
Ben senin gibi olmuşum, sense hoşça habersizsin
Çabuk ol, çünkü sen de hazırlık yapacaksın.

936

Bilinçsizce ağızıma götürdüğüm her testi
 Bir haber verinceye kadar dinle der
 Ben bu mahallede senin gibi olmuşum fakat
 Ne sürekli yok olurum ne de geri dönerim.

937

Ölmüşlerin toprağının yatağını görüyorum
 Yerin altında gizli olanları görüyorum
 Ne kadar yokluk çölüne baksam da
 Gelmeyenleri ve gidenleri görüyorum.

938

Yerden yeşeren her bitki ve gül
 Gül renkli yeşil hatlı birinin torağından bitmiştir
 Dağda ve çölde yeşeren her nergis ve gül
 Bir güzelin gözünden ve kan dolu gönülden çıkar

939

Senin imtiyazında her bir hadise başka bir kılıçtır
 Senin huzurunda her olay bir sistir
 Topraktan biten her yaprak ve bitki
 Her gönülden kaybolunca başka bir ahtır.

940

Ey kabir ehli! Toz toprak oldunuz
 Her zerre her bir zerreden kaçtınız
 Bu nasıl bir saraydır ki habersiz oldunuz
 Ve her şeyden habersizsiniz.

941

Ölümden dolayı su gibi sevgilime yöneldi
 Onunla birlikte iki harfle hikâyemi kısalttı
 “Gittiğinde seni nerede arayayım ey sevgili?” dedim
 “Nereye gideceğimi nerden bileyim?” diye cevap verdi.

2.25. YİRMİ BEŞİNCİ BAP: ÖLENLERİN MERSİYELERİ HAKKINDA

942

O ay yüzlü benden uzaklaştı
Onun mateminde kucağım kanımla doldu
Dün gece onu uykuda gördüm, toprakta uyumuş
“Nasılsın?” dedim. “Nasıl olduğumu nasıl diyeyim?” dedi.

943

Yıldırım gibi kısa bir varlıkla gelen ay
Böylesine çabuk gidince neden gelmişti
Herkes o yetim incisi nereye gitti der
Bense kendi nereden gelmişti diyorum.

944

Kimse Ceyhun’un başında işaret aramaz
Karun’un kesesinden bir dirhem istemez
Ölen bir kişiyi yeniden ne kadar ararsın
Bir denizden bir damlayı kim ister tekrar?

945

O şarap çeşmesi toprak kadehi oldu
O güneş çeşmesi kaynamaktan durdu
Can çekişen bir kuş gibi ne yazık ki
Bir an çırpındı ve bir anda sustu.

946

Yazık ki toprağım, gül bahçesinin ortasına döküldü
Ecel rüzgârından dolayı ağlaya ağlaya saçıldı
Gönlümün derdini kime söyleyeyim çünkü bahar da
Gül açtı ve benim gülüm çiçek döktü.

947

Âlemi süsleyen güneş gibi düşen ay
Herkes onun sevgisine yöneldi
Dün gidiyordu ve ayağına saç sürüyordu
Ve bugün bir kıla döndü ve elden ayaktan düştü.

948

Çabuk dönen ve giden o gamdan ah olsun!
 Rüzgâr çölden geçti ve gitti
 Gül gibi gençlik ve dünya görmeden
 Binlerce sıkıntı bıraktı, geçti ve gitti.

949

O güzel ay yüzlümden dolayı ağlıyorum ve ağlıyorum
 Onun dudağı gibi şeker tadıyorum ve ağlıyorum
 Bir gün onun ayağının ulaştığı toprağı
 Kendi gözüme çekiyorum ve ağlıyorum.

950

Ey gönül! Ben zavallıya ağla ve sorma
 Tatlı candan yakın ve sorma
 Benim toprağımın uyuyanı rüyama geldi
 “Nasılsın?” dedim, bak ve sorma dedi.

951

Geçen (gün) sevgilinin toprağının başında yaralı gönülle
 Kendi yanağımın üzerine ciğer kanı yağıdırıyorum
 Bize “nasıl ağlıyorsun?” diye ses geldi
 “Kendine ağla çünkü önünde çok iş vardır” dedi.

952

Ey yeryüzünün ayı! Feleklerin kalesine gittin
 Ya Rab! Nasıl saf geldin ve saf gittin?
 Gençlik ateşinde su içmemiş
 Rüzgâra girmediğin için toprağa gittin.

953

Ey yardım etmiş ilk gün de gitmiş
 Kalk çünkü bulutun bu ağlayışı senin gamındandır
 Bahar bulutu senin ayağının toprağını yıkayncaya kadar
 Senin toprağında senin yüzün gibi yeşillik bitti.

954

Senin toprağında başı göğsünde menekşe gibiyim
 Senin yapraksız gülün, halka gibi kapıda kalmışım
 Eğer senin toprağının başından yüz çevirirsem
 Senin toprağının başından başıma toprak olsun.

955

Gittin ve gönülde beni dikenle yaraladın
 Eğer gönülde var isen görülmeye değersin
 Senin toprağında benim kanla dolu gönlüm kalktı
 Gözden gittin ve gönülde oturdun.

956

Ey kendi matemiyile geceyi sonlandıran
 Yaş dolu gözüyle yeri çamurlaştırdı
 Huzurda ve sıkıntıda benim dert ortağım sendin
 Sen gidince ben derdimi kime söyleyeyim?

957

Sen gittin ve senden bana kalan (ancak) ciğer kanıdır
 Senden bana kalan, dudağa gelmiş can ve tehlike dolu gönüldür
 Senin kucağında olmayan bir saçım yoktur.
 Senden bana kalan, her bir kıl üzerinde bir ağıttır.

958

Ey kara toprağı tutmuş senin yüzünün nuru
 Senin ölümünden dolayı güneş ve ay tutulmuş
 Fani cadı gibi bu âlem
 Senin arzunla doğum derdine tutulmuş .

959

Benim ağlayışım bahar bulutu gibi olmadığı için
 Benim inleyişim, ağlayanın inleyişi gibi olmaz
 Ey aziz sevgili! Senin ölüm kederinden dolayı
 Şehirde yüz binlerce hakir benim gibi olmaz.

960

Benim mahremim kimdir şimdi, senin mahremim
Senin gamından dolayı kendimi öldürmem tehlikedir
Kendine yas tutmuş gönülden nasıl söyleyebilirim
Çünkü o kendi matemini senin mateminde bıraktı.

961

Kalk ve toprağın bulutunu yıkayasın
Ta ki senin toprağından yeşillik bitiresin
Ey uyumuş, eğer söz söylemiyorsan sen
Sanırsın ki senin bu toprağın konuşuyor.

962

Senin gül renkli yanağın olmaksızın gül, dikenliktir benim için
Senin kederinin çeşmesi benim için pınar başı gibidir
Senin yüzün olmadan ey yüzünü toprağa çevirmiş
Şaşkın bir gönül ve bir felektir benim için.

963

Senin yüzün olmadığında aya siyahlık geldi
Senin ölümün gençliğe ve tanyerine geldi
Tekrar kalkmayacak şekilde uyudun
Geri dönmeyecek şekilde gittin.

964

Ansızın yüz gibi yola yöneldin
Ne için siyah yüzü ortaya çıkardın
Yazık ki senin yüzünün etrafını toprak tuttu
Ayın çevresinde bir yeşillik ortaya çıkardın.

965

Nazdan ne fayda, daha nasıl bir fayda olur
Mum olmadan bir gece nasıl uyudun artık
Şimdi toprakta kefenle uyursun
Gittin ve sonunda ne olmadığını söylersin.

966

Can senin gidişinden haberdar olunca
 Gönül seher vakti inlemenin başına geçti
 Ey yeryüzünün hazinesi, onun hepsi senin talihindir
 Büyük olacağını nasıl bilirdin?

967

Sensiz benim dert ortağım senin toprağına dönüştü
 Sensiz gözden çok fazla kan akıttım
 Gül yaprağı gibi ve yeşil yanaktan senin yeşilin kaldı
 Gülün ve yeşilin yaprağı sensiz hatırımdadır benim.

968

Sensiz uyumak bizim için küfürden beterdir
 Artık senden konuşmak ve duymak bizim içindir
 Ey siyah toprakta yüzü ay gibi yapmış
 Senin yüzün olmadan bizim yönümüz olmaz.

969

Senin toprağında vatani bilmiyordum
 Senin ayını kefen olarak görmüyordum
 Sensiz yaşayamayacağımı biliyordum ama
 Yüzün olmadan yaşamayı bilmiyordum.

970

Ne zamana kadar senin felaketinden dolayı dert çekeyim
 Senin yüzünden ateş dolu sineden soğuk nefes (çıkarayım)
 Ey göz ve kandil! Söyle tedbir nedir?
 Sıkıntı çektiğim için toprak senden dolayı mutludur.

971

Yazık ki senin yasemin gibi kucağına dökülüyor
 Senin büklüm büklüm siyah zülfün dökülüyor
 Ey benim otuz iki yaşım! Artık bak!
 Çünkü senin ağzından otuz iki inci dökülüyor.

972

Toprakla birlikte çimenin gülünü giydin
 Toprağın altında Hoten miskini sürdürün
 Dün nazın başından gömlek giydin
 Ve bugün kapının toprağıyla kefen giydin.

973

Senin mateminde siyah giymiş felek kaldı
 Senin ayrılığından dolayı ruhlar dehşet içinde kaldı
 Yazık ki senin nazik çiçeğin daldan düştü
 Senin şakıyan bülbülün sessiz kaldı.

974

Senin ölümünden dolayı benim sırrım açığa çıktı, ne yapayım
 Sen gittiğin için ben kime nazlanayım, ne yapayım
 Ey canım ve gönlüm! Benim canımı ve gönlümü yaktın!
 Ben sensiz nereye gideyim, ne yapayım?

975

Ey gitmiş ve bizi mahvetmiş olan
 O yüce serviyi mezara götürmüş
 Senin toprağın üzerinde mehtap parlıyor ve sen
 O ay gibi yüzü toprağa sürmüş.

976

Bulutun iniltiyle ağlamasından dolayı taze ve temiz gül
 Eteğini parçalamış gülümseyerek yeşerir
 Senin toprağının üzerinde bulut gibi inleyerek ağlıyorum
 Gül gibi topraktan yeşeresin diye!

977

Çok çabuk ölüme niyet ettin fakat
 Binlerce fersah gittiğini sanırsın
 Nazla dünyaya sığmadığın halde
 Sonunda dar bir taş mezara sığındın.

978

Gözlerimin görüşü geri gelmez
 Senin yüzün olmadan dünyayı görmek karardı
 Senin bulunmuş olduğun yere bakmıyorum
 Ben senin yerine sen olmadan nasıl bakarım?

979

Senin ölümün bu doğuşun ardından geldiği gibi
 Senin ayağa kalkman düşmek gibi olur
 Senin bütün bu can çekişmen ne içindir?
 Çünkü işin sonunda can veren sen olursun.

980

Gül, bahar bulutunun ağlamasıyla güldü
 Ey gümüş yanaklı bir an bizimle otur
 Bizim işimiz nasıl yükselir diye düşün çünkü
 Bizim toprağımıza çok fazla inleyerek batarsın.

981

Benim toprağımdan dikenin çıktığı gün
 Gül yaprağı yanağım, yolun toprağı gibi hakir oldu
 Ağla, benim toprağımın başında inleyerek ağla
 Söyle ey tamamen toprağa dönen, bütün iş kimindir?

982

Ey sevgili! Gittim, temiz gönlüm üzerinde ağla
 Bu korku verici siyah yerimde ağla
 Ey gül! Ben toprağa gidince sen de gülme
 Ve ey bol bulut! Benim toprağımın başında ağla!

2.26. YİRMİ ALTINCI BAP: AĞLAMA ADABI HAKKINDA

983

Canım ve gönlüm süluktan dolayı yıldırım gibi oldular
 Onun boğulmuşu, ayaktan başa kadar (boğulmuştur)
 İçimdeki bu Firavunlar
 O kadar çok ağladım ki boğuldular.

984

Benim aşkımda sır perdesiyle ne iş olur
 Ben gönlü yanığın işi gözyaşı ve duadır
 Her ne kadar koşmada çabalasam da
 Benim gözümde gözyaşı artık dinmiyor.

985

Gönül denizim ne kadar çok perişan olsa da
 Yaratılış gayretinden dolayı sır cevherini delmedi
 Gönlümün yaratılıştan dolayı gizlediği sırrı
 Gözyaşım topluluğun başından yüzüme söyledi.

986

Her an artan benim gönül kanım
 Derya derya gözden dışarı çıkar
 Benim bedenimin toprağıyla testi yaptıkları an
 Eğer o testiye su koyarsan kan olur.

987

Gamlı gönülden kanın dökülmediği gece yoktur
 Benim terimin temiz dökülmediği gün yoktur
 Bütün ömürde bir hoş su şerbeti içmedim
 Göz yolundan toprağa tekrar dökülmeyinceye kadar.

988

Benim için şimdi musibet olan bu cilve
 Halimin nasıl olduğunu nasıl anlatılabilir
 Benim gözümde dökülen her gözyaşını
 Eğer parçalarsan binlerce deniz kan olur.

989

Eğer gönül benim kim olduğumu tanıdıysan
 Suphanallah! Nasıl güzelce yaşadın
 Ah keşke eğer gönül susuzluğum dinmezse
 Ağlamaktan doyan bir göz olursun.

990

Eğer can dersem, onun harap yeri kalmadı
 Eğer gönül dersem, onun sevap görüşü kalmadı
 Sel gözünden dolayı, kendi yükünü nasıl söyleyebilir
 Çünkü o kadar çok ağladı ki hiç suyu kalmadı.

991

Her gece bir keder, benim gözümünden kan akıtır
 Eğer az dökerse yine de buluttan fazla döker
 Sarhoşlukta onun ölümünü düşündüğüm için
 İçtiğim her şarap gözden dışarı dökülür.

992

Benim içimden bir deniz ortaya çıktığı için
 Göz çeşmesinden parıldayan inci çıkar
 Denizden çok fazla çeşme çıkar derler
 Nasıl olur çünkü çeşmeden benim denizim çıktı.

993

Her ne kadar işim tepetklak olsa da
 Kendi gözümle tekrar mutlu olurum
 Gözyaşıyla gelire sahip olan yüzüm
 Her an bana yenilik bağış yapar.

994

Ey göz, uykuya dalmak gerekir dedim
 Uykunun gönlünden nasip almak gerekir
 Bu şekilde ağlama, ateşte boğulurum dedi
 Bu işi su ile yapmak gerekir.

995

Dert ortağının izini arayan gönül
 Kana döndü ve bulamadı, feleği arıyordu
 O kanı, gözden tamamen benim kucağıma döktü
 Çünkü o da benim gözümde bir köşe arıyordu.

996

Ey gönül, her an el kana bulanamaz
 Eğer gönül götürdüysen gamdan dolayı şimdi götürülmez
 Ey göz, sen az ağlıyorsun, ne kadar sulusun
 Hiçbir yerde köprüyle dışarı çıkılamaz.

997

Ey gönül, aşk hevesinden dolayı ettiğini bul
 Kendini öldürmede elini hançere götür
 Eğer bakmışsan gönlün kana döndü
 Senden akan kan gibi hızlı yürü.

998

Ciğer kanında oluşacak her sel
 Aşk vadisinde mürşit olacak
 Düşünceyle oturan her hoş gönül
 Ağlasın çünkü hepsi ağlayarak kalkacak.

999

Şuan benim gönlümde ve kanımda olan kan
 Gözümünden dolayı yüzlerce Ceyhun gibidir
 Eğer benim canıma kastedersen öldürürsün
 Benim olduğum yerde binlerce kan denizi olur.

1000

Nerede bir dost onunla birlikte ağlayayım
 Eğer dostum olursa iyi ağlarım ben
 Bütün yeryüzünde tekrar bulamıyorum
 Kendisine battığım toprağa ağlıyorum.

1001

“Benim gönlüm bu can evidir” dedim
 Görmekten harap olmuş tufan budur
 Çok fazla gözyaşım olduğu için
 “Gözünü suda bırak, derman budur” dedi.

1002

Utançtan yanağın gül gibi kızarıyor
 Heyecandan dolayı dudağın şarap acılığı gibi oluyor
 Seninle birlikte suyum köprüye çıkmadığı için
 Köprüye gelmediği için kan ağlıyorum.

1003

Ey senin aşkın! Beni koşturmaya attı
 Senin sevdan beni güneşsiz ve uykusuz düşürdü
 Senin yüzün olmadan benim gözbebeğim
 O acımasızca teslim oldu.

1004

Ne zamana kadar kan gözünden saf gözyaşı akıtacağım
 Başımın tepesinden yüzlerce saf gözyaşı gelip geçti
 Senin yüzünden gönlüme yerleşen dert
 Yüzlerce gözyaşı deniziyle ne zaman sona erecek?

1005

Benim gönül derdimi sen çok fazla beğendiğin için
 Bir dertliye bedenimi çok fazla bağışladım
 Benim ağlayışımın dolayı sana gülerek gelir
 Sen daha çok gülesin diye ağlıyorum.

1006

Canım olduğu sürece benim varlığım ve senin hançerin
 Eğer seninle birlikte olmayacaksam, canı ne yapayım?
 Geliyorum ve bulut gibi gözyaşı döküyorum
 Senin kapının toprağına gözyaşıyla su çarpayım diye.

1007

Ey senin gül gibi yanağından dolayı gözün gülsuyu
 Senin kirpiğinin dikenini gözün uykusunu götürmüş
 Senin aşkının ateşi gönlümden kalkınca
 Her nasılda gözün suyu dinmiyor.

1008

Göz gümüş tenli sevgiliye düşünce
 Sınayan gönül ve göze kan düştü
 Göz bakmayınca gönül kan oldu
 Gözümde yer alan her kan döküldü.

1009

Toprağa oturmuş beden
 Can, bekleyiş ipinin düğümünü
 Göz, gönül kanıyla kucağımı doldurunca
 Gönül de gözden dolayı kenara çekilmiştir.

1010

Ey sevgili! Senin kederin beni
 Benim mahalleimde toprağa çok fazla diken ekti
 Ben de gözle asla ortaya çıkmam
 Gözüm gözyaşından dolayı yüzümden el çekti.

1011

Mum gibi çok fazla yanmaktan güneş ve uykum gitti
 Öfkeli gönlümün huzuru ve rahatı gitti
 Bulut gibi gözden o kadar çok su akıttım ki
 Gözden dolayı insanların huzurunda eridim.

1012

Ne zamana kadar senden dolayı yüzü yere düşürmek gerekir
 Gönül ateşi ve ateşli ah bulundurmamak gerekir
 Benim gözümde o kadar çok su döküldü ki
 Sonunda senden dolayı gözü bu şekilde bulundurmamak gerekir.

1013

Her nefeste gözümden o kadar çok sel aktı fakat
 Yine de gözümün bu hevesi dinmedi
 Gözümün çok fazla su akıtmasından dolayı
 Kimsenin önünde gözümün bir suyu kalmadı.

1014

Senin yüzüne bakan gözüm
 Benim ağlayışından dolayı gözbebeğim yaşamadı
 Can, ateşin ucundadır ve gönül suyun başındadır
 Gönlüm çok fazla yandı ve gözüm çok ağladı.

1015

O ay, beni toprak gibi sokağa attı
 Ve kendi arzusunda beni bir tarafa savurdu
 Yüzümde binlerce damla kan vardır
 Gittiği gün öylesine baktı geçti.

1016

Benim bu gam çeken gönlüm vatani kanda görünce
 Her gün benim nurumdan dolayı yükselen bir gam gördü
 Bu daracık evden doydu, çöl istedi
 Gül yanaklıyı görünce gözyaşı nehre döndü.

1017

Kırık gönlü senin huzuruna sürüklediğim gün
 Onun gülünün üzerine oturanı senin huzuruna sürüklerim
 Yani gözyaşı gülün üzerine oturunca
 Öne gel çünkü sıkıca kapalıyı (dudak) senin önüne çekerim.

1018

Gönülle konuştum, çok fazla zarar görüyorum
 Senin elinden dolayı gözü kan saçarak görüyorum
 Gönül, "Akan gözyaşıyla beraber gideceğim" dedi
 Bu şekilde kalbi giderken görüyorum.

1019

Kendi ağlamamdan dolayı çok iyiliğim olur
 Gözyaşı cevherinden dolayı sanki her şeye sahip olurum
 Benim kıvılcımımın rengi öylesine sıcaktır
 Onun yüzünün sıcaklığından dolayı kırmızı yüzüm vardır.

1020

Senin yüzünün gece rengi beni mutlulukla büyüledi
 Koşarak saldırıyordu çünkü benim kanıma susamıştı
 Sanırsın ki yüzün sıcaklığından dolayı yuvarlandı
 Senin yüzünün gece rengi benim gül gibi gözyaşım oldu.

1021

Senin gölgen senin çevrende dönmeyinceye kadar
 Senin kıskançlığından dolayı gömleği iki kat yaparım
 Her ne kadar benim kucağım gözyaşından deniz gibi olsa da
 Senin aşk yolunda bozguncu değilim.

1022

Sensiz, her bir kılımdan ağıt çıktığı gibi
 Sensiz her tarafımdan bir inleme yükselir
 Her an hızlıca koşan gül renkli gözyaşım
 Sen olmayan yüze çok fazla geldi.

1023

Bir gözün nazarıyla harap olan gönle bak
 Ateşten dolayı nasıl tekrar ip oldu
 Bizim dünyamızın malı bir göz ve bir gönül gibi
 O, ateşin başında ve diğeri suyun başındadır.

1024

Önce benim gönlüm, senin yüzünün aşkını canda taşıdı
 Ortaya çıkınca gizlenmesi mümkün olmadı
 O gidince tamamen gözyaşına döndüm
 Çünkü bugün zorla da olsa tekrar elde edilemez.

1025

Eğer gönül böylesine çılgın âşık değilsen
 Senin aşkından dolayı bir an sabırlı olursun
 Ah ah! Her an senin ayrılığındaki gözyaşını
 Ben döküyorum, binlerce deniz olursun.

1026

Ben gözden kapıya kan döküyorum
 Her an başka bir musibetle döküyorum
 Senin yüzünün aşkında olduğum sürece yaka tuttu
 Etek etek ciğer kanı döküyorum.

1027

Sensiz bir an kendi canında olmayan gönül
 Canı senin başına verdi ve pişman olmadı
 Senin derdinin yaşında çok fazla kan ağladı
 Senin dert ortağını öldürdü ve onun dermanı olmadı.

1028

Her ne kadar kederim ağlamaktan dışarı olsa da
 Her gün benim ağlayışım artıyor
 Ey can aydınlatan saki! Cami'nin köyünde
 Gönlüm kanla doluncaya kadar ağlarım.

1029

Senin gamınla benim gönlümün parlaklığı kalmadığı gibi
 Beni kan saçan gözümde uyku da kalmadı
 Ey saki! Dert tortusunu canıma dök
 Ciğerimde su kalmayınca kadar kan ağlayayım .

2.27. YİRMİ YEDİNCİ BAP: ÜMİTSİZLİK VE ACZİN İTİRAF EDİLMESİ HAKKINDA

1030

Yazık ki gönlüm bir deva kokusu almaz
Aşk vadisinde bir merhaba duymaz
Bu çöle giden kafileden
Bir ömür büyük çanın zilini çaldı (fakat) duymaz.

1031

Eğer gönül dersem, nihayete kavuşamadı
Dertle soldu ve bir devaya varamadı
Eğer can dersem onun iki dünyası bir adımdır
Çok uzağa gitti ve hiçbir yere varamadı.

1032

Yazık ki gönlüm talihin gölgesini görmedi
Halkada şekiller halkasından başkasını görmedi
İki dünyanın toprağını süpürdü ve yüzlerce kez kök kazıdı
Heves rüzgârından başka elek başı görmedi.

1033

Canım işin özünden haberdar olmadığı için
Bazen kendinden ümitsiz oldu bazen olmadı
Her gün binlerce perde parçaladı
Onun için acizlik perdesinden daha iyi bir yol olmadı.

1034

Sema hırkasını baştan atıncaya kadar
Kendimizi toprak gibi görüşten attık
Her ne kadar boş lafla sise kılıç vursak da
Bugün kendi acizliğimizden kaçtık.

1035

Bir ömrü mana hurmasının hevesine bağladım
Belki her hesaptan kurtulurum dedim
Şimdi bana yasaklı olan her levhayı
Gözyaşıyla yıkadım ve kalem kırdım.

1036

Bir ömür habersizlik sebebiyle koştum
 Belki akılla hüner sahibi olurum dedim
 İşin sonuna kadar acziyet perdesinin arkasında
 Yaşlı kadınlar gibi ağlayarak oturmuşum.

1037

Eğer ben felek isem, sürekli sana bağılıyım
 Güneşin huzurunda biraz buz tabiatlıyım
 Yüz kez ve binlerce kez bana malum oldu
 Hiçbir hesaptan değilim, ne kadar çirkinim.

1038

Su ve toprak hadisesinden bana bir şey gelmedi
 Can ve gönül olayından bana bir şey ulaşmadı
 Neticede her şeyde binlerce hile yaptım
 Hiçbirinden bana bir sonuç gelmedi.

1039

Baştanbaşa âlem olan gönül
 Bütün dünyadan bir fayda görmedi
 Çok fazla pişen her bir sevda
 Tüm sevdanın dumanından başka sonuç gelmedi.

1040

Eğer feleğe kastedersen onun yanına ulaşamam
 Eğer yeryüzüne azmedersen sonuna varamam
 Önünün ve arkasının kapalı olduğunu bilirim
 Canımı versem de sevgilinin çevresine ulaşamam.

1041

Hayret ve sevda içinde ne yapabilirim?
 Bunca kavga içinde ne yapabilirim
 Tamamen yaktıkları ve kimse bir şey yapmadığı halde
 Ben yanmış tek başıma ne yapabilirim.

1042

Bundan önce gönlüm zanna esir oldu
Sırların fetva vereni geldi zannetti
Ve bugün gözle görününce
İşim tamamen çıkmaza girdi.

1043

Hayat suyunun arzusunda öldüm
Bu çölde yağmur istemedenden dolayı öldüm
Yaşamamın başa bela olduğunu bildiğim için
Kendimi dertle öldürdüm ve hayran öldüm.

1044

Benim gönlüm o kadar çok yolculuğa çıktı ki
Onun gibi kendi cevherine olan yol yoktur
O kadar çetin bir vadi ve o kadar zor bir yol ki
Biz geriden kat ettik ve önde yol var henüz.

1045

Bazen olgunlukla güneşten daha üstünüm
Bazen de kusurda bir zerre gibi sonsuzum
Her ne zaman onun yağmur duasıyla ağlasam
Ümidimin bitmesi korkum olur.

1046

Ey gönül, canın kederini bela olarak düşün, bak
Efendimin ve dervişin perişanlığına bak
Onun isteksizliği bir an görülemeyince
Kendi değersizliğine ve eksikliğine bak.

1047

Sana, kim onun kederli yolunu tut dedi
Ya da onun kalabalık âşıklar yolunu tut dedi
Kendimde binlerce âlemin bulunduğu yerde
Bir zerre nereye ulaşır, sen onun yüzünü doğru tut.

1048

Yazık ki gönlüm hiçbir dermana kavuşmadı
 Canı dudağa geldi ve sevgiliye kavuşmadı
 Habersiz bir şekilde ömür sona erdi
 Fakat onun aşk masalı sona ermedi.

1049

Sevgili geldi, gönlüme ve canıma kastetti
 Yolu gösterdi ve yolculuğumu kolaylaştırdı
 Bütün bunlarla beraber can veriyorum ve çabalıyorum
 Fakat şunu biliyorum ki hiçbir şey yapamam.

1050

Her an sarhoş cana bir şarap verir
 Can olduğu sürece, kendi gönlünü daima vuslata verir
 Bu göz kırpmasından bir su damlası gelmiştir
 Onun hazinesiyle dolu deniz ele geçirinceye kadar.

1051

Ey gönül! Sen (de) insanlar gibi tehlike dolu yoldasın
 O, tehlikeden habersiz olan bir derviştir
 Çok fazla gittin fakat bir yere varamadın
 Bu şekilde bir yolculuk daha nadirdir.

1052

Her ne kadar bu olayı araştırırsan da sen
 Senin aramandan eline bir sinek dahi geçmez
 Nasıl bir şey arıyorsun ki hiçbir yerde
 Asla kimse bilemez ve bilmedi.

1053

Rehber yolunda görüş sahibi olan canın
 Kendi hasretinden dolayı kanın ortasında bir canı vardır
 Bir yudum dertle elden giden aklın
 Allah'ı tanımada ayağı nasıl olsun?

1054

Her nefes dertten daha uzak olduğun için
 Her gün bu olayda daha da mazur olursun
 Ona yaklaşma ve ondan uzaklaşma
 Çünkü yaklaştığın an uzaklaşırsın.

1055

Gönül onun yolunda kendi tasarrufunu görmedi
 O yolda, önu ardı bir zerre dahi görmedi
 Orada dibe batmışlık uygun olduğu için
 Hiçbir şey batmışlıktan fazlasını görmedi.

1056

Akla yolun olmadığı bir çölde
 Eğer dağ onda doyarsa az değildir
 Hiç gitmeyeni isteyeceksen
 Bu çöle layık olan bir ceylandan başkası değildir.

1057

Ey gönül! Biliyorsun o sana layık değildir
 Nasıl işve satsan da senin alıcın yoktur
 Ey dertli âşık! Sonunu düşün
 Gönlünü bir işe verme çünkü o senin işin değildir.

1058

Eğer bütün ömürde yolculuk yapacaksan
 Bir felek gibi altüst olacaksın
 Her ne kadar çok fazla yolculuk yapacak olsan da
 Her an daha da geride kalacaksın.

1059

Ey gönül bağı sana çok sıkı düştü
 Aşk şarabı içmeden seni sarhoş etti
 Düşünmüyorsun ve işe düştün
 Bir kez olsun bak, senin işin kime düştü?

1060

Her gün başka bir âleme ulaşırsın
 Her gece binlerce kan dolu denize kavuşursun
 “Ona ulaşısam ve baki olsam” dedin
 Kimse ona ulaşamadı halde sen nasıl ulaşırsın?

1061

Sır ehli olmak gerekse de
 Aynı zamanda dua adımıyla (da) dönmek gerekir
 Daha ne kadar gideceksin çünkü yolun sonu yoktur
 Bildiğin gibi tekrar dönmek gerekir.

1062

Bazen senin dağınık saçından dolayı gitmesi gerekir
 Bazen de senin hoş gönlünün hiçle gitmesi gerekir
 Aşkta eğer bir ateşsen tamamen buz olursun
 Eğer buz olursan sen ateşin gibi olmalısın.

1063

Ey sevgili! Senin gamınla canımızı yaktın bizde
 Ne küfür bıraktın ne iman bizde
 Bize derman olmadığını bildiğin için
 Bu çölde başını verdin bize.

1064

Eğer can dersem, geldi ve hayran oldu
 Eğer gönül dersem, üzgün ve perişan oldu
 Acizliği itiraf etmek gerekir dedin
 Olamayacak kadar aciz oldum.

1065

Benim olduğum bu yerde tasavvur perdesi çoktur
 Senin olduğun o yerde sırlar perdesi çoktur
 Yolda olan bütün bu perdelerden
 Sana ya ulaşırım ya ulaşmam, iş çoktur.

1066

Korku âleminde bir feleğim vardır
 Çünkü senin gibi ümit benim dostumdur
 Ben her an daha aşağı ve sen her an daha yüce olduğun için
 Sana ulaşmak için benim çok işim vardır.

1067

Eğer senin mutluluğun bana daha saygın gelse de
 Senin kederinin yanında bana değersiz gelir
 Her ne kadar vuslat bana münasip olsa da
 Ayrılık kederi daha çok hoşuma gider.

1068

Seni zülfünü kement olarak görüyorum ben
 Gönlümü düğüme düşmüş olarak görüyorum ben
 Senin terkine (terki kayışı) benim elim asla ulaşmaz
 Senin terkini çok yüce görüyorum ben.

1069

Ey bir yerden yüzlerce yerde görünen kaybolmuş
 Senin huzurunda ne kendi can ve ne aklı ortaya çıkar
 Bir gün ayaktan başa kadar yüzlerce yol gittim
 Fakat sen ne başta ne de ayakta ortaya çıkarsın.

2.28. YİRMİ SEKİZİNCİ BAP: ÜMİTLİ OLMAK HAKKINDA

1070

Ey can aşkın talep okunu at
 Yay kirişinden ne batırıyorsun, yay fırlat
 Eğer senin okun şimdi hedefe ulaşmıyorsa
 Sonunda ulaşır, sen bu şekilde at.

1071

Talih geri dönünceye kadar ne yapacak
 Bu kuyuda başka bir ölü ne yapacak
 Yüzlerce kederin altında olan bu kandamlası
 Yani perişan gönül ne olacak?

1072

Gönül üzerine bir düğüm bağladım, cana ise yük
 Bağlandı o düğüm üzerine daha fazla düğüm
 Eğer bu düğüm birazcık açılacak olsa
 İş kıl ucu kadar kapalı kalmaz.

1073

Her ne kadar onun yolunda bir iş üzerinde değilsem de
 En azında hiçbir şekilde ümitsiz değilim
 Perdede pençenin altındaki gibi inleyerek ağlıyorum
 Benim inleyişim bir kerelik işe yarar.

1074

Eğer ölüm hayatıma el verirse
 Bir an ölmek benim için kolay olur
 Bir an bu şekilde yaşamak gerekir
 Eğer yaşarsa benim ölmem mümkün olur.

1075

Her ne kadar işim düzenli olsa da
 Senin korkundan dolayı tuzaktaki kuş gibi çırpınıyorum dedim
 Dedi: Korkak köle efendiden daha iyidir
 Neden korkuyorsun korkma ama her zaman kork!

1076

Ey sevgili! Fakir gönlüme bir bakış at
 Ya da can çaresine çare düşün benim için
 Şunu biliyorum ki toprak olmak gerekir
 Eğer toprak yapıyorsan beni kendi yolunun toprağı yap!

1077

Senin halinin şerhini yapıyorum bir ömürdür
 Ve senin kederini senin hayalinle konuşuyorum
 Bir kişinin sana kavuşması imkânsız olduğu için
 En azından senin vuslatının sözünü edeyim.

1078

Ey sevgili! Ne iyi ne kusursuz gelmişim
 Birlikte binlerce sen olmuşum
 Her ne kadar beni kendi mahallemden sürmüş olsan da
 Sonunda senin mahallene de gelmemiş miyim?

1079

Ne senin zülfünün ucundan bana bir haber geliyor
 Ne de senin yakut dudağından bana bir şeker geliyor
 Senin yüzünden bana eğer bir bakış ulaşırsa
 Senin mahallende en azından bana bir geçiş (hakkı) geliyor.

1080

Sonunda kendinden dolayı hiç olduğun gün
 Tevhit artık seni temyizden kurtarır
 Çok fazla süründük ve artık senin huzurunda
 Evet, sevgili! Bu da geçer sonunda.

1081

Senin aşkından dolayı ciğerimde su kalmadı
 Gönül ateşimden dolayı bir ışık işaret edince
 Kendi gurur uykusundan bir kez artık
 Eğer beni uykuda görürsen uyanırım.

1082

Eğer sen benim sırrıma bir kıl ucu kadar sahip olsaydın
 Kıl gibi beni bükülmüş bırakırdın
 Sonunda bir gün bana hayran kalmış
 Belki barışırısın diye ümitsiz değilim.

1083

Bana ateş gibi gelen senin aşkın
 Gönle uygun bir şekilde
 Sürekli senin korkunda ve ümidinde
 Tepetaklak olmak hoşuma gidiyor.

1084

Aşk, senin gamınla gelen iş güzeldir
 Başı yele vermiş ve başsız olmak güzeldir
 İnsaf et çünkü başsız ayaksız bu gönül
 Senin ayağına baş koymuş, baş vermiş, güzeldir.

1085

Ne zamana kadar sensizlikten dolayı sürekli ağlayacağım
 Canı, senin aşk şarabınla sarhoş edeceğim
 Bazen kendimi yok eder bazense var ederim
 Senin boynuna el uzatmanın vaktidir.

2.29. YİRMİ DOKUZUNCU BAP: SEVGİLİYE DUYULAN ARZU HAKKINDA

1086

Bir canım var âşık, perişan ve sarhoş
 Darmadağın, huzursuz, ne yok ne var
 Benim dadısız canım garip bir çocuk mudur?
 Elestin memesine alışkanlığını bırakmıyor.

1087

Senin susuzluğundan başka bir şey beni heveslendirmiyor
 Ölüyorum ve kimse beni suya doyurmuyor
 Ne çare düşüneyim ki! Her nefeste yüz derya içiyorum
 İçiyorum yine de beni kesmiyor.

1088

Ne gönlüm ne de yolu gören gözüm var, ne yapayım?
 Aciz kalmışım, ne dinim ne dünyam var, ne yapayım?
 Ne senin tarafına yol var ne de başkalarının tarafına
 Ben zavallının ateşinin üzerinde bir sel var, ne yapayım?

1089

Bugün benim, vuslatı ayrılığa veren
 Perişan çöllere yön tutan benim
 Bir dalgıç gibi nefes alıp veremiyorum
 (o halde) Denizde susuzluktan can veren benim.

1090

Bir bedendir, binlerce kan çeşmesi onda doğmuştur
 Bir ruhtur, binlerce dert onda ortaya çıkmıştır
 Bir damla kandır, başsız ayaksız gönül
 Yüzlerce aşk âlemi onda birbirine karışmıştır.

1091

Kendisinde bildiğim şeyi kimse bilmediği için
 Ondan kurtulmak istiyorum fakat yapamıyorum
 Üzerime yüz çeşit bela dahi yağsa
 Ondan yüz çevirecek yüzüm yoktur.

1092

Ben bu tutsak gönlü nereye götüreceğim
 Eğer benim için saf değilse tortuyu niçin isteyeyim
 Her gün binlerce deniz içsem bile
 Gerçekten susuzluk derdinden öleceğim.

1093

Gönül kuşu varlık tuzağına ulaşınca
 Çırpındıkça zincir daha da sabitleşti
 Canımın huzursuzluğundan ve sabırsızlığından
 Öyle yandı ki, tamamen kül oldu.

1094

Tuzağa bağlanmam mümkün değildir
 Zincirin sıkıntısını çekmem mümkün değildir
 Bir ömürdür felekten daha kararsızım
 Yeryüzü gibi nasıl sakin olabilirim!

1095

Biz her saat can azıĝını terk ediyoruz
 Canın gamından kurtuluncaya kadar
 Kendimizi gece gündüz pervane gibi Şevkten
 Can verene kadar muma vuruyoruz.

1096

Can tüm dünyanın susuzluĝunu getirir
 Yüzü, gönül alıcı denize doĝru yüz tutar
 Sevgili ruhum suya nasıl kanar
 Senin denizin ruha susuzluk getirir.

1097

Ey sevgili! Cansın, senin yüzünün aşığı benim
 Senin mahallenin başında düşkün olan benim
 Asla söylenemez ki
 Senin saçının her ucundaki öykü benim.

1098

Senin hoş yüzünden dolayı çok Őikâyetim var
 Senin lal dudağından dolayı çok himayem var
 Benim bildiĝim gibi kim bilebilir artık
 Senden sana ne anlatılabilir?

1099

Ey sevgili Şu kısa ömrümde bir yardım et bana!
 Senin kapından uzaĝım, dergâh hilati ver bana!
 Gönülümün içine oturmuşsun, yakıyorsun
 Ya dışarı çık ya da içeri girmeme izin ver bana!

1100

Beden, senin emanetinin altında kapının toprağı oldu
 Senin ayağıının altında yerle yoldaş oldu
 Seni arzulamakta biçare olan gönül
 Sinede o kadar çok yandı ki kül oldu.

1101

Gözde ancak senin yüzün görülebilir
 Yolda ancak senin gölgen görülebilir
 Seninle bir an bile olması acayip bir durumdur, çünkü
 Ne kendiyle ne başkasıyla görülebilir.

1102

Senin aşk çölün de sınırsızdır
 Senin muhabbetinin derdi de dermansızdır
 Senin yolunda avare olmayan kimdir?
 Senin yolunu bulamayan avaredir.

1103

Senin aşkında gönül altüst edilmeli
 Senin yolculuğunun yolunda ciğer kana bulanmalı
 Eğer yüz senin yüzüne dönemezse
 Bir ömür başın senin ayağında yaşaması gerekir.

1104

Senin huzurunda canımı feda edeceğim
 Her an seni daha fazla özleyeceğim
 Ben daima senin toprağınım,
 Eğer başımı toprağından kaldırırsam, başıma toprak yağsın!

1105

Eğer göz sana yol bulabilseydi
 Gönlü senden haberdar ederdi
 Ah keşke gönlüm, gönlün istediği gibi
 Senin aşkında bir ah çekebilseydi!

1106

Nerede ayak! Senin elinden kaçabilseydim
 Nerede el! Senin ayağına asılabilseydim
 Keşke binlerce canım olsaydı da
 Her an senin ayaklarının toprağına dökseydim!

1107

Senin derdini ben dua ile istiyorum
 Eğer deva istersem kâfir olayım
 Her iki âlem ne kadar mutlu olursa olsun
 Ben hepsinden kurtulmuşum seni istiyorum!

1108

Bana kendimden haber ver kendimden habersizim
 Çünkü senin arzun ciğerimi yakıyor
 Her iki cihanın başından kolayca terk ederim
 Eğer yanımda oturursan otur da sana bakayım

1109

Senin güneş yüzünü gözümde tutacağım
 Gönlümü gibi yerle bir edeceğim
 Ben gönülden senin yüzünü arzuladığım sürece
 İçimden güneşi zerre gibi ortaya çıkaracağım.

1110

Ben tüm dünyamda seninle hayatta olduğum için
 Sensiz bir an bile ruhum yaşamasın
 Gönlüm her an seninledir, seninle nefes alıp vermektedir
 Eğer bugün yaşıyorsam bilirim ki yaşarsın

1111

Ruhun bu yüz renkli bedenden varlığa erişmesi daha iyidir
 Gönlün Firavun gibi nefisten varlığa sıçraması daha iyidir
 Senin ateşinden başka hiçbir şey gerekmez
 Senin bir zerrecik dostluğun iki âlemden daha iyidir.

1112

Gönül senin gamını canla çekebilmek için
 Bütün dünyadan güzelce el çekti
 Senin güneş gibi yüzünün ateşini satın alabilmek için
 Senin yolunda tüm onurunu sattı.

1113

Senin aşkında öylesine deliririm ki
 Ateşten ve taştan kan ırmağı çıkarırım
 Tüm âlemde bir taş bile olsa kâfidir
 O taştan gayretimle seni çıkarırım.

1114

Gâh senin kapının önünde secde etmişim
 Gâh senin ateşinin başında tütsü olmuşum
 Benim sarhoşluğum ayılmak istemez
 Çünkü senin aşkınla sarhoş olarak var olmuşum.

1115

Nerede senin mahallen, baştanbaşa koşayım
 Var olan her şeyden yüz çevireyim
 Elim canıma ulaşmıyor ki onu parçalayayım
 Belki seni canımın içinde bulurum.

1116

Ne senden başkasını seninle bir görebiliyorum
 Ne de senden başka hiç bir şeyi görebiliyorum
 Her an bana sabır emrediyorsun
 Senin sabrını kâfirlikten daha kötü görüyorum .

1117

Hiç kimseyi düşünmüyorum biliyorsun
 Biliyorsun yüz hevesle senin derdindeyim
 İster var olayım ister yok, var olduğum sürece
 Bir nefes senden uzak değilim biliyorsun.

1118

Senin yolunun asla sonu ve başı olmadığı için
 Bu yanmış benim derdimin dermanı yoktur
 Senin yüzüne canımı vermek kolaydır
 Senin yüzün olmadan sabretmem kolay değildir.

1119

Eğer gönül istiyorsan gel, kabul et ve al
 Gönül aşık oldu, zincir getir ve (yakala) al
 Eğer can senin huzuruna layık olursa (al)
 Diyelim ki layık olmadı, perdeyi kaldır ve (al).

1120

Canım olduğu sürece senin etrafında koşacağım
 Yanmak istiyorum ve de pişmek istiyorum
 Sen mutlu yaşa çünkü ben seninle olduğum sürece
 Senin aşk tavlarda oynayacağım.

1121

Biz canın merkezini senin belana vakfederiz
 Gönül dairesini elsiz ayaksız eyleriz
 Sen bizim için doğru bir iş yapmıyorsan da
 Biz her yaptığımızı senin için yaparız.

1122

Birlikte oturan kavim
 Her iki cihanda seni seçerler seni
 Seni görmeden canını ve gönlünü kaybeder
 Eğer seni görseler nasıl dayanabilirler?

1123

Nara atarak senin mahallene yönelince
 Senin arzunda canımızı ve işimizi feda ederiz
 Senin yüzüne dans ederek saçmak için
 Her nefesimde binlerce cana gerek vardır.

1124

Bütün dünyayı senin yüzüne veren âşık
 Senden başka arzusu olmayan canı verdi
 Her iki âlemde sahip olduğu tüm afiyeti satıp
 Ve hepsini senin uğrunda verdi.

1125

Senin aşkına karşı sonsuz saltanatı ne yapayım?
 Seninle zindeyim (yaşıyorum) canın zahmetini ne yapayım?
 Her iki cihan senin bir saçının kılıyla kalktığı için
 Senin bir saçına karşılık her iki dünyayı ne yapayım?

1126

Senin yüzünün talebinde bende yükselen arzu
 Yüz dille anlatsam bile doğru gelmez
 Kıyamete kadar benim yanımda otursan
 Bende olan gözle seni doyasıya görmek mümkün değildir.

1127

Senin aşkımdan dolayı yüzümü yere sürmüşüm, otur
 Epeydir senden uzakta böyleyim, otur
 Allah için ben çok susamışım
 Seni doyasıya göreceğim kadar otur.

1128

Benim gözüm seni görmeden gönlü ayaklandırdı
 Ateşten yandı bitti ve kül kalktı
 Ansızın senin derdinde azaldığım bir an
 Uykudan binlerce âşık kalktı (uyandı).

1129

Ey gecem zülfünün karanlığı olan! Yolu aydınlat
 Ve ey gündüzüm yüzünün aydınlığı olan! Yol öğret
 Ben gece vaktindeyim senden gündüzü istiyorum (aydınlık)
 Ve sönmüşüm senden ateş istiyorum, ateş!

1130

Bana dedin kendi yanıp yakılmışın yanına gelir misin?
 Sen padişahsın nerde yanına gidersin
 Avare bir şekilde her mahalleye başı önde giderim
 Belki bir sokakta sen benim önüme çıkarsın giderim.

1131

Ey Senin dudağın bana iman hükmü vermiş
 Senin perişan dağınık zülfünün ucuyla beni kâfirlik kamgası etmiş
 Sen perdenin arkasında benimlesin, bense sensiz
 Perdeden dışarı çık, senin şevkinden can vermekteyim.

1132

Senin yüzünden benim kanlı gönlümde olan keder
 Az değildir çünkü her an benim içimde artmaktadır
 Senden ayrı değilim, bir nefes dahi
 Var olan benim, Ayrı (kayıp) olan şey benim dışımdadır.

1133

Senin aşkında yarım zerre avarelik
 Binlerce sultanlık makamından daha hoştur
 Neden altüst olmuş gelirim bilirsin
 Çünkü beni oldukça perişan etmişsin.

1134

Senin aşkında aklı delirteceğim
 Şimdi kendim delireceğim
 Perişan bir halde toprağa gireceğim
 Perişan bir halde topraktan çıkacağım.

1135

Gücüm yettiği kadar o cemali düşünürüm
 O kavuşmanın ruhunu ve huzurunu düşünürüm
 Senin vuslatın benim için imkânsız olmasına rağmen (muhal)
 Ben yaralı daima bu imkânsızı düşünürüm.

1136

Senin yüzün olmadan bir an dahi yaşanamaz
 Çünkü sensiz bir an bile yaşamam
 Bütün dünyanın kendisiyle övündüğü candan bizarım
 Çünkü sensiz yaşamak istiyorum.

1137

Sensiz her tarafa o kadar çok koştum
 Sensiz her yöne o kadar çok uçtum ki
 Kıyamet günü bana bir gece gerekir ki
 Sana, sensiz gördüğüm şeyi anlatayım.

1138

Ey sevgili! Uzun yoldan geliyorum ben
 Yakarış ile dolu bir sineyle geliyorum ben
 Beni kendi katından kovsan da
 Senin huzuruna gözle tekrar geri döneceğim.

1139

Senin aşkında işim istediğim gibi olmuyor
 Bu iş kimsenin eline kolay geçmiyor
 Bir an gelse de senin yaptıklarından dolayı tövbe etsem dedim,
 Can boğaza gelse de o an gelmez.

1140

Seni aşkınla mücadele edeceğim
 Senin zülfün gibi bu gönlü perişan edeceğim
 Her an senden dolayı başka bir kargaşa çıkaracağım
 Eğer senden dolayı sabredersem köpekten beter olayım.

1141

Bazen senin kalenderin gibi nara atanın olacağım
 Bazense mescitte senin komşun olacağım
 Eğer canımı ve gönlümü rüzgâra vermek istiyorsan
 Ben can-ı gönülden senin kapının toprağı olacağım.

1142

Senin yüzünün aşığı oldum, bu bana yeter!
 Senin saçın gibi dağıldım, bu bana yeter!
 İki âlemin mülküyle bir işim yoktur
 Senin mahallenin sevdası oldum bu bana yeter!

1143

Kana boğulmuş olarak gönlüm sensiz bir ömür yaşadı
 Sensiz, ayaktan düşmüş, şaşkın şaşkın yaşadı
 Ölüm savaşının içine girdiği bugün
 Sensiz nasıl yaşarım hasretiyle öldü.

1144

Var olduğum sürece her an senin yüzünü arzularım
 Senin yüzün olmadan hiçbir yerde bir arzum yoktur
 Eğer benim payıma senden bir miktar bile ulaşsa
 İki cihanda saçın bir ucundan fazla arzuda değilim.

1145

Senin aşkında iki cihanda ünlü olacağım
 Şevkten baştan ayağa kalem gibi olacağım
 Senin aşkından dolayı sarhoş olarak vücuda gelmişim
 Senin şevkinden sarhoş olarak yok olacağım.

1146

Senin mahallende nasıl dolaşırım, bu sana garip midir?
 Senin tarafından başka bir yere doğru nasıl bakarım, bu sana tuhaf değil midir?
 Seni anmaya cesaretim olsa
 Ve eğer göğsümden gönlüm uçup gitmese bu tuhaf değil mi sana?

1147

Senin için ne kadar hicabı olsa da
 Senin tarafından azarlanacak
 Senin ayağın üzengide oldukça
 Senin sevdan hesapta olacak.

1148

Bir nefeslik gücüm de kalsa da
 İsteğim senin kulluğunda olur/sana kullukta arzum kalacak
 Senin kulluğundan bir an bile uzaklaşmam
 Nefesim olduğu sürece sözüm budur!

1149

Senin yüzünün karşısında ayı parlak görmem
 Senin zülfünün karşısında miski hoş kokulu bulmam
 Her iki dünya altüst olsa bile, başımı koyar
 Ve senin sevdandan vazgeçmem!

1150

Derman yerine senin derdine sahibiz biz
 Senin vuslatın olmayınca ayrılık azıgımız olur bizim
 Senin her tarafta (onca) kılıcın olsa da
 Canımız olduğu sürece işte başımız, işte boynumuz (vur)

2.30. OTUZUNCU BAP: MAŞUKTAN VAZGEÇMEK HAKKINDA

1151

O kadar çok korku ve ümit içinde yaşıyorum ki
 Her ikisinden dolayı iki parça olmuş bir gönül görüyorum
 İşin sırrına ne kadar baksam da
 Büyük bir müstağnilik⁷⁰ görüyorum.

1152

Önce tamamen yıldırım gibi olan cana bak
 Ve sonra tamamen kan ve toprak içinde boğulmuş olana bak
 Hem ağlata ağlata öldürür ve hem de şöyle söyler
 Biz herkesin başında toprak gibiyiz.

1153

Dedim: “Zati bir lütfun varsa ne olur
 Bana yakınlıktan hayata gark olmuşsun”
 İzzet (tanrı) saltanat diliyle dedi git
 Ne zaman kendi kendine bir yazıya bir berata sahip oldun, git dedi.

⁷⁰ “müstağni” *sf.* (*müstağni:*) *Ar.* *müstağni esk.* **1.** Elinde olanla yetinen, doygun. **2.** *mec.* Nazlı davranan. “müstağnilik, -ği” a. Müstağni olma durumu. TDK, *Türkçe Sözlük*, Ankara, 2011.

1154

Kederime ne zamana kadar ayakta kalacaksın dedim
Benim gamım senin için nasıl son bulur diye cevap verdi
Hepsi senin huzurunda ün ve şöhret buldu
Bunca ün ve şöhret senin nasıl olur dedi.

1155

Ne yapayım, elden ayaktan kesiliyorum
Her gün günü tamamlamadan önce elden ayaktan kesiliyorum dedim
Ne yapıyorsun da benim kapımın toprağı oluyorsun
Her gün senin için kapıya geliyorum dedi.

1156

Gönlü ve ruhu senin işine koştum
Sahip olduğum her şeyi sana saçtım dedim
Sen kim oluyorsun da yaparsın yapmazsın diyorsun
Çünkü seni huzursuz bırakan bendim dedi.

1157

İyilikte sen üstün geldiğin için
İki dünyada da dostlukta seni seçtim dedi.
Ey hepten kusurlu olan
Boşuna! Neden suyu havanda dövüyorsun? Diye ses geldi.

1158

Sevgili beni hiçbir zaman anmadığı için
Benden pençenin altındaki (av) gibi feryat yükseldi
Benim başıma gelen zor bir iştir
Ben yârin kölesiyim ve yâr ise benden azattır.

1159

Susuz beni öldürür ve su vermez bana
Beni sarhoş eder ve şarap vermez bana
Ona ne kadar desem de bir kez dinlemez beni
Ona ne kadar seslensem de cevap vermez bana!

1160

Hiç kimseyi ona layık görmediğim için
 Onun derdiyle dolu bir gönülle oturmuşum
 Birden şimşek gibi benim kapımın eşiğinden geçer
 Hiç durmaz ki onun tozunu göreyim.

1161

Ey gönül nasılsın? Bize nasıl desteksin
 Böyle kabaca iş buyurdun bize
 Biz gamından uzağız, sense onun gamında
 O kadar çok yaktın ki öldürdün bizi.

1162

Kimseyle yakınlık kurmazsın, daima kimsesizsin
 Keçeyi ne yaparsın da atlas gibi olursun
 Bak, kâinatta kimse kalmadı
 Hepsini öldürdün ve sen çok yaşa!

1163

Orada gece ve gündüz avare olan benim
 Orada gönlü yanık, canı boğazında olan benim
 Sen uzaksın, oysa sen benimsin fakat
 Orada geldi geleli tepinen benim!

1164

Eğer yüzünün aydınlığını gösterirsen
 Gönülleri götürür ve gözleri çalarsın
 Bizim bedenimizin bağını birbirinden açtıktan sonra
 Perdenin arkasından dışarı çıkarırsın.

1165

Bir gün barışla işleri yoluna koy
 Bir gün savaşla iftihar et
 Perdenin arkasından bize baş verince
 Perdede otur ve kukla oynat!

1166

Ne bu çaresiz aşığa çare oluyorsun!
 Ne de bu gamlı gönlün gam ortağı oluyorsun!
 Diyelim ki perdeden dışarı çıkmıyorsun
 Bu âşıklar perdesini niçin yırtıyorsun?

1167

Can senin gamında evden sokağa düşmüş
 Senin kokun üzerine, saç gibi bir yolda düşmüş
 Ben seni arzuluyorum sense benden uzaktasın
 Bu iş son derece altüst olmuştur.

1168

Her ne kadar hiçbir şekilde senin mahremi değilsem de
 Sen benim canımsın seni nasıl yok sayarım
 Benim kederimden uzak olduğun düşüncesiyle
 Ben ham senin gamından dolayı ümidimi kestim.

1169

Sen beni bu gamda bırakmazsın dedim
 Başımdaki gam yükünü artırdın sen
 Ben herkesten daha fazla inliyorum fakat sense
 Benim ağlayıp sızlamama ilgisiz kalıyorsun.

1170

Gece gündüz senden dolayı niçin yanıyorum
 Her an yüz çeşit belaya niçin tutuluyorum dedim
 Dedim ki sana şunun için sahibim
 Seninle geçinemiyorum onun için seni yakıyorum dedin.

1171

Mahcubum ve benim utancımdan uzaksın
 Benim barışımdan ve benim nazımdan uzaksın
 Benim seninle birçok hesabım var ve sen
 Daima benden ve benim hesabımdan uzaksın.

1172

Rüzgâr gibi benden geçince sen, ne yapılabilir?
 Yolun toprağı gibi beni ayakaltına alıyorsun, ne yapılabilir?
 Her ne kadar seninle yakınlık kursam da
 Sen her gün yabancılık ediyorsun, ne yapılabilir?

1173

Öncesiz ve sonrasız olan sensin
 Az ve çoktan uzaksın, az ve çok senindir
 Senin kendinden olan huydan
 Bir zerre bile kimsenin aklına gelmez.

1174

Senin aşkında yandım, ne yapıyorsun sen?
 Altı kapıda (çıkılmazda) kalmışım (daha) ne oynuyorsun sen?
 Senin birçok işin var ve benimse az bir ömrüm
 Ne zaman gönlü yanık benimle meşgul olacaksın sen?

1175

Ne zaman kadar kapıdaki halka gibi sensiz olacağım?
 Gümüş gibi gözyaşı ve sensiz altın gibi yanakla sarı olacağım?
 İşin başındasın ve işe baş koymuşsun
 Ben sensiz topraktayım ve ben sensiz!

1176

Her gün yeniden başka bir perde yaparsın
 Perde arkasında kendinle aşk oyunu oynamak için
 Sen bir an kendinden geçmedikçe
 Başka biriyle nasıl meşgul olursun? Asla!

1177

Senin şevkinden canım dudağıma gelmiş
 Benim sensiz gecem kıyamet günü gibidir
 Ben aşığın son sözünü bir dinle
 Ne zamana kadar sessizlik içinde ben ve Ya Rabbim (duam) kalacağız?

1178

Eğer seninle konuşsam sözü ne yaparsın
 Yeni derdi veya eski aşkı ne yaparsın
 Sahip olduğun bunca iş güce ve izzete rağmen
 Bu kimsesizi, meczubu ne yaparsın?

1179

Ey senin eleminde büsbütün kan olmuş temiz gönül
 (Hepsinin) Panzehiri senin aşkının gamının zehridir
 Önce herkesi kendi aşkından toprağa çevirirsin
 Sonra herkesin toprağını rüzgâra verirsin.

1180

Eskiden beri senin gamını çekiyorum, çare bul
 Ey üzüntüden kendine sığındığım, derman bul
 Güzellikte aya galebe çalanlar
 Kendi üzüntülerine baktılar.

1181

Her gün senden daha çok naz gördüğüm için
 Her gün sana daha çok niyazda bulunuyorum
 Çok eskiden beri seni bekliyoruz
 Artık sen de bize bir nazar et!

2.31. OTUZ BİRİNCİ BAP: SEVGİLİNİN VUSLATINA KİMSENİN EREMESİ HAKKINDA

1182

Bunca kapalı kapı kilitsizdir, ne fayda!
 Açmak ismini kimse duymamıştır, ne fayda!
 Yusuf'un gömleği parça parçadır
 Yusuf ortalıktan kaybolmuştur, ne fayda!

1183

Kimse marifet şarabından bir işaret göstermedi
 Oysa izin kendisi ondadır ve apaçıktır
 O şarap, sürahide ağzı kapalıdır
 İnsanlar her an şarap testisine dil sürmekteler.

1184

(Hiç) Kimsenin hiçbir tarafa bir yolu olmadığı için
 Kimseye kan içmekten başka yol kalmaz
 Herkes o denizi içtim der ama
 Kimse ondan bir kıl ucu kadar ıslanmadı.

1185

Nefes tüketen bağı yanık âşıklar,
 Vuslat kokusu için boşuna boşa kürek çekerler
 O kadar uzak bir yol ki kime gösterebilir?
 Öyle kapalı bir kapı ki nasıl açsınlar?

1186

Onlar ki aşkla sürekli galip geldiler,
 İki dünyanın resmini gönülden sildiler,
 Her an yüz çöl kat ettiler,
 Sonunda hepsi açlıktan ve susuzluktan öldüler.

1187

Olgunluğu delilikte gören akıl
 Toprak ve kandan oluşmuş varlığın aslını görür
 İçinde iki âlemi gören göz
 Dışarıda bir avuç damar ve kemik görür.

1188

Aşk gamıyla gönül sonuna kadar yol almaz
 Mum sonunda yanmaktan öldüğü için
 Vuslat incisi denizde değildir diyordu
 Peki, bu su artık nasıl içilebilir?

1189

Bazen süluktan dolayı akli tanımayız
 Bazen de şüphelerden dolayı tastaki karınca gibi aciziz
 Onu ararken onun kıymetini bilelim diye hakikat
 İnsanların gözünden gizlendi.

1190

Bu meyve dolu dala ulaşan el
 Himmetle arzulu cana ulaşır
 Bu, nihayetsiz, uçsuz bucaksız ve sonsuz âlemden
 Kendisi bize kaç kez geldi ve daha kaç kez gelir?

1191

Âşık kendi bedenini kederle birleştirir
 Her an sarhoş gönle ateş salar
 Ayrılıkla mutlu yaşar ama
 Vuslatı gerçekleşen sevgiliden nefret eder.

1192

Hakikat zevkinden can bulan her gönül
 Bulduğu her şeyde sevgilinin elbisesini buldu
 Onunla oturma çünkü asla görülemez
 Onu arama çünkü o asla bulunamaz.

1193

Kimse sevgilinin vuslatına erişemediği gibi ey gönül!
 Sen de ne kadar ah u zar etsen ulaşamazsın ey gönül!
 Ona yol bulunabilir zannedersin
 Ona asla yol ulaşmaz ey gönül!

1194

Ey gönül, rehbersiz gidemezsin
 Sen karıncasın, filin arkadaşı olamazsın ey gönül!
 Aksak sinekten daha fazla olmadığın için ey gönül!
 Cebrail'in dostu olamazsın ey gönül!

1195

Ebedi huzur arzusunda
Artık korku ve ümidin arasında kaldın sen
Senin vücudun bir zerredir ve bir zerrede
Güneşin ışığı ne kadar doğar artık!

1196

Gönül kayboldu ve ilahi yolda durdu
Sonsuzluk çölünde durup kaldı
Ey huzursuz gönül bir ömür gittin
Ne zamana kadar gideceksin çünkü durmak istemiyorsun.

1197

Ne bir kimse hayatıyla onu tuttu
Ne de ölümüyle onu ebedileştirdi
Sen aciz bir sineksin ve o ise şiddetli bir rüzgâr
Sen otur çünkü onu asla tutamazsın.

1198

O zevk şekeri tatmakla olur
Zannetme ki şekeri duymakla olur,
Sakın bilme eğer onu bilersen
Çünkü onu bilmek ona ulaşmakla olur.

1199

Ey perdenin arkasında kalmış! O nasıl olursun?
Bazen uyur bazen yer. Nasıl olursun o?
Küfürdür hulul, Ne zamana kadar küfürle fuzülle uğraşacaksın
O vardır ve seni var etti, nasıl olursun o?

1200

Ey servi boylu mademki sevgi bilyesi oynuyorsun
Ama Hakikat incisinden hokkan boş
Eğer her zaman (oynama) hakkı senin elinde olacaksa
Aman, kaybetmeyecek şekilde oyna.

1201

Eğer onun vuslat ümidi sana kapanmışsa
 Kapansın, onun hiçbir yeri senin elinde değil
 Çaresiz kal ve onun eteğinden elini çek
 Onun eteğine senin elin nasıl ulaşabilir?

1202

Hem her an daha da karanlık bir yoldasın
 Hem de her gün gözün daha da zayıflıyor
 Mademki kimse onun vuslatına erişemez asla
 Ne kadar gidersen git ona yaklaşılamazsın.

1203

Dünyanın tüm zerreleri arzudadırlar
 Feleğin tüm parçaları gökyüzüne âşıktırlar
 Var olan her şey ve istediğin her şey olsun
 Ümidini kes çünkü hepsi ayrılık içindedir.

1204

Ah keşke senin gören gözün olsaydı!
 Ya da kulağım hiç duymasaydı
 Sağırılık ve körlük içinde olmamak gerekir
 Eğer bir kıl ucu kadar vuslat ümidi olsaydı.

1205

Canım olduğu sürece felek gibi koşuyorum
 Onun vuslat derdi hakkında konuşuyorum
 Kimsenin bulamadığı şeyi istiyorum
 Kaybetmediğim şeyi arıyorum.

1206

Koşacak olsam, koşacak gücüm yok
 Baş bulsam, başkaldıracak hazine değil
 Bulmamanın aynısı olan bu bulmaktan
 Hasret ve gönül kanından başka ele ne geçecek?

1207

Yazık ki izsizden bana bir işaret ulaşmadı
 Açık denizden bana bir açığöz varmadı
 Bir ömür deniz kenarında susuz oturdum ben
 Ve ruhuma bir damla (dahi) ulaşmadı.

1208

Ne gönlüm, ne ruhum ne de (bir) bedenim var, ne yapılabilir?
 Ne hırkam, ne lokmam ne de vatanım var, ne yapılabilir?
 Bütün âlemin taptığı güneşten
 Bana bir zerre ulaşmıyor, ne yapılabilir?

1209

Ne zamana kadar bu korku dolu yolun gamını çekelim
 Yüzün üzerine kandan bir takvim çizelim
 El onun vuslatının eteğine erişemiyorsa
 Nerde vazgeçecek ayak bizde.

1210

Eğer yar bir an olsun benimle arkadaş olmazsa
 Bir an bile bu gandan dolayı insanları düşünmem
 Bütün ömür bir an benim yanıma gelse
 Sanki namahremim gibi bir köşede oturtur beni.

1211

Ben, sevgilinin yüzünün perişan aşığıyım, ne yapayım?
 Sevgilinin mahallesinde inzivaya çekilenlerdenim, ne yapayım?
 Eğer benim gözüm iki âlemin zerrelince yıkanır
 Sevgilime doğru bakamaz, ne yapayım?

1212

Onun yüzüne feda edilmeyen her can
 Utançtan ona doğru bakamaz
 Onun kâkülünden bahsedilebilir fakat
 Parmak onun hiçbir saçına dokunamaz.

1213

Gönül, hoş hediyesini ortaya çıkaramaz
 Gönül nedir ki canı çekip çıkarmasın
 Sevgilinin cemalini gözünde istiyorsun ama
 Deniz vazoyla getirilemez.

1214

Sana hazine gerekirse sıkıntıya alışman gerekir
 Canını onun aşkının belasına vakfetmen gerekir
 Onunla bir an pençeleşmektense
 Aslanın pençesine düşmek şundan daha iyidir.

1215

Gönül onun arzusunda canla tutuldu kaldı
 Can da mum gibi perişan âşık oldu
 İki âlemin ayı olan kendisine kimse yol bulamadı
 Gizlendiği an ortaya çıktı.

1216

Mademki ey gönül, perdede gizli birçok iş vardır
 Kan iç çünkü bu perdede birçok zalim vardır
 Onun yolunda hırka ve zunnar vardır
 Gözden saklı birçok yabancı vardır.

1217

Bir mum gibi daha ne kadar eriyeceğim, ne yapayım
 Çok halsizleştim nasıl gelirim, ne yapayım
 Bir ömür zerre zerre onu çok aradım
 Tekrar onu bulamıyorum, ne yapayım.

1218

Ne yazık sarhoş gönlümden huzur gitti
 Gönlüm kan oldu, sonsuz ümidim bitti
 Bir ömür onun vuslatının kokusu üzerinde oturdum
 O ise el vermedi ve hepsi elimden gitti.

1219

Ey can kimse sevgiliyi buldu mu?
 Yahut bütün ömründe aradığı şeyi buldu mu dedim
 Ey akıllı! Yüz bin asırdan sonra
 Eğer şimdi bulabilirse çok erken olur (dedi).

1220

Ey gönül dostluk ümidiyle daha ne kadar gideceksin?
 Sen hiçbir şey değilsin bu heveste nereye kadar gideceksin
 O gökyüzünde damlayan güneştir
 Sen (ise) yeryüzünde gölge, o halde daha ne kadar gideceksin?

1221

Mademki vuslat kimseye uygun gelmedi
 Her an arkadaşsız olmak daha uygundur
 Ona kavuşmak mümkün olmadığı için
 Ayrılığa sığınmak daha iyidir.

1222

Ateşle dolu bu felek
 Bazen ölümüne sebep oldu bazen rezil etti
 Ondan bir haber alamama üzüntüsüyle
 Sürekli dönüp duruyordu.

1223

Şevkin fazlalığından felek çok fazla döndü
 Gece ve gündüz pergel gibi şaşkın şaşkın döndü
 Onun o dönüşünden ne fayda
 Çünkü ne kadar çok döndüyse de sürekli aynı yerdedir.

1224

Akıl hem cismin ve ruhun tılsımını
 Hem de yeryüzünün ve gökyüzünün hazinesini bulamadı
 Güneş binlerce asır yanında dönüp durduğu halde
 Bütün dünyada bir zerre bile bulamadı.

1225

Ey can senin yüzün gibisini duyuyula görmek mümkün değildir
 Bakır görülmez ki altını nasıl göreyim duyumla
 Senin vuslatın iki boş elle bulunamaz
 Senin yüzün iki kirli gözle görülemez.

1226

Senin tarafından rüzgâr esmediği sürece
 Senin yüzünün ışığı göz nasıl görebilir
 Mademki Senin bir kılına el ulaşamıyor
 Senin mahallende ölmem daha iyidir.

1227

Can hiçbir zaman sana layık olamaz
 Gönül senin cemalinin mahremi olamaz
 Ey çok yükselerek çıkan
 Kimse senin sırlar otağının etrafında dolaşamaz.

1228

Eğer senin yüzünü istemedi geri kalırsam
 Koşarak senin mahallene gider ararım
 Eğer senin yüzüne kavuşmak mümkün olmazsa
 Bütün bir ömür başım senin ayağında yaşarım.

1229

Senin vuslat incisi isteyen kişinin
 Önce her iki âlemden vazgeçmesi gerekir
 Bunun gamından dolayı yüz deniz dalgalanıyor
 Bu iş, bir iki gözyaşıyla nasıl mümkün olur?

1230

Senin vuslatında bir kabı fark ettiğim her an
 Uykuyu anarsam eğer iyi geceler olsun bana
 Dilsiz gibi olur sadece seninle konuşurum
 Sağır gibi olur sadece senden bir cevap işitebilirim.

1231

Senden bir zerre dahi vuslat ele geçmediği için
 Mutsuz gönülde rüzgârdan başka elde ne olur
 Senin vuslatından elde olan bir rüzgârdan başkası olmayınca
 Sonsuza dek elinde yel toprak oldum.

1232

Keşke gönlüm, bir ahın başı olsaydı
 Canı, senin vuslatından gizleseydi
 Sensizlikten dolayı bir kıl ucu gibi olmuşsam da
 Bir kez olsun, bir saçın ucu kadar sana ulaşsaydı.

1233

Bu benlik ne garipti
 Her an binlerce heyecan vermişsin
 Seni görmek bizim haddimizi aştığı için
 Her zerreden yüz perde asmışsın.

1234

Aşk bahçesinde yetişen güller
 Senin kıskançlığından yeraltında gizlendiler
 Ve sana kavuşmaktan bahsedenler
 Toprakla bir olup kan içinde öldüler.

1235

Senin aşk gamından hâsıl olan kötü adlılıktır
 Ve bu kötü adlılık tamamen huzursuzluktandır
 Senin vuslat kokun uğruna boş arzusu olan ben
 Yanıyorum ve bu yanışam hamlıktandır.

1236

Seni görmeden, senin başını ve ayağını anlatmak hoştur
 İster kâr edeyim ister zarar senin alışverişin güzeldir
 Bizim her an isteğimiz senin mutluluğundur
 Mademki senin bizsiz olman daha hoştur sensiz ölürüz.

1237

Bazen kesiyor ve bazen de bağlıyordun
 Bazen açıyor ve bazen de kapatıyordun
 İki cihanda hiç kimse senin mahremi olmadığı için
 Hepsinin etrafını bağladın ve hoşça oturdun.

1238

Ben gönülsüzüm ve eğer gönlüm olsaydı
 Önümde bütün bunlar nasıl sorun olurdu
 Boş yere ömrümü zayi ettim
 Ah keşke sana kavuşmaktan muhalden başka bir şey hâsil olsaydı!

1239

Bu nefse tapan gönül temizlenmedikçe
 Senin mahallenin başında oturmam mümkün olmaz
 Senin aşkın var olan her şeyi perişan etmediği sürece
 Saçının ucundan, bir kıl kadar bile elime bir şey geçmez.

1240

Her an senden daha fazla dert kazanacağım
 Her an başka bir bela edineceğim
 Bana, senin vuslat kutlamana yol olmadığı için
 Kendi hüznümde ömür süreceğim.

1241

Senin aşkında toprakla bir olacağım
 Her bir felekten daha fazla avare olacağım
 İster çokluk ister azlık olsam da
 Senin etrafına asla ulaşamam biliyorum.

1242

Can, senin kokunu mutsuz gönülde aradı ama bulamadı
 Gönül de aciz bedene daldı ama bulamadı
 Sana kavuşmanın izini arayan kişi
 Kül renkli vadide çok kez düştü ve bulamadı.

1243

Senin güzelliğin aşk sancağını diktiğinden beri
 Gördüğü her şeyi senin yüzüne perde yaptı
 Seninle kimse uğraşmasın diye
 Hepsine bir meşguliyet verdi.

1244

Gül bulunca senin kokunu ondan koklarım
 Ay görünce senin yüzünü onda ararım
 Senin vuslat incin kimseye ulaşmadığı için
 O kimsede olmayınca ondan nasıl söz ederim?

1245

Ey senden olan tüm işaret ve sırlarım
 Sürekli caiz olan ve olmayan her şey sendendir
 Senin yüzünden temmuz karı gibi erimişim
 Ama sana ulaşmak için bana yüz çeşit perde vardır.

1246

Her ne kadar senin yolunda devlet olmasa da
 Hepsi lezzet arzusundan dolayı öldüler
 Mademki senin vuslatının eseri senin ayrılığındadır
 Seni istemedi aşağılığı izzetten daha hoş buldu.

1247

Gönül senin aşkında binlerce canla bedel ödedi
 Beden, zulümde ayrılık cehennemini verdi
 Sana kavuşmanın asla yolu olmadığını görünce
 Kana bulandı ve yüz binlerce iniltiyle can verdi.

1248

Senin ayrılık yolunun bir sonu olmayınca
 Hicran kapısını tekrar nasıl açayım
 Memede süt isteyen çocuk gibi
 Ne zamana kadar sevgiliden ayrı olayım?

1249

Her Şeyden 6nce d6nya işini temizledim
 Ve sonunda senin gamından dolayı kalbi h6z6nl6 oldum
 Elim senin vuslat eteğine ulaşmadığı işin
 Senin ayrılık kefeninde toprakla oldum.

1250

Kimse senin ve benim dilimizi bilmiyor
 Benim ve senin d6nyan, d6nyadan dışarıdır
 Sen s6rekli benimle ve ben de s6rekli seninle olduğum işin
 Uzaklık nerden d6Őt6 senle benim arama?

1251

Bir tane idim iki tane etti beni
 Sultanlıktan dilencilige attı beni
 Yakınlık lezzetinde hepsi bendim ve
 Çok fazla ayrılık derdine d6Ő6rd6 beni.

1252

Senin vuslatın aŐınalık tohumunu ekince
 Ayrılık geldi ve vefasızlık tuzağına attı
 Ben 6ylemesem de
 Aramıza ayrılık ektiğini iyi biliyorsun.

1253

Hem 6mr6 sonuna kadar senin kokunla g6t6rd6k
 Hem g6n6l levhasını d6nyanın resminden kazıdık
 Her g6n kavuşma 6midi ve ayrılık korkusuyla
 Y6zlerce kez yaŐadık ve y6zlerce kez 6ld6k.

1254

Sevgilinin y6z6 olmayınca sen benim mahremim oldun
 Kalktın ve y6zlerce gama gark oldun
 Şu acayıpliğe bak ki, yar beni kılıŐsız
 Kendisi 6ld6rd6 ve kendisi benim yasıma oturdu.

1255

Bazen üzgün gönlüme kastedersin
 Bazen de kanımı dökmeye azmedersin
 Bildiğin gibi sensiz kimsesizim
 Neden beni kimsesiz bırakıyorsun?

2.32. OTUZ İKİNCİ BAP: SEVGİLİDEN ŞİKÂYET ETMEDE

1256

Ne benim gibi sevgi beslersin
 Ne de benim gibi yaşarsın
 Ben senin toprağınım ve sen beni yele veriyorsun
 Korkarım ki aramızda bir kırgınlık çıkacak!

1257

Ben sana aykırı bir iş yapmadığım halde
 Ben kuluna neden eziyet ediyorsun
 Her gün dünyayı ben miskine satma
 Bu alışverişten bir kez daha al beni.

1258

Senin bana olan gamın sayılmaz
 Senden uzakta benim gamım bitmez
 Eğer bizim yolumuzda her ikisi de eziyet olsa da
 Şüphesiz tozsuz yol olmaz.

1259

Ey sensiz gönlüm ateş hane gibi olmuş
 Canımın her damarından senin ateşine yol vardır
 Mademki ateşle dolu gönlüm olduğunu biliyorsun
 Gelmeyip ateş gibi geçip gitmek mi istersin?

1260

Senin aşkından bende oluşan ümitten dolayı
 Sana bağlılıkta tıpkı bir ateşe benzerim
 Mademki ateş yakılmasını garip bulmuyorsun
 Bu kul şimdi ateş yakacak.

1261

Beni mum gibi yakan senin aşkın
 Kelebeğin sabırsızlığını bana öğretti
 Senin ayrılığın ben pahalıyı bedavaya satın aldı
 Senin sevdanın ateşi beni yakıncaya kadar

1262

Eğer bakarsan bize doğru yönel
 Ve eğer geçersen bizim mahallemize doğru gel
 Ey Türk (güzel)! Senin işin tamamen saldırmak olduğu için
 Eğer saldıracaksan bize doğru saldır.

1263

Canım olduğu sürece vefalı olurum ben
 Hemen canımı alıp götürsen de uygun görürüm ben
 “Hey gönülde neyin var” diye ne zamana kadar soracaksın
 Çünkü tüm ufuklarda sana sahibim ben.

1264

Ne zamana kadar her an yüzlerce dertten dem vuracaksın
 Sararmış yüzüne kanlı gözyaşı dökeceksin
 Mademki senin demir gibi olan gönlün bana karşı soğuktur
 Soğuk demiri dövmek boşunadır.

1265

Sivrisineğin kanadı kadar benimle arkadaşlık etmedin
 Ne zamana kadar beni ayrılık (gibi) filinin ayağıyla ezeceksin
 Sahip olduğum bütün aslan yürekliliği (cesaret) yok etti
 Senden o kadar tilki oyunu gördüm ki!

1266

Biliyorum, senin mahallende can bir kenarda oturmuş
 Senin zülfünden de akli başak toplayan bilirim
 Uyanık oturursun, öyle bilirim
 Beni uyutursun, kesin bilirim.

1267

Ne zamana kadar ben derbederi kapından süreceksin
 Ciğerimi ne zamana kadar ayrılık ateşiyle yakacaksın
 Artık bir bak, eğer bundan sonra bakmak istersen
 İzimi bulamayacaksın!

1268

Gönül, senin aşkının gamından bir anda kurtulunca
 Gamının kolayca biteceğini sandı
 Bugün bir güçle bizden kaçtın
 Ama bu el hiçbir şekilde son bulmayacak.

1269

Senin aşkında ben deliye döndüm
 Akıl dairesinden dışarı çıkıyorum
 Epeydir benim gönül kanıma susamışsın
 Sen benim kanıma girdin ama ben kan için dolaşıyorum.

1270

Bazen senin derdindeyim, perdeden dışarı çık
 Bazense, senin kederinden gönül perdesi kana dönüşür
 Her gün binlerce kez bukalemun gibi
 Senin aşkında renkten renge dönüşüyorum.

1271

Divane oldum, senin zülfünü zincir yaparım
 Kırgın aklın tutkunu olmamdan daha iyidir
 Senin aşkında düşündüğüm her çare
 Önümden gitmiyor ne çare bulayım?

1272

Bugün bu şekilde seninle mücadele içindeyim
 Ayağı düşmüş, senin sarhoş ve aşgınım ben
 “Senin için bundan sonra revaç bulur” dedin
 Gördün fakat senin sevdanı (ticaret) kim aldı?

1273

Ey sevgili kötü huyluluk ve ahlaksızlık yolunu tutma
 Olmaya ki Nazlanıp da öfkelenmeyesin
 Ben senin toprağınım, elimde rüzgâr vardır
 Senin toprağın olduğum için benden ayağını kaldırma bir daha!

1274

Ey sevgili! Bir kez olsun bizim mahallemize uğra
 Bizim tarafımıza doğru hiç olmazsa adım at
 Toprağa boş yere niçin bakıyorsun
 Artık bizim yüzümüze bir kez olsun bir bak hiç olmazsa!

1275

Gönül asla senden daha iyi bir dost bulamaz
 Ruh asla senden başka değerlisini bulamaz
 Sen yaratılmışların hepsiyle anlaşsan da
 Kimse senin hileni asla bulamaz!

1276

Eğer senin perdenin arkasında can vardır dersem
 Senin yaptığının dışında gönül vardır dersem
 Benim getirdiğimden geç ve başını koy
 Çünkü hepsini birbirine getiren sensin!

1277

Senin büyü yapmandan dolayı çok fazla şaşırdım
 Senin övücünden dolayı çok fazla perişan oldum
 Ne zamana kadar çocuklar gibi gece ve gündüz
 Senin acayip oyununu izleyeceğiz.

1278

Daha ne zamana kadar ben yanmış inciteceksin
 Daha ne zamana kadar avarelik kılıcını çekeceğim
 Hayretten dolayı ne kendimleyim ne de değilim
 Ben hiç söylemesem de sen iyi biliyorsun.

1279

Ne kendi kan dökücü merhemini istedi
 Ne de kendi başıboş yasını tuttu
 Kalk! Senin işinin zavallısı oldum
 Eğer senin çaresizinin çaresi olmak istiyorsan.

1280

Canla başla senden uzaklaşmayan kişi
 Gündüz vakti senden yıldız arar
 Senden aradığım her çarede çaresiz kaldım
 Senden çare arayan zavallı kişiyim.

1281

İçten gelen ah muradımı ve dilimi yaktı
 Kendi ayrılığıyla beni bir anda yaktı
 Benim kötü işimi yap ve kanımı dök
 Gönül derdimi bağışla ve canımı yak!

1282

Kederimin altı kapısında erit arık beni
 Bir lütfet ve örtüyü kaldır artık
 Senin aşkından dolayı yüzlerce kez mum gibi yandım
 Bir anda beni de yak artık!

1283

Her an beni daha fazla yakıyorsun
 Her gün başka bir şekilde beni yakıyorsun
 Ben gönlünü yitirmiş âşıkla arkadaşlık yapmıyorsun
 Ne için ciğerimi bu kadar yakıyorsun?

1284

Gönlümde senin aşkının ateşi yanar yanmaz
 Dünyanın iyisi ve kötüsünü de terk ettim
 Kısaca kendi işimi seninle konuşayım
 Senin derdin beni öldürdü ve aşkın yaktı.

1285

Ne zamana kadar dertli gönlümü ve canımı yakacaksın
 Aşk ateşiyle beni parça parça yakacaksın beni
 Senin yolunun yanmış ve düşmüşü olduğum için
 Gözden daha ne kadar düşüreceksin ve daha ne kadar yakacaksın?

1286

Ey görüş sahibi, ben sana bir kötülük yapmadım ki
 Bu yalnızlıkta senin sıkıntını çekiyorum
 Sen de benim kederimle eri, yok ol
 Keder üstüne kederi neden artırıyorsun?

1287

Bu aşığın hem rehberi hem de yoldan çıkması sensin
 Hem yalnızlığın dostu hem de seher vakti sensin
 Ben yanıyorum ve benim yangınımdan haberdarsın
 Kendin için yanmıştan ne istiyorsun sen?

1288

Sensiz, bir an ciğer kanı içmezsem
 Sürekli ciğer kanımda boğulurum
 Senin işini hiçbir şekilde anlamıyorum
 Ey şaşkın çünkü ben senin işini düşünüyorum.

1289

Bazen beni kovuyor derbeder ediyorsun
 Bazense ciğer kanıma boğuyorsun
 Hepsinden daha acısı bu ki
 Benim gönül derdimi biliyorsun ve altüst ediyorsun.

1290

Bazen beni kendi yanına çağırıyorsun
 Bazense kendi yanından kovuyorsun
 Senin avaren ve senin için ölenim, biliyorsun
 Daha ne kadar ciğer kanımı akıtacaksın!

1291

Her an bana doğru gece baskını yaparsın
İki dünyadan el çekip Mecnun'un gönlüne girersin
Artık perdeyi kaldır diye feryat etsem de
Perdeden benden başka bir şey çıkarırsın.

1292

Bazen ben gönlü yaralı dostluk edersin
Bazense mum gibi beni yakar ve eritirsin
Her gece sabaha kadar bütün yolumu tutarsın
Her gün beni yeniden yanıltırsın.

1293

Ey, her an daha fazla zalimliğin artmakta (ciğer kanımı içmek istersin)
Benimse her an şevkim ve bağlılığım artmakta
Her zaman senin nazın ve benim ağlayışım artmakta
Daima senin izzetin, benimse hakirliğim artmakta!

1294

Bazen Mecnunun gönlüne aşk hamlesinde bulun
Bazen beni toprağa göm bazen kana bula
Kudret senin olduğu için kulun fermanı olmaz
Her gün başka bir elle çıkar beni!

1295

Koşturmak için beni yola attın
Bazen aşağı oturtursun beni bazen yukarı
Her an beni bir şekilde at
Bırakma bir an bile kendime geleyim.

1296

Ey! Senin aşkının gamında bu kul yok oldu
Gönül Senin gamınla doldu eli ise bomboş
Gönlümün yanına oturduğun her an (ne zaman)
Gönlü dışarı atarsın, yok oldu.

1297

Senin aşkın aciz bırakır beni
 Mum gibi baş aşağı eder beni
 Senin varlığının ne zaman tecelli etse
 Göz açıp kapayınca kadar yok eder beni!

1298

Yüzlerce defa başımla yük taşıyım
 Beni hakir ettin, hakirden, hakirlikten başka ne gelir
 Senin aşkın yüzlerce ağlayışla beni öldürünce
 O halde dostun yardımından bana ne fayda var?

1299

Senin denizinden inci gereken kişiye
 Top gibi ne ayak ne de baş gerekir
 Eğer üzüldüysem ben kendim üzüldüm
 Senin aşkının deliliği gerekir.

1300

Ey güzelliğin özü! Senin aşkında
 Toprakla bir oldum ne buyuruyorsun
 “Bir gün sana geleceğim” dedin
 Yoksa ben öldükten sonra toprağıma mı geleceksin ?

1301

Aşkla her tarafımı kuşattın
 Aşkın gamında kimseye gidecek yolum yok
 Bütün ömürde bir an seni görmüşüm
 İşte bir ömür o bir anın şaşkınyım.

1302

Bazen senin aşkın kapı halkası gibi götürür beni!
 Bazen iyilik ve kötülükten habersiz götürüyor beni!
 Her an başka bir borçla öldürür beni!
 Her an başka bir âleme götürür beni!

1303

Senin sevdan perişan etti beni!
 Nasıl perişan ettiğini bir kez olsun benden dinle!
 Yolun toprağına attı beni ve gönlümü kanattı
 Toprak olduğum, kan içinde dolandırdı beni!

1304

Senin sevdan işimi tehlikeye atacak
 Benim gönül parçamı, ciğer kanına bulayacak
 Büsbütün beni altüst edecek
 Başka ne yapacağını da biliyorum.

1305

Senin aşkın benim her anıma binlerce büyü yaptı
 Akli benden aldı götürdü ve beni mecnun yaptı
 Sahip olduğum hiçbir şeyi kaybetmedim
 Fakat onun tamamı elimden çıkıp gitti.

1306

Bazen derviş narası atarak gelirim sana
 Bazen başı öne düşmüş gelirim sana
 Her gün başka bir şekilde gelirim sana
 Artık hangi kapıdan gelirim sana?

1307

Bazen sarhoşluk kendime getirir beni
 Bazense alçaklık beni kendinden uzaklaştırır beni
 Bazen bana öyle davrandı ki şaşkına dönerim
 Dünya var oldukça ve dünyada varlık oldukça.

1308

Bir ordu önümü ve arkamı öyle istila etti ki
 Kendime bir nefes dahi ulaşamıyorum
 Her nefesimde perdeden dışarı çıkarıyor
 Ben bilmiyorum ki ben kimim ya da hangi kimseyim bilmiyorum.

1309

Sevgili bir bağış gibi gönlümü vermiyor bana!
 Bana dert ve yazıktan başka bir şey vermiyor bana!
 Gerçi Benim gönlümü götürdü ama onun gönül onun olsun
 Tekrar gönül niçin isteyeyim ki çünkü gönül vermiyor bana!

1310

Her bir an canımı yakıyor, bu ne zamana kadar
 Hiç kimse bana gönül vermiyor, ne zamana kadar
 Her tarafımı bela sardı, ne zamana kadar
 İmdat, imdadıma yetiş, ne zamana kadar!

1311

Ne işve ne naz ki, sevgili vermedi
 Gönlü götürdü fakat gönlümü götürdüğünü kabul etmedi
 Bana kendi huzuruna gelme izni ver dedim
 Kendi acımasızlığından gönlü ona izin vermedi.

1312

Hem o ay yüzlüyü bakmak gerek
 Hem de o günah yüzünden tövbe etmek gerek
 Ey sevgili! Gözümü kaybettim dedim
 Ne yapayım gözü korumak gerek diye cevap verdi.

2.33. OTUZ ÜÇÜNCÜ BAP: SEVGİLİNİN ŞÜKRÜ HAKKINDA

1313

Senin güneş gibi yüzün cihan mülkünü bağışlıyor
 Senin sözünün incisi gizli hazineyi bağışlıyor
 Her gün senin aşkının gamından yüz can bulurum
 Sanırsın ki senin aşkının kederi can bağışlıyor.

1314

Ey her nefeste cilvesi bol olan sen!
 Bazen toprağa cilvelenir bazen kana
 Bir şaşkın gibi aciz kalmışım
 Senin çeşit çeşit örtülerinin lütfundan.

1315

Senin aşkın önce o kadar çok şeker saçtı ki
 (sanki) Bütün dünya sürekli şeker isteyecek
 Bulduğum ve aramak istediğim her şey
 Sanki senin lal dudağının şekeri gibidir.

1316

Bazen sözle ruhuma kuvvet bağışlarsın
 Bazen sihirle gizli sırrımı açarsın
 Eğer gönül götürürsen binlerce gönül geri verirsin
 Eğer canı götürürsen bana binlerce can bağışlarsın.

1317

Ey mutlu (sevgili) İki cihanda senin gamındır
 Beden zahmeti olmadan, canımın arkadaşı senin gamın
 Açıkça söylenmesi mümkün olmayan şeyi öğretirsin
 Gizli sırrım senin gamın.

1318

Var olan her şeye gönül bağladık
 Tüm bağılılığımızı kestik
 Senin aşkının divaneliği bir bir her şeyden
 Yavaş yavaş alışkanlığı terk ettirir.

1319

Çöle senin aşkından bir zerre geldi
 Sonunda bunca dedikodu ortaya çıktı
 Can naralar atarak denizin dibine düştü
 Gönül raks ederek feryat ve figana başladı.

1320

Her şeyde senin başka bir güzelliğin vardır
 Her yaprakta senin güzelliğin başka bir haldir
 Her kusurlunun, seninle başka bir olgunluğu vardır
 Her aşığın seninle başka bir vuslatı vardır.

1321

Dokuz felek senin avarendir, biliyorsun
 Dokuz felek senin kapının etrafında dolaşmakta
 Sen güneşsin fakat canın içinde
 Böyle gizli bir güneşi kim görmüştü.

1322

Ey canın hayat suyu olan senin hatıran!
 Senin kederin can mutluluğunun kaynağıdır
 Can perdesinde senin hayretinin bir zerresi
 Cana sonsuzluk nimetinden daha çoktur.

1323

Canımı ne yapayım çünkü senin aşkın canıma fazladır
 Dermanı ne yapayım, senin derdin dermanıma fazladır
 Senin aşkında bana yüz binlerce dert vardır
 Bir zerre dahi çoğaltırsam o bana fazladır.

1324

Senin yüzünü görünce ey güzel yüzlü!
 Yine senden dolayı mum gibi yanıp kalıyorum
 Eğer seninle otursam çok fazla işim olur
 Eğer seninle birlikte içersem çok sırrım olur.

1325

Kederinin, gece baskınını getirmediği her gece
 Otururum ve senin keder kanında çıldırırım
 Sen mutlu yaşa çünkü senin gamının arzusunda
 Senin kederinden dışarı çıkmak dışında bir işim kalmaz.

1326

Çok eskiden beri senin yüzünün aşığıyım
 Senin aşkında hiç kimse benim yoldaşım değildir
 Eğer dünyanın halkı senin aşkının mutluluğunu isterlerse
 Canım olduğu sürece ben senin aşkının gamını isterim.

1327

Gönlümün can mevkiinde olan senin derdin
Ben divane aşığın dermanıdır
Senin derdin gönül perdesinden yüz gösterinde
Anladım ki (gördüm ki) hepsi derman olur.

1328

Eğer ayı sisin altında tutmasaydın
Yanında nice başlara kılıç vururdun
Sürekli dert ve gam içinde kalır üzüldün
Gönlünden gamı esirgesen de!

1329

Senin sıkıntını yüzlerce hazineye değişmem
Senin gam mülkünü Cem'in mülküne değişmem
Senin gamın gönlümün dermanı olacağı için
Bir saatlik derdini iki âleme değişmem.

1330

Daima canımla ve bedenimle seni isteyeceğim
Gömlekte ve kefende seni isteyeceğim
İstesem de istemesem de senden kaçış yok
İstesen de istemesen de ben seni isteyeceğim.

1331

Gönlüm senin kapında çok fazla kan ağladı ki
Kimdir diye perde arkasından bir ses bile gelmedi
Eğer ben yüreği yanığa ağlamayacaksan
Öleceksem de ebedi yaşayacağım.

1332

Senin arzunda toplanan gönüller
Kendilerini senin mahallenin başına kurban ederler
Yaratılmışların hepsine ölüm vacip olduğu için
Hepsi can saçmaya sana yönelirler.

1333

Canım, sana yürekten vefalı olur
 Gönül, senin için iki âlemi terk eder
 Değer olarak güneşin üstüne çıkar
 Bir an bile seni arzulayan her zerre!

1334

Gönlüm sana doğru o kadar çok koşar ki
 Her an ona bir iş doğar yeniden
 Ben kaybolmuşum, sen kayıp değilsin, bundan dolayı gönlüm
 Her neye baksa seni bulur yeniden!

1335

Çok zamandır senin sevdana baş koymuşum
 Aşktan dolayı kana bulanmış bir gönlüm var bağrımda
 Senin yolunda bir mezhep ve bir yol değilim
 Her an yeni bir mezhebim olur.

1336

Ey aşk kaidesi! Sen can verirsin
 Senin güzellik huyun dünyayı süslüyor
 Ben sevdalı, zamanın sultanı olurum
 Eğer bu yalnızlıkta bana sabır verirsen!

1337

Senin aşkında güçlü bir canımın olması gerekir
 Bedenin varlığından inzivaya çekilmem gerekir
 Benim yolumda vücudum benim engelim olduğu için
 Senin yolunda yalnız yürümem gerekir.

1338

Bazen benim canımı oyunlara boğarsın
 Bazen benim nefsimi yüzlerce kez yok edersin
 Sen benimsin istediğin gibi yap
 Ben de seninim istediğin gibi tut!

1339

Senin aşkının yüzünden öylesine ileri görüş sahibi oldum ki
İki âlem ile ilgili hiçbir düşüncem yok
Bu yaralı gönül neye baksa
Onu arkadan görür, senin yüzünü ise önden.

1340

Nerde hiçbir yol ki önünde set olmasın
Nerde kabul ki ret olmasın
Senin cilvelerinle şaşırıp kalmışım
Çünkü senin işvelerinin sınırı yoktur.

1341

Beni kendimden kurtar çünkü çok üzgünüm
Benim ruhum ve bedenim ol, çünkü ruhsuz ve bedensizim
Mutlu bir şekilde yaşamam için beni bana bağışla
Beni kendinle götür, çünkü ben kimsesizim.

1342

Senin aşkını ebeden ezele kadar görüyorum
Onun bir gölgesini sancak ve işaret olarak görüyorum
Tüm âlemde var olan şekilleri
Aşkın ayıbı hususunda çözüm olarak görüyorum.

1343

Senin aşkında can atını başa koş
Pervane gibi kanadımı ayaktan yapacağım, kolumu ayak yapacağım
Ruhu, bedeni, dini, gönlü ve iki cihan padişahını
Kaybettim ve başka bir şey de kaybedeceğim.

1344

Kâh senin aşkında başsız ve ayaksız yanıyorum
Kâh belanın yüz çeşit ateşinden dolayı yanıyorum
Canın bedende olması daha öncedir
Sen sürekli yanıyorsun, bense yanıyorum.

1345

Senin yolunda düşe kalka yürüyoruz
 Kimsenin bulamadığı şeyi arıyoruz
 Senin kapının toprağında yüzümüzü kanla yıkıyoruz
 Hem de seninle senin hakkında bir olayı konuşuyoruz.

1346

Ey senden dolayı bire âlem zayıflamış aciz kalmış
 Ne bir gönül senden dolayı salim kalmış
 Her ne kadar sende bir işaret bulunmasa da
 Senden bir an dahi kaybolmaz.

1347

Bazen senin huzuruna kalem gibi çıkarız
 Bazen iyi ve kötünden habersiz oluruz
 Senin aşkınla mücadele ediyoruz
 Bu fikir üzerine alt üst oluyoruz.

1348

Ey sevgili senin aşkının gamından dolayı derbederim
 Ben can-ı gönülden senin talebindeyim
 Dedin ki canını terk et de kurtulasın
 Senin gibi can ortasında bir kapı bulamam.

1349

Ben kendi derdimdeyim, avare felek gibi yap
 Aşk yüzünden beni, kimsesiz perişan eyle
 Gönlümün dermanı olacağın her an
 Gönlümün dermanını, dermansız dertten eyle.

1350

Sana başımı feda ederim, benim şapkam budur!
 Senin huzurunda ölüyorum, benim arzum budur!
 Eğer iki âlemin mülkü benim elime geçse de
 Kandan başka bir şey içmem çünkü benim yolum budur!

1351

Senin yolunda gönül zor bir bela istedi
 Senin yolunda baştan ayağa kadar gül istedi
 Senin aşkının belasına düştüğü o vakit
 Senden gönül için gönül belasını istedi.

1352

Hem iki cihan dışındasın hem iki cihanda
 Ben kimliksizim, seninle birlikteyim iki cihanda
 Parça parça etsen ve rüzgâra versen bile
 Senin aşkını bir parça dahi azaltmam iki cihanda.

1353

Benim her gün, seninle başka bir hesabım vardır
 Senin ise her an yeni bir nazlanışın vardır
 Senin hatıran olmayınca gönlün varlığını kanla doldururum
 Ortaya çıkardığın her an başka bir utanç olur.

1354

Ey sevgili! Ruhum varlık denizinin dibinde
 Onca nura boğulmuş garip bir incidir
 Benim bedenim (ibadet) işten uzaktır fakat
 Bir an olsun gönül hatırımdan uzak değilsin.

1355

Başı senin sevdanın başı (önderi) yapacağım
 Gönül hücrelerinde senin yerini yapacağım
 Perde sıkıntısını kaldır çünkü ruh âleminde
 Gönlü senin temaşanla boğacağım.

1356

Ben eğer bir âşık ve perişan değilsem de
 Belki seni bir an kabul ederdim
 Tüm cihanda senin gibisini görsem bile
 Yüz mutluluğu senin kederine seçmem.

1357

Sen olmadan daha ne zamana kadar varlığa bağlı olurum
 Sensiz akla düşmüş ve sensiz sarhoş olacağım
 Eğer sensiz fakirlikten inlediysem
 Sensiz altına tapan Karun gibi olmuşum.

1358

Senin kederinden dolayı elsiz ayaksız bir gönül istiyorum
 Dünya halkından seni ümit ediyorum
 Mutlulukta ve kederde, ben gam içindeyim sense mutluluk içinde
 Bana gelen her gamı uygun bulurum.

1359

Ne zaman şarap içsen kükrersin
 Şehirde dolaşan aşığa omuz silkersin
 Ben şehirde dolaşırım, ev aldıktan sonra
 Belki beni haraca bağlarsın.

1360

Ey mum her yerde dilimdeydin
 Her konakta bana müjde verendin
 Ey gönül senden uzak kalsam da
 Nerde olsan gönlümde canımdaydın

2.34. OTUZ DÖRDÜNCÜ BAP: SEVGİLİNİN GELİŞ ŞEKLİ HAKKINDA

1361

Dün gece geldi ve yüz sır perdesini açtı
 Gönül perdesinde cilveye başladı
 Ey bizden geri kalan diye nida etti
 Bir an önce kalk ve bizimle evi terk et!

1362

Dün gece geldi ve gece gündüz coşuyorsun dedi
 Elinden dinini vermedikçe bîhuş olursun
 Şüphesiz ben her şeyim ve dünya ise bir hiçtir
 Artık hepsini bir hiçe satar mısın?

1363

Dün gece geldi ve kaç defa bana seslenirsin dedi
 Ben uzak değilim, sen uzaktan seslenirsin
 Duvar perdedir, önümüzden kalkınca
 Bu ev ve o bir olur!

1364

Dün gece geldi ve ne zamana kadar yalnız kalacaksın
 Eğer bir damla olamazsan tüm deniz ol dedi
 Ne zaman senin tenin cihana ve gönle can verirse
 Sen can ve cihan olursun, hepimiz olursun

1365

Dün gece geldi ve “benim içimde ol”
 Toprakta otur ve bizim kanımızda boğul dedi
 Benden hiçbir şey kalmayıncaya kadar bana vurdu
 Tamamen yok olunca “şimdi bizim ol” dedi.

1366

Dün gece geldi ve “Artık bizim evimizi aydınlat
 Ey bizim biriciğimiz” dedi
 Senin bizimle kucaklaşmanın zamanıdır
 Ne zamana kadar efsane anlatacaksın.

1367

Dün gece geldi ve “ey gece gündüz benim gamım sensin” dedi
 Sen sen oldukça asla benim arkadaşım olamazsın
 Ben güneşim sense toprakta bir gölge
 Yok olmadıkça benim mahremim olmazsın.

1368

Dün gece geldi ve “senin etrafında halka yapalım” dedi
 Kanlı gönül gömleğini hırka yapalım
 Biz o yüzden gönülde taht kurduk
 Kendi talibimizi kana boğuncaya kadar.

1369

Dün gece geldi ve dedi, ululuk etrafında dolaşma
 Hakirlik ara ve artık iftihar peşinde koşma dedi
 Bil ki sen benim gölgemsin, mutlu ol
 Nereye gitsem benim peşimi bırakma.

1370

Dün gece geldi ve gönül kuşu aciz değildir
 Perdede onu bulundur çünkü ondan başka aziz yoktur dedi
 Her iki dünyada kanadın altında gönül olduğu için
 Onun yuvadan dışarı çıkması mümkün değildir.

1371

Dün gece geldi ve yakîn olmadan ulaşamazsın
 Bazen felekten bazense yeryüzünden varamazsın dedi
 Sakin ol ve aramaya koyul ve mutlu ol
 Hep biz varız, bundan başkasına dedi.

1372

Dün gece geldi ve dedi: kendine düşman ol
 Karanlığa düşmüşsün, aydınlık ol dedi
 Eğer bir an kendinden hoşnut değilsen
 Kendinden geçmiş olarak gel ve bir an benimle ol dedi.

1373

Dün gece geldi ve neden ve nasıl sorusu esnasında
 Belaya tutuldun dedi
 Ne yapayım ne zamana kadar sana bağlanayım dedim
 Kendinden ayrıl ve bize bağlan diye cevap verdi.

1374

Dün gece geldi ve dedi: “gece gündüz kederlisin” dedi
 Bizim kapımızda korkusuzca oturman için
 Visal eline ulaşmayan eli toprağın gerdanına at
 Çünkü bir avuç topraksın.

1375

Dün gece geldi ve beni divaneliğe atıyorsun
 Canımı yakıyor ve bedenimi kana atıyorsun dedi
 Sen dışarıda otur çünkü senin içine yol yoktur
 Çünkü içinde olan her şeyi dışarıya atıyorsun dedi.

1376

Dün gece geldi ve fakir gönlümden sabır gitti
 Hikmet düşünen aklımdan huzur gitti
 Benim şaşkınlığımı görünce bir an oturdu
 Uyku beni mutlu etti ve akıl huzurumdan gitti.

1377

Dün gece geldi ve huzursuzluktan gece gündüz
 İşsiz oturmuş başıboşum
 Senin kapını asla açamam fakat bil ki
 Gece gündüz senin etrafımda toplanmaktan başka işin yoktur dedi.

1378

Dün gece geldi ve dedi: “eğer vefa göstereceksen
 Bütün yılın derdine deva olacaksan
 Ne bir fayda ara ne de bir menfaat talep et
 Hiç bir şey olmadan muamele et, eğer bizim sermayemizle iş yapacaksan.

1379

Dün gece geldi ve bizim işimizi yapacaksan
 Naralar atarak canını feda edeceksen
 Sen zavallı bizi bekleyeceksen
 Eğer bunu yapmazsan ne sabrın ne gönlün vardır

1380

Dün gece geldi ve gönül ve canım üzerindeki yolu kapadı
 Sevgilinin zülfüyle zunnarı bağladı
 Senin gönül alıcı zülfünle coşarım dedim
 Kalktı ve dilimi bir şekere bağladı.

1381

Dün gece geldi ve bu gece dünyanın güzelliğidir
 Bu gece eğlenceyle birlikte olmak evladır dedi
 Güneş gece güneşi koynunda almışsın
 Gecen mutlu olsun eğer mutlu değilsen bu gece.

1382

Gönlüm, o güzelin sahtekâr aşığı olunca
 Can onun yüce zülfünün aşığı oldu
 Geldiği gibi yüz nazla gitti dedim
 Dün gece geldi ve gidince de kendi nazı kaldı.

1383

Dün gece gönül kapısından o sevgili girdi
 Bu yalnızlıkta ne yapıyorsun diye sordu
 Senin aşkından sevdalı olmuşum
 Kendi sevdalına ne buyuruyorsun dedim.

1384

Dün gece lütfünün ucundan gösterdi bana
 Mest olunca beni huzurundan sürdü
 Ben kızgınlıkla giderken
 Şu işe bak! Beni tekrar çağırdı.

1385

Dün gece beni kendi kucağından baş aşağı gönderiyordu
 Avucunda bir kılıçla bedenime saldırıyordu
 Gönül kanı sınırı zorlayınca
 Kanım aksın diye ona kılıç sapladım.

1386

Gönül dün gece onun şeker gibi lâl dudağından
 Ruh da, kement gibi zülfünden dolayı yanıyordu
 Karanlık gece ve gündüz onun nazar otunu yaksın diye
 Güneş utançtan saklanarak gidiyordu.

1387

Vakit geçiyordu ve gönül kimseyle rahatlamıyordu
Her köşeden yüzlerce çığlık ayaklanmış, yeter!
Bugün geliyor ve var olan her zerre
Feryadıma ulaşmak için feryat ediyor.

1388

Dün gece geldi ve “uzak görüşlü insan
Kendinde az çok hiçbir şey bulmadın
Bu perde, huzurdan kaldırılamaz
Eğer alırsam, benlikten ben ve benlik kalır” dedi.

1389

Dün “neredeydin, böyle mi olması gerekir
Dosttan ayrı kaldın, bu mu gerekir
İki gün uzak düştün diye
Bize yabancı oldun, böyle mi olması gerekir” dedi.

1390

Dün gece onu kendi zülfü gibi parlak gördüm
Bana, suya dalmış gibi görünüyordu
“Yarın senin yanına geleceğim” dedi
“Eğer bir gece beni görürsen, uyursun” dedim.

1391

Bu gece, bizim yanımıza sarhoş kim getirdi seni
Seni bu perdeden bu makama kim çıkardı seni
Sensiz ateşte olan kişinin yanında rüzgâr gibi esmiyordu
Seni böyle kim getirdi.

1392

Bu gece sabah erkenden kükremeye başladın
Nasıl olur dün geceden daha sarhoş geldin
Yoksa senin pazarında iş olmuyor mu?
O yüzden mi evi satmaya geldin.

1393

Dün gece geldi ve “senin hiç vicdanın yoktur
Aşkta soğuk bir nefes ve sıcak bir kalbin yoktur” dedi
Ey sen! Benim delilim bendendir dedim
Sen kimsin, senin utanman yoktur dedi.

1394

Dün gece geldi ve “ey vatani alınmış
İki âlemde hem candan hem bedenden alınmış
Ben senin arkadaşın olduğum için
Ben gelmişim ve sen yerimi almışsın” dedi.

2.35. OTUZ BEŞİNCİ BAP: SEVİLİNİN YÜZÜ VE SAÇININ VASFI HAKKINDA

1395

Tüm dünyada senin yüzün gibi kimin yüzü vardır
Senin yüzün olmadan birazcık bile canı olan kimin yüzüdür
Güneş senin yüzünün utancından yüz çevirdi
Böyle bir yüz kimin yüzüdür diye kaçıyordu.

1396

Senin saçın olmadan kimsenin saçı doğru dürüst değildir
Senin yüzün olmadan diğerlerinin yüzü ikiyüzlülük ve riyadır
Senin saçın olmadan, güzel saçı kim görmüş
Yeryüzünde senin yüzün olmadan yüz kimindir?

1397

Sen, perdenin arkasından yüzünü gösterinceye kadar
Yüzlerce perde yırtıyor ve bağışlıyorsun
Bugün, bütün dünya senin yüzünden heyecanla doludur
Eskiden nerede olduğunu kim nerden bilirdi?

1398

Güneş senin mahallene yerleşti
 Senin yüzünden kusursuz bir zerre aldı
 Aydınlık dünya senin yüzünün parlaklığındandır
 Güneşin bid'atından dolayı bizim gönlümüzü çaldı.

1399

Ah senin aşkının belası, zor iştir
 Senin yanağının güneşi, ruhun fitnesi, gönlün yağmasıdır
 Senin yanağının aydınlığını gören her bir nefes
 Eğer akıl kalırsa divane olur.

1400

Senin aşkın binlerce padişahlığa değer
 Senin vuslatın aydan bir aya kadar değer
 Bunca güzelliğin olduğu o yanak
 İnsaf et, istediğin her şeye değer.

1401

Ah senin zülfün yüzlerce sitem tuzağı olmakta
 Bütün âşıkların canını kedere atmakta
 Bu perdenin vücut bulduğu her yerde
 Yüzünün bir ışığı yokluğa atmakta.

1402

Ey sevgili! Aşkının kederi, gönlümü ve dinimi bırakmadı
 Bana bir zerre şüphe ve kesinlik bırakmadı
 Senin elinden dolayı biçare olurum dedim
 Kendi yanağının aşkından hiçbir şey bırakmadı.

1403

Benim canıma kasteden senin zülfün ve yanağın
 Her nefeste işi canıma getirirler
 Zülfünün gölgesinden yüzünü gördüğümde
 O gölgeden güneşe bana geçit vermediler.

1404

Siyahın arkasında güneş gibi olan senin yüzün
 Senin yardımın olmadan ay ortaya çıkmaz
 Senin yüzün, güneşi hayal kırıklığına uğrattı
 Ve senin yüzünden dolayı ay elini ısırır.

1405

Ey senin huzurunda servi ve ay sürekli yoldadır
 Servi gibi boy ve ay gibi bir yüz ile
 Ay yüzlü ve servi boylu çoktur fakat
 Ay, dimdik servinin karşısında daha parlaktır.

1406

Mademki ay senin yüzünün parlaklığından bir parçaya sahip değilse
 Senin yüzünün güneşinden bir zerre bile almamış demektir
 Tüm evrenin aydınlığı kendisinden olan güneş
 Senin yüzünün ışığını alamayınca sarardı.

1407

Eğer güzelin yüzünden perdeyi kaldırırsan
 Kâinattaki tüm perdeleri kaldırırsın
 Mademki sürekli seninle yaşıyoruz
 Bu can bid'atını kaldırma zamanıdır.

1408

Senin güzelliğinde kaybolmuş her gözün
 Güzelliğinden haberi olmadığını sanırsın
 Senin bakışına bir halkı sarhoş görüyorum
 O halde ne diye başkasına bakıyorsun.

1409

Göz, o gül renkli yanağın üzerine düşünceye kadar
 Gözüm gözyaşı yüzünden kan çeşmesine dönüştü
 Gönül perdesinde saklı bulunan her sır
 Ciğer kanı ile gözden dışarı çıktı.

1410

Eğer tüm ömür boyu seni arzuluyorsak
 Senin vuslatından bize çok azı nasip olur
 Senin yüzün olmadığı için ağlıyorum
 Belki senin huzurunda biraz saygınlığımız olur.

1411

Ey Türk! Gönlüm omzundaki örtü olmuştur
 Canım dünyadan dolayı üzgün ve senin şaşkıncındır
 Senin kulağının gümüş rengine bütün halk bakınca
 Kulağına küpe oldu.

1412

O dağmık zülfün halkasını görünceye kadar
 Gönlü, kargaşanın ortasında gördüm
 Uzaktan ateş gibi yüzünü gördüğümde
 Senin yüzünü ateş gibi gözle uzaktan gördüm.

1413

Senin yanağının yanında ay görülmezse
 Döner, azalır ve artar
 Senin güneş gibi yüzünün kıskançlığından dolayı
 Mehtap uzun zamandır yol almaktadır.

1414

Senin aşkın olmadan yaşamak bana kederli gelir
 Senden başkası için ağlamak bana elem verir
 Senin sıcak bakışın kibarlığından olmayınca
 Sana bakmak bana gam verir.

1415

Ey senin güzelliğin olgunluk sınırına ulaşmış
 Senin ağzının hikâyesi imkânsızlığa düştü
 Yüzük taşının altında mülkü olan altın
 Senin yanağının utangaçlığından harap oldu.

1416

Onun güzelliğine kandil getiren güneş
 Sanırsın ki boş yere konuşur
 Senin yanağının huzurunda güzellikten dem vurunca
 O yalan sözden dolayı yüzü sararır.

1417

Senin sevdandan dolayı sararmış nergis
 Senin güzelliğin karşısında taptaze olmuş
 Çin'in hiçbir puthanesinde asla
 Senin güzelliğinde bir suret yapılamaz.

1418

Senin dudağın hem gönül hem de dinin belası olur
 Bazen gül gibi ve bazen de bal gibi olur
 Eğer gökyüzündeki ayın güzelliği çoksa
 Senin yanağının huzurunda yere çöker.

1419

Sevgilinin güneş gibi yüzü parladığında
 Cihanın güzelliğinden aya ışık saçar
 Ta ki hepsini tamamlayıncaya kadar
 Senin bütün yanağının kıskançlığından çok çalar.

1420

Çemende senin yanağın gibi gül yoktur
 Senin şeker dolu yakut sözün gibi ay yoktur
 Güneş bir saatlik olsa bile dünyayı aydınlatsa da
 Aydınlık hiçbir yolda senin görüşün yoktur.

1421

Senin yanağının aşkı ölüm formülüdür
 O, bir ırmaktan iki âlemde perişan biçaredir
 Sarığım gibi senden dolayı benim her günüm
 Senin yanağın ve yüzünün aşkı gibi yepyenidir.

1422

Bazen senin siyah zülfünün ucundan korkarım
 Bazense tacının tuzağından korkarım
 Bir gece gizlice yanına gelirim dedin
 Ay gibi olan yüzünün parlaklığından korkmaz mıyım?

1423

Kevser senin dudağına dost olmuştur
 Baş, senin yeşilliğinin sınırına saplanmıştır
 Dünya senin yüzünden dolayı her gün aydınlıktır
 Güneş büyük bir bahaneye düşmüştür.

1424

Saçımın ucunun yarığında bir balık görünmedi
 Yoluma düştü ve mahallemin başının yolunu göstermedi
 Onun yüzünün üzerinde yüzlerce taze mana vardır
 Yüzünü gösterdiğinde neden yüzümü göstermeyeyim.

1425

O ay ki yıldızlar ona secde etti
 Gönül kendi gözünden onu kaybetti
 Göz, onun ayrılığında o kadar çok ağladı ki
 İnsanların sureti onun gözünden kayboldu.

1426

Onun dudağının kırmızısı olmadan şekeri neden öveyim?
 Onun ay yanağı olmadan can zahmetini ne yapayım?
 “Dünya onun yanağında görülür” derler
 Eğer onun yanağı öne çıkarsa dünyayı ne yapayım?

1427

Yüzü açık göğsü kapalı bize geliyor
 Sarhoş bir şekilde pazara neden geliyor
 Geliyor ve yüzü gül gibi gülümsüyor
 Evet, ne yapılabilir, bana doğru geliyor.

1428

Sevgilinin yüzünün görülmediği gün
İsim ve işaret görenden görülmez
O, bizim gözbebeğimizdir, çünkü gidince
Şüphesiz bundan sonra dünya görülmez.

1429

Önce, yolumu kendi önüne verdi
Yüzlerce kavuşma vaadi verip beni tahtsız bıraktı
Ve sonra zülüften, ham ipek perdesinde hileler yaptı
Yani seni ham ipek perdesine verecek.

1430

Senin zülfün benim nazarımdan gitti, ne yapalım
Bu gönül taşı altüst oldu, ne yapalım
Ben eğer senin zülfünden bir kemer bağlarsam
O kemerim zunnar olur, ne yapayım.

1431

Gönül verdim ve onun küfrünü ve dinini terk ettim
Kesinlikle onun yoksulu ve yoldan çıkanı oldum
Senin ismin daima benim gönlümde nakış olduğu için
Zülfünün halkasında onu, yüzük taşı yaptım.

1432

Herkes senin zülfünü arzular
Onu yüzünü görmeden kimsenin yüzü olmaz
Onun büklümünün bir ucundan bir kıl kopardım
Ki bütün kıllarda bir gönül asılıydı.

1433

Gönül, o zülfün kıvrımında zincir gibi kalır
Baş, senin yolunda katranda iki ayak gibi kalır
Senin saçının ucundaki misk bizim gönlümüzü dağıtır
Ciğeri yanmış bizi çoğaltır.

1434

Ey sevgili! Tüm dünyadan daha yükseklerde oturdum
 Göz gibi yiğitlere layık oldum
 Kapıyı aç ve kapıda olduğumu gör
 Senin zülfünden dolayı perişanım.

1435

Sen zülfünün ucunu eğip bükünce
 Ayın üzerine amberden bir örtü attın
 Seninle, senin saçınla ilgili konuşuyordum
 Sinirlendin ve yere fırlattın.

1436

Senin zülfün her yana misk gibi saçılınca
 O yüzden yüz üzerine saç düştü
 Canın yağmasından bu şekilde kırıldı
 O kadar çok koştu ki yüz üstü düştü.

1437

Gönül dedi “senin zülfünün yolu nasıl kısılacak?”
 Onun kısalmayacağını görünce her zaman ah etmekte
 Zülfünde gidiyor ve ağlayarak diyordu
 “Ya Rab! Ne uzun ve perişan bir yoldur”.

1438

Canın, sensiz dudağa ulaşmadığı gece yoktur
 Keder içinde geceye ulaşmayan bir gün yoktur
 Senin zülfün çok uzundur ve ben tuhafılık içindeyim
 El ona ne sebeple ulaşmıyor.

1439

Zülüfte her ne kadar bir mekân kursan da
 Bu perişan gönlü kabul etmiyorsun
 Seninle, senin zülfün konuşulabilir
 Çünkü onu sırtın gerisine atarsın.

1440

Dudaklarının yanında çıkardığın ayva tüylerinden dolayı
 Gönül kanımı içtin ve bana zarar verdin
 Dilberlikle zülfünü eğip bükme dedim
 Gördün mü eğip bükün, kıvırdın sen.

1441

Senin misk kokulu zülfünden koku gelir
 Gönül onun arzusunda senin mahallenin başına gelir
 Senin o siyah zülfün kara bir beladır
 Senin yüzüne ulaşmasından korkarım.

1442

Gönlüm saçının ucuyla sarhoş olduğu için
 Senin zülfünün ucundan asla el vermem
 Benim saçım kimin olacak dedin
 Bilirsin senin zülfün daima benimdir.

1443

Yanağının aşkında, senin yüzün gibi fazla bir şeyim yok
 Kurbanın olayım, bundan başka inancım yoktur
 Gönlümü zülfüne götürdün ve ona kul ettin
 Bundan dolayı gönlüm bir an bile benim değildir.

1445

Senin yanağını gören herkes hayran kalır
 Senin dudağının kırmızısından dudak dişte kalır
 Ve senin dağınık zülfünün ucunu gören kişi
 Eğer Müslüman kalırsa kâfir olur.

1446

Ey senin can besleyen yakut dudağının özelliği!
 Daha ne zamana kadar zülfünün ucuyla yağmalanmak var!
 Benim gibi elsiz ayaksız iki bin aşığı
 Her an boynunda zülfünün ucuna astın.

1447

Gönül, senin gibi zülfün ucunda güzelliği aydınlatır
 Mum gibi bir an yanmadan yaşayamaz
 Senin zülfünün elbisesi siyah bir beladır
 Bir gün senin çevrene gelmesinden korkarım.

1448

Senin misk kokulu urganın ayın perdesi gibidir
 Artık perdeye otur çünkü çabuk kaybolur
 Bijen eğer senin çene kuyunu görürse
 O urganın kuyu olacağını bilirim.

1449

Gözün sağlam gamze okunu atınca
 Her an binlerce av birbirine karıştı
 Senin zülfün üstü kapalılığa başladığı için
 Tüm dünyaya avareliği saldı.

1450

Eğer bir tedbir istiyorsan
 İstedğin şeyi gecikmeden istemelisin dedi
 Senin zülfünden isterim, öyle ki
 Bizim divaneliğimiz böyle bir zincir olmalıdır.

1451

Gönül, o yüce zülfe yöneldi
 Zülfünün her bir büklümünde yüzlerce sır çıktı
 Bir gün senin saçının ucundan bir kıl başkaldırdı
 Senin sevdan onu kıl çekerek tekrar götürdü.

1452

Bazen senin yakutun, benim gönül şekerimden doğacak
 Bazen de senin zülfün benim gönül bağımdan bükülecek
 Senin uzun saçınla benim gönlüm aydınlanıyor
 Onun ışığı benim kaç tane on gönlümde parlayacak.

1453

Senin zülfün de gönül kanına arzu duydu
 Gönül, senin saçının ucunda yüzlerce kez yere düştü
 Saçının ucu o kadar büklümlüydü ki
 Zülfünün ucunun ayağa düştüğünü gördüm.

1454

Senin saçında yüzlerce farklı halka vardır
 Onun her halkası yüzlerce kana susamıştır
 Senin zülfünün vasfı böyle anlatılabilir
 Bir kez olsun akıl hesabımızın dışındadır.

1455

Ey benim sıkıntım ve tutulmuşluğumdan habersiz olan
 Mutluyum, çünkü sen dert ortaklığımla mutlusun
 Yan bakış, gönül kanımı akıtıncaya kadar
 Benim mahvolmuşluğum senin zülfüne bağlıdır.

1456

Eğer ölürsem, senin adına ölürüm
 Ve eğer birinin kölesi olursam, senin kölen olurum
 El, senin zülfünün tuzağına ulaşmadığı için
 Senin tuzağının avı olmaksızın daha iyidir.

1457

Senin zırh gibi zülfün birbirine karışmıştır
 Binlerce göbek çatlamıştır dersin
 Renkli, misk kokulu saçığının zinciri
 Yanağının güneşinin aydınlığından parlar.

1458

Saçının ucundan büklüm ve ışık saçtın
 Bu yanmış gönlü keder içine attın
 Senin siyah zülfünden dolayı dünya karadır
 Çünkü o siyah saçı güneşin üzerine attın.

1459

Yüzünün misk kokusu gölge gibi olunca
Güneş gölgenin altına düşer
Yine de saç ve bela daha güzeldir
Çünkü o saç senin derdine düşer.

1460

Senin saçını elden bırakmam artık ben
Belki gönlümü tuzaktan kurtarırım diye
Benim gönlümü neden tekrar geri vermiyorsun derim
Git, senin gönlüne ne zaman sahip olmuşum ki dersin.

1461

Ey gönül perdesi! Senin perde okşayanın olmuştur
Ruh da senin sır perdenin nefesi olmuştur
Senin zülfünün ucu toprağa düşünce, ben
Senin uzamış zülfüne el kaldırıyorum.

1462

Benim biçare gönlüm, onun can kederinde değildir
Derdin içinde yandı ve onun hiçbir dermanı yoktur
Senin zülfünün ucu onun elini bağlar dedim
Ayakaltına attın, onun başı yoktur.

1463

Senin dudağının yakutu istek incisini bana verdi
Senin zülfün beni güçten o kadar düşürdü ki
Senin dudağının yakutuyla bizim işimiz altın gibi olur
Zülfünden işime kızgınlıkla aydınlık verdi.

1464

Daha ne zaman kadar ahd u vefa kemerini bağlamak gerekir
İki büklüm o zülfünden zunnarımı bağlamak gerekir
Benim işim senin dudağınla açılmadığı için
Gönül, zülfünün ucuyla neden bağlansın.

2.36. OTUZ ALTINCI BAP: SEVGİLİNİN GÖZÜ VE KAŞI HAKKINDA

1465

Her gün senin saçının ucu bana bir iş çıkartmakta
 Kendi halkasında beni bir kenara atmakta
 Cana diken gibi oklar atan senin gözün
 Her an senin kirpiklerinden bana bir diken gelmekte.

1466

Senin yakutun kimsenin sevabına konuşmaz
 Şeker görüşün tüm dünyaya vurmaz
 Bu daha da nadirdir, çünkü senin gözün güzellikten
 Yüzlerce ok vurup gözü birbirine katar.

1467

Senin siyah gözün dünyanın fitnesidir
 Canım, ruhun içinden ona müştaktır
 Senin kaşın yüzüyumu toprağa döktü
 Çünkü senin kaşın güzellikte daima tektir.

1468

Her an hileyle, yeni bir yarala beni parçala
 Ve sarhoş nergisle bana kirpik okunu ver
 Kirpik okunu yüzüme vurduğun gibi
 Kendi gönlünü götürdün, gel ve canıma vur.

1469

Hem senin zülfün gönül dışında ışıktır
 Hem de senin yüzün gönül çeşmesinden suya doymuştur
 O mahmur göz senin perişan sarhoşundur
 Eğer şarap içmişse ne diye uykuludur.

1470

Senin aşkında akıl ve zihin sahibi olunamaz
Ruh sarhoş ve dil sessiz olamaz
Gönlü yanık benim aklıma nazar değdi
Senin gözünden dolayı akıl kulak asamaz.

1471

Senin kemer kaşın keman gibi olunca
Kirpik oku onun çiftine yaraşır
Bana bak ve kaşa düğüm vurma
Çünkü senin kaşından sorun buraya düştü.

1472

Senden dolayı bana gelen dert
Senin yüzünden uzaktır, gönül beni,
Keman gibi kaştan ayırır, kirpik okyanusuna
Kaç kere fırlattın çünkü gönlüme geliyor.

1473

Senin eşkıyan göz gamzesiyle yolumu kesti
Yüzlerce cefa okunu haberdar gönlüme vurdu
Seni çok fazla taş kalpli ve sitemkâr görüyorum
Koş çünkü taşı ve gümüşü vuracağım.

1474

Senin yanağın böyle bir yanak olunca
Cana bu hikâyeyi daha ne kadar anlatacaksın
Üzerimde keman gibi olan kaşın
Ne için böyle keman çekiyor?

1475

Senin zülfün birbirine karışmıştır, ilginç!
Bazen asi ve bazen de başı eğik, ilginç!
Ey sevgili! Daima suda olan benim kirpiğimdir
Senin kirpiğinin oku su vermiştir, ilginç!

1476

Senin hoş gözün, nergis mezheplidir
 Onun her kirpiğinde baş veren coşku çoktur
 Senin kirpiğin ve ok birbirine benzese de
 Kirpiğinin başka bir tadı vardır.

1477

Senin kıvrımındaki büklüm zülüften korkarım
 Senin düzenbaz sarhoş gözünden korkarım
 Ben ileri doğru yol almak isterim
 Senin eşkıya gözünün gamzesinden korkarım.

1478

İstersen eğer lütfunla affedersen ben kulun günahını
 Varlık başından çok kolay vazgeçeceğim
 Var olan her şey senin boyunla doğrudur
 Senin kaşınla asla hiçbir şey doğru gelmez.

1479

Gönül, senin zülfünden falakaya yatınca
 Senin nergisinden dolayı Onun parası peşin oldu
 Senin haceru'l-esved gibi benini görünce
 Senin kaşından dolayı yay gibi büküldü.

1480

Senin yüzün tuzaktır ve senin benin ona yemdir
 Senin yeminle gönül kuşum aynı evdedir
 Senin hastalarının gözünün hastanesidir
 Senin zincir gibi zülfünde divane çoktur.

1481

Senin misk kokulu yüzün ay için tehlikedir dedim
 Miski benden günahla istemesi gerekir diye cevap verdi
 Bu keman kaşın kaytanı senindir dedim
 Böyle kaş kaytana doğru gelmez dedi.

1482

Senin yüzün ve senin saçın kimin değildir
 Kırpık oku ve senin keman kaşın değildir dedim
 Gözüyle cevap verdi, oktan kaçma çünkü bu yay
 Senin gücüne doğru değildir dedi.

1483

Senin gamzen büyücülüğe başladığı için
 Hiçbir gammazın çıkması mümkün olmadı
 Bir nefesle bütün dünyayı birbirine karıştırdın
 Sonunda dünya tekrar eline geçecek mi?

1484

Sürekli, yeniden sana ulaşma mücevherini arıyorum
 Senin ayrılığından dolayı yanağı gözyaşıyla yıkıyorum
 Yarım sarhoş nergisi uykunda görünceye kadar
 Hem sarhoşum hem de uykudan bahsediyorum.

2.37. OTUZ YEDİNCİ BAP: SEVGİLİNİN YÜZÜ VE BENİ HAKKINDA

1485

Onun fıstık gibi yüzü daima dudakta kaldı
 Ve o fıstık dudak çiğeri hasta bıraktı
 Fıstığın inceliğinden hazinenin merkezi olmadı
 Kabuktan aradı ve düğümde kaldı.

1486

Ey yoldaki karınca! Sonunda bittin
 Onun ayının çevresinde çizgi çektin sonunda
 Derler ki karınca asla aya ulaşamaz
 Ey karınca! Sonunda aya nasıl kavuşurum.

1487

O gülün yaprağı olmadan abayı giyeceğim
 Neden yapacağım bir daha sorma
 Onun yüzü geldi ve gül yaprağını aldı

Yani ben bu yaprağa el uzatacağım.

1488

Ey büyücü! Benim gönlümü götürdün dedim
Sen güzellikle gönlünü vermedin ne yapayım dedi
Senin yanağın ateştir ve yüzün duman dedim
Sen ateşten dumanı görmüşsün dedi.

1489

Senin yüzünden kan kokusu geliyor
Senin cemalinden dolayı akıl deliriyor dedi
Yüzü altınla süslüyorum dedi
Çünkü altın taştan çıkar dedim.

1490

Bazen tatlı sevgililerin yüzüne bakarım
Bazen de misk kokulu zülfüne, haline ve yanağına bakarım
Onda gümüş yanağı o kadar çok görüyorum ki
Hayretle düştüm, kaçınıcı kez bakıyorum.

1491

Senin lal dudağının getirdiğı bu ayva tüyünden dolayı
Gönül de ne! Can delirmekte
Senin yanağının yeşillığı benim sarı yüzümdür
Çünkü o yeşillik yüzümü kana buladı.

1492

Gamzenin okuyla o kadar ciğer diktin ki
Yanağının miskiyle çok kişiyi yaktın
Bırakma çünkü yanağın elimde olur
Çünkü elimize o yüzü öğrettin.

1493

Yanağım dudağımdan ayrılacak
Ve bu verdiğim vaat vefa bulacak dedi
Dudağının dudu kuşu hayat suyu ve şekerini
Gagalar, nerede olacak?

1494

Ey eteğe kemer bağlamış zülfün
 Ay baştanbaşa miskle tutulmuş
 Fıstık yanağının dudu kuşu
 Üzümcüde halka kurmuş ve şekerin etrafına vurulmuş.

1495

Ya Rab! Senin bu yarattığın nasıl bir yüzdür
 Sen zalime fırsat verdin
 Dün, yol benim kanımı götürüyordu
 Ve bugün şeker dolu bir yüz yarattın sen.

1496

Senin hattın aya sırt çevirince
 Akıl, gönlümden kapıya doğru yöneldi
 Dudu kuşu, yakut üzerinde senin zümrüt yüzün
 Ağzın etrafına şeker döktüğü bir hattır.

1497

Senin yüzün günaha sebep olacağı için
 Her gün binlerce gönül yoldan çıkacak
 Bu hile ile senin yüzünü araştırdı
 Benim divanım senin yüzünden dolayı kararacak.

1498

Senin kaşının düşüncesi daima benimdir
 Senin zülfünün halkasından dolayı kırılan gönül benimdir
 Senin yüzün yeşermiş ve ağzın kapanmış olduğu için
 Yeşeren ve kapanan aşk benimdir.

1499

Ya senin fıstık ağzının etrafında yeşil ayva tüyü çıkmıştır
 Ya da senin fıstık ağzından bir söz dışarı sıçramıştır
 Özgür olan başkadır, tutsak olan başka
 Şu acayıpliğe bak ki senin özgürün tutsak olmuştur.

1500

Senin yazını ciğer kanında okuyorum
 Gönül derdimi okuduğumu sanırsın
 Yüz getirince benden bir gönül götürürsün
 Çünkü ben senin yüzünden okuyorum.

1501

İçi cevher o fıstığın yüzü
 Ya şimdi düşmüştür
 Ya da cevher o fıstığa sığmamıştır
 Mekânın darlığından dışarı çıkmıştır.

1502

Dün gece geldi ve “Huri gibi gelmişim ben “
 Cennet hurilerinin saltanatını bitirmek için geldim” dedi
 Onun üzerine kırmızı bir yazıyla not düş dedim
 Üzerine yeşil yazıyla not düştü.

1503

Utangaçlıktan dolayı senin yanağın ve yüzün terle dolarsa
 Dünyanın güzellerinin tamamı üzerinde sen öncü olursun
 Eğer senin gül yaprağından bir yüz ortaya çıkarsa
 Yüz için bir yaprak gerekir ve yanak yaprağın üzerindedir.

1504

Senin yanağının aşkından dolayı tepe taklak oluyorum
 Senin halinden dolayı kanın içinde kalıyorum
 Yüz gösterinceye kadar senin boşluğunun ortasındayım
 Pergel gibi başım dışarıda dolanıyorum.

1505

Sonsuzluğun kendisinde görüldüğü halin
 Ruhun yüzünün kendisinde görüldüğü yüzün
 Eğer güzel bir gözün bebeği değilse
 O halde tüm cihan onda hâsıl görülebilir.

2.38. OTUZ SEKİZİNCİ BAP: SEVGİLİNİN DUDAĞI VE AĞZI HAKKINDA

1506

Senin yakutun güzel gülü utandırdı
Fıstık, misk gibi halini göstermedi
Senin yeşil fıstığından bir şeker istedim
Sen düğüm üzerinde bize hat yazdın.

1507

Göz, bakışlarını senin yüzünde açınca
Her bir kirpikten ciğer kanı saçılır
Senin savaşında kıvrımlı saçından dolayı yüz düğümdeyim
Fıstık bir kez olsun daracık şekeri açıncaya kadar.

1508

Canım, senin yakut dudağının kenarına varınca
Gönül, senin kırmızı dudağının yanına hediye çizdi
Kırmızı gül gibi, kan yüzünden soğuk davranmıyorsun
O sümbülde senin kırmızı dudağından dolayı bozgun yeşerir.

1509

O aydan incinen asla gönül değildir
Çünkü orada kimsenin gönlüne asla paha biçilemez
Herkes onun ağzından çıkan sözü söylüyor
Fakat ona bir kelime bile asla sığmaz.

1510

Ey ay! Yüzünle ya gül ya da yaseminsin
Hoş kokunla tomurcuksun ya da yasemin
Tatlı dudak, fıstık ağız ve hoş sözlüsün
Allah'a şükür ki benim ağzımdasın.

1511

Yalan vaatten dolayı gönül senin gamına düşüyor
Kötü sözünden dolayı doğru az bulunur sende
Ey can o yüzden kırıcı söz söylüyorsun
Yerinin darlığından dolayı kırıcı söz söylüyorsun.

1512

Canlar götüren senin zülfünün ucunda
 Canlar toz gibi canlara gitti
 Senin yakut dudağın canı tekrar geri verdiğinde
 Avareliği gökyüzünden götürdü.

1513

O hoş gülüş her ne kadar hep iyi ise de
 Binlerce yüzde yumuşaklık daha iyidir
 O kargaşa çıkararak fıstık ağzını kapat
 Çünkü o tuzlu (fıstık gibi) ağzın kapalı olması daha iyidir.

1514

Şuan elimden alıp götürmek istediğin gönül
 Kan içerisinde istediğin kandır
 Bedenden gönlümü çıkardığın gibi bir kez olsun
 Sonunda tatlı gülüşü dışarı çıkar.

1515

Kırık gönlümün dalında bir yaprağım dahi yoktur
 Yapırsızlık yüzlerce kez ölmemden daha iyi değildir
 Tohum olmadan ardında nasıl yaprak olur
 Senin dudak ateşinin tohumu olmadan benim de yaprağım olmaz.

1516

Senin dudağın değerli bir şekerle dönüşünce
 Dudağının kırmızısından şeker dağıtırsın
 Senin fıstığından bir şeker karşılığında ben
 Gönlümü peşin verdim ve sen almıyorsun.

1517

Senin dudağın olmadan şeker bahçesi bana zehir gelir
 Dudağının olmadığı dünyadan gönlümü aldı
 Benim dudağımla çok erken doydun dedin
 Ey sevgili! Dudağının olmadığı cana çok doydum (dedim).

1518

Gönül alıcılıkta önde olan senin gözün
 Kan dökmede arzusuna ermiştir o
 Eğer can isterse, uygundur çünkü senin dudağın yüzlerce can verir bana
 Zira can vericidir o.

1519

Ruh dünyasında senin gibi bir ay bulunmadı
 Sana benzer gönül alıcı bir sevgili olmadı
 Ey sevgili! Dar dudağınla söz söylemek bir iştir
 Çünkü düşünce, kendisinde yol bulamadı.

1520

Ben, senin tertibin, düzenin olmadan yaşayacağım
 Derbeder ve senin hayranın olarak yaşayacağım
 Senin çene çukurunda öleceğim
 Senin canlı gözünle yaşayacağım.

1521

Ayın etrafına siyah karıncanın miski gelince
 Yüzün tatlılığı onun şekerini bastırır
 Bizim divane mizaçlı gönlümüzden çıkan feryadımız
 Onun fıstığından tekrar heyecana gelir.

1522

O fıstıktan canın tatlılığı ortaya çıkar
 Şeker bahçesinden kalkan bir coşkudur
 Senin fıstığının gülümsemesi çok tuzlu olsa da
 Bu coşku senin fıstığına değer!

1523

Gönül aşkımda hiçbir şey ona yaraşmaz
 Her an yeni bir kederle kendisinden sıkıntı gelir
 O ince ağzıyla bana bir kelime söylemiyor
 Ağzı dardır, ondan dışarı (söz) çıkmıyor.

1524

“Senin dudağından bir şeker geçip gitti
Birden yenisini bulayım diye gittim” dedim.

“İğne gözü gibi bir dudağım var
İğne gözünden bir şeker dışarı çıkmaz” dedi.

1525

Gönül, ahdini bozan bir sevgilim var benim

Onunla bir öpücük sözüm var benim

“Bir şeker” dedim, “Acele etme

Ağzımda olan sözü dinle” dedi.

1526

Onun eksikliğinden dolayı gönlü dar ve sınıanan ben

“onun aşkını nasıl vereyim” dedim

“benim daracık dudağım senin rızkıdır” dedi.

Suphanallah ne dar bir rızkı var benim!

1527

Dedim bana şükret, Müslümanlık değildir (bu halin Müslümanlık değildir)

Dedi can ver çünkü can vermenin gizli bir fiyatı yoktur

Benim için bir öpücük bir cana bedeldir

Bu fiyatta olanı almasın, ucuz değildir.

1528

Dedim ki pazara binlerce canlılık katıyorsun

Eğer sen az diyorsan bir şeker de şimdi alırsın

Dedi ki dudağından şeker çıkarttım

Ya rabbi ne de çabuk çıkarırsın.

1529

Dedim: “Dişimden dudağımdan canımı alıp götürdün

Senin dişinden ve dudağından nasıl yüz çevireyim”

Dedi: “Kendi dudağımı çiğne, senin dudağın ve dişin

Benim dudağım ve dişimden uzak olsun”.

1530

Geliyor ve dağınık zülfünü saçıyordu
 Şarap içmeden kendini savuruyordu
 Tamamen zehir gösteren bir rakipten gizli olarak
 Şekeri dudaktan bana doğru attı.

1531

Tüm işlerimi bırakmam kötülük olacak
 Bir yüz getirdi, yoksa
 Dünyadaki her heyecan onun hoş gözündendir
 Onun dudağının tatlılığıyla gönle yönelecek.

1532

Onun aşkı vücudumda yokluk yapıyor
 Her nefesimde bir matem oluşturuyor
 Bazen yaralı ruh ile ona bakıyor
 Bazen de iki yakutla bana merhem yapıyor.

2.39. OTUZ DOKUZUNCU BAP: SEVGİLİNİN BELİ VE BOYU HAKKINDA

1533

Ay gibi parlayan bir akılla sana söyledi dedim
 Divaneliğinden dolayı noksanlıktan diye cevap verdi
 Dedim ki bu senin belin midir kıl mı?
 Bu meyanda söz söylenmez dedi .

1534

Ey ay! Vuslat düğümünü aç
 Ta ki kedere boğulmuşluktan kurtulayım
 Benim tarafımdan bizim aramızda bir kıl yoktur
 O saç senin belindedir, ben günahsızım.

1535

Senin şevkinden dolayı akıl feryada kapanmış
 Senin vasfında gönül, yürek ve ruhtan bağlanmış
 O, senin huzurunda –ki yokluk olduğunu sanırsın
 Varlığının olduğu her yer bele bağlanmış.

1536

Ey sevgili seni ipek gibi bir kumaş gibi gördüğüm için
 Gönü, onun gamında esir düşmüş görürüm
 Ey kemer saçlı! Senin saçın kemer gibidir
 Hamurda gördüğüm senin saçındır.

1537

Ben, sensiz düzensiz, başıboş olacağım
 Senin dibinde senin kurbanın olacağım
 Her ne kadar hoşuma gitse de
 Senin parlak yakutunla birlikte olacağım.

1538

Senin yüzünle aya yer bulunamaz
 Senin gibisi ebetten ezele kadar bulunamaz
 Senin gümüş göğsün üzerinde bir gönül arıyorum
 Fakat o gümüş üzerinde gönül bulunamaz.

1539

Böyle siyah renkli yazının geldiği yerde
 Şüphe yok ki güzellik ayağı taşa tutulur
 Beli bu derece ince olana
 Eğer elbise dar gelirse, şaşırma!

1540

Ne gönül senin arzuna sığar
 Ne de akıl senin sevdandan vazgeçer
 Ey ince belli güzel! Senin beline gıpta ederim
 Onun olduğu yer şarabın teline sığar.

1541

Ey senin aşkın! İşi cana getirmiş
 Senin sevdan saç çekerek gelmiş
 Kimsenin yıllarca hatırlamadığı gül
 Senin belinin aşkıyla ortaya çıkmış.

1542

Gönlü iki dünyadan alıkoymanın zamanıdır
 Vuslatından dolayı gizlenen yüz ün hazineyi alma zamanıdır
 Otur ve bizimle birlikte elini beline koy
 Ta ki biz belini ortadan yakalayalım.

1543

Senin yüzün olmadan ay izlemeye yol tutmadı
 Senin zülfün olmadan gece aşk perdesini almadı
 Servi tüm dünyaya özgürlük isabet ettirse de
 Senin boyun olmadan servinin işi yükselmedi.

2.40. KIRKINCI BAP: SEVGİLİN NAZİ VE VEFASIZLIĞI HAKKINDA

1544

Senin yüce kuyuna bir güneş ulaşmazsa
 Ve eğer senin yeryüzüne bir Cemşid gelmezse
 Bana herkesten naz ulaşır dedin
 Daha ne zamana kadar nazlanırsın?

1545

Ey gönül aydınlatan! Senin derdinden dolayı
 Sabaha kadar mum gibi, geceleri ne zamana kadar süsleyeyim
 Gönül seninle olmak dışında çokça yanmıştır
 Vefanın anlamını öğren artık.

1546

Senin kapının toprağının üzerinde ayak ateştedir
 Başkasının mutlu olmasıyla daha da mutlu oldum
 Sitem etme dedin, hoşuma gider
 Neden yasemini sen alırsın, sitem edersin.

1547

“Etrafımdaki toprak gibi seni değersiz kılarım
 Gönül alan zülfü de elin ateşidir” dedin
 Ey badem gerdanlı sevgili! Beni aşağılama
 Çünkü daima senin zülfünün ucunun etrafında dolaşırım.

1548

Daima arzuyla seni istemek gerek
 Yine de senden bana bir dilek gelmez
 Sürekli benim intikamımda oturmuşsun
 Bu kinden dolayı gönlümden başkası doğar.

1549

Senin aşkında, bela ve kederden başkası gelmez
 Kavuşmanın mutluluğu az veya çok, doğruca gelmez
 Bütün ömür bir vaatte daha da kısılır
 Benim ömrüm gelir senin ki ise gelmez.

1550

Sen kendin, kendine o kadar çok nazlanıyorsun ki
 Bir an olsun bir aşığa ilgi göstermiyorsun
 Eğilmiş bir sırtla arp gibi olmuşsun
 Ta ki arp gibi beni bir an okşayınca kadar.

1551

Gönül, sen olmadan güçten düşecek
 Ruh da işin huzurundan kalkacak
 Benim ayaklanmış tozum oturur
 Otur çünkü toz gibi ayaklanacak.

1552

Ey senin yanağının aşkı benim sorunumun belasıdır
 Hiç faydasız, benim neticem senin ayrılığındır
 Senin taş kalpliliğin yüzünden benim gönlüm yanıyor
 Ah keşke, kalbini benim yüreğimde yaksan.

1553

Seni candan daha sevgili, değerli gören kişi
 Seni şimdi kolay görebilir
 Sen benim gözüksün, eğer seni görmezsem
 Kendi gözümün olduğu yüz de görünmez.

1554

Senden bize ya küfür ya da iman vardır
 Bana senden gelince aynı olur
 Benim canımdaki senden olan dosttur
 Eğer böyle değilse binlercesidir.

1555

Daha ne zamana kadar zelil ve utangaç bana sahip olacaksın
 Divaneyi zincire göndereceksin
 Ey sevgilim gel ve gönlü bana ver
 Eğer gönlü yanmış beni seveceksin.

1556

Daha ne zamana kadar ben yanmışın harmanına bakacaksın
 Senin sevginden dolayı düşmanın mutluluğuna bakacaksın
 Sen âşıklıktan yoksun ve benim yüzüm sarı
 Artık göz zekâtı için bana bir bakarsın.

1557

Bütün arzum uzun ömürdür
 Ecel huzurunda mutlu mumu görünceye kadar
 Sen kılıç çekmiş arkamdan geliyorsun
 Bense canım avucumda tekrar senin huzuruna geliyorum.

1558

Ey sevgili! Sen baştan ayağa kadar iyi olduğun için
 Seni, cihan gibi baştan ayağa kadar severim
 Ben, sen olmadan senin tüm şefkatine içimde sahibim
 Sen bana, kürkte neden şefkat duyarsın?

1559

Ey herkesin ruhunun dostu olan! Bana güldü
 Gönül hoş bir şekilde heves rüzgârıyla bana güldü
 Binlerce gece senin yüzünden kana bulandım
 Sabah gibi gel ve bana bir nefes gül.

1560

Bizim işimizi yaparsan eğer, kolaydır
 Bazen beni okşarsın ve bazen bağırırsın
 Âşık gibi kırık kalbi götürürsün
 Onun gönlünü tekrar verirsen senden ne eksilir?

1561

Ey cana can katan! Toprak üzerinde hala rüzgâr gibiyim
 Ateşte ve gözümde hala bir subaşı
 Toprağa oturmuş, rüzgâr hala yol alır
 Eridim ve senin ateşin hala yerindedir.

1562

Eğer senin gönlün bir renk olarak gelirse
 Sana her ne kadar ün gelse de kenara çekerim dedim
 Sen benim cüppeme nasıl sığarsın
 Elbisemi sana örtsem dar gelir dedi.

1563

Seni anmayan dilimin ucunu döverim
 Bütün dünyayı senin hatıran üzerine yenerim
 Sen benim canımsın ve sen o kadar cefa edersin ki
 Canımı öldürmenden korkarım.

1564

Yüreğin ortasından onun kapısına toprak olurum
 Ola ki ben miskinim üzerinden geçersin diye
 O, kendi nazından dolayı gözünü açmaz
 Onun bakışı ben gönlü yanığa nasıl düşer?

1565

Ya Rab! Yoldaşımın olmadığı bir an nasıl olur
 Gönlü götürdü ve beni aldattı ve kalbimi geri vermedi
 Bir kez olsun bana bir seslen dedim
 Canım çıktı gitti ve o isyancı seslenmedi.

1566

Bedenimin zayıflaması ve güçsüz düşerse
 Gönül de senin yanında taştan daha sağlam bir taş dedim
 Şüphesiz ben seni mizana koyarsam
 Çok fazla altın verirsin çünkü senin kucağında taş vardır dedi.

1567

Dün gece geldi ve avare gönlümün hükmünü verdi
 Bir işve yapmadı ve sürekli öpücük verdi
 Sonra öpmem için elini verdi
 Şu iyi işe bak elini nasıl da verdi.

1568

Eğer dışın dibinden canımı vermemi isterse
 Kendi canım nedir, aynı şekilde binlerce can veririm
 Gönül benim yanıma gelmesini istiyor
 Evet, belki, gönül nedir ki can vereyim.

1569

Bir zalim kanımı o kadar çok içti ki
 Hasta oldum fakat bir kez beni anmadı
 Gönül kanım onun ciğerine düştüyse de
 Benim elimde ancak bir rüzgâr kaldı.

1570

Onun gönül ateşinin kederinden dolayı yüz derde yakalanınca
 Yanak sarardı ve onun yüzünün ateşinin üzerine düştü
 Ne oldu da senin güneşin sarardı dedim
 Sadece güneş sarıya döndü dedi.

1571

Gönlümün, kendisinden dolayı belaya düştüğü ay
 Kırgınlıkta yüzlerce sıkıntıya düştü
 Gönlüm yatakta güçsüz kaldı
 Bu hamala bak, beni düşürdü.

1572

Servi boyuyla gelen ay
Onun gönlünün darlığı canımın afeti oldu
Sıkıntı öyle oldu ki eğer savaşırsam
Onun gönlünün çevresine galip gelemem.

1573

Gönül senin kederinde, yürek kanında boğulmuştur
Ruhum şaşkın ve bedenim habersizdir
Sen yazana ya da başka bir iş yapana kadar
Her bir kıl kökümde senin yüzünden ağıt yakan vardır

2.41. KIRK BİRİNCİ BAP: AŞIĞIN ÇARESİZLİĞİ HAKKINDA

1574

Senin aşkın yüzlerce can değerindedir
Herkesin onun hayranı olduğu denizdir
Şüphesiz senin aşkından dolayı bir felek gibi
Benim işim tepeden tırnağa kadar avareliktir.

1575

Ne senin yolunda senin çevrende bir şey görürüm
Ne de senin (gibi) bir kimse görüyorum ben
Nerede bir köşede bir âşık görsem
Senin derdinin yasını tutar görüyorum ben.

1576

Eğer gönlüm divane ise boşuna değildir
Çünkü sen mumsun ve gönlüm bir kelebek
Nasıl anlatayım çünkü sana kimse varamadı
Çünkü artık efsanedir.

1577

Senin uğruna ne ölmüş ne de ölmemişim bilirsin
Çünkü sana uygun olmadığımı bilirsin
Senin aşkında gönlü yanmışım bilirsin
Senin derdinle matem tutmuşum bilirsin.

1578

Senin aşkında sürekli canla dolaşıyorum
 Âşıklar gibi dünyanın etrafını dolanıyorum
 Toprağa oturmuş kanlı gözyaşı döküyorum
 Naralar atarak orada dolanıyorum.

1579

Hem ruhumdaki bütün bu gamı biliyorsun
 Hem de ölü bedenimde yüzlerce sitem buluyorsun
 Sana ne düştü diye sorduğun her an
 Çaresiz ve kimsesiz olduğumu sen de biliyorsun.

1580

Senin kederin bende çoğalınca
 Yine de bıkkın bir gönülle çalışırım
 Eğer kederle dolu gönlümü parçalarsan
 Yüz binlerce dağın altında beni görürsün.

1581

Bizim huzursuzluğumuzu görme vaktindir
 Kendi izzetinde bizim aşağılığımızı görürsün
 Eğer ağlayışımızı görmek istiyorsan
 Göz ucuyla da olsa bir kere olsun bize bak.

1582

Senin sevdanı ordumun sırtında taşıyorum
 Senin kederin benim yol azığımdır
 Benim işim keder eşiğinden geçtiği için
 Sürekli sıkıntı kapısına bakıyorum.

1583

Ey sevgili! Senin yolundan benim nasibim bir tozdur ancak
 Oğlanlık mertlik değildir
 Onun yolunda bütün ömür dertten başka bir şey yoktur
 İster ölü olayım ister olmayayım.

1584

Gömlük kokusunun sensiz ulaştığı günden beri
 Sensiz bedenime ve canıma yüzlerce gam gelir
 Gökyüzünün ve yeryüzünün suyu kana dönüşünce
 Bana sensiz geleni nasıl anlatırım?

1585

Gönlüm, olduğu sürece senin yoldaşın olmalıdır
 Canım olduğu sürece senin merhemini olmalıdır
 Sen olmayınca bütün rızkım, senin gamındır
 Her gece tek başına senin matemini tutulmalıdır.

1586

Gönül o sırrı yeniden göze söyler
 Kaybetmediği o şeyi yeniden arar
 Senin derdin, gönlüme sabır merhemi oldu
 Senin yüzünden başka bir dert, el yüz yıkar.

1587

Ey bulut! Senin aşkının arzusunda çok kan döker
 O, senin keder yolunda zalim bir nehirdir
 Senin aşk yolunda, gece ve gündüzün hayretten dolayı
 İnleyerek, dertli ve zavallı bir şekilde yağar.

1588

Benim derdimden haberdar olacaksan sen
 Senden gelen derman benim yeni bir derdim olur
 Senin derdin, senden dolayı her gün artacağı için
 Dermanı ne yapayım!

1589

Ey sevgili! Şaşkınlıktan dolayı yüz kere öldüm
 Bir kez olsun beni yaşat, ne diye döndürüyorsun
 Bütün bu derbederliği anlatsam da
 Hiçbir şey söylemesem de sen her şeyi biliyorsun.

1590

Mademki Sonsuz cemal ve güzelliğın sahibisin
 Gönül tuzuna ve can tatlılığına da sahipsın
 Mademki buna onun yerine sahipsın
 Dünyada senin etrafında koşan nice şaşkına sahipsın.

1591

Senin yolunda akıl ve bilgi kavuşmaz
 Senin aşkınla iyi ve kötü adlılık kavuşmaz
 Senin varlığının sonu yoktur, bunun için
 Sana kavuşan her varlık sana ulaşmaz.

1592

Eğer sana savaş kalbi gerekiyorsa sana işte gönül!
 Ve eğer sana eşsiz âşık gerekiyorsa işte sana gönül!
 Eğer iştıyak Kabe'si gerekiyorsa sana işte gönül!
 Ve eğer dert kıblesi gerekiyorsa sana işte gönül!

1593

Gönül senin gamına daldı ve çıkmadı
 O günden gönülden bir işaret kalmadı
 Sahip olduğı her şeyi senin ayağına saçtı
 Ne yazık ki ah vahtan başka bir şey kalmadı başta.

1594

Bazen inci gibi kılıçla parlıyorsun sen
 Bazen de ah ile dolu gönülden yükseliyorsun sen
 Ey yeryüzünün ve gökyüzünün ayı, canım yandı
 Sonunda hangi buluttan doğacaksın sen?

1595

İştıyak derecesinden dolayı gönül dersem eğer
 Elden gider, ey saki şarap getir
 Eğer senin yolunda can fani oldu dersem
 Can fani oldu, şimdi sonsuzluğu sen bilirsin.

1596

Ey sevgili! Senin kederinle bu divane gönül yandı
 Ümit kapanında bir tohum yaktı
 Ham gönül sevda tamahıyla öyle çok pişti ki
 Hamlıkta ve ateşte pervane gibi yandı.

1597

Sensiz, gönül afiyetsiz bir şekilde kalkar
 Onun inleyişinden bir kıyamet kopar
 Seninle bir an oturmak bana nasip olursa
 Her bir zerreden bir boy kalkar.

1598

Senden gelen derdin devası olamaz
 Yaptığın şeylerde neden ve nasıllık bulunamaz
 Senin elinde sarık görülemez
 Çünkü senin eteğinden el çekilemez.

1599

Hem o ay yüzlünün aşığı olacağım
 Hem de o siyah zülfün fitnesi olacağım
 Beni yele verme, çünkü ben senin yolunda
 Toprak oluncaya kadar yol olacağım.

1600

Ey sevgili! Kendi gamını bizim mahallemize attın
 Her tarafımıza bir çevgen topu gönderdin
 Kanla dolu gönlümden bir ah çekersem
 Her kıl kökümünden kan damlar.

1601

Senin aşkının bana baktığı günden beri
 Binlerce göz bana ağladı
 Her gün binlerce kez senin aşkıdayım
 Ölü gibi olmak ve yaşamak gerekir.

1602

Senin kederinden dolayı yaratılış üzerine çok fazla hikâye saydım
 Senin gamından dolayı toprak altında çok fazla kaldım
 Eğer senin mutluluğun bu zavallının kederinde ise
 Sen mutlu yaşa çünkü ben senin eleminden öldüm.

1603

Senin aşkıdayım, arkadaş olarak senin kederin yeter bana!
 Senin derdindeyim, kurtuluş olarak senin derdin yeter bana!
 Yârin gerektiği yalnızlıkta, yüzlerce kişi yâriyle birlikte
 Benim hiç kimsem de olmasa senin kederin yeter bana!

1604

Senin aşkında ben kanla dolu gönülle ne yapayım?
 Perdeden dışarı düşmüşüm, ne yapayım?
 Gönülden, seninle bir nefes dinleneyim dedim.
 Gönül gitti ve nefes kalmadı ne yapayım?

1605

Beden, azap ateşine düşmüştür
 Can dalına binlerce kar düşmüştür
 Yıllardır mamur ettiğim gönül
 Şimdi aşk şarabından harap olmuştur.

1606

Senin iyiliğin güzel güzel alıp götürdü beni gelir
 Senin kötülüğün işe soktu beni
 Senin acın değil benim bedbahtlılığımdır
 Senin ekşi suratlılığın tatlıdır bana.

1607

Ey sevgili! Gönüm ve canım senin yüzünden ateşte yandı
 Bu ciğeri yanık talihin huzursuzluğu sendendir
 Gönlün sabahının kaybolmadığı bir gece yoktur
 Mutlu olsun gecen çünkü böyle bir günden gönül seninledir.

1608

Dün gece senin gamın bana candan ayrılmayı emrediyordu
 Gönlü bu dünyadan kazımayı buyuruyordu
 Ayağı, dünyanın ve ruhun üzerine koydum
 Yani buyurduğun şekilde, gamındayım.

1609

Senin aşkında korku ve tehlikem çoktur
 Gönül kanı ve seher ahım çoktur
 Senin aşkında heyecana geldiğim o günden beri
 Ciğerimde tuzun acılığı çoktur.

1610

Senin aşkımdan dolayı kanamayan, gönül değildir
 Senin yüzünden baş aşağı olmayan, gönül değildir
 Ruh, elem dolu bedenden dışarı çıktı ve hala
 Senin sevdan aklımdan gitmiyor.

1611

Gönlüm, senin cefa dolu elinde zavallıdır
 Senin kederinin ayağında gönlüm perişandır
 Her ne kadar gönül kanı sana helal olsa da
 Gönül kanımda bulunma çünkü gönlüm kandır.

1612

Senin zülfünün halkasında nasılım sen bilirsin
 Kendi kapından halka gibi beni dışarı atma
 Şüphe yok ki zalim darağacından kurtulamaz
 Eğer kanıma girersen zalim olursun.

2.42. KIRK İKİNCİ BAP: AŞIĞIN DERDİ HAKKINDA

1613

Sonunda kanımı toprağa döktün
 Topraklı bir şekilde sonunda bana sataştı
 Gönlümdeki kanı yıkama çünkü ben senin toprağınım
 Kandan, bir avuç toprak artık nasıl kalksın?

1614

Senin yüzün olmadan benim nasıl gözüm olur
 Kan döküyorsun sen çünkü benim kan diyetim var
 Döktüğün kanı kuşattığın gibi
 Elini boynuma koy çünkü bana revadır.

1615

Daha ne zaman kadar sensiz bir şekilde inleyeceğim daima
 Ruhunu, senin aşk şarabıyla mest ederim
 Bazen kendimi yok ve bazen var ederim
 Senin gerdanına el koyma vaktidir.

1616

Daima senin yüzünün aşkıyla ölmek isterim
 Saçının bir kılı gibi avare kalacağım avare olarak ölüyorum
 Eğer senin arzunda naralar atarak ölürsem
 Sonsuza dek canlı kalacağımı kesin olarak bilirim.

1617

Bazen beni, senin kederinden dolayı sarhoş ve harap olarak görürsün
 Bazense ateşte ve hararettteki mum gibi görürsün
 Dün gece rüyada canımın elden gittiğini gördün
 Bugün can gittiği için beni rüyada görürsün.

1618

Ey sevgili! Sen neredesin ki benim niyazımı görürsün
 Benim bu uzun geceler boyu inleyişimi görürsün
 Halsizlikten dolayı öyleyim ki göze gelmem
 Eğer geri dönersen, beni tekrar göreceğini sanma.

1619

Senin aşkında bu gönül yolu kayboldu
 Her gün binlerce kez menzil kayboldu
 Senin aşğının gönlünün yeri sine olduğu için
 Senin yanında gönül neden böyle kayboldu.

1620

Ben, senin aşkında delilikle dolaşıyorum
 Akıl dairesinden dışarı çıkıyorum
 Benim gönül kanımda olman geçir
 Sen kana bulandın ve ben kanda dolanıyorum.

1621

Senin aşkında dünyanın rezili olmuşuz
 Onun bunun parmakla gösterdiği olmuşuz
 Onun gönlünde bir yer buluruz diye
 Her günün ardından binlerce kez yerleştik.

1622

Yanmış gönül, sensiz ayağı bağlı kaldı
 Elden ele vardı sensiz
 Senin hayalinin ordusu gece baskını yapınca
 Birçoğunun kalbi kırılır sensiz.

1623

Ey mum! Sen yanımdan gittiğinde
 Ben, gündüz gibi senin ayrılığınla öldüm
 Senden uzakta öyle hale geldim ki
 Yeryüzüne geri dönsem benden eser kalmaz.

1624

Senin aşkında bana ferman olmaz
 Benim bu derdime hiçbir şey derman olmaz
 “Başımdan külahı kaldırırsam” dedin
 Kaldırdım, can akıldan rahat değil.

1625

Ey sevgili! Benim gönlüm yerle bir olacak
 Senin kederinin ayağında ömür geçirecek
 Her an yarım canıyla senin rehinin olacak
 Her an yarım canı da olsa senin işinin başına gidecek.

1626

Ne zamana kadar benim arzum herkesten (sadece) sana bağlı kalacak
Eğer vefalı isen bir kere de sen iste
Mademki ateş gibi olan gönlümde senin elin var
Senin elin yanar ama elini bir kez olsun koy.

1627

Ruh, senin çevreni, canıyla dolaşır
Beden senin hevesinde naralar atarak dolandır
Senin saçının ucunda zincirden sıçrayan gönül
Kopmuş zincir (gibi) dünyada dolandır.

1628

Kendimi senden günahsız edemem
Gönlümü senin derdinden başkasıyla karartmam
Senin derdin yüzünden benim soğuk rüzgârım nasıl olsun
Çünkü kısa rüzgârdan dolayı elde tutulamaz.

1629

Senin yüzünden benim gönlümde saklanmış olan sevgi
Eğer dille söylemesem de, söylenmiştir
Seninle tek ve çift olarak konuştuğum zaman
Senin iki kaşının kemerinde gözün çifttir.

1630

Benim başımda ansızın aşka oturunca
Bu gönül gamından, gam besleyicim kalktı
Asla, benim gönül kuşum nasıl geri döner
Belki benden gidince tekrar döner.

1631

Gönül bir ömür koşuşturma hevesinde oldu
Sevgilinin sırrının mahreminde olabilmek için
Karşılama çıktı fakat temiz canını kaybetti
İnsaf et, çünkü gönül aşk uğruna her şeyi gözden çıkardı.

1632

Eğer gönül dersem, gam ayağına düştü
 Ve eğer can dersem aşkta sarhoş oldu
 Gözün kanıyla candan gözü yıkıyordu
 Gönül de gözün kanı gibi ele düştü.

1633

Gönlüm o yaseminden geçtiği vakit
 Her an bende başka bir dert bıraktı
 Bana aşktan asla su gelmemesine rağmen
 Bak gör, su başımdan nasıl geçti.

1634

Yaralı gönlümden sıkıntı ve keder gitmediği için
 Ah yazık ki can gitti, derdimse gitmedi
 Onun peşinden gölge gibi giderim dedim.
 Ah ne fayda! Çünkü önümden bile geçmedi.

1635

Güzelliğe âlemi süsleyen bir ay düştü
 Ruh, onun arzusunda âşık gibi her yere düştü
 El ve ayak çırpan biçare gönlüm
 Elden çıktı ve bu yüzden ayağa düştü.

2.43. KIRK ÜÇÜNCÜ BAP: AŞIĞIN DERDİ HAKKINDA

1636

İki dünyanın işinden uzaklaşmak istersen
 Sefa ehlinin hem demi ve dert ortağı olursun
 Bir an bile kendi gönül derdinden uzak olma
 Ölünceye kadar derde hazır ol!

1637

Aşkta can vereceksen can budur
 Ey tertipsiz! Düzen budur
 Eğer onun yolunda kalbinin bir derdi varsa
 O derdi korusun çünkü derman budur.

1638

Az konuŖ çünkü sözü terk etmek gerekir
Güzel bir yola çıkmak gerekir
Ondan daha sevgili olmayan canı
Kederde ve sıkıntıda harcamak gerekir.

1639

ÂŖık, dünyanın her iŖinden ayrıldı
Her iki dünyayı bıraktı ve öldü
Onun gönlü sürekli sıcak, tuzağı sertti
Ayağının tırnağından baŖına kadar dert doluydu.

1640

BaŖ, kılıcın altında çok fazla kalacak
O ay, sislerin ardında kalacak
mrden bir nefes kalıncaya kadar
Benim tespihim “ah yazık” olacak.

1641

Sevgili tarafından gelen bir ıŖık
Bir anda binlerce canı yola koyar
Her an onun tarafından bir ıŖık gelir
Ansısın yüzlerce âlem getirir sonra gider.

1642

Nerede can, çare ile kendisine can çaresi bulayım
Nerede gönül, ŖaŖkın gönlüne ilaç yapayım
Hiç kimsenin dile getiremeyeceği bir derdim var
Ona ne çare bulsam daha beter olacak bir dert.

1643

Gönlü aŖk derdiyle byleyince
Kendi tabiat Ŗehrimden dıŖarı ıktım
Sırrı ve duayı, her ikisini birbirine karıŖtırınca
İŖte o zaman kanla dolu gönlüme deva yaparım.

1644

Benim kanlı gönlüm gibi gönül olamaz
 Birbirine karışmış yüzlerce olay bulunamaz
 Âlemin tatlısı kanlı gözyaşı olmadıkça
 Yas tutmuş benim kuvvetim olamaz.

1645

Can atını ne kadar sürsem de
 Baktığım için hala zindandayım
 Yaralı gönlümün derdinden o kadar ah ettim ki
 Korku vardır çünkü ah ile birlikte canım yükselir.

1646

Korkum odur ki bir seher vakti feleğin dokuz perdesini
 Gönül ateşiyle ciğer gibi yakar yok ederim
 Sarhoş bülbül gibi baharda aşk gamından dolayı
 İnliyorum ama hiç kimsenin haberi olmuyor.

1647

Aşkta deliliğin özünü benden iste
 Ölmüş canı ve perişan aklı benden iste
 Günden güne artan yüzlerce belayı benden iste
 Kan ve ateşle dolu yüzlerce çölü benden iste.

1648

Eğer yol eriyen benim arkadaşım ol, dert ortağım ol!
 Yoksa kadınlar gibi davranma, bir adam gibi ol bana
 Niçin inkâr ediyorsun, gel adamsan eğer
 Benimle diz dize bir an benim bu derdimle ol!

1649

Ey kavim! Eğer bu zavallının dostu iseniz
 Yas tutmuşsun, benim başımı tercih ediniz
 Dünyanın cümle zerresini görürsünüz
 Haşra kadar gönlümün matemine oturursunuz.

1650

Bir âlemin düşüncesi bize düşmüş
 Bir gamın düştüğü her yer bize düşmüş
 Canım olduğu sürece senin gönlüne güzelce sahibim
 Bütün matem ancak bize düşmüştür.

1651

Her an gönül ve can yeni bir gamdadırlar
 Yeni bir âlemden avadedirler
 Eğer bir kederim olursa, ondan ne gam olur
 Bir bir parçalarım yeni bir matemdedirler.

1652

Gönlüm kedere oturur oturmaz ayaklandı
 Âlemi araştırma yolundan vazgeçti
 Gönlümden dünyaya bir şey söyledim
 Cihanın zerrelerinin cümlesi matem tuttu.

1653

Eğer dert ülkesini elde edersem
 Her an iki dünyayı izlerim
 İsterim ki âlemde var olan her zerrede
 Her birinde binlerce yas tutayım.

1654

Gözünün önünde bunca sis nasıl yükseldi
 Bu dar geçitte bana kılıç gibi neden yükseldi
 Yazık ki hiçbir şey bilmiyorum
 Bu kadar dert ve sıkıntı neden çıktı.

1655

Benim gönlümdeki dermansız dert
 Can olduğu sürece gönülden bir zerre dahi azalmaz
 Dünyanın yaratılmışlarının gönül derdi toplanırsa
 Benim gönül bir gecelik derdi yüzlerce kat daha fazladır.

1656

Bela süvarisi gibi önde ve arkada olsa da
Eğer birinin gönlünde olduysam kimsesiz olayım
Gönlü yanık benim işim her zaman ah etmektir
Benim bir ahım tutuşacak olsa yeter bana!

1657

Yol yoktur,
Bana yazılan o yüzün hikâyesindedir
Dermanımın o olduğunu bilmesem de
Onun derdinin beni karıştırdığını bilirim.

1658

Senin kederin olduğu sürece başka bir gama ihtiyaç yoktur
Gönül kanı ile ciğer kanına gerek yoktur
Binlerce mersiyeci göstereyim dedim
Yas tutmuşun mersiyeciye ihtiyacı yoktur.

2.44. KIRK DÖRDÜNCÜ BAP: DERVİŞLİK VE SARHOŞLUK HAKKINDA

1659

Biz rintlere muti itaat etmişiz
Şarap içmeden kükremiş cuşa gelmişiz
İyiden, kötüden, küfürden ve İslam'dan elini çek
Şarap ver bana şarap içmek için gelmişiz.

1660

Biz adet hırkasını baştan atmışız
Başı, hırkanın halefi olarak atmışız
Bizim yolumuzda engel olacak her şeyi
Tamamen can olsa da atmışız.

1661

Gönül, senin aşk kederinde olduğu sürece
Şarap tortusu içen rint ve derbeder olacaktır
Bu uçsuz bucaksız levhada yazılmıştır ki
Her gün yüzlerce şekilde daha beter olacak.

1662

Senin aşkın bende ortaya çıktığından beri
 Bende sabırsızlık ve huzursuzluk yetiştirdi
 Tespih, derviş hırkası ve zunnar getirdi
 Canı götürdü ve bundan çok sermaye getirdi.

1663

Senin aşkında dinimi yeniden kuracağım
 Hıristiyanlıkta konuşma yapacağım
 Dört zunnarı bağlayacağım
 Sarığı meyhaneye rehin bırakacağım.

1664

Kalpsiz ve dinsiz senin sevdanı istiyorum
 İçki mahmurluğunda ve harabede oturmayı istiyorum
 Ben çevik bir akıllı olmayı istiyorum
 Fakat sana olan deliliğim böyle olayım istiyor.

1665

O gittiğinde ben zühtten konuşuyordum
 Şimdi ben ve yeni bir dert ve eski şarap tortusu
 Dün din manastırının başı ve temeli idim
 Ve bugün başsız ayaksız meyhaneye gittim.

1666

Sevgili ne baş ne de önder istiyor
 Hayranlık ve altüst olmak istiyor
 Sarık giyen ben zahit bilirim
 Sevgili benim için dervişlik istiyor.

1667

Başla ve sarıkla işim olmayacağı için
 Sarığı meyhaneye fırlatacağım
 Tüm kesede bir dirhemim bile yoktur
 Ne acayıptır ki her iki dünyayı da oynayacağım.

1668

Aşkta, büyüklüğümüzü akla veririz
 Yüzümüzün bu kırmızlığını sarılığa veririz
 Dinin saflığında bir damla yoktur bizim için
 Seccadeyi rehin bırakır şarap tortusuna veririz.

1669

Benim tövbemi bozan Hıristiyan çocuk
 Dün gece geldi ve benim elime saçını verdi
 İstavroz çıkardı, döndü ve gitti
 Hıristiyanlık kemeri zunnarı bağladı bana ve gitti.

1670

Ne benim başımda bir serseri görürsün sen!
 Ne de gönlümün hükmetmeye yöneldiğini görürsün
 Benin olduğum bu yere bir dert noktası gönderir
 Yolunu kaybetme, kâfırlık görürsün sen!

1671

Kendi yol azığında olduğun sürece makam senindir
 Aşkı nasıl pişirirsin, çünkü senin için ham ıştır
 Senin gönlün iki dünyadan temizlenmediği sürece
 Harabenin tortusu senin için haramdır.

1672

Zahitten ne zamana kadar ikiyüzlülük olacak
 Şarap iç bizim adamımızsın artık
 Bizim ciğerimiz ikiyüzlü zühtten dolayı kan oldu
 Ey kalender rint neredesin artık?

1673

Bu engebeli işten dolayı gönlüm çok fazla yandı
 Bir günde yüzlerce şekilde kendi eliyle kendini öldürdü
 Câmi koş, Zerdüş'ten ayin şarabını iste
 Ta ki insanın cüppesini arkadan açayım.

1674

Can kederinden başka bir şey vermeyen bu dert
 Dervişlik tortusundan başka güven vermez
 Dervişten dostlukla yükselen o ah
 Hiç kimsenin mabedinde gösterilmez.

1675

Eğer kendini ibadete verirsen yanmanı ve erimeni götürür
 Kibirlerir, senin şevk ve niyazını götürür
 Ey zahit, sakın benim etrafımda dolaşma
 Çünkü bu kalender rint seni namazdan alır.

1676

Çekinmeden kendinden kurtulmak istersin
 Yok olursun ve bir anda kurtulursun
 Bir kez derviş pazarından geç
 Ta ki iki cihanda iyi ve kötüden kurtulasın.

1677

Ciğerim kan oldu, kadehi getir ey saki
 Çünkü bu dünyanın işi andır ve tuzaktır ey saki
 Şarap ver çünkü ömür geçti ve kavga bıraktı
 Birkaç gün daha vesselam ey saki!

1678

Gönlümün hararetinden şarap sabahleyin ey saki!
 Coşup kaynayınca mubah oldu ey saki!
 Sarhoşluk ve kumarbazlık, münafıklık ve riyadan çok daha hoştur
 Sen düzeltirsin ey saki!

1679

Mum, şarap ve mehtaptır ey saki!
 Sevgili şaraptan dolayı uyku yarısındadır ey saki!
 Toprak hakkında konuşma, bu ateşle dolu gönlü de
 Yele verme, su getir ey saki!

1680

Ben ve sen gibi kesin birçok kişi,
 Çok fazla kişi yere düşmüş ey saki!
 Bunu daha ne kadar düşüneceksin ey saki!
 Ey hayat! Ömür böyle gitti ey saki!

1681

Gönül isyankârlıktan karardı ey saki!
 Günahın uğursuzluğundan feryat etti ey saki!
 Tövbeye doğru yol al ey saki!
 Çünkü ömürden çok ah kalmadı ey saki!

1682

Hem sarhoş yeşilliği kazıdı ey saki!
 Hem de gül, gülsuyuyla yüzünü yıkadı ey saki!
 Yasemin, narın dalı kırınca
 Bizim tövbemiz nasıl doğru olur ey saki!

1683

Baharda gül açtığı halde ey saki!
 Ne zamana kadar felek bana diken batıracak ey saki!
 Ortaya sürahi ve avuca kadeh koy
 Yeşillikte sevgiliyle ey saki!

1684

Felekten dolayı ne zamana kadar hakir olacağım ey saki!
 Bundan sonra ben ve o zülûf güzeldir ey saki!
 Senin zülûfün elimde, seninle birlikte el çırpalım ey saki!
 Elden kaybetmeden önce ey saki!

1685

Sen şarap vermenin sultanısın ey saki!
 Biz kulluğa el bağlamışız ey saki!
 Biz sıkıntıdan ölmüşüz
 Bugün canın şarapla hayat bulması seninledir.

1686

Ne zamana kadar dört ve yediden konuşacaksın ey saki!

Ne zamana kadar dört ve yediden kızacaksın ey saki!

Haydi, söyle çünkü vakit oldu ey çalgıcı

Haydi, şarap ver çünkü ömür gitti ey saki!

1687

Gül, çimenden yüz gösterdi ey saki!

Bülbül, ayrılıktan dolayı ağıt yakar ey saki!

Şarap iç çünkü birçoğu ben ve sensiz şarap içerler

Biz kefene yüz sürmüşüz ey saki!

1688

İştahla mideyi doldur ey saki!

Şarap kadehinden kapları (doldur) ey saki!

Benim gönlüm kan oldu, önce şarap getir

Ta ki sonunda tövbe edeyim ey saki!

1689

Bu habersizlikten daha ne kadar, ey saki!

Gönül hafiflemiş, kese hafif, ey saki!

Ahmaklığın düşmanlığı nereye kadar ey saki!

Geçmişlerin dünyasından vazgeç ey saki!

1690

Ne eskimiş dünya yenilecek, asla!

Ne de bir kimsenin işi onun mutluluğu olacak

Ey saki! Sen ister şarap ver ister verme

Bil ki hepsinin başı batacak!

1691

Gönlüm kalktı ve şarap gibi küpe oturdu

Gülün parlak yüzünden dolayı bülbül sarhoş oldu

Bugün seninle birlikte el vuralım peşinen

İşten el çekmeden önce (aciz kalmadan önce).

1692

Dostluk kurmamızın vaktidir
 Çiçek ve yeşillikte mekân tutmamızın
 Ölüm elimizi ve ayağımızı bağlamadan önce
 Artık biraz olsun gayret gösterelim.

1693

Korkarım ki bundan fazla bir şeye kavuşamayacağımız için
 Dostlarla birlikte de bir araya gelemeyiz
 Şuanda çok ganimete sahibiz
 Ola ki kendi ömrümüzde o ana ulaşamayız.

1694

Ey dostlar ölüm olayını biliyorsunuz
 İki üç günlük adaletinizi kendinizden alırsınız
 Kalkar ve otursunuz çünkü kendiniz benden sonra
 Birlikte oturmak istiyorsunuz ve yapamıyorsunuz.

1695

Ey gönül, mutlu ol çünkü iyi ve kötü kavuşuyor
 Dünyanın halkıyla alış veriş başlıyor
 Mutluluk ve saadet dünyanın nimeti ve nazı olunca
 Hepsi gibi ölüme varıyor, kavuşuyor.

1696

Gülün yüzünde, yeni gün şebnemi hoştur
 Bağda ve çemende gönül aydınlatan yüz hoştur
 Geçen gün için ne kadar güzel değil desen de
 Mutlu ol, dünü anma çünkü bugün güzeldir.

1697

Mumun parlaklığı şarabın üzerinde olduğu için bu gece!
 Gönlümün tabiatında yanmaya meyil vardır bu gece!
 Ey sevgili! Şarap ver, uyku nerededir bu gece!
 Aferin ona, ne kadar haraptır bu gece!

1698

Gül, çiçek açınca bir saat kalkarız
 Şarabın mutluluğuyla keder elinden kaçarız
 Ey dostlar yeni bir bahar olsun
 Gül, meyveden şarap saçar ve biz şarap saçarız.

1699

Eğer yeşil ayva tüyü (sevgilinin yüzü) ise boş bir köşe tut
 Yeşilliği, yüzü yakma, sözün azını tut
 Ne zamana kadar toprağın altındaki halini düşüneceksin
 Senin ömrün rüzgâr gibi gidiyor, şu anı yakala!

1700

Akarsuya ve yeşillige, ey mutluluk mumu
 Şarap ver, tövbeyi boz ve çeng çal
 Mutlu ol çünkü akarsu naralar atıyor
 Gittim ve bir daha gelmem diyor.

1701

Mehtap, gecenin eteğini ışığıyla parçaladı
 Şarap iç çünkü bundan daha hoş bir an bulunamaz
 Mutlu ol ve düşün mehtap çoktur
 Güzel bir şekilde bir bir toprağı aydınlatacak.

1702

Kimse yarına söz vermediği için
 Bu gece bir kez aşkla dolu gönlü mutlu et
 Ayın ışığıyla şarap iç, ey ay (sevgili)
 Çok fazla parlar fakat bizi bulmaz.

1703

Ey gönül, bu tehlikeli yolda gittiğim için
 Yeryüzünün ve gökyüzünün işinden temizlensin
 Mehtap parladı, gökyüzünü seyret
 Toprağın altına girmeden önce!

1704

Gülün yüzünde hala gül suyunun bulutu vardır
 Gönül tabiatında şaraba meyil vardır henüz
 Uyuma, uyku zamanı yeri değil henüz
 Ey sevgili! Şarap ver çünkü mehtaptır henüz.

1705

Benim ve senin yok olma günümüz olan gün
 Şarap ver çünkü hala gönlümün bir derdi vardır
 Güneşin (sevgili) sarılığına kırmızı şarap sun
 Çünkü güneşin bu sarılığının bir derdi vardır.

1706

Gün, benim ve senin yok edileceğimiz gündür
 Benim ve senin temiz ruhlarımız bedenden kurtulur
 Fazla yaşamayız ama bu gök kubbede
 Benim ve senin toprağın üzerinde ay parlalar.

1707

Ey saki, sabah içilen şarapla saf şarabı ver
 Gecenin sarhoşlarına nadir bulunan şarabı ver
 Sarhoşum ve yokluk harabesinde harap
 Harap olmuş âleme ses ver!

1708

Biziz akılla sevapsız düşmüş
 Gönül, kötülük ve coşkudan dolayı şaraba düşmüş
 Hayâ ve isimden uzak kerpiç ev
 Harabenin köşesinde harap düşmüş.

1709

Senin gönlünden, keder bir an gitsin istersin
 Şarap iç çünkü şarap gönle gelince keder gider
 Güzellerin zülfünün ucundan düğümü aç da
 Öyle ki senin bağının düğümü birbirinden kopsun.

1710

Gül, bahçeye cilve yapıyor, ey dost!
 Böyle bir zamanda gül bahçesini anla ey dost!
 Düşün, var olan her şeyden kalkacak
 Bir iki gün hayattan kam al dost!

1711

Bahçede taze gül açtı ey dost!
 Bülbülün ötüşüyle bahçede taze gül açtı ey dost!
 Kesin bil ki, sen bulunduğun bu durumda
 Çalışsan çabalasan da ulaşmak mümkün değildir ey dost!

1712

O anda, ecelden kaçanlara döndük
 Yaprak gibi ömür dalından dökülen olduk
 Âlemi, dünyanın mutluluğuyla eleyiniz
 Toprak eleyenlerin toprağı olmadan!

1713

Ey sevgili! Güle bak, paramparça elbise ortaya çıkarmış
 Onun sabah goncasından çukur kazmış
 Şarap iç çünkü saba rüzgârı ben ve sensiz çok eser
 Biz kefenin içinde toprağa yönelmişiz.

1714

Sabah doğunca ve gecenin eteği yırtılınca
 Kalk ve sabah şarabı iç, neden kederlisin
 Bir an önce şarap iç çünkü sabah çabuk doğar
 Eğer aya yönelmiş ve biz toprağa yönelmişsek

1715

Sabah, dağın arkasından yüz gösterir ey dost!
 Mutlu ol ve bil ki olacak olan olur ey dost!
 Sahip olduğun her gümüşü ziyanla süsle çünkü ömür
 Geçtiğinde senin için fayda sağlamaz ey dost!

1716

Her gün tövbe etmek istiyorum
 Peş peşe kadehten tövbe etmek istiyorum
 Ve şimdi gül yaprağı açtı benim bir yaprağım yok
 Gül mevsiminde tövbeden tövbe!

1717

Şarap iç çünkü felek benim ve senin yok olmamız için
 Benim ve senin temiz canımıza kasteder
 Benim ve senin toprağından yeşillik yeşerinceye kadar
 Yeşilliğe otur çünkü fazla ömür kalmaz.

1718

Tarlaya çadır kurdukları o şaraptan
 Belki bu gönle bir parmak basarlar
 Dertten dolayı gözyaşıyla toprağı çamur yapayım
 Bedenimi kerpiç yapmadan önce!

1719

Bu gece gül bahçesine mehtap düştü
 Gül, bahçeye yüz gösterdi bu gece
 Gül renkli şarap köyünde uyunmaz
 Binlerce meşaleden destan vardır bu gece!

1720

Meyhanede toplanan biziz bu gece,
 Çalgıcıların semasına kulak vermiş bu gece,
 İki dünyadan kalkmış ve hoşça oturmuş
 Şahit, şarap ve mumla bu gece!

1721

Ey sevgili! Şarap ver çünkü üzgünüm ben
 Ver de benim dünya gamımı tamamen yok etsin
 Haydi, şarap ver, toprak yeşerdi
 Toprağı yok olmadan önce!

1722

Bu kederli gönlün gamı tamamen zehirdir
 Ey sevgili! Şarap ver çünkü tamamen panzehirdir
 Şarap ver tarlanın kıyısında, çünkü fazla uzun sürmez
 Çünkü herkesin toprağına ekin ekerler.

1723

Şuanda çenkten gelen bu ağıtı
 Ne zamana kadar söyleyeceksin çünkü kan kokusu geliyor
 Neyin bu inleyen çığılığını bahar vaktinde
 Benim mezarımdan çıkıyor sanırsın.

1724

Biz, şarap, çalgıcı ve siyah benli güzel
 Hicransız, vuslat günleri mümkün oldu
 Şimal rüzgârında bir güzelle oturmuş
 Bu haram sudan, kendi kanını helal kılmış.

1725

Kalk çünkü ay geceden çadır kuruyor
 Güneş, şaşkın şaşkın geceden ayrılıyor
 Mum, şarap ve meze getir ve mutlu otur
 Çünkü gecenin bir yarısının tamamını yok ederler.

1726

Kalk çünkü bizim işimiz altın gibi olacak
 Şarabın sebepleri değersiz olacak
 Koş çünkü senin yüzünün üzerine güneş
 Güzel güzel aslanın ağzına girecek.

1727

Bir an, güzel şarabın sevinciyle renk veriniz
 Fesattan uzak ve dünyadan iman veriniz
 Arzu firavununun suyunda boğuluncaya kadar
 Şarap Firavunluğunu Firavun'un eline veriniz.

1728

Gönül, dostluk gamında soldu ve bulamadı
 Muradını aradı, rahatlamadı ve bulamadı
 Şarabın emrini tut çünkü bir ömürdür gönül
 Bir an böyle bir heveste oldu ve bulamadı.

1729

Ne zamana kadar zalimlerin bu makamında
 Gündüzü geceyle, geceyi gündüzle geçireceksin
 Ey şarap kâsesi! Ömürden habersizsin,
 Bizim kesemizden şarap gidiyor ey habersizler!

1730

Şarap kadehini mahmurlara bağışla
 Çengin narasına ve neyin inleyişine bağışla
 Ey saki! Eğer hiç kadeh kalmazsa
 Tortuya vur ve peş peşe kadeh ver!

1731

Ey sevgili! Şarap iç çünkü yeni gül gibi açıl
 Bülbül şimdi yolunun dikenini söyleyecek
 Yalnız oturma ve mumu gösterme çünkü
 Yalnızlık seni kara toprakla uyutmalı.

1732

Gülün görüntüsü gül bahçesinden ortaya çıkınca
 Bülbül dile geldi ve delirdi
 Kadehte yakut şarabı kristalleştir çünkü bahçede
 Bulutun incisinden şarap kadehi gitti.

1733

Ey kalender güzel! Bir şarap ver
 Elbise yırt, (bu) virane için mey ver
 Bu fani dünyanın hırsına bağlanmışlığı
 Toprağa dönmeden önce suya ver.

1734

Kalk çünkü gül altın keseyi dökcek
 Onun bulutu rızayla inci saçacak
 Eğer altının varsa toprak gibi dök ve ye
 Çünkü senin yüzünden altın toprağa girecek.

1735

Her ne kadar her yere baksam da
 Cennetin yeşilinden ve akan kevserdendir
 Çöl cennet gibi oldu, kötü sözlü cehennemden (ayrıl)
 Cennet yüzölçümlerle cennette otur.

2.45. KIRK BEŞİNCİ BAP: GÜLLE İLGİLİ ANLAMLAR HAKKINDA

1736

Bak, gülün eteği saba rüzgârından dolayı yırtıldı
 Bülbül, gülün cemalinden dolayı neşe doldu
 Gülün gölgesinde otur çünkü rüzgâr yüzünden birçok gül
 Toprağa dökülür ve biz ise toprak olmuşuz.

1737

Güle bak, işve ve nazla gülecek
 Mecazla dolu âleme gülecek
 Onun için inleyerek aylayacak yüz göz gerekir
 Tekrar goncadan gülümseyeceği o an!

1738

Şuanda bahçenin yanağını yıkayacak bulutu
 Gülü gülsuyu olarak gör çünkü böyle yıkanacak
 Gül, elinde kan kadehiyle geliyor
 Ömürden elini ancak kanla yıkayacak.

1739

Gülsuyu çıkararak elden gül işve ister
 Toprağa oturunca tükendi
 Gül kan oldu, dertten bülbüle söylüyordu
 “Sonunda kim eli bu şekilde kana bulaştırdı?”

1740

Kenanlı Yusuf gibi gülle konuştum
Yeşil Mısır'da seni bir sultan yaptım
Gül, "Her sarayda yüz yapraklıyım" dedi
Senin bu okuduğun bir yapraktır.

1741

Bülbül aşkta (kendisine) bir uyumlu bulamadı
Senin gibi nazda açmış bir gül bulamadı
Gülün, her ne kadar yüzlerce yaprak güzelliği varsa da
Hiçbir yaprağından senin yanağının şerhini tekrar bulamadı.

1742

Bülbül, her gece senin vuslatını söylüyor
Sis, senin kemal güneşinin yaratılışını söylüyor
Gül, senin yanağının huzurunda yüzlerce yaprak açtı
Ve her yapraktan senin cemalinin ayetini okuyor.

1743

Çemenin etrafında naz yapan güle bak
Diğer taraftan servi ve yasemin nazlanıyor
Sabah gibi nazla gülümseyen her gül
Senin güzelliğinden ya da benim şiirimden nazlanıyor.

1744

Ney, benim ve senin halini çok güzel anlatıyor
Bu fasılda ne güzel söylüyor, dinle
Gül de bir dikenliğe düştüğü için
Bülbül sürekli dikenli yolu anlatıyor.

1745

Çaresiz gül kendini atıyordu
Kendini topluluğun ortasına atıyordu
Senin yüzünün kıskançlığından toprağa düştü
Sonra toprağı ağızla ele atıyordu.

1746

Senin gül yaprağın sevgiliyi görünce
 Sabah rüzgârının eliyle ney kırıldı
 Elbise yırtarak gülsuyu içenin yanına gitti
 Senin yüzünün utancından ateşe düştü.

1747

Bulutun gülsuyunu seven güle bak
 Fıstık (ağız) gülümsemekten kabuğuna sığmıyor
 Sabah rüzgârı gülün başına misk saçtığı için
 Başında olduğundan dolayı o rüzgârdan nazlanıyor.

1748

Gül, benim gidişim kesinleşmiştir dedi
 Bir bir yapraklarım yere düşmüştür
 Ne kadar yüzlerce yaprağım olsa da, değerli ömürden
 Yapraksız düşmüşüm, böyle düşmüştür.

1749

Gül “Bulut beni yüzlerce kez yıkasa da
 O el, beni kısa ömrümden yıkadı” dedi
 Bülbül, bu sözden dolayı güle ağladı
 Yani her gün kanı kanla yıkayacağım!

1750

Gül dedi, altın saçan el getirdim
 Güle güle başı dünyaya getirdim ben
 Kesenin başındaki düğümü yaktım, gittim
 Var olan her tenkiti ortaya attım.

1751

Gül “Bana yüz gösterilinceye kadar
 Birleşme uğruna benim için can feda ettiler
 Her ne kadar bana âlemin lütfu deseler de
 Bak ne kadar diken yetiştirdiler bana” dedi.

1752

Gül “Benim gözümü açtıklarında
Beni, ölmek için dirilttiklerini gördüm
Her ne kadar yüzlerce yaprak verseler de bana
Yolda yapraksız feda ederler beni” dedi.

1753

Gül dedi; Kimse ömrü dilenciye vermedi
Benim gönlümün feryadı firuze kubbeye vurmadı
Zaman bana yüzlerce yaprak verse de
Ne fayda çünkü ömür yaprağı bir gün vermedi.

1754

Gül dedi; Yüzden örtüyü kaldırmak gerekir
Canı azap tehlikesine atmak gerekir
Gülsuyu ateşinde olması gerektiği için
Zavallının suya kalkan atması gerekir.

1755

Gül dedi: Bazen yüzlerce dikenle beni yaralar
Bazen rüzgâr zavallı beni yolun toprağına saçar
Bazen cilve isteyen kişi beni ateşe koyar
Sonunda dert çeken benim, nasıl cinayetim olur?

1756

Gül dedi: Benim ciğerimin kanını dökecek
Benim yolumun toprağına altın saçacak
Ey bulut! Gel ve yüzüme su çarp
Çünkü benim yanağımanın suyu gülsuyu dökecek.

1757

Gül dedi: Kaç kere zelliliğe düştüm
Sarhoşluk kalkanıyla dışarıya koştum
Gonca ona cevap verdi: Kalkanı ne yapıyorsun
Benim gibi hazırlandığını düşün.

1758

Gül dedi: Örtüyü açtık ve gittik
 Elden ele düştük ve gittik
 Ömür vefa etmediği için
 Biz kendi elimizi geri verdik ve gittik.

1759

Gül dedi: Ben bu şekilde, şimdi geçiyorum
 Gerçekten deliliğin özü olarak geliyorum
 Hatta kanın kucağında geliyorum
 Çünkü goncanın merhametinden çıkıyorum.

1760

Gül dedi: Kimse bana büyü yapmıyor
 Ben boğulmuşun dermanı kanla yazılmıyor
 Ateşin başında olan bu ayağımdan
 Gülsuyu içen dikenini kimse çıkarmıyor.

1761

Gül dedi: Gülsuyu benim gücümü götürünce
 Goncanın örtüsünün altında uykumu götürür
 Ben açıyorum, gülsuyu geliyor
 Ateşin başından bütün suyunu götürüyor.

1762

Gül dedi: Gülsuyu gül suyu alan ile birlikte her seher
 Önce bana mızrak gösterdi sonra kalkan
 Savaş fayda sağlamayınca, elin içindeki altını
 Ona gösterdim fakat bir etki etmedi.

1763

Gül dedi: Bugün yüzlerce işin düştüğü benim
 Ateş ve kanda tutulmuş kalmış benim bugün
 Ateşin üzerinde olsam da artık gösterin
 Benim ayağım tamamen dikendir bugün.

1764

Gül dedi: Haftalık olmayan yüz oturunca
 Ömrün azlığından ümidimin sırtını kırdı
 Her ne kadar ateş gibi bu tazelikte olsam da
 Elde rüzgâr toprağa düşmüş gidiyorum

1765

Gül dedi: Gönül hararetiyle terleyeceğim
 Ömür için tabağı altın dolduracağım
 Âşık bülbül bana ağladığı için
 Elbiseyi parçalayacak olmamda şüphe yoktur!

1766

Gül baştan ayağa kadar kana boğulandır
 Hastalık gününde bu dünyada misafirdir
 Mızrağı kanda görmek garip değildir
 Mızrağın kanında olan goncaya bak!

1767

Ya Rab! Nesrinin kokusunun vasfı nedir?
 Çimenin fesleğenlerinin bu ruhu ne kadardır, nasıldır
 Eğer güzel Kitap ince gül yaprağı değilse
 O halde onun yaprağında on altın ayet nedir?

1768

Zulümden gülsuyu attı
 Yüzlerce cefa dikenini gül yaprağının yoluna
 Gül dedi Artık kucağım altın doludur
 Sen beni taş kalpli görürsün ve beni tekrar almazsın.

1769

Bülbül seher vakti yeni bir gazel okuyor
 Zannetme ki bu gazeli iyilikten okuyor
 Gülün defterinden sayfa açıldı
 Ve onun her sayfasından yeni bir hikâye okuyor.

1770

Bu şekilde şimdi yeni bir gül yetişiyor
 Sarhoş bülbülden ağıt yükseliyor
 Bir haftalık sürede yüz elle dolaşiyor
 O her nefesten yeni bir el yükseliyor.

1771

Gül yeşilliğin yakasından baş çıkardığında
 Bülbül her an başka bir şeyle ilgilendi
 Gülün gülümsemesi goncadan daha güzel olduğu için
 Sabah vakti saldırdı ve onun ağzını altınla doldurdu.

1772

Ey gül! Ömrün okuyla gönlünü kanla doldur
 Eğer kendi yasını tutacaksan şimdi tut
 Eğer sabah, gülün ömrü gibi bir an rehin ise
 Onu konuş ve o ipotekten kurtul!

1773

Her ne kadar taze gül yeşerirken sivri ucun başında olsa da
 Ne fayda! Gitme vaktinde kan dökülür
 Gül yüz gösterinceye kadar daima sırt çevirir
 Yazık ki gülün vuslatı ayrılık çekendir.

1774

Gül dökülüyor ve topraktan halı yapıyordu
 Korkudan dolayı göğsünü ateşle dolduruyordu
 Yazık ki ömrün vefasızlığını görünce
 Bir gece güne varmadı, geceyi güzelleştiriyordu

1775

Sarhoş gül yüz binlerce güzellikte açtı
 Güzellikten dolayı sürekli işvede
 Sonunda dünyada yerleşecek bir yer görmediği için
 Huzur bulmadı ve elden ele gitti.

1776

Gonca fıstık ağız gibi ona gülümseyince
 Kısa ömürden dolayı canı dudağına geldi
 Onun dermanı yok olmaktan başkası olmadığı için
 Onun mızrağıyla dertle kan damlıyor

1777

Güle dedim “bahçeyi ver ve git
 Yağmurdan kendi yanağının suyunu iste ve git”
 Gül dedi: “bana (doğru) yolculuğa çıkınız
 Yani canını kaybet ve git!

1778

Bülbül güle usulca bir söz söyledi
 Bu gönlü yanık bağlanıyordu
 Gül dedi: Artık kime bağlanabilirim
 Benim çiçek açmam sürekli dökülmektir.

1779

Gül dedi: Neden toprağa oturmuyorum
 Çünkü kendi altınımdan elimi boş görüyorum
 Elimin içinde altınım vardı, rüzgâr saçtı
 Toprağa oturmuşum, altınımı arıyorum.

1780

Bülbül sabah vakti naralar atarak perişan oluyordu
 Dik başlı goncadan bir hikâye anlatıyordu
 Gonca içinde gizli altına sahip olduğu için
 Kalıba sığmadı ve mutluluktan açtı.

1781

Goncaya bak, nasıl kaynıyor
 Onun mızrağına bak çünkü kan gibi kaynıyor
 Bülbül onun mızrağının başını gaga ile deldi
 Onun mızrağının başından kan kaynıyordu.

1782

Gülün aşkı bülbülün gönlüne düşünce
 Onun her damarına binlerce bülbül şakıması düştü
 Sabah rüzgârından dolayı âlemde coşku ortaya çıktı
 Bulutun ağlamasından güle gülücük düştü.

1783

Gül yokluk hikâyesini anlatacak
 Ve tatlı sözün efsanesini söyleyecek
 Ateş dolu çocuk ağızıyla gül kimdir
 Musa'dır nasılsa "seni görürüm" diyecek.

1784

Güle söyledim: "Onun gözü gibi (gözüm) vardır
 Senin gülümsemenden dolayı tüm işim açılır"
 Gül dedi: "Bulut gibi ağlar ve inleyişime gelirse
 Çünkü gülümsemekten benim meyvem dökülür".

1785

Gül açtı ve sevgilinin güzelliğini götürdü
 Gönlün huzurunu ve hürriyeti götürdü
 Bülbül bütün gece gülü aldatıyordu
 Çünkü şüphesiz her an onu rüzgâra veriyordu.

1786

Gül bir ömür boyunca arzuyla geliyor
 Goncanın perdesinden bu sebeple geliyor
 O goncanın mızraktan gösterdiği gül değildir
 Goncanın dudağına gelen candır.

1787

Gül ömürde çok arzuladı, artık ne yapar
 Goncadan canı dudağına geldi, artık ne yapar
 Bülbül gülün yaprağından bir ders okuyor
 Geceleri tekrar ediyor, daha ne yapsın!

1788

Güle dedim: “ Böyle bir ömür kimin vardır
Söyle bakalım yolculuğa çıkmayacak kim vardır
Gül dedi: Dünyada yerleşecek yer olmadığı için
Hem ayaklarım üzerinde sürekli giderim.

1789

Güle bak, yüzlerce çile ve yüzlerce nazla geldi
Avare goncadan yüzlerce ağırlamayla geldi
Sabah rüzgârının gülün kulağına fısıldadığı sır
Bugün o sırrın tamamı bülbüle açık geldi.

1790

Perde, yeni gülün yüzünden kalkıncaya kadar
Bülbül gül ile arkadaş ve sır ortağı oldu
Gelmemiş sandığın sonunda geldi
Bu yol goncanın işiyle başladı.

1791

Ortasında gül olan o paraya bak
Yanı, gülün altın saçan kucağı vardır
Gül gülüyor çünkü çok fazla safran yedi
Şüphe yok ki gülün safranı vardır.

2.46. KIRK ALTINCI BAP: SABAH İLE İLGİLİ ANLAMLAR HAKKINDA

1792

Ey sabah! Doğma, gülme ve beğenme artık
Bir gün olsun dudağı gülmekten bağla artık
Ben ağlıyorum, bu gecelik gündüz olma
Sen ne zamana kadar sabahın yanı başında olacaksın daha?

1793

Ey sabah! Bende gümüş teni gördüğünde
Bizim eğlencemizde ağız olmadan gülüyordun
Eğer ben senin kanını satın aldıysam ey aldaticı!
Dünyadaki her şeyi benim gibi sattım.

1794

Bu gece senin doğuşundan korkarım ey sabah
 Senin kılıç çekişinden korkarım ey sabah
 Perdenin arkasında sevgili bizimle oturduğu için
 Senin, perdeyi yırtmandan korkarım ey sabah!

1795

Sevgiliyle bir an hem nefes olduğum bu gece
 Ömrün sermayesini bu an olarak biliyorum
 Ey sabah! Ateşin soluğundan dolayı arttığı için
 Eğer üflersen benim canıma ateş vurursun.

1796

Bu gece eğer huzursuzluk senden gitmezse
 Ertesi günden badanacılık gitmez
 Ben, senin uzun zülfünü geceye bağladım
 Senin yüzünden dolayı sabah bir sevgiliye ulaşmaz.

1797

Bu gece ne oluyor ki dudak bağladın ey sabah!
 Benim ve sevgilimin derdini beğenmedin ey sabah
 Mum bizim başımızda çok fazla ağladığı için
 Belki sen de gülmezsün ey sabah!

1798

Ey felek! Senin fakirliğinden (yokluğundan) dolayı ağlıyorum
 Hırkadan dolayı senin gökyüzün (gibi) ağlıyorum
 Ey sabah bütün dünyaya gülümsediğin zaman
 Senin her günlük gülüşünden dolayı ağlıyorum.

1799

Ey sabah! Bağlamadığım sürece doğmazsın sen
 Bir gün, dertliye deva olmazsın
 Mum gibi, her gece benim ağlayışım çok değildir
 Eğer her gün benimle alay etmezsün.

1800

Bu gece, o ruhu aydınlatan senem bizdedir
 Ey sabah! Gün açma ve benim canımı yak
 Her ne kadar lütufla her gece inlediysem de
 Sabah vaktindesin ey bugünün sabahı!

1801

Ey sabah! Sen eğer yardım edeceksen
 Perdedarlık yapacaksındır
 Ben, gecenin aldaticılığından korkuyorum
 Sen de bir hayâsızlık yapacaksın.

1802

Ey sabah! Bu gece başka bir ilaç almam
 Elimi o yaseminin zülfüne sürmem
 Onun her kılının ucunda bir başım vardır
 Bu şekilde eğer kılıç çekersen baş vermem.

1803

Ey sabah! Ortaya binlerce perde at
 Hepsini yaralı kalpli aşığa at
 Bu gece halvet gecesidir, bizi rahatsız etme
 Çektiğin her kılıcı kendi başına at!

1804

Ey sabah! Eğer bu gece senin yüceliğin varsa
 Allah için sabret bu gece
 Bu gece ben sarhoş senin yüzünden uzak olduğum sürece
 İsteğin boynuna el uzatırım bu gece!

1805

Ey sabah! Eğer doğacaksan
 Beni öldürerek başlayacaksın
 Eğer gerçekten kalbimin ahından sıkılıyorsan
 Yolun yarısından döneceksin.

1806

Ey sabah! Bu gece gülme, dudak dudağa ol,
 Gönlü yaralı âşıkla birlikte aynı dinde ol,
 Bu gece sabaha kadar sevgili benimle olacağı için
 Bir gün söz etme bütün âlem gece olsun.

1807

Bu gece, benim ne ateşim ne hararetim vardır
 Sevgiliyle birlikte ağzına kadar dolu kadeh vardır
 Ey sabah! Bu gece o çabada üflemezsin
 Çünkü benim için kendi günüm gece olmuştur.

1808

Ey sabah! Dünya aydınlatan âlem sen değilsin
 Gülerken şeker saçan da sen değilsin
 Hiçbir şekilde benim dostum olmadığım için
 Sus ve aldatma çünkü dostum sen değilsin.

1809

Canım, gönül muradına ermiştir bu gece,
 Bir güzele baş sürmüşüm bu gece.
 Ey sabah! Yapma, beni ağlatma ve gülme
 Çünkü benim gönül huzurum rahatlamıştır bu gece.

1810

Eğer sabah gece ise benim olayımı gördün
 Perdeye gittin ve benim örtümü yırtmadın
 Eğer konuşmadıysan benim bir sözümü duymadın
 Haşre kadar bir an onu söndürdün, üflemedin.

1811

Canımı aydınlatan vuslatın olduğu sürece
 Bütün gece ben düzenbazlık öğrenirim
 Her kirpikten bir iğne yaparım ta ki peçeyi
 Kıyamet günü sabah vaktine dikinceye kadar!

1812

Dün gece benim sarhoş sevgilim beni istemişti
 Geceyi güzelleştiriyordu çünkü geceye gelmişti
 Ne fayda çünkü sabah onun vuslatına doğru
 Canım beden vadisiyle dudağa gelmişti.

1813

Dün gece geldi ve dedi: Senin canını ne kadar yakayım
 Bu gecelik senin canını aydınlatma vaktidir
 Yazık ki ağzında hala söz vardı
 Kendi sabaha vardı ve benim günümü batırdı.

1814

Ne kadar dudağımı iniltiyle açsam da
 Uykusuzluktan dolayı yıldızı sayıyorum
 Kendine gün aşikâr değildir, Ya Rab ne gece!
 Çünkü bu gece, gün geceye batmış diyorsun.

1815

Eğer benim sevgilimin saçı değilsen sen, ey gece sona bit!
 Senin uzunluğun ne kadar sürecek, artık bit!
 Ey sabah! Eğer dağın göğsünden doğmuyorsan
 Yani taştan dolayı doğmuyorsan, o halde perdeden dışarı çık!

2.47. KIRK YEDİNCİ BAP: MUM İLE İLGİLİ ANLAMLAR HAKKINCA

1816

Senin yüzünden baştan geçip giden onca su benimdir
 Senden dolayı ciğerde olan o ateş ve kan benimdir
 Senin aşkında bir taneyim fakat mum gibi
 Her bir içte senin başka bir ateşin benimdir.

1817

Senin aşkında kendi canımı kaybedeceğim
 Ağlayarak ciğer kanını birbirine çevireceğim
 Eğer mum gibi ağlarsam bana yakışır
 Çünkü her bir gözyaşından yeni bir baş kaybedeceğim.

1818

Ey başta zerre zerre olan senin sevdan!
 Senden dolayı binlerce başsız ayaksız zerre gibi
 Ey güzel mum! Daha ne zamana kadar senden ayrı kalacağım
 Memeden ayrı kalan susamış çocuk gibi.

1819

Ne zamana kadar senin sevdandan dolayı yanma ve erimede
 Uzun geceleri sabaha kadar mum gibi süsleyeceğim
 Ne zamana kadar senin yüzünden yerimde sayacağı, ey güzel mum!
 Memeye susamış bir çocuk gibi!

1820

Senin yüzünden kanla dolan ciğerim
 Coşuyor ve gözümün etrafına dolanıyor
 Mum gibi binlerce perişan gözyaşı
 Yanağa akıtıyorum ve başımı sarıyor.

1821

Canı, senin yanağının huzuruna saçacağım
 Gönlü, senin gamında sapasağlam yapacağım
 Mum gibi, binlerce baş çıkaracağım
 Senin yanında her şeyi bir kenara atacağım.

1822

Bazen senin aşkında mum gibi ağlayan olurum
 Bazense, dudağında gülücük dolu sabah olurum
 Sabah gibi beni diriltirsen, can bulurum
 Senin yanağının huzurunda ölmek bana can verir.

1823

Senin aşkında, kârı ve zararı düşünmem
 Mum gibi başımın ve ayağımın yanmasını düşünmem
 Bana göre senin gamından başka hiçbir şey olmadığı için
 Senin kederin var olduğu sürece başka hiçbir şey düşünmem.

1824

Can, senin gönül aydınlatan yüzüne sahip olmalı
 Kalp, senin gönül çalan okuna sahip olmalı
 Eğer mum gibi benin binlerce başa çevirecekse
 Senin ateşini başta bulundurmak gerekir.

1825

Senin mumun olan gönül, bir nefesle ölür
 Eğer yaşarsa, can dudağa gelir
 Mum gibi ateşle saçtığım gözyaşı
 Tekrar soğuk nefesle yanağı soldurur.

1826

Beden, senin arzundan başka bir şeye adım atmaz
 Ruh, senin övücünden başka bir şey yazmaz
 Çaresiz gönlüm bir mum gibi her gece
 Yanıyor, ağlıyor ve dem vuruyor.

1827

Ah benim canım ve gönlüm, can-ı gönülden senin kölenim
 Aştan dolayı senin için bir bir perişan oldum
 Sen benim mumumsun ve ben senin kelebeğin oldum
 Senin ayağına ancak yanıp yakılmış bir baş koymam.

1828

Kendime, mum gibi çok fazla ağlamışım
 Sensiz olduğum için kendime nasıl ağlamamışım
 Mum gibi, senin ateşin olmadan, emrettim
 Meğer mum gibi ateşten dolayı yaşamışım.

1829

Senin zülfün gibi karmakarışık işim var
 Elden gitti, mutlu bir gönlüm nasıl olsun
 Eğer mum gibi ayağım ateşteyse ne garip
 Çünkü mum gibi başım ateştedir.

1830

Ey gökyüzüne ulaşmış! Sensiz feryat ederim
 Bir an sensiz huzur bulamam
 Sen benim mumunsun, gel ve beni yak
 Beni yakmadığın o an ben sensizlikten ölürüm.

1831

Her an beni keder ateşine atarsın
 Eğer inlersem beni yokluğa atarsın
 Mum gibi eğer kendime ağlarsam
 Derhal başımı ayağıma katarsın.

1832

Aşk ateşinden dolayı sen ruhu aydınlattığın için
 Yanmadan, mum gibi nefes alamıyorum
 Bir ömürdür sensiz canım yanıyor
 Sonunda bir gün senin gönlün beni yakmaz mı?

1833

Ah keşke binlerce ince anlamlar anlasaydım
 Bir kıl ucu kadar senden haber bulsaydım
 Senin yüzünün aşkı sırf ateş olmasaydı
 Mum gibi senin ateşinden nasıl yüz çevirirdim?

1834

Sensizlikten dolayı beni mum gibi eriten o gönül
 O kadar çok yandı ki, sensizlikten beni utandırdı
 Seni uzaktan gördüğümde senin mumun olurum
 Sensizlikten dolayı ağızımdan sıcak su geldi.

1835

Senin kederli yolunda cismim ve cevherim kalmadı
 Yol mahvoldu ve yürüyen ve yol gösteren kalmadı
 Ben nasıl yola devam ederim, çünkü mum gibi
 Yol kesildi ve baş kalmadı.

1836

Can, senin zülfünün düğümünde takıldı kaldı, al
 Senin yüzün olmadan, gözü iki cihandan çaldı, al
 Kelebek gibi ayağa düşmüş gönlümü
 Eğer mum gibi yürürsem yakıp al!

1837

Ey güzel mum! Gamdan dolayı o kadar çok yandım ki
 Mum gibi, senin yüzünden yanmış kalıyorum
 Sözü kısa tutayım, çünkü dile getirilemez
 Gönlümün sıkıntıları uzun geceler gibidir.

1838

O benzersiz işten uzağa düşmüşüm
 Gönül yüz parçaya bölündü ve yüzler bine
 Ben, sevgilimin yanağının ayrılığında mum gibiyim
 Geceleri yanıyor ve gündüzleri ağlayarak ölüyorum.

1839

Gönül aydınlatan aşkın gamında gönül her gece
 Gönül ateşinden dolayı yüreği yakıyorum
 Her gün ölmüş kandil gibiyim geceye kadar
 Ateşten dolayı mum gibi gündüzüm hep gecedir.

1840

Onun aşk ateşi beni aydınlatıncaya kadar
 Gözyaşında beni mum gibi yakıyordu
 Bir ömür sana yanağı gösteririm diyordu
 Yanağı gösterdiğinde (ise) gözümü çaldı.

1841

Aşkta tıpkı mum gibi yanarak yaşarım
 Ateşte yüz ile gönül aydınlatan sevgilinin yüzü uğruda yaşarım
 Bu gece herkes benim etrafımda toplandı
 Çünkü mum gibi gündüzleri ayaktayım.

1842

Gönül aydınlatan yüzüne yöneldiğimizde
 Mum gibi eridik ve yandık
 Dertliler meclisinde çok geceler
 Mum gibi yüzlerce ateşle günü bulduk.

1843

Böyle bir güzelliğe yol bulan her gönül
 Eğer aydınlık olursa bir zarar görür
 Ayrılık acısıyla birlikte oldum çünkü kelebek mumdan dolayı
 Vuslata erişince mutsuzca yanar.

1844

Kalbe, sevgilinin yolunu bulduğumu söyledim
 Yol ortaya çıkınca baştan başladım
 Ve şimdi mum gibi yolu ayağa getirdim
 Ateşte öldüm nasıl yola çıkayım?

1845

Bu gece, mum şekliyle gönül aydınlatıyorum ben
 Ağlıyorum, gülüyorum ve yanıyorum ben
 Ey kötü sabahım! Gecenin ömrünü hoş eylesin bana
 Çünkü mum gibi sabaha kadar yaşarım ben!

1846

Güneş benim ateşimden dolayı şaşkın şaşkın yandı
 Benim ahımın sicimiyle ayın çadırı yandı
 Mum gibi bedenim kalır, ne olduğunu bilirsin
 Bir yarısı gözyaşıyla gitti diğer yarısı yandı.

1847

Ne zamana kadar iyiden ve kötüden tokat yiyeceğim
 Akılsız düşmanın kanlı gözyaşını içeceğim
 Alçağın sofrasında eğer oturursam
 O sofrada, mum gibi kendimi yiyeceğim.

1848

Benim boynumda olacak olan bu işten dolayı
 Ateş benim tüm harmanımı yakacak
 Başla birlikte nasıl yaşayayım çünkü mum gibi
 Bedenimdeki başım benim düşmanım olacak

1849

Ayrılık gözü iki şeyi birbirine kavuşturmam olunca
 O halde habersizliğim öğrenmemden daha iyidir
 Önce mum gibi aydınlanmamdan ne fayda
 Çünkü onun sonu benim yanmam olacak!

1850

Ben mumum, çünkü ateşin içinde beni iyice yakarlar
 İster daha iyi, ister daha beter parlayayım,, öldürürler
 Eğer mum değilsem neden her toplulukta beni
 Geceleri sabaha kadar yakıyorlar

1851

Ben mumum, benim ağızım benden olacaktır
 Boğazımdaki çemberde ip bağlayacak
 Kime ne günah olur, çünkü bu bütün yanma ve erime
 Mum gibi beni kendimden edecek!

1852

Ben mumum, çünkü bir deri bir kemik kaldım
 Yanmada ve perişan bir şekilde ağlayan olmuşum
 Her gece gözyaşımından benim ateşim sönmüyor
 Mum gibi, ateşten gözyaşı döken olmuşum.

1853

Eğer yanıyorsam, beni bu şekilde ayıplama
 Mum gibi, sürekli cebimde olan ateşim vardır
 Onun için devamlı mum gibi yanıyorum
 Bedeni canda ve canı da yoklukta eritiyorum.

1854

Benim gecem sabah oluncaya kadar ne yapayım dedim
 Yokluk karanlığının nuruyla muzaffer oldum
 Her iki âlemde bir mum düşün
 Eğer aşk ateşin varsa o mumu yak!

1855

Mumu neden yaktıklarını
 Onu öldürünceye ve yakıp kül edinceye kadar öğrettiklerini bilirsin
 Yakıcı ateş bilinmez olduğu için
 Onu sürekli yakacak çok şey vardır.

1856

Ey gönül! Gördün mü yaşayan herkes öldü
 Eğer kul ölürse sonsuz Tanrı kalır
 Benim canım ateş ve bedenim balmumu gibidir
 Mum yanınca parlayan ateş öldü.

1857

Bugün bela sözüne bağlı olan benim
 Ayaklanmış gönül kan içine oturmuştur
 Mum gibi bedeni yanmış, ruhu yorgunum
 Sürekli gözyaşıyla ümidi dağılmış olan benim.

1858

Kederden dolayı mum gibi güzel güzel yanan biziz!
 Sürekli ağlamaktan mum gibi perişan olan biziz!
 Mum gibi bir an doğruluk nurunu bulamamış
 Mum gibi ateşte ipin ucunu kaybetmiş olan biziz!

1859

Ateşsizliğin çokluğundan gizlice yandım
 Asla kimse ateşsizlikten böyle yanmadı
 Uzun ömürde mum gibi onu istiyorum
 Sineden ateşsiz bir nefes çıkarırım.

1860

Benim nasibim gam çekmekten başkası olmadığı için
 Sanırsın ki gam çekmek için var olmuşum
 Mum yüzlerce kez bedenimi yaksa da
 Kelebekten bir zerre dahi yardım istemem.

1861

Daha ne kadar gideyim, bu yol kısa değildir
 Yol aradığım hiçbir tarafta yol yoktur
 Mum gibi ateşle su arasında gece ve gündüz
 Yanıyorum ve kimse benim ateşimden haberdar değildir.

1862

Can ve beden, aşkından dolayı sürekli yanıyorum
 Kendinden ayrılığın derdinde yanıyorum
 Yüz binlerce iniltiyle ben aç gözlü ham
 Mum gibi gömleğin içinde yanıyorum.

1863

Akıl rüzgâra gitti ve ben başa sahibim
 Gözüm gitti ve kulağı yolda olanım
 Ağlamada ve erimede mum gibi
 Yanıyorum ve kendimi izliyorum.

1864

Bir an gülümseyen sabah gibi mutluyum
 Bulut gibi ağlamada kimse benim gibi değildir
 Kimsenin gülüşü ve ağlayışı beni ilgilendirmez
 Kendime ağlarım mum gibi ve kendime gülerim.

1865

Kendinden gizli aylayan mumum
 Gülüyorum ve her zaman batıyorum
 Benim ağlayışıma kimse vakıf değildir
 Güzel güzel ruhun içine dalıyorum.

1866

Biz bela denizine tutulduk ve gittik
 Bu tutulma ve gidişimiz bizi kurban etti
 Gözyaşı gibi dertle onun ayağına düştük
 Mum gibi, kendi başımızı aldık ve gittik.

1867

Mumum, ateşime rakip geliyor
 Gözyaşından dolayı ortaya koyduğum her şey geliyor
 Musibet ateşinde senin ayrılığın, mum gibi
 Kendime ağlamak hoşuma gidiyor.

1868

Her an mum gibi benim ateşim arttı
 Ağlamaktan dolayı kucağım kanla dolu şafak gibi oldu
 Aşkta kimse mum gibi ayaktan girip baştan çıkacak şekilde
 Dürüst ve tam olmadı.

1869

Aşk istiyorsan, işe yeniden başla
 Eğer sarhoş değilsen, tekrar sarhoş o
 Eğer senin bu remzin mum gibi yumuşamazsa
 Mum gibi binlerce defa tekrar yan!

1870

Senin mumun gibi hiç kimsenin kendi başı ve işi yoktur
 Huzurunda olan her başın boynunu vurursun
 Ne fayda mum gibi tek ayaklı kaldı
 Çünkü binlerce baş mum gibi senin huzurundadır.

1871

Eğer senin kuru ve ıslak avareliğin yanacak ise
 Ve eğer senin kolun ve kanadının kıvraklığı yanacak ise
 Başı aşk yolunda oynat çünkü mum gibi
 Var olduğu sürece senin bir başın yanacak!

1872

Sen, bedenini aşk belasına atmadığın sürece
Asla o dik serviye ulaşamazsın
Mum gibi yan ve yanarken sabırlı ol
Sonunda yandığın için ya kurtulur ya kurtulmazsın.

1873

Eğer senin gönlün yürek aydınlatan yanmış olursa
Mumdan, yanmanın (ateşin) içinde aşkı öğren
Gün gibi uzun mehtaplı gecelerde
Uyumamış mum gibi ağla ve yan!

1874

Seninle diri olan o gönül senin yüzünden öldü
Senden, aşkın saflığının bir tortusunu yememiş
Bir ömürdür mum ilmimi öğreniyorsun
Ne fayda kelebek senden üstün geldi.

1875

Mum gibi, bir nefesle ölecek kişi olma
Heves mahallesinde ömrünü boşuna harcama
Mum gibi aşk yolunda donmuş
Tekrar donmamak için onu yak!

1876

Bu yokluğa hapsolmuş olanı öldürmek gerek
Az kalıcı olan sıçrayan şimşek gibi ölmek gerek
Gözünü kapayınca kadar oturma
Senin mum gibi ayağın üzerinde ölmen gerekir.

1877

Aşkta mum gibi, tehlikeyle yaşanmaz
Mum gibi gittin, başla yaşanmaz
Ölmüş gönül habersiz insan gibi ölemez
Can çekişirken mum gibi seherde yaşanmaz.

1878

Gönül aydınlatan gül gibi olmak gerekir
 Dudak çalan gonca gibi olmak gerekir
 Bizim varlığımız ve kanadımız bizim sözümüz olunca
 Dili yanık mum gibi olmak gerekir.

1879

Aşkta mum gibi yanmak gerek
 O halde gönül aydınlatana yönelmek gerek
 Bir kez olsun ağlamada, yanmada ve baş vermede
 Mumla birlikte bir gece sabahlamak gerek.

1880

Mademki ansızın yola koyulmak gerekir
 Konuşmayı günah saymak gerekir
 Mum dilini uzattığında kestikleri için
 Mutlulukta dili ağızda tutmak gerekir.

1881

Düşmüş, yanmakta ve erimekte olan muma bak
 Yüzlerce acıyla tekrar baldan kesildi
 Belki ağızda dilini ısırır
 O halde ateşe dili neden uzatır.

1882

Onun derdiyle ilgili kimsenin bir şey söylemediği mum
 Can verdi ama bir kelime bile etmedi
 Belki onun dilini keserler çünkü kesilince
 Ağızına makas vurmamakça sır söylemez.

1883

Gönülden, gönül aydınlatan gam görmek gerekir
 Canı, ateş kandili gibi görmek gerekir
 Bu hepsinden daha zordur çünkü mum gibi
 Gece yangını ve gündüz ölümünü görmek gerekir.

1884

Çok geceler, mum gibi sabaha varmak gerekir
Her bir nefeste başka bir ateş kazanmak gerekir
Kendisinde umut mumu olmayan ömrü
Baştan sona erdirmek gerekir.

1885

Kendi ateşinden dolayı kendine ağlayan mum
Bu gülüşün onu bitirmesi bir yük değildir
Aşkta ölmüş mum gibi yaşamak gerekir
Öyleyse herkese parlak mum gibi bak.

1886

Ey mum! Ne kadar erirsin, erime dedim
Senin sır perdesinden haberin yoktur dedi
Her gece ateşten ve dudaktan iki meleğin başında olduğu halde
Kim nasıl erimez?

1887

Ey mum! Her gece, iş gücün sıcaklığı hakkında
İltifata sahipsin dedim
Bu yanma ve zorlukta
Gözyaşım yağmur ve ateşim deve yüküdür dedi.

1888

Ey yüce başlı mum ne sanmıştın ki
Kendi asiliğinden başkaldırmışsın
Yanmada ve baş kesmede attın
Sanki kendinle bir başa sahip olmuşsun.

1889

Ey mum! Yaktın ve palavra attın
Ateşi kendi başına boşuna getirdin
Sinede benim gibi aşk ateşinde saklanmış
Ne için başı tavaf ettin?

1890

Mum gibi bir an kendinden hoşnut olmadı
 Yanarken, kendinden çok fazla duman çıktı
 Yanma dedim, senin haberin yok
 Bir an önce kendimden kurtulayım diye yanıyorum dedi.

1891

Dün gece muma yavaşça (sessizce) sordum
 “Ey yorgun düşmüş!” sonunda sana ne güzel gelir?”
 Beni, benim derdimle bıraktıklarında
 Kendi derdimle daima yanıyorum dedi.

1892

Mum, meclisin kapısından girdiği vakit
 Senin işin şimdi bitti mi dedim
 Eğer yakıcı ateş sana düşerse
 Allah’a şükür ki, şimdi biter.

1893

Ateş bütün mumlara cefada bulunacak
 Onun yakmasından başsız ve ayaksız olacak
 Sonunda onu sıcaklıkla baldan ayırdı
 Onu, mumdan şefkatle ayıracak.

1894

Mum yağından kan kokusu geliyor
 Balın yanından susuz geliyor şimdi
 Onun içine düşen bu yeni şey ateştir
 Yağ, tüm deriden dışarı çıkıyor.

1895

Ey mum! Sen yanmaktan haberdar değilsin
 Çünkü yanmaktan dolayı çok azalırsın
 Ben sürekli yanmanın mutluluğuyla inlerim
 O halde eğer öğrenmek istiyorsan aşkı öğren!

1896

Ey mum! Git, çünkü yanmak benim haddimdir
 Güzel değilsin çünkü senin yanışın benim ayak izimdir
 Sen dertle yanıyorsun, bense inliyorum
 O halde ateş senin kucağında değil benim kucağımdadır.

1897

Ey mum! Seni ateşten mahrum ederler
 Eğer benim ateşimi sana tamamen tanıtırlarsa
 Her canın yandığı ateşten farklıdır
 Onu kendi eliyle mumdan yaparlar.

1898

Ey mum! Kendi düşmanın sensin
 Sen kendini öldürdün, kanın kendi boynuna
 Kendi başını yakıcı ateşe tuttun
 Ne zamana kadar yaptığını baştan yapacaksın?

1899

Ey mum! Ateşten taç yapınca
 Belanın gerdanına elini koydun
 Kendinle ve gamınla birlikte yaşama
 Birlikte olduğun için yaşadığın şeyden başsız oldun.

1900

Ey mum! Her ne kadar meclis aydınlatsan da
 Nazik yumuşak bedeni yakmışsın
 Sen susmuş ağzına ateş almışsın
 Neft atmayı kimden öğrendin.

1901

Ey mum! Kimseyi kendin gibi perişan görmedi
 Ateşte sarhoş bir âşık görmedi
 Bütün ufukta hiçbir göz senin gibi değildir
 Baştan dışarı çıkan bir yanmış görmedi.

1902

Ey mum! Yoksa sen öyle mi zannediyorsun ki
Çünkü ateş dilinden dolayı senin gönlüne ve canına düşmüştür
Her an, gönlüme ateş düştü dersin
Senin dilinden düşen nasıl bir sözdür.

1903

Gönlümün ahından dolayı dilim ve damağım yanıyor
Dünyanın bütün dili ve damağı nasıl yanıyor
Ey mum! Eğer senin tenini yakarsa kolaydır
Çünkü benim bütün canımı yakıyor.

1904

Ey mum! Bela seni etkileyecek
Ve gözyaşın bütün eteğimi ıslatacak
Baş ateşe düşmüştür, haberin yok
Bu iş nereden baş çıkaracak.

1905

Canı yakan muma bak
Gönül ateşinden dolayı bütün dünyayı yakıyor
Ateş onun gönlüdür, kendinden koparılmıştır
Kendini onun sıcak gönlünden dolayı yakıyor.

1906

Avare gibi gülen mumdur
Ateşte, habersizlikten gülüyor
Bütün gece, sabah gamında ağlar
Onun ağlayışı, hoş bir sabaha gülümser.

1907

Bir iki gece ihmal edilen mum
Bazen yanmış, bazen ölmüş, kime izin veriyor
Onun faydasız gülüşüne bakma
Onun başından geçen nasıl bir beladır, ona bak!

1908

Ey mumu yakan ateş, huysuz olma
 Mumda, parıldayan ve kibirlenen olma
 Eğer mum, baldan ayrılırsa, hepsi gitti
 Bak, onun başından nasıl (bir) bela geçiyor.

1909

Ey mum! Bir an olsun gönülden ıstırabı at
 Yan ve buhurdanın tütsüsü gibi nefes al
 Bal sohbetinde ham kaldın, yan
 Onun mahremine gelmediğin için, yan!

1910

Senin aşkında akıl ve işitme kaybedilmeli
 Meclisin ortasında mertçe kaybetmeli
 Ben suya doymuş lale gibi kana boğulmuş
 Başı, mum gibi ateşte kaybetmeli!

1911

Senin yasını tutan bizim avare canımızdır
 Senin boğulmuşun, bizim bulanık gönlümüzdür
 Mum gibi, can zincirinin ateşiyle yanarım
 Gönül derdi ve aşk derdi bizim amacımızdır.

1912

Akıl, kendisinden utandığı yüzün
 Kendisinden çok fazla sevgi gelen bir aydır
 Mum gibi ondan dolayı yandığımız yüzünden uzaktır
 Senin yanağının mumundan dolayı ateş gönle gelir.

1913

Mum gibi, yanmaktan bir an kaçınmam
 Kıvrımla dolu o kemende el vurmam
 Senin aşkında oturacağım diye tövbe edersem
 Senin zülfünün ucu gibi birbirine vurmam.

1914

Senin zülfünün ucundan baha haber geliyor
 Can dudağa ve kan ciğere yerleşiyor
 Ben senin mumunum çünkü senin yanağının arzusunda
 Benden bir iz kalıncaya kadar yandı.

1915

Ben senin mumunum, çünkü yüzlerce kez yanarım
 Sanırsın ki yüzlerce kereden binlerce sıra gelir
 Mum gibi işsiz bir zamanım yoktur
 Dertle yandığım ve ağladığım sürece.

1916

Bütün yıl kokunun ve vuslatın peşinden koştum
 Sana bu işin imkânsız olduğunu gösterdim dedi
 Ey sevgili! Gönlü aydınlanmış ben senin mumunum
 Eğer bana görünürsen hemen ölürüm.

1917

Sürekli ayrılık kitabını okuyacağım
 Vuslat kokusuyla gözyaşı akıtacağım
 Benim işim mum gibi derbeder olmuştur
 Yerleşinceye kadar yanacağım.

1918

Kendi gözyaşında o sevgilinin ayrılığından dolayı
 Çok fazla ağlamaktan boğulmuşum
 Gönlü yanık benim, işim yanmak olduğu için
 Mum gibi olan her işi bitirdim.

1919

Ey sevgili! Ahdin ve kararın bu mudur?
 Hiç saymıyoruz, numaran bu mudur dedim
 Her gece inleyerek yanan mum sensin
 Gündüz olunca bütün işin budur dedi.

1920

Kedersiz gönül, gönül aydınlatan olamaz
 Senin arzunda can, ateşe getirilemez
 Bana binlerce gece mum gösterilse de
 Senin ateşin olmadan gece güne ulaşamaz.

1921

Dün diyordum ki benim elim ve onun eteği
 O, benim kanımı kendisinin boynuna döktü
 Kelebek, mumun ayağına ondan düşmüştür
 Mum, kendi gözyaşıyla onun bedenini yaktı.

1922

Bugün, yine o gönül çelenden dolayı düşen benim
 Ondan dolayı zaruretle güzel güzel alışan benim
 İpucu çok aramış ve sonunda mum gibi
 Ateşte yine kendi ipucunu bulmuş.

1923

Sıkıntım bir an ümit bulmayınca
 O halde ben ne yapayım, kimle nefes alayım
 O güzel mumdan uzağa düştüğüm için
 Mum gibi kendi başımda bir nefesim olmaz.

1924

Ey mum! Senin gibi perişan olan kişi
 Kendi illeti ve derdinde derbeder olur
 Bal yedin ama kanser ve vereme tutuldun
 Senin aşırı meczupluğun ipten değildir.

1925

Ey cihan aydınlatan mum! Her bir nefeste
 Senin parlaklığından kelebek çok fazla yandı
 Bu sıcaklığı nereden getirdin?
 Kimse senden daha fazla meczupluk görmedi.

1926

Ey mum ateşi, onun zayıf bedeni üzerine
 Rahmet et ve onun ıslak gözünden sakın
 O, onun ayrılığını vermiş ve ondan kesmiş
 Bu gece onun başıyla birlikte olamazsın.

1927

Mum gibi bir yalnız perişan göster
 Yanarak nice geceleri gündüz etmiş göster
 Eğer mumla ateş o ovaya gitseydi
 Nasıl derler yukarıya koş, göster!

2.48. KIRK SEKİZİNCİ BAP: MUMUN DİLİYLE KONUŞMAK

1928

Mum gibi ve “Her an ateş yanındadır
 Ve bu gece bedenim ağlamaktan kendi sabahındadır
 Eğer bir iniltiyle ağlıyorsam, inlemek revadır
 Huzurunda olan ölümünden gusül yaparım” dedi.

1929

Mum geldi ve “Meclisin Musa’sı benim
 Ateş leğeni gibi leğenim, bak
 Musa gibi annesinden ayrı düşmüş
 O an ağzımda bir ateş kalmış.

1930

Mum geldi ve “Benim canım yanıyor
 Candan dolayı benim güçsüz bedenim yanıyor
 Kendi canıma ve başıma yemin ediyorum
 Yeminimden dolayı benim dilim yanıyor” dedi.

1931

Mum geldi ve “Bu, bana nasıl bir azaptır
 Ateşten dolayı su dolu gözdür benimki
 Benim ipucumu ateşin eline verdiler
 Benim canım kederde ve gönlüm ateştedir” dedi.

1932

Mum geldi ve “Bedenim yaşadığı sürece
Can, başımın üzerinde yakıcı ateş olur
Belki benimki ağlayan göz olur
Fakat başımın koparılmasıyla nasıl güler?

1933

Mum geldi ve “Canım dudağıma gelmiştir
Ölümler birlikte benim bütün günüm gecedir
Bu keskin ateşten dolayı şaşkınlıkta kalmışım
Gözyaşımın yakmaması gariptir” dedi.

1934

Mum geldi ve “Kendi avare bedeninden
Kendi yaygısına atılmış baş görüyorum
Her ne kadar mumda kıvrılsam da
Kendi ateşimden suda boğuluyorum.

1935

Mum geldi ve “ben yüz canla kurtulamam
Yakıcı ateşten dolayı huzurlu bedene varamam
Kendi varlığından dolayı ateşte kalmışım
Beni öldürmedikleri sürece yakıcı ateşten kurtulamam.

1936

Mum geldi ve dedi: “Perişan kişi kimdi?
Ey garip, ateşten dolayı perişan olan kimdi?
Eğer gücüm yetseydi karşı çıkardım
Yine bu ipe karşı koyamadım, kimdi?”

1937

Mum geldi ve “Gönlüme kan düştü
Perdeden dışarı, korkudan korku düştü
Ben ateş arzusunda'yım ve kimse haberdar değildir
Benim başıma böyle bir heves nasıl düştü” dedi.

1938

Mum geldi ve “Benim izzetime bak
Altın leğenin şamdanın altına koydu
Gece kandilinin cevheri ateş alınca
O leğenden başla birlikte ateş gibi düştü.

1939

Mum geldi ve “Gönlümü kanım yaktı
Ateş her gece içimi ve dışımı yaktı
Başımda bulunan ateşin bu göz kırpması
Su gibi çoğalan maceramı yaktı” dedi.

1940

Mum geldi ve dedi: “ Her zaman kalem gibi
Makas bu kinle ayaklar altına attı beni
Çok kez acziyetle makasa nefes verdim
Belki tutuşur çünkü ateştedir nefesim.

1941

Mum geldi ve “ Ne kadar avare olayım
İpucuyla birlikte olmam daha öncedir
Her ne kadar nefessiz yaşayamazsam da
Baktığın anda bir nefesle ölürüm” dedi.

1942

Mum geldi ve “Bu nasıl bir kaba iş
Ne zamana kadar parmağım dudağımda kalacak
Ateşte yaşayan o şeyi yaktı
Ve çöle ekilemeyecek şeyi ekti” dedi.

1943

Mum geldi ve “Benim düşmanım ben olduğum için
Benim boynumu ağzıyla kesen kimdir
Eğer beni çekerse bedenim canlı kalır
Eğer diri kalırsam bedenim kalır” dedi.

1944

Mum geldi ve “Ben yüce mecnun
 Bir kez olsun ateşten dışarı adım atmam
 Dünyayı aydınlatan ateş başımın üzerinde olunca
 Benim işim şimdi yücelik sahibidir” dedi.

1945

Mum geldi ve dedi: “Ne kadar avare olayım
 Ayak üzerinde kalmışım, hoşça daha ne kadar yanayım
 Her nefeste kendi ölümümü düşündüğüm için
 Ayaktan başa kadar ateş dışarı çıkar.

1946

Mum ateşe dedi: “Senin tabiatın
 Beni karışıklıkta yakma çünkü yükseldi” dedi
 Ateş ona cevap verdi: “Senin yüceliğin doğrudur
 Eğer senin karışımını yakarsam o da yükselir dedi.

1947

Mum geldi ve dedi: “Burası benim yerim değildir
 Gitmek için gelmişim
 Her gün bana ne gösterirlerse gösterinler
 Yine ayağımın üzerindeki gösterirler”.

1948

Mum geldi ve “Ben mecaz kalp değilim
 Gümüş gibi olan mum, onun kalbi gibi erir
 Eğer kalp mum olursa bizzat gümüş olur
 Kendi mum (olursa) baştan ayaktan geride ne kalır?

1949

Mum geldi ve dedi: “Gençlik düştü
 Ondan dolayı benim gibi her yere düştü
 Gümüş mum gibi baldan uzak düştüm
 Gümüş üzerine bundan daha iyisi düşemez”

1950

Mum geldi ve “Bedenim içinde
Gönlüm yanıyor ve yanışam zor oldu
Bu olayı anlattığım herkes
Baş kesti ve ağzıma bir ateş koydu” dedi.

1951

Mum geldi ve “Sözünden dönen ben değilim
Bende bir zerre dahi vefasızlık olmaz
Ateş bana tüm dünyayı kararttı
Bense ateşten dolayı tüm dünyayı aydınlık” dedi.

1952

Mum geldi ve “Her an beni yakıyorlar
Daima baştan ayağa kadar yakıyorlar
Benim ağlayışımı ve gönül yanığımı görseler bile
Bunun faydası yoktur, çünkü beni tamamen yakıyorlar” dedi.

1953

Mum geldi ve “Ne gam bana ulaşır
Ne de an be an ateş bana yaklaşır
Sabahı bulmak için gece yanıyorum
Sabah vakti bana üfleyince ulaşır.

1954

Mum geldi ve “Ruhum ateş yuvası gibidir
Benim ateşimden dolayı binlerce gönül divanedir
Tıpkı Musa'nın ağacı gibi benim de ateşim vardır
Benim şaşkın Musa'm pervanedir” dedi.

1955

Mum geldi ve “Dudağa gelmiş cana bak
Felek, Ya Rabbi diyerek gürlledi
Şu acayıpliğe bak ki, mutluluk günü gecemi mutlu eti
Ateşte ve yanmada benim gecem nasıl olur?

1956

Mum geldi ve “Beni aydınlatıyorlar
Ölene ve yanana kadar öğretiyorlardı bana
Asla kimsenin mum gibi gölgesi olamaz
Ne için beni öldürüyorlar ve yakıyorlardı” dedi.

1957

Mum geldi ve dedi: “Benim huzurum olmadığı için
Dardaki Hallac gibi pamuk ipliğinden nefes alıyorum
Kendi olayımda Hallaç gibiyim
İnleyerek asılmış, yanmış ve ölmüş.”

1958

Mum geldi ve dedi: “ Ne kadar yanacağım
Kendi hamlığımdan dolayı yanmayı öğrettin bana
Ben Hallaç gibi “ene'l-Hak” demediğim için
Ölmek ve yanmak için kim fetva verir?

1959

Mum geldi ve dedi: “Niçin mutluyum ben
Ateşten dolayı perişanım ben
Ateş bana kastediyor; yok olayım
Eğer birazcık bile ateşe kastedersen ben

1960

Mum geldi ve asi ateşte bağlandı
Yakıcı ateşte nasıl güzelce bağlandı?
Ona düşen bu garip ilgiye bak
Baldan kesti, ateşe bağlandı.

1961

Mum geldi ve “ elsiz ayaksız kalmışım
Baş yanmış, ayak bağlı, ney açık ve kapalı
Kimse benim gibi ayağı yerde olmadığı için
Ayrılık ateşinden dolayı benim ayağım yerden kesildi” dedi.

1962

Mum ağlaya ağlaya geldi ve sırrı söyledi
Benim ve ateşin durumu yanmak ve erimek ile ilgilidir
Ben dertle acı bir şekilde ağlamayı başlattım
Tatlılıkla sevgiliyi benden tekrar kopardılar.

1963

Mum geldi ve dedi: “Benim gibi kaybolan kimdir
Ansızın sicim halkasında benim gibi kalmış
Mum gibi ham bir damar olmadıkça gitmez
Benim gibi cahillikten dolayı iple kuyuya battı.

1964

Mum geldi ve dedi: “ Ateş ve duman yücedir
Onun bu yanmasından ve erimesinden dolayı yücedir
Benim her gece olacak olan bu yangınım
Eğer bir gece fazla değilse, uzundur.”

1965

Mum geldi ve dedi: “Ateşte ve erimede kalmışım
Gam çeken benim içim nasıl düzene girer
Her ne kadar tüm meclis benimle aydınlansa da
Hepsinin gözüne hiç olarak gelirim tekrar”

1966

Mum geldi ve dedi: “ Başsız ayaksız kalmışım
Ayak zincirde ve baş her yerde ateşte
Bazen beni öldürür ve bazen de kederle yakar
Bir yanmış benden daha avaredir, bak”

1967

Mum geldi ve dedi “Her seher ölmüşüm
Her gece başka bir elde yanmışım
Başımda ateş ve ayağımda zincir olduğu için
Benim işim asla el ve ayakla olmaz.”

1968

Mum geldi ve dedi: “ Bu kime ışık aydınlık olursa
Keskin ateşten dolayı güneşsiz ve uykusuz olur
Ateş beni eritir, bana bağlı olan gönüldür
Suya susamış ateşi gördün.”

1969

Mum geldi ve dedi: “Eğer dudağım gülücükle dolu ise
Gözüm ağlayan olduğu için kendime gülerim
Keskin bir baştan başımı ayağa atmış
O keskin baş ateşten dolayı yanmıştır.

1970

Mum geldi ve dedi: “Başsız ölmem gerekir
Her an başka bir ateşte ölmek gerekir
Düşüncem öldüğü için başımın yanması gerekir
Uykusuz yaşadığım için ışığımın ölmesi gerekir.”

1971

Mum geldi ve dedi: “Eğer kolay olursa
Gözyaşı azaldığı için bu şekilde yanarım
Ateşte susuzluğum sönmediği için
Ağzımın ıslanması için ağlıyorum.”

1972

Mum geldi ve dedi: “ Erken çıktım
Ömürden fayda görmemiş olarak dışarı çıktım
Âlemi ateş ve duman olarak gördüğüm için
Ateş dolu yolu dumanla dışarı çıktım.”

1973

Mum geldi ve dedi: “Gam çeken bir canım var
Ateşin içinde perişan halde bir bedenim var
Bir an huzurlu bir yüreğe sahip olamıyorum
Çünkü baştan ayağa kadar ateş için varım.”

1974

Mum geldi ve dedi: “Bütün bunlar çaresizliğimdir
Ondan dolayı kimse dert ortağım değildir
O ateş lokması ağzımı dolduruncaya kadar
O lokma bir seferde beni güzelce yer.”

1975

Mum geldi ve dedi: “ Gidişin yüzüne bağlandım
Yakıcı ateşe canla bağlandım
Her nefesimde dumanla başvurdukları için
Kimin ayağına başımı koyayım, elimden kim tutar?”

1976

Mum geldi ve dedi: “Gönül benim huyumdan dolayı tutuldu
Ateşin huyundan benim ayrılığımıza düştü
İnleyerek yanmadığım ve kendime ağlamadığım için
Başımda ateş ve boğazımda urgan vardır.”

1977

Mum geldi ve dedi: “ Bu sefer bana düştü
Onun gidişinden dolayı yüzlerce tehlike düştü bana
Baştaki halatım tamamdır, götürmez sanırsın
Şu işe bak ki benim başıma kaldı.”

1978

Mum geldi ve dedi: “Şehir bizimle gülmekte
Bulut da dertten dolayı bizim için ağlamakta
Ben dosdoğru ayakta durduğum için
Bana baş koyarlar, bizim mahcubumuzdur.

1979

Mum geldi ve dedi: “Benim adaletimi istemek gerek
Yakıcı ateşten dolayı az ve eksik kaldım
Ansızın ateş benim başıma oturduğunda
Benden gidenin gönül olduğunu sanırsın.”

1980

Mum geldi ve dedi: “ Gece için (olarak) gelmişim
Bir yerde ateşten kurtulmak için
Ateş ayağa varınca ömür başa gitti
Bu olayı baştan sona sana söyledim.”

1981

Mum geldi ve dedi:“ Eğer benim yangınımı biliyorsan
Bu şaşkınlıkta böyle yanmayız
Böyle gözyaşı saçarak neden uzatıyorsun
Avarelik eliyle dolanıyorum”

1982

Mum geldi ve “Benim sevgilim olacak
Pervane benim için canını verecek
Önce onu gözyaşıyla yıkarım
Sonra onun mezarını yanıma alacağım” dedi.

1983

Mum geldi ve “Her gece aydınlatıyorum
Bütün gecelerin gündüzüm gibi olması yanmaktır
Her ne kadar, her gün yağlı dilim olsa da
Her gece yanışam dilin yağındandır” dedi.

1984

Mum geldi ve “Şaşkınlıkla gidiyorum ben
Bazen sönük, bazen ölmüş ve bazen ağlayarak
Bu yangını candan satın aldım ben
Para cezası almayıncaya kadar satmıyorum” dedi.

1985

Mum geldi ve dedi: “İyi bir durum gördüm
Kendimi utangaç ve asi gördüm
Olan her ıslak, kuru, kazanç ve zarardan
Zararımı tamamen gözyaşı ve kazancı ateş olarak gördüm”

1986

Mum geldi ve “ Eğer bedenim gam çekerse
Ateş bende aceleyle gitti hoş gönül kalktı
Bela girdabı benim başımın üzerinde dolaşıyor
Görülen (bu) girdap ateşten kalktı (ortaya çıktı)” dedi.

1987

Mum geldi ve “Bu zayıf beden tamamen yandı
Gittim, beni ayaktan başa kadar yaktı
Bütün kuruluğum elden gitti ve tüm nem yandı
Bir iki damla gözyaşı kaldı, gerisi tamamen yandı” dedi.

1988

Mum geldi ve dedi: “ Benim canım dertle doludur
Ateşimin ortaya çıkardığı bu göz yaşından
Geçen (gün) bal yiyordum bugün ateş
Saf şarabı içen tortuyu içer.

1989

Mum geldi ve dedi: Bütün gece aşkı düşünüyorum
Her gece aşk imtihanının dikenliğindeyim
Kendi başımdan yüksek bir ateş yapmışım
O yüzden bütün gece aşkın bekisiyim.

1990

Mum geldi ve dedi: “Kendi cılız bedenim zerine
Kendi ıslak gözümden gözyaşı saıyorum
Kendi başımdan dolayı baldan ayrı düştüğüm için
Kendi başımdan, başıma ne geldi bir bak”

1991

Mum geldi ve dedi: “Mert olan herkes
Onun ateşi benim gibi, derdin okluğundandır
Acı acı ağlasam da bana revadır
Çünkü benim tatlımı önceden yemişsin.”

1992

Mum geldi ve dedi: “Islak bir eteğin var
Çünkü ne birlikte yürüdüğün ne de rehberin var
Ben her saat yeni bir baş kaybederim
Sen başla yol almıyorsun çünkü bir başın vardır”

1993

Mum geldi ve dedi: “Yüzde nice karışık renkle gelmişim
Ateşli tufan koparan buluttan
Ben aşktan dolayı övünüyorum, sen de
Bakalım bu ikisinden kim kendisini yakıcı ateşe götürecektir.

1994

Mum geldi ve dedi: “Ateşten bir tacım var
Her an onu yeniden yakan (tacım) var
Daha ne kadar her mecliste başsız ve ayaksız olayım
Başımda olan şeyden dolayı ayağa düştüm”

1995

Mum geldi ve dedi: “Bir meclis kurmak gerek
Can ve bedenimin yanmasıyla yapmak gerek
Bizi yanmak için yaptıklarından dolayı
Şüphe yok ki beni yakmak gerekir”

1996

Mum geldi ve dedi: “Ayağı ve başı yakmak gerek
Her an yeni bir ateş yakmak gerek
Meclise daha fazla aydınlık verdiğimiz vakit
İster yap ister yapma daha çok yanmam gerek”

1997

Mum geldi ve dedi: “Kendim eğiliyorum
Dertle, canımı yakıyor ve bedenimi büküyorum
Benim ipim benden önce yakıldığı için
Asıl (iş) parlamaktadır ve ben parlıyorum”

1998

Mum geldi ve dedi: “Köle olmak gerek
Ateşin ortasında gülmek gerek
Her zaman, leğende benim başımı keserler
Yine de yaşaması gerekiyor derler”

1999

Mum geldi ve dedi: “Çalışmak gerek
Ateşle feleği aydınlatmak için
Yüzlerce defa başımı bedeninden koparsalar da
Ben (yine) gülerim, ölmeye yüz yoktur”

2000

Mum geldi ve dedi: “Beni buluncaya kadar
Topluluğun koşması gibi koşarım
Benim ipimden daha kısa olur
O da benim içimde dokunmuştur”

2001

Mum geldi ve dedi: “Eğer günah beni yaksaydı
Kendinden başkasını belayla yakardı
Kendi hamlığımdan dolayı ağlayarak yanmam gerek
Eğer ham değilsem beni nasıl yakardı?”

2002

Mum geldi ve dedi: “Kalkmamalı
Senin huzurunda macerayı söylemem doğrudur
Hayır, hayır benim dilin ateşten yanar
Eğer konuşursam, kendi maceramdandır”

2003

Mum geldi ve dedi: “Eğer bize tekrar kanat vurursan
Kelebek şevkten dolayı kimseye tekrar vurmaz
Ham olduğum için gittiğim yol her an
Tekrar ateşte tutulmuşum baştan”

2004

Mum geldi ve dedi: “Belada yanmak gerek
Ateşten, baştanbaşa, ayağa kadar yanmak gerek
Meclisin ortasına cennet gibi gelmişim
Cehennem ateşindeyim neden yanmak gerek”

2005

Mum geldi ve dedi: “Pervanenin yanışı ayrıdır
Ateş onun kanadını yakar beni ise baştan ayağa kadar
Ben bu meyanda doğru bir baş gösteriyorum
Parlak bir başa kim sahip olur, ben nasıl olurum?”

2006

Mum geldi ve dedi: “Ölmüş otururum
Öldürünceye dek benim zavallı bedenimi de yakar
Keskin ateşten dolayı yaşıyorum, benim canım odur
Ve o başa gelmiş ömrü görüyorum ben”

2007

Mum geldi ve dedi: “Başıma darbe yedim
Günlerce derdimi başımın üzerine koydum
Gündüzüm soğudu gecemse dertle yandı
Başımdan çok fazla sıcak ve soğuk geçti”

2008

Mum geldi ve dedi: “Her gün ölmüşüm
Geceleri ise meclisi aydınlatmak için yanıyorum”
“Aklıma yakma (yanma) hevesi düştü
Şimdi tekrar baştan ateşime girdi” dedim.

2009

Mum geldi ve dedi: “Şansım uzaktır
Çünkü o bana balarısı perdesi oldu
Dünya işinin nurunu kendisinden aldığı nur
O nurdan benim nasibim hep nurdur.

2010

Mum geldi ve dedi: “Kendim biraz tutulunca
Muradını kendi matemini yaparım
Ah keşke her an başımı kesseler
Kendi gamımda diz çökmek için”

2011

Mum geldi ve dedi: “Uzağı gören olmak gerek
Ayrılık yarasına bal olmak gerek (şerbet)
Güldüm ve yine gözde hasret suyu
Yani can verirken böyle olmak gerek”

2012

Mum geldi ve dedi: “Daima seferdeyim
Yanıyorum, eriyorum ve ölüyorum
Benim kötü bahtım işime zincir vurdu
Bak gör, bu zincirden başıma ne gelir”

2013

Mum geldi ve dedi: “Eğer bir hesabım varsa
Gözyaşıdır, çünkü gözyaşıyla dolu bir kucağım vardır
Eğer benim yanmam ve ölmem bir şey değilse
Parlak başım ve bir işim vardır”

2014

Mum geldi ve dedi: “Eğer gitmek gerekiyorsa
Şüphe yok ki, bir an önce gitmek gerekir
Ayağım zincirde ve yol önümde olduğu için
Rızasız bir şekilde benim başla gitmem gerekir”

2015

Mum geldi ve dedi: “İş içine iş düştü
Benim yanışıma inleyerek ağlamak düştü
Habersizce o kadar çok bal yedim ki
Ateş bana düştü, çok fazla ateş düştü”

2016

Mum geldi ve dedi: “Ömür güzel güzel geçti
Tamamen, perişan ateşten uzakta geçti
Baştan geçen su eğer kolay olsaydı
İşte bu beladır çünkü başımdan ateş geçti”

2017

Mum geldi ve dedi: “Meclis eğer oturursa
Benim yerime kesinlikle bir başkasını seçer
Mademki doğruların boynunu vurmak gerekir
Zavallı değersizler! Bunu doğruluk gibi görürler.

2018

Mum geldi ve dedi: “ Ateş geldiği vakit
Baş ateşte, nasıl asi olurum
Ateşin inlemesiyle canım dudağıma gelir
Dudağıma hoş su çarpan kimse yoktur”

2019

Mum geldi ve dedi: “ Kalk ve fedakârlığı gör
Sinedeki ateşle birlikte yangına ve dostluğa bak
Her ne kadar yüce başlı olsam da görüyorsun
Araya baştanbaşa o yücelik oturdu.

2020

Mum geldi ve dedi: “ Zamanın ölmüşüyüm
Uğursuz feleğin avaresiyim
Başımı yüzlerce kez kestikleri şey
Balın tatlılığı muradımdan gitmedi”

2021

Mum geldi ve dedi: “ Can ateşine sahip olacağım
Musibet gününe kadar dünyayı zor zapt edeceğim
Kucağıma akıttığım her gözyaşı
Yani her nakit (parayı) içimde bulunduracağım”

2022

Mum geldi ve dedi: “Bazen gönlüm ölür
Bazense ateşim ömür bitirir
Sevgili olmadan, ağzıma sıcak su geldiğinde
Soğuk rüzgârdan yüzüme savrulur”

2023

Mum geldi ve dedi: “ Âlemin zulmü gelir
Bu yangın ve gözyaşı an be an ulaşır
Ben ateşte yürüyorum, ateş bende
Ateş bana ulaşınca ben de kavuşurum”

2024

Mum geldi ve dedi: “Bende olan baş ağrısından
Benim olan sarı yanağa gözyaşı akıtırım
Her ne kadar benim gözyaşım ateşten kalsa da
Benim soğuk nefesimle üşür”

2025

Mum geldi ve dedi: “Yemeden içmeden kesilmiş uykusuz kalmışım
Yakıcı ateşten dolayı sıcak ve hararet belasına düşmüşüm
Her ne kadar beni her seher söndürseler de
Ayaklarımı düşünüyorum çünkü gitmek gerekir.

2026

Mum geldi ve dedi: “Bu gece çok azimliyim
Gönül ateşinden dolayı binlerce kez kaynarım bu gece
Dün, bal memesinden süt içtim
Sütü ateşten nasıl içeyim bu gece”

2027

Mum geldi ve dedi: “Benim canımı götürüyorlar
Benden bütün dostlarımı alıyorlar
Bütün ömür söylenmeyecek şeyi söylemişim
O halde ne sebeple benim dilimi kesiyorlar?”

2.49. KIRK DOKUZUNCU BAP: KELEBEĞİN DİLİYLE KONUŞMAK

2028

Pervane muma “Ey başı ateşte olan
Her an beni başka bir şekilde yak
Eğer benim işimin hiçbir başı (ucu) açık değilse
Senin işinin başı açıktır, daha az yak” dedi.

2029

Pervane muma “Ne kadar yanarsan
Eğer yanmayı benden öğrendiyse, güzel yanarsın
Her an yeni bir başı ateşle süslersin
Ey mum git! Çünkü baştanbaşa yakıyorsun” dedi.

2030

Pervane muma “İlk günden itibaren
Doğru söz yüzünden senin başın üzerinde ölmüş gibiyim
Sakin! Kendi gözyaşınla beni yıkıyorsun” dedi.
Mum ona “Şehit yıkanmaz” diye cevap verdi.

2031

Pervane muma “Senin bayramın hoştur
Beni kurban et, çünkü ben senin yezidinin, ne hoş
Senin müjden de hoştur, tehdidin de
Sen bizim şahidimizsin ve bizse senin şehidin, ne hoş!” dedi.

2032

Pervane muma “Sevgilim ol” dedi
“Eğer ağlayarak ölenim olursan
Eğer koynumda olmak istiyorsan
Ateşin içine gir ve tamamen yan” diye cevap verdi.

2033

Pervane muma “Ben senden dolayı fazla
Kendi derdimle kan ağlıyorum
Senin burada canlı bir başın olmadığı için
Senin ayağında öldüm ve senin yüzünden gittim” dedi.

2034

Pervane muma “ Nasıl mutlu olursun
Benim senin gibi bir asiyle işim olunca
Ateş, yangına düşer derler
Senin bu yanmışın ateşe nasıl düşer?” dedi.

2035

Pervane muma “ Ettiğimiz bulduk
Senin elin yüzünden canı başka bir yola götürdük” dedi.
Mum ona “Şimdi ateşten korkma
Çünkü yürek yakan ateşi başla kazandık” diye cevap verdi.

2036

Pervane muma “Ağlama” dedi.
Mum ona “Benim yüzümden parçalanma” diye cevap verdi.
Çünkü başımdaki ateş gözyaşı gibi ayağa düştü
Benim başımı eğerler, sen alçak gönüllü olma.

2037

Pervane muma “Güzelce yanıyorum” dedi.
Mum ona “İleri görüşlü değilsin
Sen bir an yandın ve kendinden kurtuldun
Bense gece sabaha kadar yangına sahibim” diye cevap verdi.

2038

Pervane muma “İnleyerek yanıyorum” dedi.
Mum ona “ Yanmak sana iş olsun
Ateşe taptığın için yanıyorsun
Ateşe tapma ve kâfirliği elinde tut” dedi.

2039

Pervane muma “Ne kadar yanayım?” dedi.
Mum ona “Sana yanmayı öğretirim
Sen bir anda kanadını yakarsın, ben bütün gece
Yanıyorum, ağlıyorum ve aydınlatıyorum” diye cevap verdi.

2040

Pervane muma “Sonunda bakarsın” dedi.

Mum ona “benden haberin yoktur

Başka bir mumun kelebeğiyim ben, her gece

Sen benden dolayı yanıyorsun bense bir başkasından dolayı” diye cevap verdi.

2041

Pervane muma “Beni az yak” dedi.

Mum ona “Bana yol yordam öğretme

Sonunda sabaha varana kadar gece yanıyorum

Gündüz vakti gelince kendi bizim günümüze kavuşur” diye cevap verdi.

2042

Pervane muma dedi: Benim dostluğumu görüyorsun

Görüyorsun ve beni zil zurna sarhoş ediyorsun

Bütün bunlar her ne kadar fedakârlıkla olmasa da

Senin aşkında benim gibi fedakâr kimse yoktur.

2043

Pervane muma: “Çok kederlisin

Benim ve senin ateşin ortaya koy

Benim başım bir an senin olmasa da

Ah keşke bir an sen kendi başın olsan” dedi.

2044

Güzellik mumu kendini kelebeğe gösterince

Kelebek onun şevkinden bir anda inişe geçti.

Mum ona “Ne oldu?” dedi

“Tamamen sen olayım, sevgilim olmasın diye gelmişim” dedi.

2.50. ELLİNCİ BAP: KİTABIN HATİMESİ

2045

Ey sevgili! Bil ki bu firuze renkli gökyüzü

Bizim meclisimizin halkasında dilencilik yapıyor

Herkes bir an bu süt memesinden çekilir

Bir günlük de olsa ergen olursun.

2046

Cebrail, bizim canımızın kanadına sıçramıştır
 Bizim dünyamızdan kim uçmamıştır?
 Feleğin tavus kuşu ki bizim yeminimizin kuşudur
 O bile bizim yuvamızdan uçmuştur.

2047

Kerem denizi ve vefa hazinesi bizim gönlümüzdedir
 Tılsım ve rıza hazinesi bizim gönlümüzdedir
 Feleğin çarkı eğer değirmen gibi dönüyorsa da
 Gam değil çünkü değirmenin çivisi bizim gönlümüzdür.

2048

Bizim cevherimiz iki cihanın başından geçti
 Bizim başımızda olan bu azamet cevherimizdendir
 Biz aşk dergâhının acemileriyiz
 Sen bu sırrı bilemezsin bizim önümüze nasıl gelirsin?

2049

Bütün ufuklarda bizim yolumuz bayrak oldu
 Bizim yolumuz varlıktan yokluğa kadar doldu
 Her yolu aşağı görmekle birlikte
 Bizim yolumuz iyidir bizim yolumuz!

2050

Her damla, gönül düşüncesinden dolayı çöle yöneldi
 Bulutun sermayesi ve denizin dadısı oldu
 Sekiz cennete misk kokusu düşmüştür
 Bu renk bizim yırtık elbisemizde ortaya çıktı.

2051

Biz gittik ve bizden geriye kızgın felek kaldı
 Yüz inciden biri delinmiş kaldı
 Yazık ki yüz binlerce ince mana
 Ehil olmayan halktan dolayı söylenmemiş kaldı.

2052

Aşk yolundan bir hikâye anlatmak için
 Çok kez, kirpik dikeniyile granit taşı deldik
 Marifet şarabıyla heyecanlanana kadar
 Kendinde olmayan kendimizi benlikten gizlemeyiz.

2053

Yüz inciye bir emirle deldik ve gittik
 Yüz gülü bir deyişle süpürdük ve gittik
 Eğer bilge isen lütufla bakma, düşün
 Biz o sırrı işaretle söyledik ve gittik.

2054

Hakikat güllerinin hiçbirini süpürmedik
 Tarikat incilerinin hiçbirini delmedik
 Gönlümüzde sahip olduğumuz sırların çokluğundan dolayı
 Çok fazla konuştuk ve hiç konuşmadık.

2055

Çengi gibi her zaman coşkulu olmalı
 Deniz gibi binlerce dalgalı olmalı
 Ey dostlar çok söyledik ve gittik
 Çünkü çok sessiz olmak gerek.

2056

Benzersiz olandan
 Ahir zamanın ucubeleriyiz bugün
 Sözün sultanı fakrın temeline oturmuş
 Kur'an sahibi biziz bugün!

2057

Fakirlikte, gönlüm karanlık bir isteğe sahiptir
 Sonsuzluk sıfatının hedefine sahiptir
 Gözbebeği gibi karanlıkta ondan kaçtı
 Çok fazla yeni ilahi nuru vardır.

2058

Dervişliği (fakirliği) her Şeyi istemeye vermem
 Bu mülkü bir suya bir balığa vermem
 İlminin sıhhati, güvenliği ve lezzeti olduğu için
 Yalnızlığı padişahlığa vermem!

2059

Bir Şahini bir sinek gibi kim yapar, asla
 Bu alçaklığın izzeti olamaz asla
 Onun alçak kimseye yapmış olduğu bir lütuf
 Söylenemez ki bir kimseye yapmış olsun.

2060

İsa, lütuf Şarabını muradıma dökünce
 Kemal yağmurları kapı ve eŐiđime döküldü
 Canı ve cihanı kendimden boşaltınca
 Hızır istediği ab-ı hayatı benim kadehime dökü.

2061

Bazen bir nefesimle iki cihan kaynaŐıyor
 Bazen bir sözümle binlerce can birleŐiyor
 Öyle ki gönül denizimden ab-ı hayat çekiyorum
 Su, onun yerini alıyor.

2062

AŞk defterimden bir sayfa bıraktım
 Varlık dersimden öne geçtim
 Her ne kadar gönlümde güneş olsa da
 Felek gibi bir tabağın üzerine koydum.

2063

Gönlüme geldi, mutluluğu reva gördü ve gitti
 Dünyanın mezesinden tadı ayırdı ve gitti
 Her Şeyin tadını tek başına tattı
 Sonra mezeyi cahillere bıraktı ve gitti.

2064

Kendi aşıkârlığından dolayı tamamen Cemşit oldum
Parlak yıldız kendi iyi görüşlülüğündendir
Gam köşesinde kendi sevdalı gönlü ile
Kendi yalnızlığımla dünyaya galip geldim .

2065

Gittim ki yaratma başının dili kalmamış
Tecelli nurlarında can da kalmamış
Bilgeler arasında bu tarzı söylememiş olan
İddia ederim ki hiç kalmamış.

2066

Üzerinde Hak nurunun parlamadığı şey gönül değildir
Bu olayı anlamayan şey, can değildir
Şüphesiz ipeği bulan o kavim
Bu yüce sözün uydurma olmadığını bilirler.

2067

Ey gönül! Senin sözün imkânsız (söz) gibidir
Suphanallah! Bu seninki nasıl bir kemaldir?
Sana söz söylemek haram olduğu için
Bu söz değildir, senin için helal büyüdür.

2068

Sözümün dalgası ülker yıldızının zirvesinden geçti
Benim bu cevherim altın leğenden geçti
Böyle bir sözü güzelleştirmek mümkün değildir
Bu söz yolu, güzellik sırrından geçti.

2069

Güneş yanağı gösterince yıldızlar ayağa kalktı
İnsanların yüreklerinden feryat çıktı
Diğerlerinin şiiri ne yapıyor? Şiir budur.
Deniz ortaya çıkınca kervansarayım kalktı.

2070

Beyan vaktinde, edebin akli benimdir
 İki dünyada mana vaktinde hazine benimdir
 Bütün bunlarla birlikte ondan bir zerre boş değilim
 Ben eğer ben isem veya değilsem, (bu) benim sıkıntımıdır.

2071

Daha ne zamana kadar güzel, latif söz söylerim
 Daha ne kadar kötü candan ve nefisten bahsederim
 Mademki benim sırrımı yazacak kimse yoktur
 Onunla ilgili hepsini söyleyinceye kadar beni gönülde öldürdü.

2072

Sevgilinin yüzü güneş gibi aydınlanınca
 Onun bir ışıltısında bütün sırlar parladı
 Dedim: “Bütün her şeyi dile getireyim
 Bir zerre iş parlayınca dilim tutuldu.

2073

Gönlü, ondan dolayı âşık ve heyecanlı görüyorum
 Can, her nefeste ondan başka bir gül süpürdü
 Benim canımda olan Yaratan şükürü
 Bütün bu sözler konuşmada ondan gelmez.

2074

Ya Rab! Güneş ve ıstıraptan ne görmek gerekir
 Töhmetsizlikten ne anlamak gerekir
 Çok kez söyledim fakat kimse bilmiyor
 Artık kendisinin bu sözden ne anlaması gerekir.

2075

Konuşma mecali olduğu sürece, can inciler deldi
 Kesin sırların gül ağacından, gül koparılmış
 Ey sevgili! Canım dalga manasından darbe yiyor
 Fakat söze bir şey gelmiyor, ne yapayım?

2076

Onun için dile getirdiğim her bir sözde
 Uyumadığım sürece o sözle başladım
 Sonunda kana bulanmayan nasıl bir gönüldür
 Dertle dolu bu sözüme dert vermez.

2077

Heves yüzünden gönül üzerinde zincirin varsa senin
 Senin için faydalı olan sözü yaz
 Kendisi bir kelimedir bütün öğüt senindir
 Eğer bir iş yaparsan, övgü senindir.

2078

Seninle birlikte çok fazla inci deldik
 Haberin olsun ki ben seninle uyumadım
 Bunun başını tamamen boş yere bırakma
 Bir kez olsun sana ne söylediğimi düşün.

2079

Canım, bu sonsuz denizin incisini deldi
 Aklım bu avare kubbenin gülünü süpürdü
 Allah için sen de insaf et
 Çünkü kendi söz şeklin böyle söylenmez.

2080

Mutlak Sultan'a itaati olmayan kişiye
 Onun dini olmadığı için benim yanımdan git de
 Benim sinemdeki garip bir denizdir
 Fakat ne yapayım çünkü garip olanı gören yoktur.

2081

Ey batmış halk! Hepiniz neredesiniz?
 Hepiniz neyin faydasıyla meşgul olma hevesindedesiniz
 Attar sırların davetini söyleyince
 Sabırlı olsanız da hepiniz geliniz.

2082

Sakin! Ey uyanık gönül, sonunda uyudun
 Düşmedim dedin ve sonunda düştün
 Ey canı gitmiş ve candan doymuş Attar
 Çok fazla konuştun ve sonunda gittin.

2083

Âlem kimseye bir nefes güven vermeyince
 Heva ve heveste bana uyku gösterdi
 Ey uyumuş habersizler! Çok kez söyledim
 Bizim değerimizi kimse bilmeyince gittik.

2084

Güzel bir şekilde iyiye dönen bu eğrilikten dolayı
 Kendisinde kana dönüşen biziz ve bir gönüldür
 Ben ve felek o kadar çok dönüyoruz ki, fakat
 Ben sürekli toprak oluyorum, o ise dönüyor.

2085

Yüz binlerce kederle toprağa batmış olan biziz
 Dünyada ortaya çıkmış ve toprakla gizlenmemiş
 Ben miskinın toprağına o kadar çok gelirler ki
 Toprakta bu şekilde yatmış sen misin derler.

2086

Ecel zehri için panzehirim olmayınca
 Temiz âlemime doğru yöneldiler
 Ben ve dünyanın temiz insanları olmayınca
 Toprağımın üzerinde yüzlerini toprağına sürdüler.

2087

Attar, bu dünyanın derdinden çıktı
 Toprağına düştü ve kan dolu bir gönülle gitti
 Öyle olan şimdi böyle gitti
 Dünyanın konuşanı bu sessizlikle gitti.

2088

Bazen sözümü yüz delilikle yazarlar

Bazen hüner sahibinin aklının ucuyla yazalar

Eğer altınla resim çizen erdemlilerden iseler

Ve eğer kan ile yazı yazan âşıklardan iseler.

SONUÇ

Ferîdüddin Attâr'ın rubâîlerinden oluşan *Muhtarnâme* adlı eseri elli bölümden oluşmaktadır. Rubâîler, tevhid, naat, sahabelerin fazileti, tevhidle ilgili hususlar, halvet diliyle tevhidin beyanı, tevhid ve halvette yok olmak, önceliği olmayan her şeyin ve herkesin yok olacağı, faniliğe teşvik ve bekada yok olmak, hayret ve şaşkınlık makamı, ruh ile ilgili çeşitli anlamlar, gayb ve ruh sırrının söylenemeyeceği ve tanınamayacağı, kendi nefsinden şikâyet, sabırsız insanların yerilmesi ve gönülle ilgili anlamlar, dünyanın yerilmesi ve zalim felekten şikâyet, inziva, keder ve derde sabretmek, susmayı tercih etmek, yüce ülkülü ve işte tam olmak, ayrılığı terk etmek ve topluluk aramak, tevazu, dert çekmek ve samimiliği tercih etmek, Allah'a teslim olmak ve her şeyi O'ndan bilmek, ahirete yönelip dünyayı terk etmek, akıbet korkusu ve hayattan bıkkınlık, ölümün gerekliliği ve yeryüzünün ölenlerin toprağı olduğu, ölenlere mersiyeler, ağlama adabı, ümitsizliğin ve aczin itiraf edilmesi, ümitli olmak, sevgiliye duyulan arzu, maşuktan vazgeçmek, sevgilinin vuslatına kimsenin varamayacağı, sevgiliden şikâyet etmek, sevgiliye şükür, sevgilinin geliş şekli, sevgilinin yüzü ve saçı, sevgilinin gözü ve kaşları, sevgilinin yüzü ve beni, sevgilinin dudağı ve ağzı, sevgilinin beli ve boyu, sevgilinin nazı ve vefasızlığı, âşığın çaresizliği, âşığın kederi, dervişlik ve sarhoşluk, gül ile ilgili anlamlar, sabah ile ilgili anlamlar, mum ile ilgili anlamlar, mumun ve kelebeğin diliyle konuşmak ve sonuç gibi konuları içerir.

Söz konusu rubâîler akıcı ve sade bir dil kullanılarak Türkçeye çevrildi; ayrıca bapların özeti de verildi. Attâr'ın rubâî nazım türünde de son derece güçlü bir şair olduğunu anlaşıldı.

KAYNAKLAR

- Afîfî, Rahim, *Ferhengnâme-i Şi'ri I-III*, Tahran 1372 hş.
- Attâr, Ferîdüddin Muhammed b. İbrâhîm-i Nîşâbûrî, *Muhtarnâme* (tsh. Muhammed Rıza Şefî-i Kedkenî), Tahran 1386 hş.
- Attâr, Ferîdüddin Muhammed b. İbrâhîm-i Nîşâbûrî, *Musîbetnâme* (mukaddime ve tsh. Muhammed Rıza Şefî-i Kedkenî), Tahran 1385 hş.
- Attâr, Ferîdüddin Muhammed b. İbrâhîm-i Nîşâbûrî, *Tezkiretü'l-evliyâ* (Nichelson Nüşasından nşr., ve merhum Kazvinî mukaddimesi), Tahran 1381 hş.
- Değirmençay, Veyis, *Farsça Aruz ve Kafiye*, Erzurum 2005.
- Değirmençay, Veyis, *Farsça Edatlar ve Bağlaçlar Sözlüğü*, Kurtuba Kitap, İstanbul 2010.
- Devletşâh-i Semerkandî, *Tezkiretü's-şuarâ* (nşr. Muhammed-i Remezânî), Tahran 1338 hş.
- Enverî, Hasan, *Ferheng-i Rûz-i Sohen*, Tahran 1383 hş.
- Ferîdüddîn Attâr, *Evliya Tezkireleri*, (Çev. Süleyman Uludağ), Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2007.
- Kanar, Mehmet, *Farsça Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2008.
- Şahinoğlu, M. Nazif, "Attar, Ferîdüddin", *DİA*, İstanbul 1995, IV, 95-98.
- Öztürk, Mürsel, "Rubâî", *DİA*, İstanbul 2008, XXXV, 176-177.
- Safâ, Zebîhullah, *Târîh-i Edebiyyât der İran I-V/3*, Tahran 1371 hş.
- Semerkandî, Devletşâh, *Tezkiretü's-şuarâ*, (nşr. Muhammed-i Remezânî), Tahran 1338 hş.
- Türkçe Sözlük*, TDK, Ankara 2011.

DİZİN

- A. Gölpınarlı, 31, 32
 Abdullah-i Ensârî, 3
 Âdem, 35, 67
 Agâh Sırrı Levend, 32
 Ahmed S. Hansârî, 32
 Ahmedî Akkoyunlu, 31
 Ahvaz, 31
 Ali Şîr Nevâî, 24
 Allah, 5, 6, 10, 20, 21, 28, 29, 31, 32, 35, 48, 53, 54, 76, 86, 125, 127, 132, 134, 144, 161, 162, 175, 203, 215, 276, 323, 337, 366, 369
 Anadolu, 31, 32
 Anadolu Türkçesi, 31
 Ankara, 32, 219, 371
 Arap, 3, 29
 Arapça, 4, 20
 Attar, 19, 21, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 367, 368, 371
 Attâr, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 369, 371
 Attâr-ı Tûnî, 33
 Aydınoğlu Mehmed Bey, 32
 Baba Efdalüddîn-i Kâşânî, 4
 Baba Tâhir-i Uryân, 3
 Bahaüddin Veled, 23
 Bâyezid-i Bistâmî, 27
 Bedüzzaman Furûzanfer, 32
 Bedüüz-zaman Fûrûzanfer, 30
 Bedr-i Ahvâzî, 31
 Belh, 23
 Bezirgânlar, 24
Bî-sernâme, 33
Bülbülname, 33
 Câmi, 19, 302
 Câmî, 21, 22, 23, 27
 Cem, 247
 Cemaleddin Muhammed b. Muhammed, 22
 Cemşid, 88, 281
 Cemşit, 364
 Cengizhan, 24
Cevâbnâme, 31
Cevâhîrnâme, 33
Cevherü'z-zât, 33
 Ceyhun, 12, 185, 194
Cümcümenâme, 33
 Çin, 261
 Dakîkî, 3
 Deccal, 178
 Devletşâh, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 30, 371
 Devletşâh, 22
Dîvân, 32
 Ebû Atâ, 21
 Ebû Bekir, 20
 Ebû Hâmid Ferîdüddin Muhammed b. Ebî Bekr İbrahim-i Nişâbüri'nin, 19
 Ebû Nüvâs, 3
 Ebû Said, 23, 27
 Ebû Said Ebi'l-Hayr, 23, 27
 Ebû Saîd-i Ebi'l-Hayr, 3
 Ebû Saîd-i Ebi'l-Hayr, 30
 Ebû Şekûr-i Belhî, 3
 Ebû Tâlib-i Mekkî, 26
 Ebû'l-Ferec-i Rûnî, 3
 Emîr Togoçar, 24
Esrârname, 20, 23, 31
Esrârü's-şühûd, 33
 Evliya Tezkireleri, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 30, 371
 Ezrakî-i Herevî, 3
 F. Rûhânî, 31
 Fedaî, 32
 Ferîd, 19
 Ferîdüddin Attâr, 5, 369
 Ferîdüddin Attâr, 3
 Ferîdüddin Ebû Hâmid Muhammed b. İbrahim, 19
 Ferruhî, 3, 25
 Firavun, 131, 168, 212, 310
 Firavunlar, 192
 Furûzanfer, 33
 Gazneliler, 25
 Gazzalî, 27
 Gazzâlî, 26, 29, 30
Gül ü Hüzmüz, 31
Gül ü Hüsvrev, 31
 Gülşehrî, 32
 H. Ritter, 30, 31
 Hak, 6, 8, 18, 25, 29, 52, 62, 65, 67, 71, 93, 106, 111, 113, 132, 144, 159, 166, 347, 364
 Hakk, 28, 51, 66
 Hallac, 23, 27, 347
 Havva, 67
Haydamâme, 33
 Haydar, 22
Haydarnâme, 22
 Hayyâm, 24
Hayyâtnâme, 33
Heft Vâdî, 33
Heftâbâd, 33

- Heylâcnâme*, 33
 Hicaz, 20
 Hidâyet, 30
 Hindistan, 20
 Horasan, 25
 Hoten, 190
 Hucvîrî, 26
Husrevnâme, 19
 Hûzistan, 31
 Hüdhd, 32
 Hüsrev, 31
 Hüsrevnâme, 31, 33
 Hz. Muhammed, 52
 Hz. Peygamber, 6
 İbn Sînâ, 30
 İbrahim, 19, 20, 375
İhvânü's-safâ, 33
İlahinâme, 19
İlâhinâme, 23
İlâhînâme, 30, 31
 İran, 3, 19, 20, 25, 26, 27, 28, 30, 371
 İstanbul, 5, 19, 20, 29, 31, 32, 33, 371
 Kabe, 289
 Kâbe, 20, 96
 Kadı Nurullah Şuşterî, 22
 Kâdiyu'l-Kudât Yahya b. Sâid, 24
 Kâf Dağı, 74
 Kalâbâzî, 26
 Kandişnân, 20
 Karun, 185, 251
 Katrân-i Tebrîzî, 3
 Kedken, 19, 20
Kenzü'l-bahr, 33
Kenzü'l-esrar, 33
Kenzü'l-hakâik, 33
 Kevser, 262
 Kur'an, 6, 54, 363
 Kuşeyrî, 26, 27
 Kutbuddin Haydar, 22
 Leipzig, 31
Lisânü'l-gayb, 33
 Luristan, 3
Makalâtü't-tuyûr, 32
Makâmat-i Tuyûr, 32
Mantiku't-tayr, 29, 32
Mantiku't-tayr, 31, 32
Mantiky't-Tayr, 23
Mazharu'l-acâib'in, 20
Mazharü'l-acayib, 33
Mecâlisu'l-uşşâk, 20
 Mecdüddîn Bağdadî, 20
 Mehdi, 178
 Mehmet Kanar, 31
 Mekke, 20
 Menûçihri, 3
 Merhum Kazvinî, 33
 Mes'ûd-i Sa'd-i Selmân, 3
 Mevlâna, 3, 23, 25, 27, 28, 29
 Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî, 3
 Mevlevî, 32
 Mısır, 8, 20, 109, 312
Miftahu'l-fütûh, 33
Mihr ü Müşteri, 33
 Minûçihri, 25
Mi'râcnâme, 33
 Moğol, 24
 Moğollar, 21
 Muhammed İsti'lamî, 33
 Muhammed Rıza Şefî-i Kedkeni, 31
 Muhammed Rızâ Şefî-i Kedkenî, 6
 Muhammed-i Gazzâlî, 30
 Muhtarnâme, 5, 6, 19, 20, 21, 22, 369, 371
Muhtârname, 3, 32, 33
 Muizzî, 3
 Musa, 121, 133, 319, 343, 347
Musibetnâme, 19, 29, 31, 371
 Muzafferüddin Şah, 24
 Müslüman, 81, 265
 Nâsır-ı Hüsrev, 25
 Necmüddin Kübrâ, 22
Nefahâtü'l-üns, 22
Nefehâtü'l-üns'te, 21
 Nîmâ Yûşic, 4
 Nişâbûr, 19, 20, 23, 24
 Nuh, 132
 Nûrullah et-Tüsteri, 30
Nüzhetü'l-ahbâb, 33
 Ömer Hayyâm, 3
 Pehlevî, 3
Pendnâme, 33
 Rab, 40, 47, 48, 49, 50, 68, 187, 264, 273, 284, 317, 324, 366
 Resul, 62
 Reynold Alleyne Nichelson, 33
 Rıza Kulî Hân, 20
 Riyazu'l-arifin, 20
 Rûdekî, 3, 4
 Rum, 31
Rumüzü'l-âşîkîn, 33
 Sâdık Gevher, 31
 Sâid-i Nefisî, 30
 Senâî, 23, 25, 26, 27, 28
 Serrâc, 26
Sî Fasl, 33
 Simurg, 74
 Sîmurg, 32

Sinan Paşa, 32
Siyâhnâme, 33
 Sultan Veled, 28
 Sühreverdi, 30
 Süleyman Uludağ, 20, 33, 371
 Şâdyah, 24
 Şâdyâh, 20
Şâhbâznâme, 33
 Şam, 20
 Şemseddin Sivâsî, 32
 Şemseddin-i Sivâsî, 31
 Şems-i Kays, 3
Şerhu'l-kalb, 33
 Tahran, 6, 19, 20, 31, 32, 33, 371
 Takî-yi Tefazzulî, 32
 Tarih-i Guzide, 22
Tercümetü'l-ehâdiş, 33
Tezkiretü'l-evliya, 32

Tezkiretü'l-evliyâ, 29, 32, 371
Tezkiretü'ş-şuara, 22
 Tûn, 20
Tuyûrnâme, 32
 Türk, 29, 236, 260
 Türkistan, 24
 Unsurî, 3, 25
Uştürnâme, 33
 Üveysilik, 23
Vasiyetnâme, 33
Velednâme, 33
 Veysel Karanî, 22
Vusiâtnâme, 33
 Yahya, 24, 133
 Yunan, 30
 Yusuf, 8, 109, 224, 312
 Zerdüş, 159, 302
 Zerrînkûb, 30, 33

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Fatma KOPUZ
Doğum Yeri ve Tarihi	Rize, 1985
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi
Doktora	-
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce, Farsça
Bilimsel Faaliyetleri	-
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi 2009-
İletişim	
E-posta Adresi	fatmakopuzz@hotmail.com